

*AVALUACIÓ DE L'ÚS SOCIAL DEL CATALÀ ENTRE L'ALUMNAT DE
SECUNDÀRIA EN RELACIÓ AMB LA DINÀMICA SOCIOCULTURAL
DELS CENTRES*

ANTONI RIERA CORTÈS

(Curs 2001-2002)

ÍNDIX

1. Justificació	3
2. Hipòtesi inicial	12
3. Disseny de l'estudi. Metodologia	24
4. Explotació de la primera fase	46
5. Ampliació de l'estudi	110
6. Anàlisi causal	156
<i>Part I Índexs representacionals de catalanitat</i>	158
<i>Part II Indicadors de dinàmiques socioculturals</i>	167
<i>Part III Correlació entre índexs representacionals indicadors de dinàmiques socioculturals</i>	178
7. Part de reflexió: La llengua, un valor escolar?	198
8. Part pràctica	219
9. Epíleg	252
Bibliografia	260
Addendes	
Transcrpció de les entrevistes amb els/les alumnes	265
Model d'enquesta	307
Transcripció de la reunió de focus-grup	316
Exercici de comprovació	362

1. Justificació.

PRECEDENTS

Al llarg del curs 1997-1998, el Seminari de Sociolingüística del Casal del Mestre de Granollers va realitzar un estudi sobre el comportament lingüístic de la població escolar de secundària de la ciutat. El resultat del treball, publicat sota el títol *Granollers: llengua i futur*, recollia els valors quantitius sobre tot l'univers estudiat.

L'estudi per aquest cantó tenia la fiabilitat d'unes dades obtingues no segons una mostra, sinó sobre la totalitat d'aquest segment de població. Mes enllà de la descripció que s'hi feia, els autors apuntàvem, en les conclusions, algunes de les causes que incideixen en el retrocés de l'ús social del català entre la població escolar de secundària i que l'informe posava al descobert: allunyament de la llengua catalana dels àmbits que conformen l'experiència i els interessos dels alumnes, pèrdua de referents i de valors identitaris i minva en la responsabilitat lingüística col·lectiva per part del conjunt de les comunitats educatives, com a factors determinants.

L'estudi, tot i que no prenia en consideració les raons estructurals, psico-socials i morals d'aquesta pèrdua de funcionalitat suggeria, però, la conveniència d'una avaluació entorn de les dinàmiques socioculturals que generen avui els centres de secundària; sobre el grau de coincidència entre les necessitats lingüístiques dels nois i noies per comunicar-se, ells amb ells, amb relació a l'univers dels seus temes i la llengua ensenyada i vehicular de l'ensenyament tal i com preveu la LOGSE; i sobre l'educació de valors identitaris i de respecte, com a possibles variables a tenir en compte a l'hora d'explicar aquest retrocés.

Aquestes i altres qüestions sorgides a partir de la constatació d'uns resultats ben poc engrescadors pel que fa al futur de la llengua, reclamaven una orientació nova: un treball de reflexió a camp obert, on el valor numèric, estadístic i quantitiu deixés pas a la interpretació de les causes, segons una perspectiva etnològica i qualitativa.

L'estudi que aquí es planteja sorgeix d'una intuïció, contrastada amb uns quants anys d'experiència docent però sense uns referents precisos ni en el camp de la pedagogia ni en el de la sociolingüística. El punt de partida d'aquesta intuïció he de situar-lo en la

constatació que la minva d'ús del català dintre dels centres docents de secundària, ben bé dibuixa unes tendències entre l'alumnat que no es corresponen amb el marc normatiu que regula la política lingüística en matèria educativa.

Aquesta pèrdua d'ús del català en les relacions espontànies comporta, amb relació al pla normatiu, una diglòssia generalitzada: el català confinat a la classe de llengua catalana i en usos formals de centre i l'extensió del domini del castellà en la resta d'àmbits escolars.

Entre les diverses causes que incideixen en el fenomen, he volgut parar atenció en les que modelen el complex de relacions d'un centre educatiu: entre l'alumnat, entre el professorat i la transferència mútua de l'un a l'altra.

A més, he partit del principi que els comportaments dintre d'una comunitat escolar, també els lingüístics, són col·lectius i que deriven d'un estat d'opinió més o menys prestigiada.

TANTS CAPS, TANS BARRETS...

Entre nosaltres són diverses les instàncies que s'ocupen del procés de normalització lingüística, des d'un vessant més acadèmic, més administratiu o bé més polític. Rarament, però, s'ha treballat orquestradament per tal de sumar perspectives o bé avaluar resultats. El zel amb què cada institució ha parcel·lat la seva competència ha impedit la sinèrgia i la cooperació. Així, ha estat escassa la fluïdesa entre el Departament de Cultura –més ocupat en el seguiment, administració i aplicació de la Llei de Política Lingüística- i el d'Ensenyament – amb competències exclusives sobre el tema dintre dels centres.

En l'entorn acadèmic, la reflexió sociolingüística –o sigui lingüística- moltes vegades ha estat girada d'esquena a la sociologia en un sentit ampli o a la psicologia social, i encara més respecte de les àrees de la pedagogia teòrica. Com ja és lamentablement habitual, l'autonomia de cada departament universitari és el principal escut contra cap treball interdisciplinari.

Pel cantó de l'administració educativa, el tarannà no és gaire diferent i no res grinyola si no hi ha una decidida convergència d'esforços entre els serveis del SEDEC i la funció inspectora, posem per cas.

El desgavell en l'anàlisi de la situació no acaba aquí: són comptadíssims els estudis que s'han aproximat a la percepció que tenen els propis alumnes –destinatari darrers i alhora principals agents socials- del procés normalitzador. I no és que cregui que s'hagi de pactar i consensuar un cop més allò que de dret com a col·lectiu minoritzat ens pertoca. Sobta però, que considerat el programa normalitzador en termes de mercat, no s'hagin afinat totes les estratègies que la psicologia social posa a l'abast per tal d'identificar, tipificar i reconèixer el destinatari d'un producte i així poder rendabilitzar l'eficàcia comercial. Tant si es tracta de desentès com si és oblit, ben segur que no hi ha cap campanya cultural, comercial o política amb voluntat d'èxit que pugui ignorar el destinatari del producte i caure en aquest greu oblit.

I encara, no podria ser altrament, al capdavant, més enllà de les estadístiques normalment reconfortants, hi ha una lleugeresa institucional en l'avaluació del procés, potser perquè no mirant de cara els resultats, amb un atentíssim seguiment de qualitat ens quedem amb la satisfacció, sempre consoladora d'un resultat virtual tot fent equivaler la realitat al dret.

NORMATIVA, NORMALITZACIÓ, NORMALITAT...

El cas és que, tot i que l'actual marc educatiu de secundària obligatòria diu que assegura per a tots els ciutadans i ciutadanes unes competències lingüístiques bàsiques en català, dintre de la franja horària de la classe de llengua catalana, únicament s'hi poden abastar alguns propòsits normatius, amb prou feines una mica de gramàtica textual i, depenent de la idiosincràsia del grup, i de forma més esporàdica l'activitat oral oberta.

La Llei de Normalització Lingüística –massa sovint paper mullat- fixa el català com a llengua de centre i vehicular de l'ensenyament en totes les matèries del currículum, amb excepció de les lingüístiques, quan es fan en llengua pròpia.

Ara bé, si la regulació normalitzadora constitueix un instrument de dret que ha de fer possible la recuperació de la normalitat lingüística del català, el resultat és ben magre perquè, com més va més, la llengua normal en les comunicacions espontànies entre els alumnes de secundària és el castellà: ensenyament i cultura, coneixement i experiència,

competència i ús dibuixen tendències divergents i acaben per consolidar dintre dels centres la normalitat d'una diglòssia entre el conjunt de la població escolar –i no únicament la castellanoparlant!- on el català, en el millor dels casos, té una presència com a llengua formal de centre, immediatament abandonada en els seus usos no formals.

I si això és preocupant, ho és molt més el fet que el mateix marc normalitzador no prevegi els mecanismes d'autoavaluació del procés que en mesurin l'impacte i l'eficàcia, per tal de poder reformular unes noves estratègies. Disposem això sí d'una munió d'estadístiques la majoria coincidents en què els percentatges dels qui parlen, entenen o escriuen català són tant millors que no eren i tal i tal. Dintre dels centre però, parant orella aquests gràfics resulten incomprendibles...

QUAN I ON PARLEN ELS NOIS I NOIES?

Si partim de la base que el català és, tal i com ve regulat per llei, la llengua vehicular de l'ensenyament (és a dir, la llengua en què es fan les classes; del material escolar: llibres, apunts, exàmens; de la informació interna i externa dels centres i de l'administració) deixem per a les autoritats acadèmiques, a través e la funció inspectora, l'avaluació del compliment de la norma.

Allò que escapa, de dret i de fet, a un procés d'avaluació integral sobre els usos lingüístics, i en definitiva sobre el grau de normalització del català als centres, és l'estudi de les manifestacions lingüístiques espontànies, no reglamentades. Justament les que permeten comprovar tant l'eficàcia del procés normalitzador lingüístic impulsat, com el grau d'acceptació i d'integració a la realitat cultural autòctona, en un sentit ampli.

No cal dir que salvat el dret d'usar cadascú, particularment, la llengua que vulgui amb qui vulgui (no ho voldríem pas altrament ni per a nosaltres ni per a ningú) els nivells d'integració lingüística, d'osmosi, o bé de solidificació de la llengua al·lògena són, indiscutiblement, els autèntics indicadors d'eficàcia normalitzadora.

Entre la trentena d'hores lectives que els nois i noies són dins dels centres, ni els nivells d'atenció estàndard, ni els formats de classe suposen una immersió lingüística en

l'exclusiva llengua usada pel professor. Ben al contrari, els alumnes, que són generalment passius en les seves manifestacions orals participades relatives a la matèria docent, són extraordinàriament productius en les seves comunicacions horitzontals, més o menys pertorbadores. L'activitat docent es desenvolupa, normalment, enmig d'una munió de missatges creuats que tenen poc o res a veure amb el que es treballa a classe, o fins i tot, si hi tenen a veure, solen fer-se en una altra llengua que la de la classe; posats que es faci, com és preceptiu, en català. Per entendre'ns, la incidència de la llengua docent i vehicular, sempre hi pot haver excepcions, no passa de ser una part de la llengua de classe.

A més, dins de les aules, els temps morts: canvi de professor, retards, els moments d'atenció individualitzada a un alumne-a o les estones a l'aula amb un professor de guàrdia són les millors oportunitats per posar-se al dia, per relacionar-se i, per tant, molt productives pel que fa a l'oral espontani.

Fora de l'aula, els desplaçaments pels passadissos, les estones d'esbarjo, les entrades i sortides del centre són altres oportunitats orals cobejadíssimes. Només cal veure la gentada que hi sol haver als voltants dels centres força abans i força després de la franja horària de classe.

Tot plegat conforma un conjunt conversacional espontani que, en contrast amb la reserva i el capteniment que acostumen a manifestar els alumnes de forma oberta a les classes, s'erigeix com el més important dintre dels recintes escolars. No sabria quantificar aquesta intensitat de conversa, però pel cap baix no deu estar per sota de les tres quartes parts de la producció lingüística d'uns alumnes que d'altra banda, en general, són prou xerraires.

A banda de l'oral, hi ha l'escrit espontani en els més diversos nivells de formalitat: des de la llengua en què prenen els apunts, a les dedicatòries i notes a les carpetes; des de la missatgeria a través dels mòbils, als textos més escatològics als vàters; des dels avisos que pengen en llocs assignats, fins a la retolació de taules, cadires i parets del centre.

Si no es té suficientment en compte el comportament lingüístic en el conjunt d'aquests àmbits, podem obtenir una visió esbiaixada i relativament allunyada del resultat real del

propòsit normalitzador. Perquè: ¿quina mena de normalització resultant fóra la que en el millor dels casos, fixés com a darrera i exclusiva fita la llengua d'ensenyament-aprenentatge, quan els alumnes tenen, i més en aquesta edat, tants interessos al marge de l'ensenyament o quan la seva presència al centre és efímera? ¿Com es pot sostenir la validesa d'un procés normalitzador que, en aquests àmbits més espontanis, ben sovint un visitant desorientat podria confondre fàcilment amb un centre d'Albacete?

LLENGUA I INTERÈS

Cal suposar que els temes que centren l'atenció dels nois i noies dintre dels recintes escolars són els que conformen el seu dia a dia escolar i l'anecdolari resultant de la mateixa convivència al centre, d'una part; i la transferència d'informacions i emocions relatives als temes mateixos que reclamen el seu interès en el *lleure-lleure* (en el seu lleure fora de l'horari i de l'espai escolar), de l'altra.

Aquest lleure pel que coneixem¹ ocupa per al 24,4% entre una i dues hores, per al 29,7% entre tres i quatre, i per al 29% més de quatre hores.

I el dediquen per ordre: 1r a estar amb amics (61,9%), 2n a veure televisió (47,2%), 3r a estudiar (33,8%), 4t a llegir diaris o revistes (33,4%), 5è a practicar esport (31,06%), 6è a llegir llibres, (29,4%), 7è a passejar (28,6%), 8è a afeccions o *hobbies* (21,8%), 9è als ordinadors (20,3%), 10è a espectacles esportius (19,5%), 11è a música, cinema, teatre (15,7%) i 12è a la discoteca. Els caps de setmana la dedicació es distribueix així: 1r estar amb amics (75,4%), 2n veure TV (48,5%), 3r passejar (43,2%), 4t discoteca (40,7%), 5è música, cinema, teatre (36,4%), 6è llegir diaris i revistes (31,8%), 7è afeccions i *hobbies* (29,2%), 8è pràctiques d'esport (29%), 9è lectura de llibres (25,7%), 10è estudiar (24%), 11è excursions (23,8%) i 12è presenciar esports (22%).

A la vista d'aquests interessos emergents, hem de demanar-nos quins són els contextos lingüístics externs als centres en què es desenvolupa aquest lleure: la llengua de relació, la

¹ GABISE, SA *Enquesta a la joventut de Catalunya, 1988* Departament de Cultura de la Generalitat. Juny, 1999.

llengua televisiva, la llengua de lectura o la llengua a l'esport acabaran per modelar la llengua conversacional espontània dintre el centre, consensuadament segons quins siguin els dominis de lleure resultants.

Paral·lelament, convé considerar si els centres educatius catalitzen, i en quina mesura, alguna part dels interessos dels nois i noies, tot incorporant, també, en el seu dia a dia alguns referents no-lectius prou engrescadors com per generar autònomament transferència d'informacions i emocions en les seves converses espontànies.

Perquè, òbviament en un cas extrem, si al si del centre no es fomentava cap oportunitat de relació participada, no existia cap estímulo per a la pràctica de la lectura plaent o no s'hi dedicava cap esforç a absorbir les potencialitats del hàbits televisius, posem per cas, no estaríem en situació d'esperar dels nois i noies un comportament lingüístic dintre gaire diferenciat del que poguessin tenir fora de l'escola.

CONEXEMENT I ÚS

Si bé l'ús d'una llengua comporta, un grau o altre de competència, amb més o menys coneixement gramatical i amb un nivell o altre de correcció; la competència no és la única condició per usar una llengua.

Quan, com en el cas del català, la normalització propugnada no es desenvolupa en un marc de normalitat política clarificadora, les possibilitats de fossilitzar com en unes paral·leles que s'ignoren "competència" i "ús" són màximes.

Els registres en aquest desentès són infinits: des de limitar-se a la condició d'usuari passiu, quan no hi ha altre remei, sense fer a iniciativa pròpia cap gest per tal d'exercir la competència passiva (lectora, com a espectador, etc.); a l'objecció i al refús.

Suposats uns mínims de competència, els factors que poden determinar l'ús social d'una llengua, en contextos com el nostre on la vinculació lingüística és opcional, són diversos: els uns tenen a veure amb l'autoestima i amb la imatge de correcció o de suficiència, que es creu, o es tem, donar als altres. En aquest sentit, l'avaluació al respecte cal fer-la considerant tant l'autoestima de l'individu, com la seva relació amb el grup.

D'altres factors tenen més a veure amb el consens implícit o amb la idea genèrica compartida que predisposen el parlant en un sentit o altre. Aquí caldrà fer un esforç per reconèixer quines són les representacions socials dominants entorn del català.

I finalment la pragmàtica del parlant (adaptació al medi) fa la resta. En aquest sentit, la percepció que hom tingui sobre la major o menor utilitat d'una llengua, com a font de promoció o només de currículum; considerada bé com a imprescindible, senzillament com a útil, o únicament com una nosa més o menys retòrica, serà determinant a l'hora de considerar les actituds lingüístiques preses.

Com diu BASTARDAS² *“Els sistemes lingüístics seran avaluats segons la seva significació social, seran associats amb identitats -personals i col·lectives- emocions, sentiments, etc., i generaran, a partir de tota aquesta fenomenologia de cada individu i de cada grup, conductes a favor o en contra del seu ús social”*

² BASTARDAS BOADA, Albert: *Ecologia de les llengües*. Proa, 2000

2. Hipòtesi inicial

EL PUNT DE PARTIDA

Que actualment, en els centres de secundària de titularitat pública de la regió metropolitana de Barcelona i del seu segon cinturó de creixement, el català és una llengua que s'aprèn, però que es parla ben poc constitueix, a hores d'ara, una evidència, amb prou feines desmentida per les estadístiques institucionals.

D'altra banda, és evident que la disposició en l'ús d'una llengua dependrà immediatament de l'experiència lingüística passiva i d'entorn social que se'n tingui.

En aquest sentit, crec que si l'entorn escolar (classes a banda) no propicia un ús del català gaire o gens diferenciat de l'ús que s'hi detecta fora, probablement això és degut, en part, a aquest entorn escolar tampoc genera uns referents d'experiència diferenciats en un marc d'extraescolaritat.

Si això és així, pot ser que l'escola no faci altra cosa que constituir un lloc d'encontre de joves que, únicament, arrossegueu els seus universos culturals i mediàtics de fora i que, per tant, els centres d'ESO no esdevenen uns referents lingüístics complementaris.

Atesa la determinant representacional en relació amb l'ús social de les llengües, es vol avaluar la incidència de l'extraescolaritat de centre tant en les representacions com en l'ús del català.

En definitiva: ¿Es pot incrementar l'ús del català entre els joves dintre dels centres mitjançant estratègies embolcadores i de participació que afavoreixin l'experiència lingüística que es vol implementar?

Aquí caldrà una reflexió sobre la funció social que pertoca a la institució docent (i en particular a l'escola pública); i també sobre el grau de vinculació i de compromís en el procés de normalització lingüística.

Productivitat

Cooperació

DINÀMICA SOCIOCULTURAL DE CENTRE

F 1

F 3

F 2

No triat

Extrínseca
(interès)

ENTORN LINGÜÍSTIC

VALORS

MOTIVACIÓ

+

+

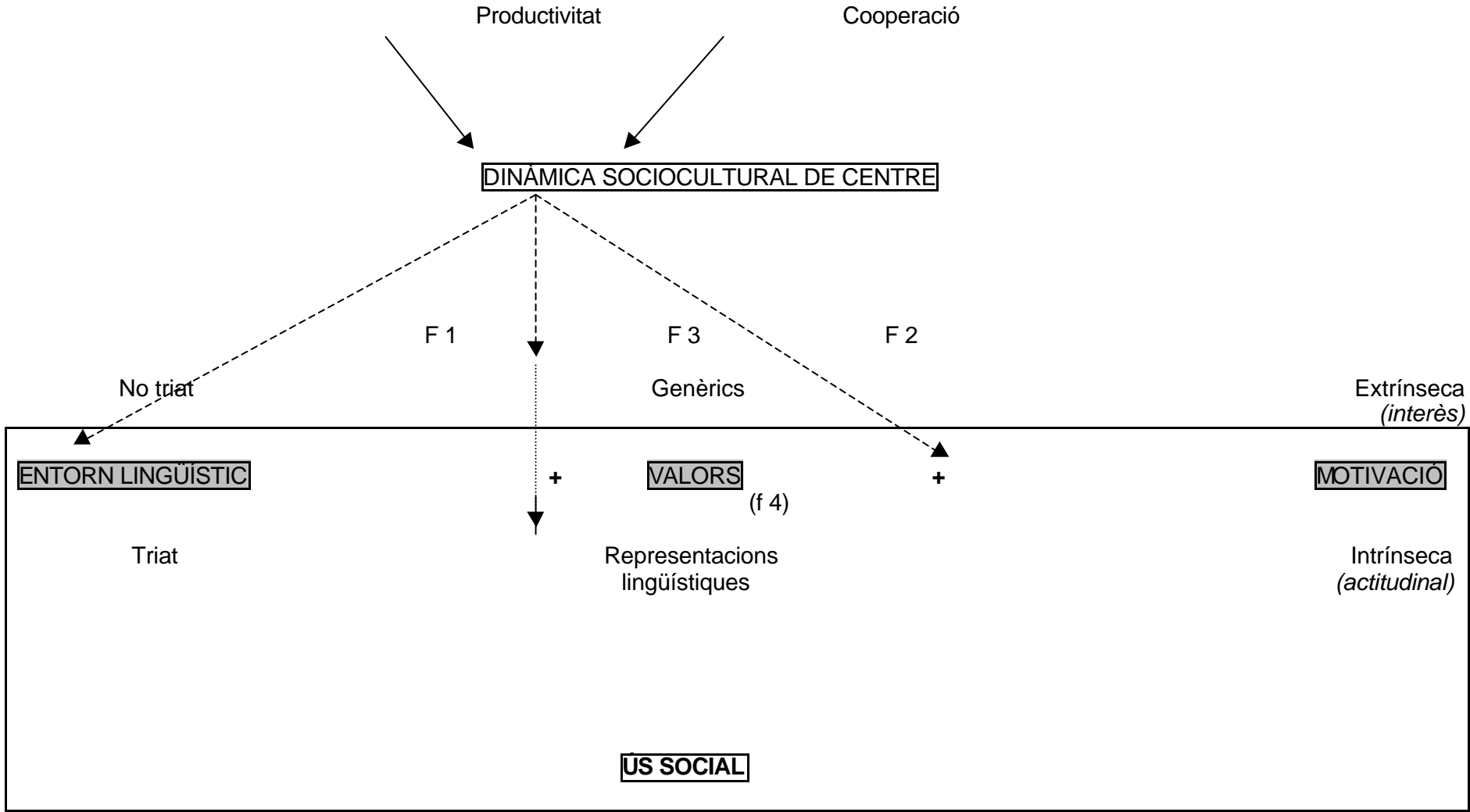
(f 4)

Triat

Representacions
lingüístiques

Intrínseca
(actitudinal)

US SOCIAL

EL COL·LECTIU COM A SUBJECTE

El concepte de socialització que fa referència al procés a través del qual l'individu aprèn i fa seves les pautes socioculturals pròpies del medi social al qual pertany, les assimila i les integra en l'estructura de la seva personalitat, com un procés d'adaptació al medi.

No diem res de nou si afirmem que l'escola, en societats com la nostra, és l'agent de socialització més important que substitueix la família com a actor quasi exclusiu en la primera infància (socialització primària). Més endavant, en aquest procés de modelació i d'influència, prendran el relleu altres actors socials com ara el lleure, el món del treball o la cultura de masses amb la mateixa funció socialitzadora (socialització secundària).

En l'etapa corresponent a l'adolescència, ni la família ni l'escola (institució) poden exercir ja aquella influència preeminent, però en canvi, innegablement els centres educatius, com a espai relacional, constitueixen el marc de convivència diari, on es negocien les normes, els valors i els models de comportament.

La vinculació d'aquests adolescents a un grup o altre serà el resultat d'una casuística particular en què les afinitats d'història familiar i social propiciaran unes corresponents afinitats de relació social.

Però alhora, la resultant d'experiències pròpies pot desencadenar una determinada projecció (sigui per addicció o bé per refús) a determinats estereotips o models preferents.

La resultant d'aquestes afinitats, passives, les primeres o buscades, les segones, acabarà per dotar l'individu d'una mirada perspectiva, sobre el conjunt del territori, a través de mecanismes de fidelització/coacció afectiva. Aquests mecanismes tendeixen a ser més o menys vinculants i fins i tot normatius com a codi de conducta social.

En l'enteranyinat d'aquest complex, hi jugaran un paper decisiu els patrons lingüístics, evidentment no per imposició, sinó subtilment a través del *hardware* representacional.

En el complex entramat que conformen les relacions socials, hi juga un paper importantíssim l'opinió comuna, la norma no escrita, el sentiment genèric: el que Pierre Bourdieu denomina l'*habitus*: predisposicions a funcionar com a principis generadors i

organitzadors. Es tracta d'un concepte que remet al que podríem denominar subjectivitat col·lectiva i que dilueix els límits entre la formació de la pròpia subjectivitat i el procés de socialització. Aquesta idea és sobretot pertinent en l'entorn de referència adolescent que estudiem atesa la coincidència de dues necessitats bàsiques en aquesta edat: la recerca de la identitat i la fidelització al grup.

És el conjunt de creences, valors i normes que conforma aquella noosfera acceptada col·lectivament que condiona una determinada manera de veure el món. Meta-relats i implícits que afavoreixen, sovint de forma molt subtil, el consens quant a sensibilitats ètiques o estètiques i que per la seva significació ha reclamat darrerament l'atenció de la psicologia social.

És a dir: sobreposada a la psicologia de l'adolescent (ja de per si, sovint en un estat de desorientació), hi podem trobar, tot interactuant-hi, una psicologia col·lectiva, subtil però que per una elemental adaptació al territori, els joves capten perfectament. Així, la seva autoestima, la seva consciència moral, o els seus referents s'emmirallen en uns patrons genèrics que són potentment vinculants, al punt que la fidelització adolescent al grup és un dels trets distintius de l'edat. I el mateix podem dir en relació amb les conductes, de forma que s'hi sol donar una adaptació gregària a un patró genèric al qual se sol obeir: la indumentària, els gestos o els hàbits socials estan tothora observats per un anònim ull escrutador que pauta la conducta col·lectiva; som conscients de nosaltres mateixos perquè som conscients dels altres.

D'aquí que resulti ingenu apel·lar a la responsabilitat lingüística individual, en comptes d'actuar sobre aquesta conducta genèrica socialitzada.

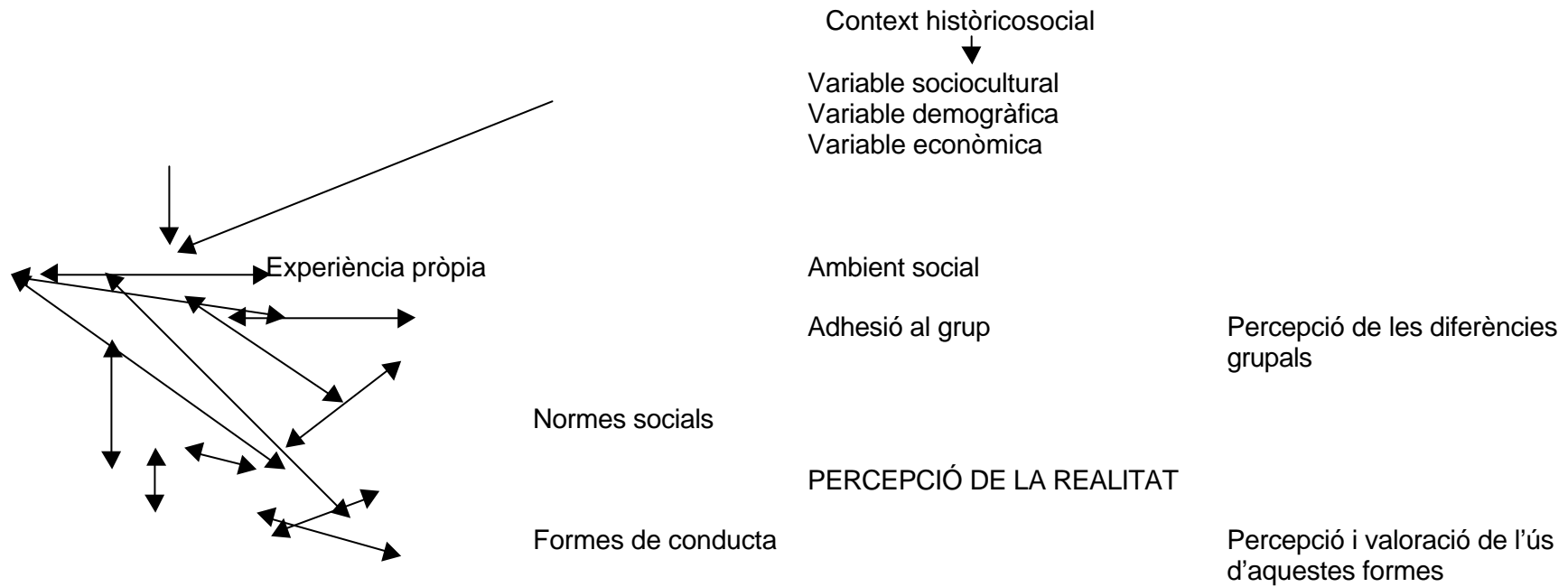
Ben segur que en la interacció d'aquest conjunt sociocultural que conformen els centres d'ensenyament, el comportament lingüístic està igualment subjecte a un mode o altre de representació implícita que pot afavorir-ne l'ús o bé el refús, perquè les llengües, amb una innegable significació social estan socialment connotades i no són alienes a les emocions i els sentiments. Així: ¿L'interès dels nois i noies per la música anglesa no es deutor en part

d'un *way of life* genèricament molt ben difós i connotat?; o bé: ¿Pot ser que el català representi per a amplis sectors, poc o gens promocionats escolarment, un referent sociopolíticament advers?

No cal dir que en un context bilingüe com el nostre, i atès l'equilibri inestable que hi és inherent, l'aproximació a la representació lingüística col·lectiva suscita un interès preferent. Perquè, al cap i a la fi, en qualsevol procés de substitució lingüística, el descrèdit en la seva significació social determina la pèrdua de confiança dels seus parlants i en precipita el desús. Com diu Bastardas³, *més que no pas a les divergències estructurals, hem d'acudir a les representacions cognitives dels parlants respecte de les varietats lingüístiques en presència. No es tracta d'entendre perquè adopten una varietat sinó perquè n'abandonen una altra.*

³ *Op. Cit.*

FIGURA 1 Esquema relatiu a la percepció de la realitat

Font: VILARDELL ALMIRALL, Elisenda: *Canvi i manteniment de la llengua en parelles lingüísticament mixtes a Sabadell*

NORMALITZACIÓ I NORMALITZACIONS

A l'hora d'avaluar la pràctica docent, bé sigui de forma prèvia com a avaluació inicial de planificació; bé en forma de balanç, els programaris solen atendre de forma gairebé exclusiva al rosari de conceptes, procediments i actituds que, a més de circumscriure l'àrea de llengua al currículum i a l'aula, pressuposen uns estàndards d'alumnat a partir dels quals es poden dibuixar uns objectius homogenis.

Res més lluny de la realitat: ni els contextos externs al centre (socials, econòmics... i lingüístics), ni els codis de conducta dominants dintre del centre (més col·laboradors o més rebecs) són ben bé iguals. Tampoc les condicions estructurals: d'edifici, d'estabilitat de plantilla, de cohesió interna els fan del tot comparables per haver de respondre d'uns mateixos objectius i amb unes mateixes estratègies.

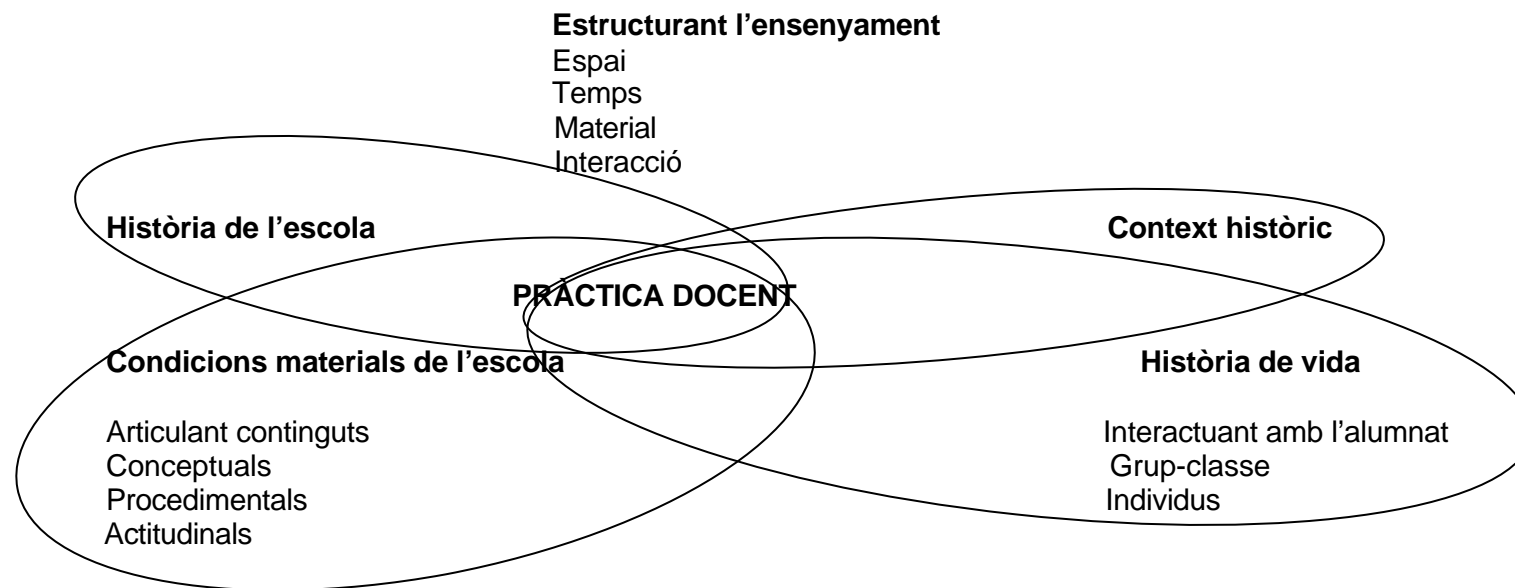
Per altra banda, la funció anivelladora de l'escola que és una de les seves més nobles raons de ser, ha estat constantment violentada: sigui pels greuges comparatius entre la doble xarxa escolar (pública/concertada); sigui per l'artificios acoblament d'amplis segments del postobligatori, en el postconcert; bé per l'escàs seguiment del mapa escolar per part de l'Administració (la liberalització del qual, satura de dificultats determinats centres en comptes d'altres); bé per la lleugeresa amb què es tracten tantes vegades l'estabilitat de plantilles o la política de matriculacions allà on s'instal·la l'espiral de desplaçaments i pèrdua de població escolar.

Per tant, tot fa pensar que si no som ben bé davant d'un model il·lustrat d'escola pública, s'imposa un reconeixement de la realitat concreta i específica de cada centre per tal d'idear unes estratègies *ad hoc*. Perquè, posem per cas: ¿les prioritats curriculars, quant als nivells de llengua oral, han de ser les mateixes en un centre on pràcticament ningú parli català ni dintre ni fora, que en un altre en un context de normalitat més folgada? Les estratègies normalitzadores són vàlides arreu?

Crec que un plantejament responsable del procés de normalització obliga a una mirada més hol·lística del complex escolar en què la sociolingüística, la psicologia social i la

pedagogia contribueixin a ajustar millor els objectius normalitzadors a les característiques dominants d'alumnat.

FIGURA 2 Esquema relatiu a la pràctica docent⁴

⁴ *Ejes del análisis y dimensiones de la práctica docente*

PERSPECTIVA: ¿LA LENGUA PUNT DE PARTIDA, O D'ARRIBADA?

¿La llengua és el principi regulador a partir del qual són possibles les relacions; o bé, més modestament, és un exponent, el màxim exponent, si es vol, d'un univers de relació i de comunicació molt més ampli? La sociolingüística tradicional sol considerar la pràctica lingüística, no només com a principal vertebrador de coneixement i d'experiència, sinó també com a base i principi de cohesió social. Amb l'accent resultant dels creuaments interdisciplinaris que s'hi facin (psicologia, economia, antropologia, sociologia, etc.), sempre l'ús social de la llengua és el fet essencial que fonamenta l'enfocament sociolingüístic, qualsevol altra consideració, tan determinant com es vulgui, actuarà com a variable, per dir-ho així, circumstancial.

Podem girar el mitjà i canviar aquesta perspectiva de la sociolingüística, que amb la llengua com a nucli n'explora un entorn clarificador, per una altra que consideri holísticament tot l'entramat que conformen les relacions socials, del qual la llengua és un aspecte més. Perquè si les estructures lingüístiques no existeixen al marge d'unes funcions socials, sembla prioritari un estudi que ens aproximï a aquestes funcions socials.

Aquesta mirada pressuposa una consideració global i integrada del conjunt de circumstàncies que interactuen en un context de bilingüisme social com el que es vol estudiar. I sembla sobretot pertinent des de la nostra pràctica docent, perquè fixa l'atenció no en el punt de vista institucional del que convindria que fos, sinó amb un esforç per comprendre quin és el context i les circumstàncies extralingüístiques que determinen l'ús del català i sobre les quals puguem incidir. Perquè en una consideració ecològica de les llengües, la relació entre dues espècies (llegiu-hi llengües en contacte) no és un fet binari, sinó ternari, atès que el medi és el tercer element a tenir en compte.⁵

L'operació consistirà doncs a resseguir els estàndards comunicatius, emocionals, simbòlics, representatius, morals i d'interessos dels alumnes, per tal de poder intervenir de forma més eficaç en la normalització funcional del català entès, aquí, com a subsistema

⁵ BASTARDAS *Op. Cit.*

d'un àmbit comunicacional molt més ampli. És a dir, se'ns fa difícil creure en l'eficàcia de cap política normalitzadora que, volent fer drecera, pretengui incidir únicament i exclusiva sobre la manifestació lingüística, en comptes de proposar-se intervenir globalment sobre una realitat social molt més àmplia que abasti el context psicològic sociocultural i moral del conjunt.

Finalment, l'estudi es planteja en aquests termes:

¿HI HA CAP RELACIÓ ENTRE LES REPRESENTACIONS COL·LECTIVES DE CATALANITAT I LES DINÀMIQUES SOCIOCULTURALS DE CENTRE?

3. Disseny de l'estudi. Metodologia

PLANTEJAMENT

El propòsit d'aproximació a l'univers d'interessos emergents i de codis morals significatius entre la població escolar de secundària orientava una perspectiva etnològica i, per tant, recomanava l'entrevista amb alguns tipus, prèviament considerats representatius, com a camp d'exploració inicial.

Es presentava un primer requisit metodològic: per tal d'explorar les variables que incideixen en el comportament lingüístic dels nois ¿com havíem de triar aquells pocs individus (inicialment cinc o sis) que poguessin ser considerats com a paradigma representatiu de l'univers de secundària?

Aquest primer escull quedava inicialment resolt, prenent l'estudi de Granollers⁶ com a referent i considerant el marc geogràfic i econòmic d'aquesta ciutat com a arquetípic del conjunt del Principat⁷.

A més, l'exhaustivitat de l'estudi realitzat sobre la totalitat de la població de secundària de Granollers autoritzava a identificar uns prototips d'alumnes com a mostra obtinguda a partir d'un sistema de quotes i que fos representativa del conjunt de la població escolar que es volia investigar. L'entrevista acabaria per posar al descobert els punts de coincidència, o no, entre les mostres triades i els estàndards de l'estudi de referència.

En una segona fase, convindria sotmetre les línies d'opinió significatives, obtingudes en les entrevistes, i alhora que es revelessin com a més productives per a l'objecte de l'estudi, a un contrast de validació entre un conjunt més extens: el grup classe dels entrevistats.

I encara, en una fase posterior, prendria un univers força més ampli (alguns centenars d'estudiants corresponents a diversos centres de tipologia semblant) i recuperaria una perspectiva estadística, bastida i millorada a partir de la informació generada en les entrevistes amb els prototips estudiats i amb els primers contrastos.

⁶ *Op. cit.*

⁷ En efecte, les dades de creixement i els indicadors econòmics així ho corroboren. Vegeu *Anuario Económico de España 2001* Ed. "la Caixa".

En aquesta consulta extensa es passaria un qüestionari a dos grups-classe (un de 4t d'ESO i un de 2n de batxillerat) de 10 centres d'antiguitat, dimensions, entorn social i lingüístic equivalents; però amb dinàmiques socioculturals prou diferenciades perquè possessin al descobert les relacions de causa-efecte entre la variable independent (dinàmiques socioculturals del centre) i la variable dependent (llengua funcional dels alumnes en les seves relacions espontànies fora de l'aula).

L'estudi plantejat així, que integra metodologies qualitatives (entrevistes) i quantitatives (enquestes) ens sembla que millora un tractament metodològic únic exclusiu. D'altra banda, no n'he volgut fer cap bandera del mètode per tal de no perdre'm en disquisicions teòriques, tan abundants en altres camps: des de la història a la psicologia, i de l'estètica a la sintaxi que, sense posar en dubte la seva productivitat acadèmica, podia constrènyer un treball, en aquest cas de sociolingüística aplicada, com el que aquí es presenta.

Perquè, si bé m'interessava una anàlisi més respectuosa i democràtica, intentant comprendre un fenomen, no des de l'autoritat de l'enquestador, sinó des de la realitat emergent, segons una visió etnològica (a les enquestes, inevitablement, allò que es pregunta té més a veure amb els interessos de l'enquestador que amb els de l'enquestat); tampoc no tinc cap objecció (de principi) per refusar les possibilitats de contrast sobre una població més àmplia, i doncs, necessàriament a partir d'un qüestionari; contrast que de cap manera pot abastar la sola aproximació etnològica.

El plantejament hol·lístic consistent a considerar l'ús del català com a reflex d'un valor genèric del col·lectiu escolar, recomanava una exploració inicial de tipus qualitatiu.

Ara bé, tot i que hi ha una extensa literatura autoritzada en l'àmbit de la psicologia social relativa als processos de representació col·lectiva, no partia de cap referent pel que fa a les representacions lingüístiques del català a la secundària.

S'imposava doncs de concretar en forma d'hipòtesis de treball una vaga intuïció resultant de l'observació comparada entre diversos IES al meu abast que em feia constatar que es

donen, dintre dels centres, circumstàncies afavoridores o bé pertorbadores de catalanitat, en proporcions diferents, atribuïbles a estats d'opinió generalitzats,.

Calia un primer estudi exploratori que fes emergir, per inducció, alguns indicis i que apuntés algunes variables a tenir en compte. L'entrevista oberta, sense gaires condicionants previs, havia de permetre d'identificar algunes motivacions i actituds significatives. Es tractava de reconèixer l'univers d'interessos dels nostres adolescents; l'àmbit extraescolar on es desenvolupen aquests interessos; el marc de relació on s'hi intercanvien i interactuen i la llengua que en facilita l'intercanvi.

De les entrevistes, havien d'aflorar alguns valors compartits i es podrien entreveure certes representacions (no només relatives a la llengua, sinó també a l'extraescolaritat i al grau de vinculació escolar) que la consulta extensa miraria de confirmar-ne l'abast.

Per altra banda, la consulta quantitativa tant pel seu disseny sobre escales (de 0 a 10), com per l'abast temàtic del qüestionari (80 variables sobre moda, música, extraescolaritat, lleure, llengua de relació, valoracions sobre la llengua) depassa els formats habituals dels qüestionaris estàndards. En efecte, les tècniques quantitatives, basades en mètodes estadístics de recollida, anàlisi i processament de dades amb un propòsit de precisió i representativitat, solen ser més modestes pel que fa a l'àmbit d'exploració i més tancades en la formulació dels qüestionaris.

Ara bé, d'acord amb el propòsit inicial d'aquest estudi que, a més de voler descriure una qüestió tan subtil com la de les representacions lingüístiques compartides i les dinàmiques de centre, pretén incorporar materials de reflexió i de debat, m'ha calgut transgredir alguns dels cànons de la sociologia a l'ús; transgressió que, val a dir-ho, m'ha proporcionat una millor aproximació a les necessitats, motivacions, actituds i determinats sistemes de valors dominants, que posteriorment, mitjançant l'explotació de l'enquesta, he pogut traslladar a percentatges i a valors numèrics.

Amb el modest, però gens senzill, propòsit de reconèixer tant l'abast de l'empatia amb el català, (avui molt problemàtica a la secundària), com d'observar les raons d'una tendència

sociolingüística que ben bé podria caracteritzar-se de diglòssica dintre dels centres, he seguit un absolut eclecticisme metodològic, convençut d'altra banda que la dicotomia qualitatiu/ quantitatiu, avui és del tot innecessària, i que qualsevol escolàstica metodològica en aquests verals interdisciplinaris pot estrafer una realitat força complexa. Contràriament, la complementarietat de perspectives, amb les degudes llicències acadèmiques, ha de millorar la percepció del fenomen observat.

Una altra cosa és que, per imperatius de temps i de recursos, ni el format d'entrevista qualitativa és del tot obert: se cenyeix a un cert guió, la qual cosa limita que emergeixin lliurement les motivacions; ni la consulta quantitativa afina en precisió, a partir de qüestions tancades. Tampoc me n'amago: es tracta únicament d'establir unes tendències i constatar unes causalitats en el marc modest de la sociolingüística aplicada. En definitiva, comprovar amb les dades disponibles el que qualsevol docent experimentat pot haver intuït amb la mera observació reflexiva.

Interessava anar un punt més enllà del lliandar dels percentatges i explorar en la complicada teranyina de les causes que motiven el desentès per la llengua.

La tria dels centres

El treball de camp en què es basa aquest estudi s'ha dut a terme en dos centres pertanyents a dos municipis d'una de les comarques que dibuixen el darrer cinturó de creixement de Barcelona.

Els dos centres, d'aquí endavant, "A" i "B" presenten unes característiques semblants; així, geogràficament, l'un i l'altre estan situats en àrees residencials d'entorn paisatgístic privilegiat en dos extrems de comarca més allunyats del nucli de creixement metropolitana de Barcelona i, per tant, lingüísticament menys desestabilitzats.

Tots dos centres tenen una població semblant, sobre uns 12.000 veïns⁸ i uns nivells de creixement comparables⁹.

⁸ A: 11.274; B: 12.840.

⁹ A: Nivell 7 i Índex d'Activitat Econòmica 35; B: Nivell 6 i Índex d'Activitat Econòmica 51. Font: *Anuario Económico de España 2001*. Ed. La Caixa. El Nivell Econòmic s'estableix

Tant A com B són centres sorgits a mitjans dels anys setanta, fruit de una insistida reivindicació municipal i ciutadana i construïts després d'un període transitori d'acollida municipal.

Les dimensions dels centres són equivalents (A: 3 línies d'ESO, 3 de batxillerat; B: 2 línies d'ESO, 3 de batxillerat, 2 cicles formatius de grau mitjà i 1 de grau superior¹⁰).

Com a trets distintius de centre, en "A", s'hi subratlla¹¹ *"el model de gestió participatiu del conjunt de la comunitat educativa i el "compromís públic en favor d'una educació de qualitat, integradora, no sexista, aconfessional, defensora dels valors de la pau, la democràcia, la tolerància i l'acceptació de la diversitat, i compromesa amb la defensa del medi ambient i de la dignitat de la persona"*. Com a trets d'identitat, s'hi remarca *"el nivell científic, l'atenció a la diversitat, el pla d'acció tutorial i les activitats extraescolars i la innovació pedagògica"*.

A "B", s'hi fa notar com a prioritari *"el respecte a "tota mena de creences i d'ideologies" i "l'ús de la llengua catalana¹² com a vehicle habitual i natural en totes les activitats del centre" i el "caràcter integrador del centre"*. Les activitats que singularitza el centre són *la música, la informàtica, la biblioteca i les activitats relacionades amb la natura i l'esport*.

De tota manera, per sota d'aquestes similituds es fan evidents notables diferències entre un centre i l'altre. Mentre que l'edifici del centre A fou projectat amb criteris arquitectònics i sota l'atenta mirada de l'Ajuntament; l'edifici del centre B, en canvi, és el resultat improvisat d'una construcció prefabricada que subratlla la marginalitat d'un equipament públic.

segons un escalat d'1 a 10 (L'Índex d'Activitat Econòmica fa referència a la participació del municipi en el tant per 100.000 unitats del conjunt de l'Estat).

¹⁰ Modalitats d'humanitats, ciències de la naturalesa i tecnològic; dos cicles formatius de grau mitjà (gestió administrativa i instal·lació i manteniment electromecànic) i un cicle formatiu de grau superior (desenvolupament i aplicacions informàtiques)

¹¹ Dels respectius programes que publiciten els centres.

¹² Com a dades sociolingüístiques externes del centre, relatives al conjunt de la població, consta que fora de casa predomina el català com a llengua d'ús preferent (37,1% l'utilitzen sempre o gairebé sempre, i el 14,3 % més en tot cas que el castellà), o indistintament ambdues llengües (24,7%). Són menys els que usen preferentment o exclusivament el castellà. AA.DD: *El jovent de ... Estudi sociogràfic*, 1990

El poble d' "A" té una consolidada tradició d'escola primària pública (tres centres distribuïts en el seu territori) que comparteix amb dues altres escoles concertades: l'una de titularitat parroquial, i amb una llarga tradició; i l'altra, més recent, als afores que no té a penes vinculació amb el poble i que acull, sobretot, població forana.

Val a dir que al poble d'"A", hi ha, a més, un altre IES, que té cinc anys d'antiguitat i un centre de FP.

Al poble de "B", hi ha una única escola primària pública, de concentració, situada als afores que comparteix amb tres altres centres concertats el mapa escolar del poble.

Aquí, s'hi fa evident a l'observador una distribució heterogènia de l'alumnat entre l'escola concertada i la pública. Més subratllada encara, atesa la marginalitat de la pública que està situada a l'extraradi. L'entorn social de l'escola n'ha evidenciat unes necessitats especials, al punt de ser considerada per l'Administració aquesta única escola pública com a "*centre d'Atenció Preferent*".

Com que l'ESO dels centres públics es nodreix d'un alumnat procedent majoritàriament de la primària pública; òbviament, els estàndards d'aquesta primària determinaran la tipologia de l'alumnat de secundària. Així, mentre que "A" acull alumnes procedents de les diverses primàries tant de les públiques com de la concertada; "B", atén en la secundària obligatòria, i com a continuïtat de la primària pública, una població escolar socialment menys afavorida. En contrast amb això, com que és l'únic centre d'ensenyament post-obligatori al poble, els batxillerats estan formats per una població majorment procedent de la concertada i, doncs, socialment ben diferenciada de la del tram obligatori.

Pel que fa a l'equip de professors, la situació de tots dos centres és igualment diversa: En "A", s'hi pot reconèixer un equip estable i que en una part significativa ha estat vinculat al centre des dels seus inicis. És, en una bona part, resident al poble i participa en el teixit associatiu, cultural i polític. Aquesta circumstància ha afavorit la consolidació d'un grup natural que, a més, va assumir el seu dia els criteris generals de la reforma educativa.

A "B", en canvi, la plantilla de professors no s'ha estabilitzat fins als darrers cursos. I encara, la majoria ni són residents al poble ni hi tenen cap altra vinculació que la professional.

Tant l'edifici com els estàndards d'alumnat, el grau de vinculació a l'entorn o la col·laboració entre els diversos estaments, determinaran la productivitat extraescolar. I és aquesta dinàmica extraescolar la que pot afavorir l'extensió de l'ús social de la llengua, relació que el treball de camp voldria confirmar.

Aquestes circumstàncies, les unes per les altres, dibuixen unes diferències substantives entre els dos centres quant a les seves respectives dinàmiques socioculturals que justifiquen l'anàlisi comparativa entre l'un i l'altre.

DINÀMICA SOCIOCULTURAL DEL CENTRE

Dades relatives al centre "A"

INDICADORS	
Sortida convivència de més d'un dia.	Sortida BTX preparada. Sortides crèdit de síntesi ESO.
Activitats d'integració.	A 1r d'ESO sortida de tutoria a començament de curs.
Sortida intercanvi.	No.
Revista de centre.	No.
Conferències i debats de producció interna.	Grup de cooperació (socials): debats d'assistència voluntària. Revista oral: De tres a cinc al llarg del curs.
Activitat escènica consolidada de producció interna.	No.
Conferències i debats de producció externa.	No.
Activitat escènica de producció externa.	Per seminaris: dues o tres al llarg del curs.
Participació en programes educatius.	No.
Participació en programes cívics.	No.
Projecció exterior del centre.	Jornades de portes obertes (2 cops: BTX i ESO). Col·laboracions a la premsa local.
Participació externa del centre.	A 4t d'ESO, juntament amb tres altres centres del poble, participació en un programa per a nanos amb dificultats (Programa <i>Acada</i>) A nivell de poble, participació en una programació que inclou tres activitats per curs i nivell.
Nivell associatiu entre l'alumnat.	Fan, però els costa connectar i arribar a tothom. Van molt a la seva.
Nivell de cohesió entre el professorat.	Molt alta amb relació a 15 professors de 40.
Nivells de participació entre l'alumnat.	Una festa per trimestre: 1r tallers, 2n carnestoltes, 3r St. Jordi.
Nivells d'implicació entre el professorat.	Un terç.
Nivells de participació i d'implicació de l'AMPA	Dinàmics i col·laboradors (molts són docents), però potser poc representatius de la majoria.
Percepció d'empatia per part del professorat.	Prou bona. Excepte a 3r i 4t que són grups més difícils.
Percepció d'empatia per part de l'alumnat.	
Nivells de revisió i avaluació.	Formal.

DINÀMICA SOCIOCULTURAL DEL CENTRE

Dades relatives al centre "B"

INDICADORS	
Sortida convivència de més d'un dia.	Sortida de convivència a 2n d'ESO i s'intentarà a 3r d'ESO (<i>pack</i>). Viatge a 4t d'ESO gestionat pels alumnes.
Activitats d'integració.	Projecte <i>Ametista</i> : Adaptació curricular per a nanos amb problemes d'adaptació. Fan una part de les activitats al centre i una altra fora, en tallers familiars...
Sortida intercanvi.	Amb nanos de Bretanya. Seminari de francès, cada dos anys (ESO i BTX).
Revista de centre.	No. L'any passat sí. Es vol repetir...
Conferències i debats de producció interna.	No. Poca cosa...
Activitat escènica consolidada de producció interna.	No. Poca cosa...
Conferències i debats de producció externa.	Dos per curs. Tòpics sobre la droga... Puntualment si la circumstància hi porta: ex-combatents...
Activitat escènica de producció externa.	A C: 4 o 5 activitats.
Participació en programes educatius.	No. No "enganxen"...
Participació en programes cívics.	No es participa.
Projecció exterior del centre.	El centre viu a part de la dinàmica del poble. El poble no se'l fa seu. És més conegut a la comarca...
Participació externa del centre.	No.
Nivell associatiu entre l'alumnat.	Comencen a funcionar: delegats, consells escolars...
Nivell de cohesió entre el professorat.	20 professors de 50 que poden anar a dinar...
Nivells de participació entre l'alumnat.	No gaire. Tenen problemes a cobrar...
Nivells d'implicació entre el professorat.	Poc o gens.
Nivells de participació i d'implicació de l'AMPA	Col·laboren, però no hi ha gaire sintonia. Fiscalitzadors...
Percepció d'empatia per part del professorat.	Déu n'hi do... Sobretot si els interessa. Molta confiança amb el centre.
Percepció d'empatia per part de l'alumnat.	
Nivells de revisió i avaluació.	Poca implicació.

De tota manera, alhora que apunto alguns indicadors que caracteritzen les respectives dinàmiques de centre, no puc estar-me de subratllar, des de la meva condició d'ensenyant, que aquests indicadors vénen al seu torn determinats per un seguit de circumstàncies estructurals: mapa escolar, distribució socioeconòmica, estabilitat de plantilles... perquè no hi ha centres intrínsecament bons i d'altres de no tan bons o dolents; hi ha circumstàncies que faciliten el treball docent i d'altres que compliquen extraordinàriament la feina. Com en qualsevol altra professió, s'hi poden reconèixer graus de motivació i de compromís diferents, però en clau de metàfora diria que malgrat que tots els ensenyants juguem amb les mateixes regles, ni el camp ni la pilota són sempre del tot semblants.

La tria dels entrevistats

Al llarg de tot l'estudi, s'ha optat per treballar exclusivament amb alumnes de 4t d'ESO i de 2n de batxillerat. De 4t d'ESO, perquè en ser al final de l'etapa obligatòria (tercer trimestre), a més de la maduresa i el bagatge acumulat de cicle que els permet projectar valoracions sobre empatia amb el centre, sobre extraescolaritat..., integràvem tant els qui han de promocionar com els qui no.

Però també interessava contrastar aquesta opinió de final de cicle obligatori amb els qui es troben al final del postobligatori. El filtre acadèmic, massa sovint també social, d'aquesta etapa havia de permetre matisos de complementarietat a l'estudi.

L'entrevista en profunditat s'ha realitzat sobre una mostra de sis individus, pertanyents als dos centres públics (tres d'"A" i tres de "B") que, com s'ha justificat, per sota de les seves similituds presenten dinàmiques prou diferenciades.

La tria dels alumnes, s'ha realitzat a partir d'un sistema de quotes, bo i establint el paradigma del conjunt de la població escolar de Granollers, com a referent extrapolable al conjunt del territori.

De l'estudi de referència¹³ hem considerat tres tipus de variables:

- Entorn lingüístic (llengua familiar dels pares, llengua d'aprenentatge, i llengua familiar dels joves)
- Autoavaluació relativa a la pròpia competència (comprensió i expressió oral i escrita)
- Ús (a casa, al barri, amb els companys del centre i amb els companys de fora del centre)

S'han traslladat els percentatges de l'estudi de Granollers relatius a l'escola pública per a un paradigma de sis alumnes.

S'hi ha afegit tres altres criteris de distribució proporcional:

- De curs (d'acord amb l'estàndard de proporcionalitat, quatre dels alumnes són de 4t d'ESO i 2 de batxillerat)
- De nivell (dos dels alumnes corresponen a un estàndard de suficiència, dos per damunt i dos per sota¹⁴)
- De gènere (per meitats nois i noies)

¹³ PASQUAL M. *et alii*: *Granollers: llengua i futur. Estudi sobre el coneixement i ús del català entre els joves*.

¹⁴ A criteri dels Caps d'Estudis.

Determinació de la mostra pel sistema de quotes

1. PERCENTATGES DE L'ESTUDI DE REFERÈNCIA (*Granollers: llengua i futur*)

Total pública: 65,3%					Eso públic: 46,7%					Total Bup: 15,7% (púb 83%)					Total Cou: 8,9% (púb 75%)					
	cat	cast	alt			cat	cast	alt			cat	cast	alt			cat	cast	alt		
LFP	24,3	74	1,7			32	66,5	1,5			38,3	60,2	1,5			37	61,1	2		
	cat	cast	dues	alt		cat	cast	dues	alt		cat	cast	dues	alt		cat	cast	dues	alt	
LMJ	24	57,4	17,8	0,8		29,4	48,9	20,8	0,9		34,6	47,8	16,9	0,7		32,4	46,6	19,9	1,4	
LFJ	20,3	69,6	9,6	0,5		26,6	60	12,9	0,5		34,3	55,7	9,8	0,2		33,3	54,3	11,9	0,5	
General					Eso					Batxillerat					Cou					
	bo	suf	in			bo	suf	in			bo	suf	in			bo	suf	in		
CO	84	14,9	1,1			85,3	13,5	1,2			91,2	8,3	0,5			95,3	4,2	0,5		
CE	72,4	24,7	2,9			73,7	23,8	2,5			82,4	16	1,6			88,1	11	0,9		
EO	68,9	28,9	2,2			73	24,6	2,4			80,2	17,5	2,3			79,1	20	0,9		
EE	58,4	38,2	3,4			60,1	35,7	4,2			68	30	2			77,1	20,6	2,3		
	cat	+cat	=/2	+cst	cast	cat	+cat	=/2	+cst	cast	cat	+cat	=/2	+cst	cast	cat	+cat	=/2	+cst	cast
ÚC	24,3	6	7,9	14,7	47,1			61,9					56,8					53,8		
ÚB	13	12,2	17	18,4	39,3	12,4	10,4	16,9	17,4	42,9	17,9	16	17,6	19,5	28,4	12,8	24,7	20,1	20,8	21,7
ÚCC	11,4	14,5	22,5	19,8	32,2				54					38,6						37,6
ÚAC	11,2	14,3	20,9	19,1	34,5			49,9					59,9					70		

2. ÍNDEXS SORGITS DELS PERCENTATGES DE L'ESTUDI DE REFERÈNCIA

LLENGUA FAMILIAR

	ESO				BTX		
	català	castellà	altres		català	castellà	altres
Llengua familiar dels pares	3	6	1		3,5	5,5	1
	català	castellà	les dues	altres	català	castellà	les dues
Llengua materna	2,5	4,5	2	1	3	4,5	1,5
Llengua d'ús familiar	2,5	6	1	0,5	3	5,5	1

COMPETÈNCIA

	bo	suficient	insuficient	bo	suficient	insuficient
Comprensió oral	8,5	1,5		9,5	0,5	
Comprensió escrita	7,5	2,5		8,5	1,5	
Expressió oral	7,5	2,5		8	2	
Expressió escrita	6	3,5	0,5	7,5	2,5	

LLENGUA D'ÚS

	(català)	(+català)	(=/2)	(+castellà)	(castellà)
A casa	2,5	0,5	1	1,5	4,5
Al barri	1	1	2	2	4
Amb companys del centre	1	1,5	2	2	3,5
Amb altres companys	1	1,5	2	2	3,5

3. DETERMINACIÓ DE LES MOSTRES A PARTIR DELS ÍNDEXS

	A-1	A-2	A-3	B-1	B-2	B-3
1. GENERALS						
GÈNERE	noi	noi	noia	noia	noia	noi
CURS	4t d'ESO	4t d'ESO	2n BTX	4t d'ESO	4t d'ESO	2n BTX
NIVELL ESCOLAR (sobre una escala d'1 a 10)	6	4	5	6	4	5
2. LENGUA FAMILIAR						
LLENGUA FAMILIAR DELS PARES	castellà	català	castellà	català	castellà	castellà
LLENGUA MATERNA (d'aprenentatge)	castellà	català	castellà	català	castellà	les dues
LLENGUA FAMILIAR (família extensa)	castellà	català	castellà	català	castellà	castellà
3. COMPETÈNCIA ((bona-suficient-insuficient)						
COMPRESIÓ ORAL	bona	bona	bona	bona	suficient	bona
COMPRESIÓ ESCRITA	bona	bona	suficient	bona	suficient	bona
EXPRESSIÓ ORAL	suficient	bona	bona	bona	bona	suficient
EXPRESSIÓ ESCRITA	bona	suficient	suficient	bona	suficient	bona
4. LENGUA D'ÚS						
ÚS HABITUAL A CASA	castellà	català	castellà	català	castellà	indistintament
ÚS HABITUAL AL BARRI	castellà	indistintament	castellà	castellà	castellà	indistintament
ÚS HABIT. AMB ELS COMP. DEL CENTRE	castellà	indistintament	castellà	castellà	castellà	català
ÚS HABIT. AMB ELS ALTRES COMPANYYS	castellà	indistintament	castellà	castellà	castellà	català

L'entrevista qualitativa¹⁵

Les entrevistes constituïen una primera font d'informació que havia de posar al descobert l'univers d'interessos dels nostres adolescents d'avui; l'àmbit extraescolar on es desenvolupen aquests interessos; el marc de relació on s'intercanvien i interactuen; la llengua que en facilita l'intercanvi...

Interessava, en darrera instància, observar com es concilien a nivell emocional i d'interès aquests dos mons: l'escolar i el del lleure: la continuïtat/discontinuitat entre el món escolar i l'extraescolar. I, finalment, l'entorn on es desenvolupa la seva experiència relacional i per tant lingüística.

En aquesta edat, els nois i les noies assagen, en un o altre grau, la ruptura amb els referents familiars, i estan immersos en un procés en què malden per reconèixer-se i diferenciar-se dels models rebuts a casa com a requisit per autoafirmar-se.

Es tracta d'un procés més o menys traumàtic en què es posen en joc els valors familiars i en què la comunicació, que a casa es redueix a mínims, busca uns altres àmbits propis.

En aquesta circumstància, els espais idonis que han de facilitar i permetre la construcció de la personalitat d'aquests adolescents són els llocs de concentració d'edat: places, discoteques...

En aquesta conjuntura, els IES, més enllà dels continguts que s'hi donen o de la funció intrínseca que socialment els és assignada, constitueixen uns espais de relació i unes extraordinàries oportunitats de tracte horitzontal entre els joves.

Convenia doncs, de bon principi, poder identificar el que representa l'escola per a aquests nois i noies a banda dels aprenentatges exigits. En uns altres termes: què representa per a ells i elles l'escola, més enllà dels continguts escolars que s'hi donen?

Es tractava fer un reconeixement, no tant de la seva valoració més o menys crítica amb relació a la institució escolar, sinó de la seva percepció emocional: la identificació dels seus interessos emergents.

¹⁵ Les entrevistes es reproduïen transcrites en una addenda al final.

Únicament, a partir d'aquest reconeixement hi podríem inferir el grau d'influència de l'escola, el pes específic i la contribució del centre en la reconstrucció d'uns valors compartits. I, finalment, la incidència en unes representacions lingüístiques col·lectives.

Aquest enfocament, que no demana tant una reflexió (acord/desacord) per part dels nois com una evocació emocional (interès/desinterès), exigia un model d'entrevista oberta que defugís el qüestionari. L'entrevista, que encara que semipautada permetés saltar d'una cosa a l'altra; que donés tot el protagonisme a l'entrevistat tot limitant el paper de l'entrevistador.

Les entrevistes s'han plantejat de forma individual i no de forma col·lectiva perquè interessava, recollir les emocions dels alumnes seleccionats amb relació a dinàmiques de grups, a motivacions i vinculacions escolars, a valoracions, a gustos i interessos... i a representacions sociològiques i lingüístiques.

La reunió participada en *focus-grup* molt productiva en altres estratègies, podia coaccionar-los i esbiaixar les respostes individuals en un esforç de centralitat i adequació amb l'opinió del grup. Per altra banda, tampoc interessava el debat sobre què pensen, esforç de racionalització impropï, com del que senten i encara més del que creuen que sent el seu entorn, essent ells mitjancers autoritzats d'una sensibilitat compartida.

L'interès es centrava no tant a recollir el que pensen, per discutir-ho, com de testimoniar un sentiment compartit.

Els temes que es preveia que havien de ser tractats a l'entrevista eren els propis de l'univers adolescent; aquells que invariablement constitueixen el seu centre d'atenció preferent:

- La imatge que volen projectar enfora, i per tant tot el que fa referència a la indumentària.
- Les músiques que els identifiquen i que els aproximen, a partir de les afinitats compartides, amb el grup.

- L'àmbit de relació establert, bo i partint de la base que la negociació, la relació basada en la fidelitat o bé en el conflicte són els aspectes que posen en joc el seu èxit social.

Amb relació a l'escola, entesa com a punt de trobada, interessava poder identificar-ne:

- La seva vinculació emocional: de més implicació o bé més estranyada.
- La relació amb els professors com a referent adult alternatiu a la família
- I l'interès extraescolar que suscita el centre com a espai de comunicació i relació més important que tenen a diari.

De manera obliqua s'ha intentat de fer valoracions transversals sobre

- Percepcions, comportaments i representacions lingüístiques.

En les entrevistes s'ha procurat en tot moment de defugir la pregunta que obligués a una reflexió madurada que condicionés i pogués pertorbar la resposta més immediata i espontània.

S'ha tingut cura a dissenyar un model d'entrevista que no posés al descobert el propòsit sociolingüístic de l'estudi.

Finalment, per tal d'optimitzar la fluïdesa i l'espontaneïtat s'ha vehiculat l'entrevista a través d'una entrevistadora d'aspecte i d'edat molt aproximada als alumnes, la qual cosa ha facilitat la participació sincera dels entrevistats.

Les entrevistes han tingut una durada aproximada d'una hora i s'han realitzat dintre del mateix centre, en l'horari escolar i enregistrades amb el previ consentiment dels entrevistats.

El disseny de les entrevistes.

La mateixa cautela que s'ha tingut en compte a l'hora de vehicular les entrevistes a través d'una entrevistadora que escurcés la distància amb l'entrevistat i facilités l'espontaneïtat, s'ha procurat, a l'hora de dissenyar el model d'entrevista. En aquest sentit, s'han establert tres criteris de principi.

a) S'ha partit de la base que en aquesta edat (de fet, tampoc en cap altra) rarament racionalitzen categories sociològiques o morals amb relació a la llengua: ni sembla freqüent l'entrenament escolar en la reflexió compartida o el debat, ni es tracta de qüestions que sorgeixin espontàniament del seu univers d'interessos.

Per la qual cosa, s'ha cregut impertinent la pregunta directa i frontal del tipus: *tu què en penses de la situació actual del català?* O bé, *què creus que caldria fer per ...* o d'altres en aquest registre.

b) En comptes de demanar-los sobre el que pensaven sobre aspectes relatius a la llengua, la qual cosa fàcilment podia o bé posar-los en guàrdia o bé suscitar la resposta induïda, se'ls demanava sobre afinitats, gustos, preferències... per tal de poder identificar interessos emergents i patrons de conducta.

c) S'ha afavorit una certa distància *brechtiana*, tot demanant a l'entrevistat en la seva condició d'observador del seu àmbit de relació, la qual cosa ha permès que tot i que els entrevistats manifestaven estar al marge de tendències o bé d'autoconsiderar-se "normals" reconeixien immediatament i amb facilitat els grups característics del seu entorn.

En definitiva, s'ha obviat el compromís que podia representar preguntes del tipus "*¿què en penses tu sobre tal valor?*" per altres de més indirectes i igualment productives del tipus: *¿Què t'agrada més...?* o bé *¿Et sembla que els teus companys...?* amb relació a la música i a la indumentària. Aquest plantejament, a part que menys perturbador i de ser més respectuós amb els interessos de l'adolescent, ha afavorit la sinceritat en les respostes, perquè no els exigia cap reflexió ni predisposició alhora que els atorgava un cert lideratge.

Guió per a les entrevistes (aproximat i únicament de referència)

1. Identificació i descripció.

Ets nascut aquí?...La teva família?... Des de quan estudies en aquest institut?

2. Vinculació i empatia escolar.

Percepció i valoració del grau de llibertat/control escolar?. Confiança amb els professors? Identificació d'espais d'extraescolaritat? Participació i vinculació? Relació amb els professors en contextos d'extraescolaritat? Com s'organitzen? Grau de satisfacció escolar?...

3. Lleure i interessos.

Què fan? Amb qui? Com s'organitzen? On van? Què els agrada?...

4. Identitats.

Tipus de música que els agrada? Indumentàries?

5. Reconeixen grups característics dintre del centre.

Importància? Significacions? Codis de conducta?...

6. Llengua d'ús.

Llengua de relació? Canvien de llengua? Quina tele veuen? Llengua a través del mòbil? En internet?...

7. Importància relativa de les llengües.

Català? Castellà? Anglès?... Per què?

Més interessats a conèixer les circumstàncies que motiven que l'ús social del català sigui tan precari i en constant retrocés, ens hem abocat, de forma prioritària, a recollir l'opinió dels mateixos alumnes, sobretot perquè el punt de partida institucional és tan clar com insatisfactori el punt d'arribada.

Val a dir que el producte aconseguit, més enllà de constituir la base a partir de la qual s'han elaborat les enquestes que han fet possible la fase posterior de l'estudi, conforma, en el seu conjunt, un testimoni directe i eloqüent del camp de percepció de l'extraescolaritat dels nostres adolescents.

En la línia de la reflexió que demana un treball qualitatiu, té l'interès intrínsec de suggerir moltes altres perspectives d'exploració complementàries (quant als *com* i als *per què*) que la sola acumulació estadística no permet. Perquè com diu Peter L.Berger¹⁶ *“El problema sociològic no és tant el de saber perquè hi ha les coses que “van malament” des del punt de vista de les autoritats i dels que tenen la paella pel mànec, com el d’arribar a entendre com funciona tot el sistema. Quins són els pressupòsits en els quals recolza i a través de quins mitjans es manté travat. El problema sociològic fonamental no és la delinqüència, sinó la llei; no és el divorci, sinó el matrimoni, no és la revolució, sinó el govern”*

Pas a l'enquesta.

Tal i com es preveia, les entrevistes havien fet emergir algunes de les representacions que es buscaven. El repte, ara consistiria a traslladar a un qüestionari aquells aspectes que suggerissin una major productivitat a l'hora de descriure unes determinades tendències.

El qüestionari resultant¹⁷ presentava sis àmbits (no diferenciats en seccions) que es plantejaven en aquest ordre:

- Dades externes
- Relació: 6 variables
- Lleure: 20 variables
- Identitats: 13 variables
- Extraescolaritat: 6 variables
- Llengua de relació: 17 variables
- Representacions lingüístiques: 21 variables

¹⁶ BERGER, P.L.: *Invitació a la sociologia. Una perspectiva humanística* Herder, 1986)

¹⁷ El model d'enquesta és a l'apèndix.

Cadascuna d'aquestes variables plantejava una escala d'acceptació-refús, entre els valors 0 i 10, d'acord amb l'enunciat de la pregunta i la significació en cada cas dels valors extrems de l'escala.

L'enquesta s'ha passat directament als alumnes (sense intermediació) grup per grup, en sessions de classe que no fossin de l'àrea lingüística catalana o castellana.

La durada de la consulta oscil·lava entre els vint minuts i la mitja hora.

4. Explotació de la primera fase

L'IES, UN MAR DE RELACIÓ

A través de les entrevistes personalitzades s'ha tractat, sempre de forma esbiaixada, sobre la manera com els nois i noies construeixen el seu espai de relació. És tracta d'un aspecte important, segurament en aquesta edat el més important, atès que és una etapa en què la relació a casa ha anat esdevenint problemàtica i en què la placidesa i la conformitat en el tracte familiar va donant pas a una relació força més problemàtica i conflictiva.

L'adolescent, atribolat entre la pèrdua de la ingenuïtat i el refús del món adult, malda per trobar-se i reconstruir-se amb el suport dels seus semblants d'edat mitjançant un procés de mimetització. Aquesta necessitat de mutu recolzament afavoreix un comportament gregari, uns estrets lligams de fidelitat i l'exercici i la pràctica en la negociació de conflictes.

Els entrevistats coincideixen, tots i totes, a subratllar com és d'important l'estar junts, al punt que això constitueix, i de molt, la seva activitat predilecta. L'interès rau a compartir, quasi mimèticament, de reconèixer-se en l'altre i a través de l'altre. D'aquesta manera l'edat passa a ser, salvades les mínimes afinitats de temperament o de manera de fer, el factor de relació prioritari, allò que motiva l'interès, per davant, fins i tot, d'altres coincidències en gustos o maneres de pensar.

Tant és així que la pertinença a un mateix centre o el fet de compartir agenda i estudis no es revela com el motiu primer en les relacions de lleure. La dada relativa a "estudis" únicament es computa com a informació de localització, però no sol generar ni més curiositat ni acostuma a pautar i motivar el tracte. En unes altres paraules: els nois i noies ni parlen del seu institut com a espai compartit, si és el cas, ni se susciten gaires curiositats quan es tracta de centres diferents. Segurament, la mateixa obligatorietat de l'etapa n'estableix l'implícit de l'obvietat, perquè tots fan aproximadament el mateix.

Tenen una percepció de la relació amb els companys diferent de la que recorden de primària. Així, consideren que mentre que a la primària les relacions són força cohesionades i fidelitzades; a la secundària la relació acostuma a ser molt més flexible i

plàstica; molt més mediatitzada per la negociació constant de conflictes i més dinàmica pel que fa a l'intercanvi.

(A 2) Els teus amics són de l'institut o de fora?

No... Els meus amics són els que abans naven a l'escola d'EGB... que ara hi ha un (una escola concertada), un altre que estudia (a un poble de la comarca veïna) i un que viu a (a un altre poble veí)... Com que (aquest darrer) ve aquí al poble doncs cada cap de setmana quedem...

Té una casa aquí al poble?

Sí... els seus pares estan separats...

I d'aquí l'institut no tens un grup d'amics?

Sí, sí que tinc un grup d'amics, però no són amb els que surto...

De fet, si a la primària la relació es basava en el joc i en uns lligams reforçats mitjançant la relació personal entre els pares dels amics; a secundària es força més problemàtica i molt més opaca a la mirada dels adults.

En aquesta conjuntura d'edat, els centres de secundària constitueixen per als adolescents un marc de relació excel·lent, i encara amb agrupacions ja establertes de classificació d'edat.

El centres d'ensenyament són, només per aquest motiu, i més enllà de la seva intrínseca funció educativa i formativa, la millor oportunitat que tenen els adolescents, a diari i amb l'aquiescència familiar, de contrastar experiències i maneres de fer entre el col·lectiu d'edat. Coincidència d'edat, lloc de trobada veïnal oportunitat de trobada entre gèneres que són atractius prou potents com per considerar l'àmbit de relació escolar amb interès autònom al marge de la funció escolar. Vull dir que els IES sense, o malgrat els professors, continuarien essent l'espai natural de relació i intercanvi de coneixements i experiències i d'aprenentatge cooperatiu.

En aquest entorn, el *rol* del professor, més o menys eficaç a la primària, com a pautador de sensibilitats i patrons de conducta, esdevé desplaçat per uns altres patrons que de manera autònoma autoregulen els mateixos nois, fidels a un "altre generalitzat" i que el mimetisme de l'edat acabarà per estandarditzar en unes maneres més o menys compartides i sobre les quals els professors no només n'estan al marge, sinó que ben sovint no en són ni testimonis.

Així el grup esdevé oracle i testimoni dels conflictes que van sorgint entre ells, la qual cosa fa que el grup esdevingui un “banc” de recepció i d’intercanvi de dubtes i de fracassos individuals, i, derivadament, també, en oracle en el procés de construcció personal i social dels joves.

L’obertura al món que l’adolescent està construint i que malda per ser alternativa als referents familiars es basteix sobretot per la transferència d’experiències dintre del mateix grup que actuarà com a receptor i difusor amb caràcter cooperatiu.

(A3) Tens el teu grup d’amics de la classe?

Sí, aquí sí. Després tinc un altre a fora. Bueno, jo en tinc molts... Jo és que... Jo tinc molts grups d’amics... Vaig més amb uns d’aquí de del poble... Després per quí, a l’hora del pati i amb tot vaig amb un altre... i després tinc unes altres amigues de l’EGB que també a vegades quedo amb elles...

I també quedeu?

No, no gaire, és que són més noies que... Són noies que també tenen grups elles, saps? No és que sigui “puro” interès, no?, que estem juntes, sinó que a lo millor ens agraden altres coses...

Els nois, que normalment pertanyen a més d’un grup, interseccionen relacions i d’aquesta manera els grups manifesten un gran dinamisme que contrasta amb l’estabilitat de les relacions infantils. Dinamisme que es trasllada igualment dintre dels centres de forma que l’òsmosi, com hem vist a les enquestes, entre classes a secundària constitueix una tendència generalitzada.

(B1) I els teus amics, són d’aquí de l’institut o més aviat de fora?

La majoria són d’aquí de l’institut Hi ha algú que treballa ja... i per les tardes quan sortim pues bé, saps?

De la teva classe?

Són d’altres classes. De la meva classe són amigues... de l’altre quart també... i amics també de quart... i llavors hi ha que fan batxillerat i hi ha que fan mòduls d’aquests, saps?

En aquest intercanvi hi té un atractiu afegit el reconeixement de l’altre gènere, de manera estesa i normalitzada des del final de l’etapa obligatòria.

Un aspecte que emergeix un cop i un altre amb constants referències pejoratives a allò que consideren “de petits”;

(B2) No. Si haguessin anat només els de quart d'ESO m'hagués quedat... però tu... eren de primer. Eren petits.

I els de batxillerat?

No van entrar. A segona hora ja se'n van anar tots... bueno pues déu eh?

I per què no és van quedar?

Perquè jo què sé... Ho veien ells... A mi em sembla... No sé... un ambient de més petits... una mica infantil.

L'edat és tan argument de menyspreu en la seva franja baixa que ja consideren superada com d'interès en la franja immediatament superior al punt que constitueix un extraordinari al·licient. I, òbviament, en aquest sentit els germans grans, els alumnes repetidors o els grups de cursos superiors solen ser uns cobejats centres d'interès.

Conseqüentment, també, amb referència a l'extraescolaritat que promogui el centre, l'edat de destinació serà un primer motiu –o prejudici- d'acceptació o bé de refús.

Tot amb tot, el primer pretext de relació sol ser l'escola o el barri, que es reforçaran mútuament quan actuïn combinadament. El nombre d'amics de més freqüència sol ser d'entre 10 i 12.

Uns límits territorials precisos, com és el cas de les poblacions estudiades, són valorats positivament com a facilitadors de la relació i de l'intercanvi en un marc de coneixença i de relació molt més ampli.

(B2) I a tu, t'agrada viure en un poble o bé hauries preferit una ciutat com Barcelona?

Jo...prefereixo un poble, però no per sobresortir, però m'agrada perquè coneixes tothom, coneixes jo que sé... gent d' (aquesta escola i de l'altra)...

Valoració, però, que no amaga un sentiment de llibertat vigilada que tenen aquests joves, justament perquè és molt més potent el control social regulador.

(B3)... *Jo surto aquí dissabte a la nit, i clar, com coneixes a tothom, tothom et mira i a mi això no m'agrada... Barcelona és una ciutat molt gran que ho tens tot al teu abast... bueno tots els serveis que necessitis al teu abast i... ningú mira ningú... M'entens? Vas... pots nar tan tranquil què... que no tens... no has de tenir cap problema per re...*

La consulta extensa en forma de qüestionari, a l'hora que confirma unes tendències de relació, posa al descobert algunes diferències relatives entre els centres "A" i "B", així com entre nivells (4t d'ESO i 2n de batxillerat), que ben bé poden tenir a veure (causa o conseqüència) amb les dinàmiques socioculturals respectives.

Dades corresponents a la pregunta 1: "Puntuació de 0 a 10 fins a quin punt et relaciones dintre de l'institut amb" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament"¹⁸):

	CENTRE A			CENTRE B		
Els companys/companyes que coneixes de primària.	6,5	6,3	6,7	6,5	7,2	5,7
La gent de la teva classe.	7,3	7,5	7	7,6	8,4	6,7
La gent del teu nivell, però de diferents classes.	7,3	7,2	7,2	6,9	7,4	6,2
La gent d'altres cursos.	5,1	4,8	5,5	5,4	6,6	3,9

Dades corresponents a la pregunta 2: "Puntuació de 0 a 10 fins a quin punt acostumes a relacionar-te fora de l'institut amb:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

	CENTRE A			CENTRE B		
Els mateixos companys/companyes de l'institut.	6,3	6,4	6,7	6,4	6,7	6,1
Amics/amigues de fora e l'institut.	8	7,9	8,1	7,6	7,5	7,8

En el centre "A", s'hi recull més continuïtat de la relació de primària entre el batxillerat (6,7), en què una meitat prové de la mateixa concertada¹⁹; que entre l'ESO" (6,3).

En canvi, a "B", s'hi observa una relació més fidelitzada amb els amics de primària entre l'alumnat d'ESO (7,2), la qual cosa, sens dubte, és atribuïble al fet que la gran majoria prové de la mateixa (i única) primària pública del poble, mentre que entre el batxillerat no es dona aquesta circumstància, atès que en la seva major part aquest alumnat prové de les diverses primàries concertades.

¹⁸ Els valors, en cada cas, expressen les mitjanes de les valoracions fetes. Per centres el primer valor correspon a la mitjana global; el segon valor a la mitjana d'ESO i el tercer a la mitjana del batxillerat.

¹⁹ Segons indicacions del propi centre, la meitat dels alumnes de batxillerat sol procedir de la mateixa primària (parroquial) del poble.

La relació interna al si del grup-classe millora quan aquesta relació és antiga (8,4, a ESO de "B"); en canvi, la cohesió de la classe se'n ressent, quan el grup es constitueix tardanament al batxillerat (6,7 al batxillerat de "B").

S'hi palesa una notable curiositat per explorar altres grups-classe. Aquest interès per estendre la relació més enllà de l'aula és homogeni en tots dos trams educatius d' "A" (7,2), mentre que en "B" s'hi observa un relatiu tancament entre el batxillerat (6,2).

La relació entre diferents nivells és molt menys fluïda (5,2 en el seu conjunt) i sobretot entre el batxillerat de "B" (3,9).

Resumint, s'hi detecta que:

1. Els lligams de relació amb els companys de primària són prou potents perquè allà on és possible que continuï aquesta relació a l'aula de secundària, aquesta esdevingui preferent.
2. Que l'extensió natural de l'àmbit de relació del grup-classe el constitueixen les altres classes del mateix nivell; mentre que la relació entre diferents nivells dintre del centre és molt menor.
3. Que en tots els paràmetres considerats, el centre "A" dóna mitjanes més centrades i homogènies que al centre "B", on apareixen puntes entre l'ESO i el batxillerat.

Quan se'ls demana amb qui es relacionen fora del centre, tot i que en termes generals declaren que es relacionen fora, també, amb els mateixos companys/es d'estudis, no es tracta d'una resposta molt marcada (6,3 de mitjana) que subratlli el domini d'aquesta relació fora del marc escolar. En canvi, per contrast amb l'anterior, apareix com a més significativa la relació al·lògena fora del centre (7,8 de mitjana).

Aquesta dada sembla indicar la tendència a circumscriure la relació escolar dintre del marc físic i horari del centre, sense que sigui la tònica general la consolidació de grups naturals que continuïn la seva relació fora, en les estones de lleure. Circumstància aquesta que es corregeix a batxillerat amb un increment d'aquesta valoració de la relació externalitzada amb els companys.

Aplicació

És a partir de l'opinió recollida dels mateixos alumnes relativa a la manera com es relacionen de forma espontània que crec que pel que fa a les dinàmiques de centre induïdes caldria tenir en compte el següent:

- *Valorar molt bé l'oportunitat d'aquelles activitats extraescolars compartides per més d'un nivell, tant per la importància que té el factor "edat" i els recels que pot suscitar; com per la intrínseca productivitat quant a la cohesió del conjunt .*
- *Aprofitar la inèrcia que tenen d'estendre la seva relació als grups paral·lels del mateix nivell i afavorir totes les oportunitats de coincidència dels diversos grups-classe d'un mateix nivell.*
- *Afavorir dinàmiques de grup que facilitin l'extraversió dels grups amb menys vinculació al centre, especialment pel que fa als batxillerats procedents de centres concertats..*

EL LLEURE

Els entrevistats i les entrevistades deixen ben clar que la seva activitat predilecta consisteix a “*estar amb els amics*”. Es tracta d’un interès que únicament se solapa amb “*l’anar a la discoteca els caps de setmana*”. Són contundents en aquest punt; els agrada estar junts per compartir el seu dia a dia, contrastar maneres de fer i emmirallar-se en l’altre, segurament per construir-se, o reconstruir-se, a través de la mirada de l’altre.

(B 1) Ens quedem per qui. I ja està... mira, re, nem a fer un volt a vegades o estem por dei assentats i mira... parlem de les nostres coses. Cadascú va al seu rollo, saps? Cadascú parla de lo que li interessa més i ja està.

Aquest “*estar*” sol ser en un lloc de trobada habitual: un banc, un racó... No hi ha un propòsit previ, ni hi emergeix sempre la conversa o l’interès, ni tampoc la discussió o la polèmica. Es tracta de fer-se companyia. Conformen un parlar entretallat, marcat pel dialecte de l’edat, teixit de bromes i facècies que va enfilant el dia a dia compartit. Sobre res precís, com a molt, administrant petits conflictes de *rol*, d’amors... on es repassen qüestions d’autoritat, de drets d’edat, petites transgressions, fidelitats, decepcions i traïcions... Tot compartint un banc on abocar i rebre informacions útils.

(B1) Vam deixar d’anar amb ells jo i la Mar, que és la meva amiga, vam deixar d’anar amb ells perquè saps? hi havia mals rollos, saps? Perquè sí, perquè anaven molt del pal aquella gent i nosaltres no. Que, jo que sé, és creuen més que l’altre gent i nosaltres no... Després vam nar nosaltres juntes. Després com que l’Imanol és molt amic d’aquests pues vam començar a juntar... com que ells són repetidors, són més grans que nosaltres, i al repetir aquest any ens hem ajuntat, saps?

Interessa, sobretot el capital de circumstàncies i de situacions fetes del dia a dia que processa i metabolitza el grup i on cadascú hi pot contrastar la seva experiència personal.

(B3) De què parleu?

Mmm... Temes que acostumem a parlar? Doncs... si vas entre... si vas amb nois... si sou un grup de nois i noies junts... doncs sempre... s’acaba parlant del típic tema, no? de que... elles comencen “els tios no sé què” i nosaltres “les ties no sé quantus”... i bueno... acabes allà fent una discussió sexista i... bueno... sempre acabes parlant així...

*i llavors també doncs parles dels problemes de...
d'angoixes que tinguis... no sé, qualsevol cosa que et
pugui ajudar... M'entens?*

El que sí que tothom ha remarcat de forma contundent és que no s'hi sol parlar de res que tingui a veure amb els estudis.

(A1)... Parleu de coses de l'institut o quan sortiu de l'institut us n'oblidau ja?
Disconnectem.

Aquests espais de trobada, a diferència de les tertúlies o els safareigs que solen o solien tenir un lloc establert, itineren i, en qualsevol cas, acostumen a refugiar-se de la mirada impertinent del adults: en places, locals o discoteques d'edat.

L'al·licient principal d'aquest "estar junts" rau en el fet que constitueix el principal recurs a través del qual poden retroalimentar la seva experiència particular i preservar la privacitat d'un món iniciàtic al marge dels adults. A més a més, propicia el tracte amb l'altre gènere i constitueix una oportunitat per traspasar la franja d'edat rigorosament pautada dintre del grup-classe.

L'extensió de la consulta revela algunes diferències entre els dos centres estudiats, quant als interessos de lleure dels seus respectius estàndards d'alumnat. Diferències que ben bé poden expressar una funció amb unes dinàmiques de centre igualment contrastades.

Dades corresponents a la pregunta 3: "Puntua de 0 a 10 el temps de lleure que de mitjana acostumes a tenir diàriament:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "quatre hores o més")

CENTRE A			CENTRE B		
5,3	5,4	5,2	6	6	5,9

En conjunt els alumnes del centre "B" disposen de més temps de lleure. Aproximadament mitja hora més.

Dades corresponents a la pregunta 4: "Puntua de 0 a 10 fins a quin punt les activitats més interessants són les que fas:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

	CENTRE A			CENTRE B		
Dintre de l'institut amb els amics/amigues de l'institut.	4,9	5,4	5,3	4,9	5,8	3,6
Fora de l'institut amb els amics/amigues de l'institut.	6,6	6,4	6,8	6	6,6	5,1
Fora de l'institut amb els amics/amigues de fora.	8,1	8	8,3	7,4	7	7,9

Entre els alumnes d'“A”, les activitats més interessants les fan fora del centre amb amics de fora, seguides de les que fan també fora del centre amb amics del centre; essent les menys motivadores les que fan amb els seus companys a l'institut. La tendència al centre “B” és la mateixa únicament que s'hi pot reconèixer un grau de cohesió menor pel que fa als “amics de l'institut”

Dades corresponents a la pregunta 5: ”Puntua de 0 a 10 la teva dedicació a cadascuna d'aquestes activitats en el teu temps de lleure:” (0 vol dir “mai” i 10 vol dir “sempre”)

	CENTRE A			CENTRE B		
Esport.	5,4	5,8	5	5,8	6	5,6
Grup d'esplai...	1,3	1,5	1,1	0,5	0,4	0,7
Voluntariat.	1	1,3	0,7	1	1,7	0,8
Informàtica.	2,3	2,2	2,5	3,7	4,4	2,6
Musicals o artíst.	2,8	2,7	2,9	2,8	3	2,4
Idiomes.	3,8	4	3,6	2	1,6	2,6

Altres

Sobresurt en tots dos centres la preferència relativa per l'esport com a activitat de lleure, seguida de les activitats formatives com a extensió de la mateixa escolaritat (idiomes, informàtica i música); mentre que el lleure educatiu de formació en valors (esplai o voluntariat) té una significació menor, sobretot a “B”

Dades corresponents a la pregunta 6: “Puntua de 0 a 10 fins a quin punt t’agrada fer cadascuna d’aquestes activitats en el teu temps de lleure”. (0 vol dir “gens” i 10 vol dir “absolutament”)

	CENTRE A			CENTRE B		
Anar a comprar roba.	7,5	8,4	6,4	6,6	6,2	7,1
Escoltar música.	8,1	8,1	8,2	8,3	8,7	7,7
Practicar esports.	6,8	6,8	6,8	6,5	6,5	6,5
Parlar amb els amics/amigues.	8,5	8,4	8,7	8,6	8,9	8,2
Navegar i xatejar per internet.	5,3	5,7	4,9	6	6,8	5,1
Llegir llibres, diaris, revistes...	5,8	5,6	6,1	5,5	5,6	5,3
Mirar TV.	6,4	6,2	6,6	6,8	7,2	6,3
Participar o bé organitzar activitats.	5,4	5,1	5,8	4,5	5	3,8
Voltar amb els amics/amigues.	8,1	7,8	8,4	8	8,3	7,5

Destaca com a activitat preferida l’“estar amb els amics”, bé sigui per parlar o només per “voltar”. L’escoltar música és l’altra activitat més preuada. A continuació, el que té a veure amb la projecció de la pròpia imatge (comprar roba, practicar esports). També la distracció més alienant (mirar TV) i en darrer terme, la lectura i l’activitat participada.

Per trams educatius, mentre que en “A” apareixen com relativament més actius els batxillerats, a “B”, és entre l’ESO on s’expressa més dinamisme.

Si comparem “A” i “B”, es pot observar com l’alumnat d’“A” declara menys temps de lleure, tot i que amb una dedicació al lleure formatiu (voluntariat, esports) relativament més alta. També són els alumnes d’“A” els qui diuen mantenir uns nivells més alts de relació amb els companys fora del centre (indicador de cohesió).

Aquest contrast es correspon amb uns nivells diferents de d’activitat extraescolar entre un centre i un altre i que potser hauríem de fer derivar d’unes dinàmiques socioculturals també diferents.

Aplicació

Si les estimacions que acabem de fer són encertades, per tal de guanyar l'interès dels nois en les activitats extraescolars de centre convindria facilitar la relació en grup, les oportunitats tant perquè puguin negociar entre ells la seva pròpia identitat, com per projectar la seva identitat col·lectiva.

Es tractaria d'evitar les activitats excessivament dirigides, i limitar-se a consensuar aquelles propostes que els siguin atractives, sense intervenir-hi més enllà dels aspectes logístics (lloc, horari, recursos...)

En particular, s'insinuen com a molt productives per la plena coincidència amb els seus interessos, tendències i necessitats espontànies: les activitats de *rol* i d'expressió (teatre), les de transferència d'informació d'experiències (revista), i les de diàleg i intercanvi (internet).

IDENTITATS: IDENTIFICACIÓ I PROJECCIÓ

M'interessava reconèixer el rerefons que basteix el subtil i complex identitari adolescent. Perquè és sabut que l'afany per construir una imatge satisfactòria per a un mateix i revalidada per l'aprovació del altres constitueix el principal centre d'interès en aquesta edat.

(A-3) ... Jo crec que quan un nano entra a primer d'ESO i veu els grans com vesteixen, es vesteixen.... Volen vestir-se igual o millor... i després canvien segons... i si estan aquí i hi ha majoria de guarrons, diguéssim, pues...

Efectivament, darrere de l'exteriorització d'uns mateixos gustos en la d'indumentària, o bé compartint certes preferències musicals hi sol haver un *altre generalitzat* que de manera subtil és la manifestació d'un complex de valors implícit i una manera d'entendre el món i de posicionar-s'hi.

(B-3) I tu em pots dir el tipus de música que escolta cada grup: els pelats...? Per exemple... t'ho pots imaginar: música màquina. Els altres pues escolten música en català, i... els menys espaviladets i així doncs... que poden escoltar? Aquesta, la gent que no... hi ha gent que en té molt poca personalitat per la música... per tant escolta qualsevol cosa... lo primer que surt per la tele o..., o més que re hi ha gent que no forma part de cap grup. M'entens?...I escolta, i... i ells volen formar part, part no? i escolten pues el que s'escolti en determinats grups, no? Per poder semblar-se o ser. Vols dir que, algú que no formi part de cap grup, escoltant un determinant tipus de música o vestint d'una determinada manera...? És dir... pot arribar a ser d'aquest grup o se li pot arribar a catalogar... sí.

El reconeixement d'aquest univers identitari havia de permetre una major comprensió de certes manifestacions col·laterals que es corresponen amb entorns de crèdit o de descrèdit pel que fa a l'ús (o desús) del català entre els joves en les seves relacions espontànies.

Es tracta d'uns valors que conformen, i més en aquesta edat, un marc representacional i que amb relació a les actituds lingüístiques, també, predisposen el parlant al prestigi o al descrèdit, a la funcionalitat social o a la desmoralització.

I és, amb la indumentària i amb la música com a referents que hem volgut fer emergir aquests valors subjacents.

Es tracta de dos àmbits extraordinàriament identificadors i que connecten immediatament amb els seus interessos. I són potser els patrons més productius a l'hora de construir la pròpia imatge i d'expressar l'empatia i l'afinitat amb el grup amb el qual els joves es reconeixen, o bé es volen reconèixer.

(A-1) Els teus amics vesteixen com tu?

Sí...

I porten les mateixes marques també?

Més o menys...

Tots sou molt iguals al teu grup o hi ha algú que sigui una mica diferent, quant a la manera de vestir?

No... tots som iguals...

La pertinença sempre negociada amb el grup, a més de la sintonia necessària amb el conjunt que en definitiva hi ha de donar l'aprovació, depèn molt també de l'embolcall corporal i de la imatge projectada.

Les afinitats musicals actuen igualment com a referent cohesionador; i no únicament pel que fa al fet intrínsecament musical, sinó també pel que fa al meta-relat que projecten els músics i els grups musicals, mediàticament o a través dels vídeo-clips.

(B-1) Comparteixes gustos musicals amb els teus amics?

N'hi ha que sí i n'hi ha que no. N'hi ha que a vegades, jo què sé...aquell que va punki per exemple, li dic "deixa'm, estic escoltant algu" i em diu "què escoltes?" i jo "Estopa" i diu: "em pensava que seria Camela... encara millor però..." hi ha bon rollo...

I amb els altres, tret d'aquest noi que és ...?

Amb els altres més o menys coincidim. En Carlos, per exemple, no li agrada la música màquina...quan algú fica música màquina o així... es fica... "que som uns pelaillos"... que no sé què, saps? A mi m'agrada, o sigui no m'agrada molt... depèn de quina, de quines cançons...

Tot i que molts dels adolescents tenen, quant a grups de música, un gust eclèctic i habitualment itinerant, no és menys cert que van construint el seu codi moral i la seva manera de veure el món amb l'ajut del seu cançoner.

Pel que fa a la indumentària, tots els entrevistats coincidien a situar-se, defensivament, al marge de modes preestablertes i declaren una absoluta despreocupació pel que fa al vestit.

(A-3) És que són molt boges les noies del meu grup...Són molt presumides...Són molt... Només sempre... Sempre estan pensant en roba, roba, roba... I els hi és igual nar al mercat que al Zara... on sigui.

I tu ets tan..?

Jo no. Jo visc per unes altres coses no tan materials...

Aquest desinterès queda immediatament en entredit quan, amb l'intent d'atenuar el perjudici al respecte (sobretot masculí) de passar per presumits, se'ls demana pel calçat. Tocant a aquest punt aparentment marginal, baixen la guàrdia, el seu interès es recupera i tots reconeixen prou bé els seus models i marques preferits.

(A 1)Tens manies amb les marques?

No, a mi m'és bastant igual...

Com t'agrada anar vestit?

No sé... normalment vaig... va ma mare a comprar o... jo amb ella...

Amb els amics no hi vas?

No...

I a comprar bambes, hi vas amb els amics o bé amb la teva mare?

No, a comprar bambes vaig jo...

Quines marques t'agraden més?

Les més... Nike, Adidas, Reebok...

Avançant en aquesta direcció, per bé que, molts es reclamen d'entrada ben al marge de les modes en el vestir, el seu codi de conducta sovint no admet aquestes constriccions; no els costava gens, en canvi, d'identificar tendències i estils característics -ells al marge per descomptat- els quals podien associar amb una gran facilitat a maneres de fer i de ser característiques.

O sigui, que la indumentària es revelava, també, com a exponent d'un codi representacional entre els joves.

(B-1) A l'institut, hi ha grups diferents segons la manera de vestir... la música que escolten ...?

Sí. No sé... és que... hi ha un grup de gent que no surt tant, saps? Que jo què sé, que van més així d'skaters... i bueno de... no sé... No surten tant, no se'ls veu tant. Que no... no sé, no surten tant, no se'ls veu tan pel poble, ni van als llocs per aquí per sortir de marxa i això. Després, hi ha un altre grup que és mig-mig, saps?, que sí que sortim, però... i després hi ha un altre grup que són més "quillos"

I un grup així de més de pijos o...?

També. Però aquests són més de batxillerat...

I tu, t'identifiques amb algun d'aquests grups?

Jo sí Jo amb el... No sé, jo vaig normal, saps què vull dir-te? Perquè joestic allà, amb els quillos no i amb els skaters tampoc, saps? Vaig amb les meves amigues, els meus amics i mira...

(A-3) Dins de l'institut hi ha grups característics segons la seva manera de vestir, o la seva manera de pensar o la música que escolta...?

Sí, aquí a l'institut gairebé tots són guarrons. Sí. si baixes a l'altre institut, gairebé tot són quillos... Després gent normal... però sempre hi ha algú que pensen... Van més de guarrons que de quillos... Els normals, la gent normal, pot ser normal, però segur que té alguns pantalons que són amples...

Els entrevistats identifiquen fàcilment aquests quatre estils característics:

- a) Els partidaris de la roba ampla, de les panes, dels jerseis i dels fulards. Els agrada els pentinats més fantasiosos, colorejats, amb rastes o grenyes; i no desaprofiten les possibilitats dels complements: dels braçalets als *piercings*. Coneguts, genèricament com a "guarrons" (del castellà: bruts, deixats)

(A-3) Pots definir-me els guarrons?

Hi ha guarrons molt extrems, que són els dels cabells llargs, però que no hi ha masses... i gent que són... porten els pantalons una mica amples... després algun jersei ample o... les bames "Vans" aquelles de...

I quina música escolten?

Escolten no sé... És segons... però sé que la ideologia... a molts són... a molts els hi és igual la política, o només es pensen en la independència i tot això...

No es tracta d'un grup homogeni, sinó que admet una multiplicitat de registres i de codis ètics que van des dels neohippies, als okupes, o als skitters, que des de perspectives diferents incorporen, amb afany de ser alternatius, valors de la filosofia llibertària, de la solidaritat o de l'antiglobalització. Aquesta tendència no és estranya a una certa cultura de les drogues toves.

(A-3)... *Hi ha els normals, els guarrons, però es que és bastant estupidessa classificar-los així... Els quillos són els més pelats, els que van de Chasis... També, després, hi ha els guarrons que a mi sempre m'han agradat més perquè no sé... em dóna la sensació que són més solidaris encara que també hi ha... Són més porretes i... bueno, els quillos ara també... però vaja... no sé....*

b) Els qui, tot negant la fantasia, s'agraden de la roba més uniformada: les samarretes, els xandalls, les jaquetes *bómbes*, el calçat dur (botes o plataformes). Acostumen a dur el cabell rapat o bé, les noies, amb clatells rapats i grenyes. Són els "quillos". Entre aquests grups, hi té un relatiu prestigi l'alcohol.

El més violents, expressen ostensiblement el repertori simbòlic de l'extrema dreta; i, en general, i més per contrast amb els anteriors, un discurs de marginalitat urbana, de certa contracultura poc o gens esperançada.

(B-2) ... *els "pelats" porten marques Adidas, Nike... però... els "pelats" no només són "pelats" perquè vesteixen un pantaló de tal marca, sinó per com és comporten, com tracten a la llent i això.*

c) Els qui s'avenen a l'etiqueta de "pijos": més endreçats i convencionals vesteixen amb robes molt connotades per la marca, que esdevé per si mateixa un element distintiu.

(B-2) ... *hi ha d'altres que són més pijos, que els hi agrada una música més concreta, més patxanguera, dels pijos no en sé molt, vesteixen roba de marca però de marques com la Burberrys...*

Tendeixen a un comportament conservador i integrat, i solen manifestar-se de manera més o menys distant, tot ostentant una certa satisfacció per la moral del grup socioeconòmic que representen.

(A-3) *I, creus que tenen també una altra manera de pensar i de fer les coses?
No. Sinó que són més... més... Jo trobo que són més mimats, perquè són... a lo millor hi ha alguns que no els hi agrada gens anar (al centre privat dels afores), però d'altres que sí, que se senten orgullosos o algu...*

d) Finalment, un vast col·lectiu poc identificable que no s'ajusta a cap dels altres estils de referència i que s'auto-reconeix com a "normal". Si el considerem aquí com a part en la classificació és perquè sovint aquest sector més indiferenciat és identificat i valorat pels altres tres grups com el dels "marginats", "poc espavilats" o "poc distingits". És a dir la no-pertinença a cap de les altres tres classes constitueix també una categoria.

(B-3) *Podries indicar-me grups característics de gent de l'institut segons la roba que portin, el seu comportament...?*

Primera: et puc fer el grup dels... dels... dels més conflictius... i molts que... que són els que porten el cap peladet i els què... els que tenen mal gust per vestir perquè sempre van amb xàndal... doncs aquests, vale?

N'hi ha aquí a l'institut?

N'hi ha, clar que n'hi ha... sí, però... són tan minoritaris que... no hi ha cap problema. Llavors tens el grup dels catalanistes, catalanistes, catalanistes que... sí, tots més o menys van vestits igual... són molt pagesots... Normal, no? però... són més aviat pagesots... i llavors... bueno... Llavors... ja està el grup dels... el grup de la gent que fuma porros, que s'assenten tots a la mateixa taula, rollo al seu rollo, no?... Llavors, no sé, aquí a al poble gent molt moderna... així molt moderna, molt moderna, no pots fer un grup, perquè no n'hi ha... no n'hi ha. Llavors estan els típics nens que... tenen la mateixa edat que tu però que estan... que no són espavilats, que van tots junts, cap amunt i cap avall, però que són... que són... a vere... tontos no, vale? Però... que no són espavilats, a vere si ho entens...

Quant a les afinitats musicals, sense que convingui marcar fronteres excloents quant als gustos, la mateixa promiscuïtat musical dels joves els fa permeables als més variats estils, sí que emergeixen unes preferències i unes afinitats musicals, ben sovint reforçades pel model mediàtic extramusical que exerceixen les bandes: maneres de vestir i de comportar-se, àmpliament difoses a través dels *vídeo-clips* com a suports programàtics. aquests grups solen compartir uns mateixos gustos musicals. Així, els primers prefereixen temes de contingut solidari i músiques alternatives; els segons s'orienten cap als temes més contraculturals i als ritmes durs; mentre que els tercers solen decantar-se per un gust més comercial i convencional.

(A-2) Em podries indicar grups característics de gent d'aquí l'institut, segons la seva manera de vestir o bé la música que escolten?

Sí, jo crec que sí... no sé... doncs els com jo, no?... anem així, com volem... escoltem més o menys tots el mateix tipu de música...

Vols dir rock?

Sí, sí...

Màquina també?

Màquina... bueno... hi ha els dels pantalons estrets, bombers... no se qué... doncs aquests escolten màquina... i després hi ha els skinheads... no sé qué... tot de Harrington... les Martins...

I a l'institut hi ha aquests grups?

Sí.

I les noies també formen part d'aquests grups?

Sí.

Els qui sou així com tu... de màquina no n'escolteu?

Jo no... o sigui em supera...

Els resulta bastant fàcil la localització dels grups més característics dintre de l'institut i hi ha ple consens entre els entrevistats. Així, per exemple, a "B" localitzen els "pijos" al batxillerat, que com hem vist prové majoritàriament de la privada concertada; alhora que identifiquen una certa concentració de "quillos" a l'ESO.

Aquesta percepció, sempre susceptible de molts matisos perquè l'expedient simplificador probablement distorsiona un sociograma força més complex, és si més no prou eloqüent, i testimonia la percepció que tenen els nois de l'estratificació social en els trams educatius d'ESO i de batxillerat.

(B-1) de pijos al nostre grup... a la nostra classe... no n'hi ha. Però a batxillerat hi ha gent que sí, que és tope pija perquè com que vénen ja de les escoles, com que el batxillerat només és fa aquí, a les altres escoles no n'hi ha... gent (de dues privades religioses) que van més així... més ben vestits i això...

En "A", per la seva banda, coincideixen a localitzar, amb una certa ironia, els "pijos" al centre privat situat als afores del poble i que té una població majoritàriament forana; la qual cosa els permet reivindicar indirectament la idiosincràsia del seu institut.

(A-3) pijos? Els del (centre privat dels afores)... I que hi ha gent, nois i noies que anaven al nostre cole i han anat allà perquè els seus pares els han obligat... Però allà són pijos... Tots els ricatxons... Bueno, que sí, que tenen diners i facilitats... Hi van però... No ho sé.

Alhora que situen els "quillos" a l'altre IES públic del poble, aquest més recent i que acull sobretot la població nouvinguda d'una àrea de creixement del poble.

(A-3) Bueno tots no, però gairebé tots els meus amics són de l'altre institut ... i no... des de fora, semblen quillos, però quan parles amb ells i els coneixes no. Però bé, a primera vista hi ha una diferència entre la gent d'aquest institut i la de l'altre? Sí... amigues meves que puguen de (l'altre institut) que... que sempre que puguen diuen: "oh, esto está lleno de catalanufos y... guarrones".

L'opinió coincident entre els entrevistats d'"A" és que hi domina, o bé és molt significatiu, l'estil dels "alternatius" ("*guarrons*"); alhora que descobreixen un cert orgull de centre, si més no com a ben diferenciat dels altres.

Aquesta percepció és complementària i corrobora els indicadors presos relatius al grau de participació i d'empatia amb el centre.

En estendre la consulta al conjunt dels grups, la valoració sorgida de les mitjanes no fa altra cosa que confirmar les caracteritzacions dels identitaris dominants en els respectius dominis.

Dades corresponents a la pregunta 7: "Puntua de 0 a 10 la teva preferència per les següents maneres de vestir:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

		CENTRE A			CENTRE B		
Roba ampla, fulards, calçat <i>country</i> , braçalets fets a mà... rastes, cua, cabells pintats...	70	4,4	4,6	4,2	3,2	3,5	2,7
Xandall, esportives, samarreta, <i>bómbier</i> ..., cabell curt o rapat.	71	1,6	1,7	1,5	2,6	3,6	1,3
Texans, camisa i jersei de marca... cabell tallat o pentinat.	72	3,8	3,5	4,1	5,3	5,2	5,5
Samarreta i pantalon negres, ulleres de colors...	73	2,7	2,5	2,8	3,6	4,3	2,6
Sense estil determinat.	74	6,3	6	6,5	7,3	7,2	7,4

(Per centres, el primer valor correspon a la mitjana global; el segon valor, a la mitjana d'ESO i el tercer, a la mitjana del batxillerat)

De fet, tot i que l'opinió majoritària es decanta, clarament, cap a l'estil "no determinat" (6,3 en "A" i 7,3 en "B") en el conjunt estudiat, apareix segment important d'alumnes que valora uns o altres estils "determinats".

La taula mostra força homogeneïtat en les valoracions del centre "A", amb variància entre l'ESO i el batxillerat. S'hi reconeix una més gran preferència relativa per la indumentària que identifica els "alternatius" que gairebé triplica la que identifica els "quillos" i que supera totes les altres opcions marcades, excepte la de "sense un estil determinat".

Al centre “B”, en canvi, s’hi perceben diferències entre nivells, al punt que, per exemple, l’acceptació de la indumentària “quilla” (71) entre l’ESO és triple que entre el batxillerat, o pel que fa a l’estil “*fashion*” (73) gairebé del doble.

No obstant això, els estils poc o gens marcats (72: “*pijo*”, 73: “*fashion*” i 74: “*sense estil*”) dominen sobre els marcats (70: “*alterntiu*” i 71: “*quillo*”). I aquests darrers, a l’ESO donen unes preferències similars.

Dades corresponents a la pregunta 8: “Puntua de 0 a 10 la teva preferència per aquests grups de música: (0 vol dir “gens” i 10 vol dir “absoluta”)

		CENTRE A			CENTRE B		
Chasis.	80	1,6	2	1,1	5	7,4	1,8
Technics	81	2,8	2,5	3,2	5,5	7	3,7
Manu Chao	82	5,8	5,2	6,5	3	2,8	3,3
Nirvana	83	4,3	4,5	4	2,6	1,8	3,5
Els Pets	84	4,1	4,5	3,7	3,9	3,5	4,4
Estopa	85	3,9	3,5	4,3	6,6	8,6	4,1
7 notas 7 colores	86	1,9	1,4	2,7	1	1	1,1
Metallica	87	3,6	4	3	2,6	2,3	2,9

Entre el paradigma que proposem a l’enquesta, l’univers representacional dels nois i noies “alternatius” orienta les seves preferències per *Manu Chao* (82), destacat líder musical antiglobalització, “*Nirvana*” (83), *Els Pets* (84), o pel grup “*7 notas*” (86) d’estil “*Hip-Hop*” referent de l’entorn dels skiters i dels okupes.

En canvi, l’imaginari del “*quillos*” pot tenir com a referent, tant per les indumentàries dels grups com pels registres musicals, des dels “*Estopa*” (85) a la “*música màquina*” de “*Chasis*” (80) o de “*Tèchnics*” (81).

Són rars els gustos eclèctics entre els qui han pres partit, perquè les filies i les fòbies fan molt difícil el trànsit entre uns estils i uns altres.

En el centre "A", s'hi destaca una preferència pels grups que identifiquen "*alternatius*" (82), (83) i (84); mentre que a l'ESO de "B" els grups més valorats són les músiques més "amoral": (80), (81) i (85). També com amb relació a la roba, el gust en "B" presenta diferències entre l'ESO i el batxillerat molt més acusades que entre "A".

Aquesta constatació d'identitats pel que fa a indumentària i a música suggereix la possibilitat d'establir correspondències entre certes afinitats i tendències, i les respectives dinàmiques de participació de tots dos centres.

Si com hem vist més amunt, s'hi pot reconèixer una més alta empatia de centre en "A" que en "B", caldria veure si es dona cap correlació entre gustos emergents i actituds col·lectives.

Si creuem les dades obtingudes en els apartats corresponents a preferències d'indumentària i de música, els resultats corroboren les observacions fetes.

En efecte, s'ha establert per a cadascun dels ítems que hem definit com a indicadors d'identitats en indumentària un filtre en les estimacions positives o molt positives (valoracions iguals o superiors a 7 sobre 10). Del producte resultant, se n'han examinat les preferències musicals i s'han pres en consideració únicament les que eren significativament molt més valorades (amb valoracions superiors en un 50% a les dels altres grups de música) d'entre el seu total en base 10.

El resultat d'aquest creuament confirma que l'identitari "*alternatiu*" *guarrons* (ara reforçat indumentària més música) té una declarada preferència per *Manu Chao* (2,3), *Nirvana* (1,9) i *Els Pets* (1,4).

Que els "*contraculturals*" ("*quillos*") es reclamen seguidors de la música màquina: *Chasis* (2,4) i *Technics* (2,5) i d'*Estopa* (2,2).

Que els "*pijos*" més convencionals tenen un gust eclècticament postmodern: no reneuen ni d'*Estopa* (2,1), ni de *Manu Chao* (1,6) ni de la música màquina de *Technics* (1,7). Dintre d'aquest grup en canvi, els que podríem anomenar "*pijos de disseny*" (73) es distancien de la música màquina.

Finalment, la vasta majoria que manifesta no tenir un estil propi (74), coincideix amb l'eclecticisme dels "pijos" i assimila tota mena de música: *Estopa* (1,9), *Manu Chao* (1,6) i *Technics* (1,4), però, a diferència d'aquells manifesten un grau d'acceptació i d'interès per *Els Pets* (1,9). Circumstància que ben bé podria ser un indicador de catalanitat present en els uns i absent en els altres.

Si filtrem les identitats emergents per gèneres i edats, es significativa la condició femenina entre els "alternatius" (alternatives) (1,66)²⁰, entre els "pijos" de disseny (1,72) i entre la majoria no adscrita (1,64). En canvi, hi destaca la població masculina entre els "quillos" (1,23).

Per edats, destaquen per ser més joves els "pijos" de disseny (15 anys)²¹ respecte dels altres "pijos" els més convencionals que donen una mitjana més alta (16,4 anys). La qual cosa assenyala un canvi de gust, no sabem si també d'identitari.

Si creuem les dades que assenyalen els identitaris emergents de música més roba, ara mútuament reforçats, i les creuem per centres i nivells, s'hi confirma que al centre "A" la presència d'"alternatius" és triple que en "B"; i que l'ESO duplica en "quillos" el batxillerat.

(*)		(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(86)	(87)		Gènere (1,55)	Edat (15,83)
9-9-3-3	(70)	0,3	0,7	2,3	1,9	1,4	1,2	0,8	1,4	=10	1,66	15,8
4-2-5-2	(71)	2,4	2,5	0,8	0,5	0,7	2,2	0,2	0,7	=10	1,23	15,5
6-9-10-7	(72)	1,2	1,7	1,6	0,9	1,3	2,1	0,5	0,7	=10	1,56	16,4
5-3-9-1	(73)	1	1,2	1,8	1,3	1,1	1,9	0,6	1	=10	1,72	15
18-17-17-13	(74)	1	1,4	1,6	1,2	1,4	1,9	0,5	1	=10	1,64	15,7

(*) Per ordre individus corresponents a: ESO d'"A", Batx. d'"A", ESO de "B" i Batx. de "B".

Observacions complementàries

Amb posterioritat a la consulta i per tal de comprovar les afinitats i gustos musicals dels alumnes, es va creure convenient de fer un exercici de comprovació complementari.

Es va passar als alumnes un recull de quatre lletres de grups de música molt característics i que els són ben propers²². Es tracta de dues lletres en català (1 i 4) i dues en castellà (2 i 3).

²⁰ La mitjana de gènere, atribuint valor "1" per al masculí i valor "2" per al femení, és en el conjunt de la població estudiada de valor "1,55".

²¹ La mitjana ponderada del conjunt enquestat és de 15,83 anys.

En cadascuna de les llengües, una cançó té un cert missatge ètic de compromís social (1 i 2); mentre que l'altra podríem dir que és d'una temàtica més hedonista o simplement amoral (3 i 4).

En una sessió de tutoria, per tal d'evitar possibles condicionaments, se'ls demanava que indiquessin la cançó que els agradava més i que donessin alguns motius de la seva tria; igualment amb relació a la que els agradava menys.

Els arguments adduïts de forma més recurrent en la seva tria van ser:

- a) El de la sintonia amb els seus interessos i amb la circumstància de la seva edat (més que no pas altres circumstàncies: de classe, de cultura...) La funció catalitzadora d'un sentiment col·lectiu.
- b) Els d'afinitat cultural i lingüística.
- c) I els d'identificació i fidelització amb el grup: per la imatge que en tenen, pel que en saben o bé pel que representen.

Al centre "A" s'hi detecta una àmplia preferència per *Manu Chao* (45% dels consultats en primera opció) seguida de *Els Pets* (23%) que, no obstant això també té molts detractors (40%). El refús, és en segona opció per a *Estopa*.

S'hi pot reconèixer una quarta part dels consultats que coincideixen en la preferència per *Manu Chau* i el refús per a *Estopa*, la qual cosa no deixa de ser una concreció de l'exclusió ètico-estètica.

Al centre "B", entre els alumnes d'ESO, la preferència majoritària (67%) es va decantar per la cançó d' *Estopa*, i encara un altre 18% la va triar en una segona opció. El refús majoritari en aquest tram se l'enduïen per parts iguals el conjunt dels temes 1 i 2, i el tema 4: O sigui, que essent molt aproximats els temes de 3 i de 4, podem deduir que una part significativa del refús a 4 era més aviat d'ordre lingüístic.

Al batxillerat de "B" les afinitats eren ben altres: les tres quartes parts (76%) preferien *Els Pets* i un 60% es declarava contrari a la música d'*Estopa*, refús seguit per un significatiu

²² Els textos estan annexats a l'apèndix.

40% a 4. Aquí, hi podem observar que el criteri de preferència no és exclusivament lingüístic, sinó que el refús relatiu a 3 i a 4 potser descobreix un criteri de preferència temàtic i representacional: el 3 més associat als “quillos” i el 4 als “alternatius”.

Encara que resulti un punt simplificador sembla que entre el batxillerat procedent de la concertada s’hi pot reconèixer una valoració significativament més positiva per les lletres en català i amb missatge social; amb un refús contundent per la música més associada als “quillos”.

Per contra a l’ESO, l’*Estopa* té, en general tota la simpatia i, en canvi es descobreix ben poca permeabilitat a les lletres en català.

Aplicació

Es confirma que en tots dos centres s’hi reconeixen uns grups dominants: “*quillos*”, “*guarrons*” i “*pijos*”.

Que aquests trets distintius s’exterioritzen en la indumentària i en la música com a marques recognoscibles.

Que aquests grups més enllà de constituir modes tenen significacions i connotacions sociològiques i ètiques implícites.

Que els qui estan “marcats” fixen territori, alhora que s’erigeixen subtilment en paradigma, possibilitat i model per als qui no ho estan.

Que la caracterització dominant territorialitza i dóna caràcter “identitari” al centre: *com són els d’aquí?* i *com són els altres?*

Que tot això no tindria més importància si no fos que conforma àrees de valors i d’influència que ben bé poden repercutir, també, en les representacions dels nois amb relació a la llengua.

S’endevina una certa correlació entre determinades afinitats d’estil que puguin expressar minories significatives i els comportaments genèrics (de grup o de centre). Al punt que els nivells de participació o de cohesió ben bé poden ser determinats per aquelles.

Es constata que hi ha grups musicals amb una reconeguda força catalitzadora que més enllà de la adhesió musical que puguin suscitar entre els nois i les noies d'aquesta edat (i més a l'ESO) funcionen també com a referent, model i pauta de valors, tot i que vehiculats de forma sovint més subtil que explícita a través dels seus *Walkmans*.

Sembla que convindria prendre's molt seriosament la importància d'aquests lideratges musicals, tant per a millorar l'empatia i cohesió amb (i entre) els alumnes; com per afavorir la presència d'uns determinats valors de centre que connectessin amb el que constitueix el repertori d'interessos emergents, molt present en el cançoner dels joves.

EXTRAESCOLARITAT

Tant l'aplicació d'aprenentatges com la formació de valors tenen, formalment, la seva concreció a l'aula, de manera simultània o paral·lela als continguts que es desenvolupen en el marc de qualsevol de les matèries que conformen el currículum escolar dels alumnes. No obstant això, sense negligir cap dels esforços realitzats dintre de l'àmbit curricular, hi ha un espai formatiu de centre que, virtualment almenys, té el seu lloc fora de l'aula.

Perquè el marc (de *campus*) hi és: l'espai i el temps extraescolar; els alumnes, l'equipament (no gaire: el que hi ha) i la fluència d'interessos.

Estic per dir que fins i tot en el cas extrem que un centre no generés cap mena d'activitat extraescolar, no per això deixaria d'haver-hi "extraescolaritat": l'absència d'àmbits de no-classe constituïria, per defecte, la seva intrínseca extraescolaritat.

Per tal de fer avinent la percepció que tenen els alumnes de secundària de l'extraescolaritat de centre, s'ha procurat, a través de les entrevistes personals, de recollir dues percepcions que crec poden ser complementàries: d'una banda, la relativa a l'entorn escolar (perifèric a l'aula); de l'altra la que suscita, com a membres de la comunitat escolar, el seu propi procés d'escolarització.

Crec que aquesta doble perspectiva permet copsar tant els posicionaments més conformes o més crítics amb la institució escolar i amb el sistema educatiu; com les actituds personals més entusiastes o més desmoralitzades.

En un altres termes, crec que tant el nivell d'enrolament escolar dels alumnes: confiança, crèdit i valor atorgat al centre; com la seva circumstància psicològica i emocional particular acaben per determinar un grau altre de fidelització, o d'estranyament, amb el centre.

En qualsevol cas, es tracta d'unes complicitats o d'uns desentesos que es posen especialment en evidència a l'hora d'avaluar aquella àrea de la vida d'un centre educatiu que es resisteix més a ser avaluada (l'extraescolar), perquè no constitueix un espai curricular determinat; ni, orgànicament, és assumit per cap departament.

Podríem dir que la sinèrgia extraescolar, en tant que manifestació de la dinàmica del grup, ve condicionada pel conjunt de factors que incideixen sobre el complex entramat que determina les característiques sociològiques del centre i la seva cohesió interna, aspectes aquests als quals ja m'he referit abans. Però, també, té a veure, d'una banda amb el particular grau de vinculació dels nois en un projecte educatiu; i de l'altra, amb la qualitat de la relació extraescolar que s'hagi establert amb (i entre) els professors.

De la intersecció d'aquestes tres variables: motivació escolar, empatia amb el professorat i cohesió del grup, en dependrà, en darrer terme, la dinàmica i la productivitat del centre en l'espai extraescolar.

Els entrevistats assenyalen de manera recurrent el caràcter obligatori de l'ES(O) i valoren els mecanismes de control escolar de forma ambivalent: d'una banda com a constrenyedors, però també com a necessaris.

(A-1) Si no vas un dia a classe, et truquen a casa?

Sí, sí, i tant.

I et sembla bé que hi hagi aquest control?

Sí, sí, em sembla bé...

Si no us controlessin, què creus que passaria?

Bua!... No sé... vindria al cole quan... quan em vingués la... quan em dongués la gana... no sé...

(A-2) Vas notar diferència entre l'escola de primària i aquest institut?

Sí, sí... (allà) a canvi de classe els alumnes no poden sortir... sempre a classe... i a l'hora del pati... fora... totes les aules tancades... Aquí en canvi les aules sempre són obertes... i no té perquè haver-hi cap problema.

(B-1) *Bueno (l'institut), està una mica fet pols, però bueno a mi m'agrada venir aquí... Perquè no són tan...estRICTES com els altres coles privats, saps? Els altres coles privats et porten més a ralla, però jo crec que si... si tu vols estudiar estudiaràs igual, si no et porten tan a ralla com si... si t'obliguen a fer els deures i els fas perquè no vols... al final hi haurà un moment que no els faràs, saps? I aquí...aquí jo què sé, vale que et diuen que has de fer els deures, sinó et fiquen mala nota, però tampoc et diuen res, saps? És...és el teu problema i jo crec que és lo millor perquè quan vagis al batxillerat també et faran això... així que et tenen una mica preparat....Qui vulgui estudiar estudiarà igual*

I creus que a la gent li sembla bé que no és controlli gaire?

Hi ha gent que... bueno... pels alumnes trobo que... hi ha hi ha alumnes que sí, però la majoria no... la majoria li és igual, però els pares, hi ha pares que sí, que volen que et controlin, però no, jo crec que no, els meus pares m'ho diuen que sí jo vull estudiar estudiaré igual perquè el meu germà nava a un cole privat i no va fer re... i jo trec més bones notes que ell saps? I en ell el controlaven molt més... però bueno.

(B-2) No sé... És que és molt diferent a l'altre cole perquè... no sé l'altre cole era de monges i era més... no sé, més recte més...era molt... molt diferent. No sé per mi en general, és una altra manera d'ensenyar. I quina escola t'agrada més? L'altra...No sé... igual aquí és lo mateix, no? Però (allà) no pots parlar... a la mínima et poden expulsar... no sé moltes coses d'aquestes.

Aquesta obligatorietat es fa sobretot palesa quan un cop i un altre es traslluu una notable falta de motivació escolar; i són freqüents els perfils de desorientació curricular i la manca d'horitzons, al punt que, sovint, és la pressió familiar el que evita la seva desserció del centre.

(B-2) A tercer i a quart et canvien perquè et donen a triar lletres, números o tecnologia, em sembla... No sé perquè vaig triar tecnologia, però bueno No sé perquè... perquè no l'aprovaré, però bueno. I doncs per què ho vas triar? Perquè jo pensava que era mixto...que era de lletres i números. Què fas a tecnologia? Una porqueria...Fem dels ordinadors, dels microordinadors, dels megabytes... No m'agrada re!

(B-1) I després del batxillerat? Vull anar a Tarragona, a fer una cosa d'estètica i perruqueria. Perquè els meus pares m'han dit que... per fer un curset així... Acabar 4rt d'ESO i fer estètica i perruqueria que seria una tonteria, que fes primer el batxillerat... ells, o sigui, sí jo no vull fer-ho no m'obliguen, perquè sóc jo... El meu germà no va estudiar, i està en una fàbrica i ell ja li va bé, saps? treballar en una fàbrica... perquè ja ha trobat feina i tot i ell ja és feliç així, però em diu "sí tu pots estudiar estigues uns anys més rasant-te la panxa, que quan se t'acabi ja veuràs... Re...No... a mi no m'agrada estudiar, vale? Jo no sóc constant... cada dia estudiar una mica, jo no puc... L'últim dia perfecte que veig que tinc l'examen i aprovo perquè a mi se'm queden les coses molt ràpid...

(B-3) Perquè has triat el batxillerat de ciències de la salut?

Sincerament, perquè el que se'm donava millor a l'ESO eren les ciències...

I quines són les assignatures que més t'agraden aquest any?

Que més m'agraden?... la química... mmm... és que saps què passa? que a mi l'any passat quan feia primer, sí que m'agradaven molt les assignatures, no? I.. ho vivia, no?... A part que tinc bones notes... però aquest any, de veritat, és que amb els professors que tinc...m'estic desanimant completament perquè és que... m'estan fent que no m'agradi... cap assignatura de les que faig així...

No, no m'agrada però... m'estic desanimant completament...

No sé.... Em penso que últimament no em controlo massa. No sé... és que... saps què passa?... últimament he estat reflexionant i... i penso que això no és lo més... que sí que m'ho podria treure... Jo quan em poso ho trec, però no és lo meu... No és el que busco exactament... No sé...

Amb aquests bagatges, que afortunadament no són els únics ni podem generalitzar, però que s'han recollit de forma recurrent a les entrevistes, molts dels adolescents de la secundària obligatòria (però també de la postobligatòria) no fan altra cosa que subratllar la seva baixa motivació i el seu *desengament*.

Es tracta d'una desentesa que els fa viure el seu propi procés educatiu amb un cert desconcert i que en conseqüència motiva que la seva vinculació amb al centre sigui feble i el seu compromís escolar baix.

(B-2) I la gent participa quan feu aquestes coses que surten una mica del que és estudiar i fer els deures?

Home sí... però jo què sé ... Si és més que re d'estudiar prefereixen quedar-se a casa i dir que han anat al metge que no anar a ... jo què sé... a veure un concert de Mozart. No sé... jo ho prefereixo però , però si el meu pare me'n diu "mira has d'anar" potser...

I si fessin coses que a tu t'interessessin més?

Home... si fos festa... Em quedaria aquí, segur... si és fes una festa aquí a l'institut jo em quedo. A la castanyada vam fer festa.

■ Pel que fa a les activitats extraescolars de centre, les entrevistes posen al descobert que els nois i les noies, especialment a l'ESO, tenen molt present també, i ara més que mai, la mateixa intrínseca obligatorietat escolar.

En certa manera, tractant-se d'activitats "extra", se saben amb el dret de valorar (i acceptar o no) l'oferta que genera el centre, cosa que rarament poden fer de l'activitat ordinària de classe. Tocant a l'extraescolar doncs, se saben amb el dret a decidir si s'hi vinculen o no.

Davant d'una qualsevol proposta d'activitat extraescolar de centre, el reclam suscita immediatament un encadenat de curiositats: Què es proposa? Qui ho proposa? Quins professors/es hi ha al darrere? A quins altres grups es proposa? Hi ha algun tipus de treball darrere de la proposta? Què n'opina la gent?...

La seva vinculació a l'activitat finalment dependrà del rosari de respostes que n'aclareixin aquestes circumstàncies, però, infaliblement, la qüestió que emergeix en primer terme és la relativa a la intrínseca obligatorietat de l'activitat.

Paradoxalment, en aquesta dialèctica (activitat obligada/ no obligada) hi sol aparèixer un cert consens a l'hora de reconèixer que únicament des de l'obligatorietat són possibles les activitats extraescolars, la qual cosa no deixa de ser la seva principal coartada per a la deserció.

Per altra part, tot i ser normalment crítics amb qualsevol forma de control que els recordi que no els tracten com a prou grans; no s'estan d'expressar una certa desmoralització i frustració quan perceben desentesa i falta d'entusiasme, encara que sigui més o menys coactiu, de part dels professors.

(B-3) A l'altra escola... a vere... podies... No sé... A vere... els professors a part que t'estaven més a sobre... doncs... podies parlar amb ells de qualsevol cosa, de... a vere... És que, és molt, molt així, raro d'explicar, no?... Però... es nota molt la diferència. A vere, un professor allà li deies que no entenies una cosa o... qualsevol cosa, i quedaves a qualsevol hora amb ell i no hi havia cap problema... No sé... Aquí, per exemple, fora de les hores escolars no trobaras res...

El desacord generalitzat sobre les formes de control escolar, esdevé susceptibilitat i prevenció quan es tracta de posicionar-se amb relació a les activitats extraescolars. I la intrínseca obligatorietat de l'ESO sol tenir reflexos dissuasoris pel que fa a l'extraescolaritat dintre recinte escolar (revista, tallers...), amb excepció de l'esport.

L'extraescolaritat fora del centre (visites, sortides i excursions) dintre de l'horari escolar, ja és una altra cosa: l'atractiu de sortir del centre ja paga la pena. Tot i així, també aquest tipus d'activitat extraescolar és sovint posada sota sospita per part dels alumnes, si és que no és ben bé obligada (una anada al teatre, posem per cas). En unes altres paraules: a l'escola s'hi va per obligació; reversiblement, si no és una activitat obligada ...

(B-3) Em podries parlar de les activitats extraescolars que feu a l'institut?

Em penso que hi ha revista... el que passa es que jo mai he sigut partidari... així, col·laborador d'activitats extraescolars. No m'han agradat mai...

Per què no t'agraden les activitats que es proposen?

Noo és que no m'agradin perquè per exemple... No sé... teatre... no sé... deu ser interessant, no?...Fer algu de teatre o alguna cosa de revista, vale? Però jo, per exemple... Jo no em veig, i més per les hores que hi ha en el horari... no em veig aquí o... fent qualsevol cosa... no ho sé...

(A-1) Feu activitats extraescolars a l'institut... revistes, teatre...?

Hi ha el "birli-birloque" ... a vegades és música... a vegades és poesia... teatre... a l'hora del pati.

Hi has participat?

Ja vaig participar una vegada... No sé... havíem de cantar allà un cor...

I no hi has tornat a participar?

No...Entre altres coses perquè aquest era obligat... i no ho sé... que a mi no m'agrada.

I si es fes una revista, creus que els alumnes hi participarien?

No... no sé... perquè la gent passa molt de... a mi m'importa que... que passi Clar, si fos obligat... sí que ho faria... Si fos voluntari no... perquè és bastant avorrit fer una revista.

I tu ara hauràs d'anar a les activitats que fan altres grups, no? Sí... És obligatori.

I si no fos obligatori?

M'ho pensaria.

(A-2) De setmana cultural en feu?

No. Em sembla que fa anys van fer-ne i tothom va passar de venir a classe...

I per què no devien anar a classe?

No ho sé... sempre hi ha el típic manta... i hi haurien molts mantes...

I d'excursions, en feu?

Sí, bueno...d'assignatures...?, em sembla que hi havia una preparada per socials, però encara no hem fet... l'any passat vam visitar un volcà a la Garrotxa... una d'història de

*l'art... que vam nar a veure el Museu d'Art de Catalunya i...
poc més...*

I la gent hi va en aquestes sortides?

Sí clar... és obligatori.

I si no fos obligatori?

*Suposso que la gent es quedaria a casa i li demanaria el
que haguèssim fet...*

(B-1) I la gent hi va en aquestes sortides...?

*Perquè són obligatòries aquestes... com que són de
feina... síno la gent només aniria... Saps què els altres
anys, com que no hi havia viatge de final de curs, almenys
a primer i segon no perquè ens van castigar diria. No sé
què va passar però primer fèiem les excursions aquestes i
al final de curs ens feien anar a Port Aventura, saps?... una
excursió així xula, per divertir-se, i la gent lo que feia era
no anar a les excursions de treball i anar a les de divertir-
se. I van dir que no, que si no anaves a les de treball
tampoc a les altres.*

I sí no fossin obligatòries la gent passaria?

Passaria

Igual com amb els controls escolars relatius a assistència i puntualitat, els entrevistats, si bé manifesten un cert desacord amb l'obligatorietat extraescolar, immediatament s'afanyen a considerar-la imprescindible i coincideixen a valorar com a necessària la vinculació que la faci possible; i no s'estan de assegurar que sense un cert control, la gent deixaria de participar-hi.

En la representació que els joves tenen de l'extraescolaritat, ocupen un lloc preeminent els arguments de tipus estratègic i extrínsec (com es planteja i què en deriva): "controlen/ no controlen", "fan treballar/no fan treballar", "ratllen/ no ratllen" o altres de semblants, que difícilment generen alternatives.

Es tracta d'arguments que solen desplaçar d'altres de valoració intrínseca: "interessa/ no interessa", "motiva/no motiva", "vàlid/ no vàlid"; aquests darrers sempre susceptibles de generar alternatives.

En qualsevol cas, massa sovint ni perceben l'aprenentatge com una activitat plaent i extensible fora del centre, ni les ofertes més satisfactòries de centre, en les sortides de treball, retroalimenten la curiositat cap a l'aprenentatge. Diversió i aprenentatge apareixen com a realitats dissociades i irreconciliables.

Afecte, proximitats i complicitats

La imatge que, comunament, els joves tenen dels professors es correspon a una figura intermèdia entre la de l'adult parental, discutit a bastament a casa i sovint desqualificat per la poca comprensió davant del que són els seus problemes d'edat, i la d'un adult reciclat, menys qüestionat (i desgastat) a nivell personal i més familiaritzat amb el tracte horitzontal amb joves.

Podríem dir que amb el professorat s'estableix una relació ambigua i obliqua: D'una part, per empatia amb l'escena jove dels centres educatius, els docents constitueixen una categoria d'adult més aproximada a la seva realitat. Se'ls pot confiar certes problemes, una mica personals, que tenen a veure amb estats de desorientació o amb problemes de relació, que no sempre afluïxen a casa.

*(B-1) Jo tenia un tutor que... pues em portava més bé que amb el d'ara, saps? Però ara, no sé, la Teresa també la de música també és molt... No sé: confies més en ella, saps? Sí tens algun problema pues li dius i no passa re. I t'agrada que pugui haver-hi aquesta bona relació amb els professors?
Sí...Perquè jo què sé... si et passa algu pues... a vera sí jo què sé... si en un examen no pots estudiar o algu, tens algú "què et passa?", saps que vull dir-te? Si no... pues... i treus bones notes pues tu... a mi m'agrada.*

Però, tenen prou clar que per *rol* i per edat són a l'altra banda. Representen uns altres interessos i no tenen accés a la complicitat o a la confiança dintre del seu món personal.

*(A-3) Si tens algun problema personal... el pots parlar amb els professors?
Sí home, sí... pots dir-li i veure'l però no crec que hi hagi molta gent que... que li digui... no hi ha tanta confiança.
A qui li ho explicaries abans?
A amics... o... no sé...
A un profe...?
No... que va...*

La frontera és clara: el professor pot ser cordial, amigable, aproximat o entranyable, però enlloc apareix la possibilitat del "professor-amig". Els nois no són ingenus i reconeixen que en darrera instància té el llapis qualificador o bé pot transparentar opacitats comprometedores amb la família.

(A-3) Si tinguessis algun problema més personal el comentaries amb algun professor?

Dir-ho els profes? Jo no... Jo tinc amigues que han anat a professors perquè tenien problemes a casa... Però els meus problemes no són massa greus per nar a un professor a explica'ls-hi ... Sí. Potser sí aniria... però és que... què? No t'ajuden... bueno et donen... Si no li diria a una altra persona amb qui tingui més confiança... al meu nòvio... Si et passa algu què? Què farà ell? Anar a parlar amb els meus pares i... que s'enterin que... que li he dit...

Aquesta contradicció *in terminis* de “professor-amic” solen testar-la en contextos extraescolars (sortides o convivències), on no desaprofiten totes les oportunitats per comprovar la continuïtat en el tracte dintre i fora del centre. En un context extraescolar tant pot quedar en entredit un tracte que es creia aproximat amb un professor, en advertir-ne actituds d'ansietat i de tensió; com poden descobrir la faceta més amable d'algú que tenien catalogat com a menys accessible. És en aquestes distàncies curtes que es fa avinent una relació complementària a la del centre.

(A-2) I els professors, quan són d'excursió canvien?

Sí, sí que canvien... en el sentit de “si et passes d'aquesta línia et caurà...”... et cau la bronca... bueno, no sé... suposo... que si t'has de fer responsable d'una persona, d'un grup de gent, sobretot, pues... A les excursions i quan vas al mar es posen no sé com...nerviosos...

Els entrevistats es manifesten resignats i desencisats, més que no pas crítics, davant de les actituds distants del professorat que voldrien més seductor a les classes, propers als passadissos i còmplices a les sortides. Es tracta d'unes necessitats afectives, molt importants en aquesta etapa emocionalment molt intensa, i que veuen torbadorament burlades quant el tracte s'escatima o bé quan els registres d'autoritat frustren un desig de complicitat en un context fora de l'aula.

(A-3) *El professor de filosofia ens va amenaçar molt dient-nos que com trobés costo o marihuana o algu... que ens tornaria cap al poble... i això ja ho han fet molts anys... Clar, tothom va anar acollonit.*

Per altra banda, és celebrada l'oportunitat que permeten les sortides d'explorar nous registres de relació amb els professors, quan aquests no han estat suficientment percebuts dintre del centre

(A-1) La relació amb els professors quan sortiu de colònies és la mateixa que a aquí a l'institut?

Què va! Aquí estan més... més seriosos... què va!... són més guais... Perquè aquí estan... fent la feina, no?... bueno, allà també però... no és el mateix ensenyar amb un llibre que estar allà... a la platja i això...

Buscant la complementaritat d'aquestes dues percepcions que tenen els alumnes, quant a la modificació en el tracte dels professors en sortides de centre, semblaria confirmar-se que igual que en etapes anteriors, en aquesta edat continuen necessitant i agraeixen un flux de relació extraescolar amb els professors que faci recognoscible la seva faceta més personal. I són freqüents, en aquesta edat els temptejos per verificar "caixa o faixa" si el professor, estén també la seva condició en àmbits extraescolars o bé els és més proper i es descobreix en un tracte més personal fora de l'activitat reglada.

(A-3) Mai... mai pots tinguere la raó... quan vols criticar a un profe mai tens la raó...això m'ha passat molts cops i... a molta gent... perquè els profes s'apoiem molt entre ells... Igual que ho fem els alumnes, els profes també ho fan... I si et passa algu has de... jo què sé... Si creus que una nota és injusta et pots queixar però igualment, què?

(A-2) Que no et deixin fumar... ho considero una norma... tonta... O sigui, no et dic que no et puguis fumar un cigarro allà al pati, però algun puesto hi hauria d'haver... que no t'enganxin... No sé... Jo no fumo per si acas... però va haver-hi uns que els van agafar... carta als pares... no els van expulsar de miracle... i a més, segons quins professors que et vegin fora... per exemple els de gimnàsia que et rebaixen la nota amb l'excusa de que és per hàbits... coses així... jo aquí dins no fumo... fora sí.

De tota manera, un cop posada sota sospita l'ambigua ambivalència del professor-amic, els adolescents solen preferir que se'ls deixi fer, *modo suo*, com a molt amb una subtil tutela a distància, bo i preservant la seva intimitat col·lectiva.

(B-2) Prepareu alguna activitat...?

Sí. Potser per Nadal.

I proposeu vosaltres el que voleu fer?

Sí. Perquè si hem de treure diners...

I els profes us deixen...?

Ara diuen "Mira: hi posem unes condicions... No sé: A la discoteca no es pot beure. No es pot fumar... no sé què.. no sé quantus..."

Tant el nivell de motivació personal pels estudis, com el grau de confiança assolit fora de l'aula entre els professors i els alumnes determinen les respostes individuals davant de l'extraescolaritat. Respostes que caldrà orquestrar amb les del conjunt del grup (de classe, de nivell o de centre), amb un resultat o altre segons que determini el poliedre sociològic: econòmic-social, cultural i de cohesió. Resultat que acaba per cristal·litzar amb una opinió comuna (o diverses): *l'habitus* que estableix el que "mola" i el que no, si es va o bé es deixa d'anar a una sortida, etc.

(B-1) Però tu hi aniries?

Jo suposso que sí... Home si veig que no van les meves amigues, jo crec que em quedaria aquí, però sí van totes menos jo, no...Hi aniria, també ens ho passem bé, saps? Que hi ha ratús que has de treballar, però... com que estàs fent el tonto por dei tot el rato...

(B-3) Aniràs al teatre perquè és obligatori o no?

Home... És a vegades... segons el professor que tinguis et diu "és obligatori... no és obligatori, si no vens has de fer un treball"... però no... en realitat si no vas no... no passa res, però... hi aniré perquè van els meus amics també... Anirem tots allà a veure l'obra de teatre.

A les entrevistes, sobresurten alguns dels filtres que prejudgen l'interès de l'activitat extraescolar. Es tracta d'unes informacions essencials i imprescindibles a l'hora de donar resposta a l'oferta extraescolar de centre:

- a) Una primera valoració sobre si l'activitat és de petits o bé de grans.
- b) Una cautela sobre si l'activitat generarà un treball complementari o no.
- c) La prova del nou que consisteix a reconèixer l'activitat com a formalment obligatòria o bé lliure. Una de dues. I on no sempre l'obligació moral (vinculació, compromís...) hi emergeix. Com que normalment està molt marcada la frontera entre classe i no-classe, fan un silogisme aproximadament així: "*si no és classe, és no-classe i si és no-classe que no ens hi obliguin*".

d) Una observació en vertical que visualitzi l'actitud (interès, obligatorietat) dels professors davant de la proposta.

(B-3) Feu sortides al teatre?

No, sortides al teatre no... Fem més... També alguna excursió cultural... per exemple: aquest any hem anat a la Colònia Vidal... bueno, és una colònia febril, textil... bueno... que ara ja no està en funcionament, no? però que feien roba de cotó... i per la revolució industrial i tot això d'història... doncs vam aprofitar i vam anar a veure-la.

I veu haver de fer algun dossier?

Sí.

I el veu fer?

Sí, perquè si no... si no el fem et cau el pèl, no?

I tu que prefereixes fer, els deures que et posen a classe o bé els deures que et posen quan vas d'excursió?

Prefereixo fer una excursió i que et facin fer deures, perquè és una cosa... estàs fent una cosa que has vist, no? ... Has anat a un lloc... has vist coses... t'han explicat coses... Llavors tu has de... has de treballar... els deures de classe. Si vols que et sigui sincer, no els acostumo a fer.

I si no els fas?

No passa res... bueno... segons quina assignatura... és segons... és segons el professor, ja t'ho dic... Hi ha professors que vénen a classe i no diuen re, i hi ha professors que arriben a classe i no fan que mirar-te la llibreta, posar-te punts negatius...

Heu fet algun viatge de fi de curs?

Ni hem fet ni en farem.

Per què?

Perquè no... És que a part diuen... a part que no volen acompanyar... no volen responsabilitat, encara que hi ha gent que té divuit anys...

e) I finalment, una exploració horitzontal que permeti testar l'opinió comuna, a la qual tendiran a convergir.

(A-2) Feu activitats extraescolars a l'institut?

Es fa teatre... revista que jo sàpiga no... hi ha teatre, si vols... club de rol... abans, no sé si ara també ho fan, hi havia un grup de poesia...

La gent participa en aquestes activitats?

Sí... Jo participava al "birli-birloque" i participaria a rol si tingués temps...

A quines hores ho fan això?

El "birli-birloque" abans era dimarts al migdia, ara no ho sé... i rol és el divendres a les tres... A vegades miràvem pel·lícules... i després recitàvem poesies, no?... vem muntar un... certamen de contes de por...

I... es tracta d'una activitat voluntària, no?

Sí, sí.

I per què creus que funciona?
Sí... són gent que comparteixen les mateixes aficions...

L'extensió de la consulta a la totalitat dels grups-classe dels entrevistats assenyalava graus diferents d'empatia entre l'alumnat d'"A" i de "B" que es corresponen amb el contrast de les dinàmiques que tots dos centres generen.

Dades corresponents a la pregunta 9: "Puntuació de 0 a 10 el que consideres que és el grau de participació i de gestió dels delegats/des de classe en la dinàmica de l'institut. (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absoluta")

CENTRE A			CENTRE B		
6	5,3	6,8	5,2	6,2	3,8

(Per centres el primer valor correspon a la mitjana global; el segon valor a la mitjana d'ESO i el tercer a la mitjana del batxillerat)

La puntuació, a banda que no és gaire entusiasmada, evidencia en "A" un progrés al batxillerat quant a la implicació delegada en la dinàmica del centre, la qual cosa no deixa de constituir un referent de maduresa per a l'ESO.

Ben al contrari del que llegim de "B", on s'hi subratlla la desentesa del batxillerat en la dinàmica de participació de centre.

Dades corresponents a la pregunta 10: "Puntuació de 0 a 10 el que consideres que és el grau de debat, a l'hora de tutoria, pel que fa a temes organitzatius de centre i d'activitats extraescolars." (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absoluta")

CENTRE A			CENTRE B		
5	5,6	4,4	4	4,8	2,8

En tots dos centres la participació directa a tutoria és menys valorada que la participació delegada; i decreix al batxillerat respecte de l'ESO i de manera més acusada a "B".

Dades corresponents a la pregunta 11: “Puntua de 0 a 10 el teu grau d’acord amb cadascuna de les següents afirmacions.” (0 vol dir “gens” i 10 vol dir “absolut”)

	CENTRE A	CENTRE B
Les activitats extraescolars no han de tenir res a veure amb el treball fet a classe. ¹¹⁰	5,4 5,4 5,3	6,5 6,8 5,9
Les activitats extraescolars han d’estar relacionades amb el que s’estudia a les classes. ¹¹¹	2,8 2,7 2,8	3,4 3,6 3,1
No crec que calguin activitats extraescolars, perquè ja fem prou hores de classe. ¹¹²	2 1,9 2,3	4,8 5,4 3,9

Mentre que al centre “A” hi ha una alta acceptació de l’extraescolaritat, fins i tot fora de l’horari, tal i com planteja l’ítem 112, i l’opinió general es decanta per una extraescolaritat poc relacionada amb el treball d’aula (ítem 111), però no del tot desvinculada de continguts (ítem 112)

En canvi a “B”, s’hi observa menys entusiasme per l’extraescolaritat fora de l’horari (sobretot a l’ESO), i més marcada la preferència per vincular continguts escolars, sense relació directa amb la feina feta a classe.

Dades corresponents a la pregunta 12: “Puntua de 0 a 10 el sistema educatiu actual, segons l’experiència que n’has tingut”. (0 vol dir “molt bo” i 10 vol dir “molt dolent”):

120	CENTRE A	CENTRE B
	5,3 5,3 5,3	6,7 5,9 7,7

Aquí hi podem observar una aprovació, estricta, en “A”; mentre que a “B” hi ha una certa desaprovació, més acusada al batxillerat.

Cap dels ítems dona uns nivells d’entusiasme significatius que permetin reconèixer l’enrolament dels nois d’aquests trams educatius ni pel que fa a la valoració de l’actual sistema educatiu (pregunta 12), ni pel que fa la participació col·legiada en les dinàmiques del centre (preguntes 9 i 10); ni quant a extensions d’extraescolaritat més enllà del seu horari (pregunta 11).

No obstant això, és perceptible un cert interès per l'extensió dels continguts escolars en format extraescolar. D'activitats relacionades amb allò treballat a classe, però sense tenir-hi una vinculació directa.

En definitiva, s'hi observa un relatiu descrèdit del sistema educatiu entre els estudiants, un nivell de participació i de cohesió social baix i poc entusiasme pel que fa a l'activitat extraescolar, que en qualsevol cas consideren que no hauria de tenir gaire relació amb la feina de classe.

Si filtrem les dades obtingudes, entre els qui valoren millor el sistema educatiu (12) (a partir de 7 sobre 10), podem apreciar que aquest grup "més satisfet" valora per sobre de la mitjana (6,4; respecte de 5,6) la "participació i gestió" dels delegats; en canvi, coincideix força amb la mitjana de del conjunt, quant a la valoració sobre el "debat a tutoria".

Aquest grup "més satisfet amb l'actual sistema educatiu" indica una preferència doble que la mitjana dels enquestats, perquè l'activitat extraescolar no tingui res a veure amb el treball fet a classe (6,8), respecte de la contrària (2,9).

La mateixa preferència relativa (per sobre de 5) perquè l'activitat extraescolar no es relacioni amb "treball fet a classe" es dona entre el grup dels qui valoren millor (per damunt de 7) la "participació i gestió" i el "debat a tutoria".

Per gèneres, entre els qui refusen qualsevol tipus d'activitat extraescolar, perquè consideren que ja fan prou hores de classe, és superior la població masculina²³.

Sense que sigui l'opinió majoritària del centre, en "A" hi ha més aprovació de l'activitat extraescolar, però que no es vol ni directament associada a l'aprenentatge ni vinculant, mentre que a "B, hi ha més gran receptivitat que en "A" per l'activitat extraescolar com a extensió del treball d'aula.

²³ Índex 1,46; respecte de l'índex 1,56 global.

Aplicació

EIXOS VERTEBRADORS DEL PENSAMENT ADOLESCENT²⁴

- Reconeixement de la necessitat d'aprendre, amb pressupòsits d'utilitat i que tinguin interès; tot i que hi ha un sector de l'alumnat que considera que als centres no s'aprèn res que els pugui ser de profit.
- L'ensenyament s'ha de facilitar en unes condicions de motivació, de significació lògica i psicològica; amb estratègies didàctiques interactives; i en un marc en què els nois i noies puguin aprendre a organitzar-se i es puguin sentir més protagonistes del seu procés d'aprenentatge.
- Volen ser respectats com a persones i no com a nens (tampoc com a adults) i que se'ls prengui seriosament. Són taxatius en denunciar actituds de menyspreu.
- Demanen empatia i calor afectiu. Reclamen relacions horitzontals i verticals (entre ells i amb el professorat)
- Demanen ajut dels adults i concretament dels professors. No només per a l'aprenentatge, sinó també per orientar-se a la vida, en un sentit ampli.

L'alumnat intenta trencar la lògica del discurs i de la funció del professorat (continguts, condicions de silenci...) i que sovint intenta recompondre de forma tant autoritària com ineficaç.

Tenen una aguda percepció de la monotonia escolar, que transmeten al professorat en una espiral desmotivadora.

Tenen una percepció de l'obligatorietat de l'ESO, encara poc assumida socialment.

És a partir de les observacions fetes que crec que es podria pal·liar la tendència a la desvinculació extraescolar tot procurant:

a) Afavorir que des de les classes emergissin interessos i curiositats complementaris a la matèria. Altrament, si les matèries de classe es dibuixen com a autònomes i autosuficients,

²⁴ *vid* GINÉ, N. MARUNY, L., MUÑOZ, E. *Qué opinan los alumnos sobre la ESO* Ed.Síntesis, 1998

sense curiositats transversals ni d'ampliació o aplicació, la frontera entre l'escolar i l'extraescolar es fa més i més infranquejable.

b) Modificar la prevenció, sempre dissuasòria, de l'obligatorietat mitjançant activitats de centre no obligatòries pensades i dissenyades segons interessos específics i amb grups prou motivats, per tal que el boca-orella n'estengués el prestigi.

La fórmula podria consistir a refundar una escola "no obligatòria" paral·lela a la curricular com a gresol d'una extraescolaritat interna de centre.

LLENGUA D'ÚS

A l'hora de plantejar l'anàlisi sobre el comportament lingüístic de la població estudiada, es va preveure tres àrees d'exploració:

- a) Una primera sobre la llengua familiar: pares, germans, avis i cosins.
- b) Una segona sobre usos lingüístics dintre de l'institut en àmbits conversacionals diversos: de treball, en reunions, amb el tutor/a i els professors/es fora de l'aula²⁵ i en situacions comunicatives més espontànies entre ells mateixos.
- c) Finalment, sobre usos lingüístics fora del centre i normes d'ús: amb amics catalanoparlants i amb castellanoparlants, al barri o veïnat; i també en les noves formes de comunicació i relació: mòbils i xats.

Dades corresponents a la pregunta 14: “Puntua de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català: (si avui no tens aquest familiar, indica la llengua amb què t'hi relacionaves) ” (0 vol dir “mai” i 10 vol dir “sempre”)

		CENTRE A			CENTRE B		
A casa teva, amb el teu pare.	140	8,1	8,6	7,6	5,5	3,7	7,8
A casa teva, amb la teva mare.	141	7	7,4	6,5	5,1	3,6	7,1
A casa teva, amb els teus germans, si en tens.	142	7,1	7,7	6,4	5,6	3,8	7,9
Amb els teus avis paterns.	143	6,9	7,6	6	4,3	2,8	6,4
Amb els teus avis materns.	144	6,2	6,8	5,4	4,2	3,2	5,5
Amb els cosins de la teva edat, si en tens.	145	6,8	7,2	6,2	5,3	3,6	7,6 .

(Per centres, el primer valor correspon a la mitjana global; el segon valor, a la mitjana d'ESO i el tercer, a la mitjana del batxillerat)

L'ús del català com a llengua familiar és molt més alt en “A” que en “B”, on l'ESO es revela molt castellanitzada.

En tots els casos, el castellà és més present com a llengua materna que com a llengua paterna.

²⁵ A l'enquesta no demanem la llengua vehicular de les classes perquè normativament no pot ser altra que el català

El català és més present entre ells i els seus pares que entre ells mateixos i els seus avis. I, per gèneres, amb valors relativament més favorables al català entre els homes.

Entre germans i cosins, la norma és continuar la llengua familiar.

Quant a la llengua familiar, doncs, així com s'hi observa un augment relatiu de l'ús del català amb els pares respecte del que fan servir els mateixos enquestats amb els seus avis, no és constata una extensió relativa d'ús del català entre els familiars de la mateixa edat (germans i cosins); com si, sempre en termes generals, l'esforç d'integració lingüística dels pares no consolidés una mateixa tendència integradora per part de la generació jove actual.

Per centres, pres cadascun en el seu conjunt, s'hi observa que en "A" s'hi fa servir un 50% més el català, en totes les relacions familiars que en "B" (en "A" :7 de mitjana sobre 10; en "B": 5).

Mentre que en "A", l'ús del català com a llengua de relació familiar és en tots els ítems lleugerament superior a l'ESO que al batxillerat (a l'ESO mitjana de 7; a batxillerat mitjana de 6); a "B" la situació és la contrària i molt contrastada: l'ESO està el 50% per sota de la mitjana de centre.

Si filtrem els qui declaren un ús del català a casa, amb tots dos progenitors, amb un índex superior a 5; mentre que entre els enquestats d'"A" (homogèniament a l'ESO i al batxillerat), són un 70%; a "B", per bé que al batxillerat s'hi dona una proporció semblant, a l'ESO, no s'arriba al 30% el nombre dels qui usen el català amb els seus progenitors amb el mateix índex.

Dades corresponents a la pregunta 8: "Puntuació de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català fora de l'institut en cadascuna de les següents situacions:" (0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

		CENTRE A			CENTRE B		
Amb els amics catalanoparlants.	150	9,6	9,4	9,9	7,8	6,6	9,5
Amb els amics castellanoparlants.	151	5,3	5,9	4,7	2,5	1,4	3,9

Al barri o veïnat.	152	8,8	8,9	8,8	4,7	2,5	7,5
Per enviar missatges per mòbil.	153	6	5,2	7	4,9	3	7,5
En xats.	154	5,6	4,9	6,4	4,8	3,1	6,9

(A-1) I arriba gent nova al grup?

Sí... arriba gent nova a vegades ...

I en què parreu normalment?

Castellà.

Tots?

Sí.

I si arriba algú nou? Per exemple, ets a una discoteca i se't presenta una noia... li parles en català, en castellà... esperes que sigui ella...

Depèn... si és catalana li parlo en català, si és castellana castellà...

(A-2) Amb aquests amics parles en català o en castellà?

En català.

I si arriba algú nou al grup, parreu en català o en castellà?

Ah! Com li sigui més còmode... En principi en català, no?... però... donem per suposat que tothom sap parlar català però... si no sap parlar jo no tinc cap problema...

(A-3) I com parreu amb el teu grup d'amics del poble, en català o en castellà?

És que és molt bilingüe, perquè hi ha amb alguns que parlo en català i altres en castellà... En general més en castellà... Sí a mi em parlen en català jo contesto en català...

Però si tu preguntes en català i et responen en castellà...?

Segueixo en castellà...

I amb les amigues d'aquí de l'institut?

En... És que... també bilingüe... Hi ha noies que són més catalanes, que parlen més català i altres en castellà... però jo penso que jo... Jo sóc més castellà... Bueno no em considero més castellana que catalana, sinó que l'idioma que més utilitzo, que més domino és el castellà... però vaja...

(B-1) I amb aquest grup que sou tan amics... en què parreu?

Català i castellà... Depèn... És que depèn... Hi ha gent que parlem en... o sigui en una conversació... jo veig una persona i... veig la Mar, doncs li parlo en català... veig en Carlos li parlo en castellà... És que és depèn de la persona

I sí, per exemple et presenten algú, que no coneixes de res, tu comences en català?... En castellà?

Jo li parlo com sigui. Si em surt en català pues en català, sí veig que parla castellà, pues li parlo en castellà, a mi m'és igual.

(B-2) I parleu en català? En castellà? Us és igual...
No, no tenim preferències
Però normalment...
Castellà sí perquè hi ha alguns que no parlen bé el català.
Jo tampoc tinc molta costum de parlar-ho perquè
I si ve algú que parla en català?
Parlem en català.

(B-3) I en aquest grup acostumeu a parlar en català o en castellà...
Segons amb qui parli... som... com som bilingües... doncs,
amb una... amb uns amics parlo castellà amb els altres en
català... Puc fer una mescla, però cap problema... estic
parlant amb dos persones amb aquest en català amb
aquell en castellà i vinga.
I si, per exemple, arriba algú nou, li parles en català? En castellà? Deixes que sigui l'altre persona...
Jo deixo que parlin, i llavors quan parlen... A mi no em
costa gens adaptar-me.... ja ho dic que jo parlo castellà a
casa, però fora de casa parlo els dos... no em costa gens
adaptar-me... qui vulgui parlar en castellà amb mi, que parli
en castellà... i qui vulgui parlar en català... en català.

La convergència al castellà és important: d'entre els qui tenen el català com a llengua familiar (140-141), amb valor absolut (10), l'ús del català entre els amics castellanoparlants dona un índex ponderat de dos terços de la puntuació en la mateixa escala.

També tocant a les normes d'ús, les diferències entre centres són notables: en "A" declaren que usen el català amb els amics catalanoparlants, de forma gairebé absoluta (índex ponderat de 9,6 sobre 10, de manera homogènia tant a l'ESO com al batxillerat); mentre que a "B" s'hi descobreix a l'ESO una actitud refractària molt significativa: únicament un índex mitjà de 6,6 sobre 10 manté el català en el tracte amb amics catalanoparlants.

En efecte, si prenem en consideració el nombre del qui declaren valors d'ús del català entre catalanoparlants superiors a 7, mentre que en "A" abastem la totalitat dels consultats; a "B", s'hi reconeix un molt significatiu 40% a l'ESO que no fa l'adaptació lingüística al català i, doncs, que es manté monolingüe en espanyol.

L'actitud més catalanitzadora consistent a mantenir l'ús del català, també entre amics castellanoparlants se situa de mitjana en "A", en un discret índex mitjà superior a 5 sobre 10, amb un retrocés important al batxillerat respecte de l'ESO (5,9 a l'ESO; 4,7 al

batxillerat). Aquesta actitud és molt més baixa al centre "B" en el seu conjunt (2,5) i ben bé residual a l'ESO (1,4).

En definitiva, s'observa que la convergència al castellà es dona en tots dos centres. Amb registres preocupants de solidificació de monolingüisme castellà a l'ESO de "B".

El context lingüístic del barri o del veïnat és també revelador: mentre els enquestats d'"A" asseguren tenir un àmbit de relació en català gairebé de 9, sobre una escala de 10 en el seu entorn de residència. A "B", aquest índex oscil·la entre un 2,5 a l'ESO i tres vegades més al batxillerat; la qual cosa no fa més que subratllar una fractura, derivada de les característiques del mapa escolar del poble, entre la realitat social de l'ESO i del batxillerat. Entre els consultats d'"A", el català té força presència al seu veïnat, per un igual a l'ESO i al batxillerat. En canvi a "B", s'hi detecta una distribució de barris molt eloqüent entre els dos trams educatius, que mostra la heterogeneïtat social i cultural del centre.

Igual com en les situacions comunicatives espontànies en què la tendència apunta a la monolingüització del castellà i a la simètrica bilingüització del català, a través del mòbil i en *xats* la norma d'ús tendeix al castellà.

Aquí, els índexs, ben bé podrien ser presos com a indicadors de la freqüència de tracte relatiu (català-castellà) en una situació espontània i en marc obert de relació. (En "A" globalment 6 per mòbil i 5,6 per *xat*. A "B", fregant la mitjana de 5 en tots dos casos). Curiosament en "A" amb aquests mitjans, s'inverteix la tendència i l'ESO, que se situava lleugerament per sobre del batxillerat quant a l'ús del català entre castellanoparlants, aquí cedeix posicions al batxillerat. Potser perquè a l'ESO hi ha força més promiscuïtat tant en *xat* com en mòbil.

Tant en les comunicacions a través del mòbil i encara més de les *xats* per internet hi ha una erosió dels nivells de català que es donen en una relació presencial i es reforça la convergència al castellà. En efecte, prenent com a referent el mateix valor "igual o superior a 7", sobre el total dels 100 enquestats, 87 diuen que fan servir usualment el català entre catalanoparlants i 38, també, entre castellanoparlants; mentre que a través del mòbil o en

xats, on la consulta no demana cap distinció sobre la condició lingüística de l'interlocutor, el nombre dels qui declaren l'ús de l català baixa a 50 en el cas del mòbil i a 36 en *xats*.

Si creuem aquests aquests índexs (153 i 154) amb els ja comentats de fidelització lingüística (català entre catalanoparlants i català entre castellanoparlants), s'hi pot reconèixer la tendència castellanitzadora entre aquests mitjans. Més a través del xat (on el fòrum obert estableix com a norma d'ús el castellà, quan hi ha algun participant que fa servir aquesta llengua) que a través del mòbil, sempre més privat, i que permet el català entre catalanoparlants.

(B-1) *quan t'arriba un missatge, l'has de contestar... en una nit... en dos dies mil peles se'm gasten.*

(A-1) I què us dieu en els missatges?
Mira, qualsevol cosa, jo què sé... que "què fem?", que "bona nit", que "demà a quina hora quedem?"...amb la gent de fora també... gent de (tal poble) que coneixem perquè, ara no hi anem tant a (tal discoteca), fa tres setmanes o por dei que no hi nem, però abans hi anavem cada cap de setmana a (la discoteca)... i clar coneixes molta gent d'anar tan sovint... i gent d'allà també ens enviem, de (tal poble)...no sé...

I com els escrius els missatges?
Abreviatures... Perquè si no, no hi caben.
 I de trucades amb el mòbil, en fas sovint?
No tantes, perquè envies un missatge i ja està.... perquè sí truquem pues ens enrollem i m'hi deixo molt la pasta... en canvi, si envio un missatge sé que em costa 25 peles més o menys...

(A-2) I quan fas servir el mòbil, truques? Envies missatges...?
No, no, no, truco... si truco és truco al meu pare, al mòbil i li deixo una "perdida" perquè després em truqui ell... però... jo vaig gastar-me trenta peles en quatre mesos... o sigui... jo conec gent que es deixa cinc mil en una setmana...

Dades corresponents a la pregunta 13: "Puntua de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català a l'institut en cadascuna de les següents situacions:" (0 vol dir "mai" i 10 vol dir

"sempre")

		CENTRE A			CENTRE B		
Per parlar de la feina de l'institut.	130	9,2	9,1	9,3	6,7	5,4	8,4
En reunions i assemblees de classe.	131	9,6	9,8	9,5	7,3	6,1	8,9

Per parlar de TV, cinema i música.	132	8,5	9	8	5,6	3,8	7,9
Per fer broma i explicar acudits.	133	7,8	8,2	7,3	4,7	2,5	7,5
Amb el tutor/tutora fora de l'aula.	134	9,7	9,9	9,4	7,3	6,1	8,8
Amb els professors fora de l'aula.	135	9,4	9,6	9,1	7,3	6,1	8,9

L'ús del català està molt més normalitzat en "A" que en "B", on a l'ESO s'hi recullen uns nivells de funcionalitat preocupants.

Amb els tutors i professors fora de l'aula", l'ús s'aproxima a la normalitat en "A"; mentre que a "B" s'hi detecta que un 40% de la relació s'estableix en castellà, la qual cosa facilita ben poc el procés normalitzador.

Tots dos centres milloren l'ús del català en "reunions i assemblees" respecte del ús "per parlar de feina" (s'entén en converses més privades).

El català és reconegut com a llengua de centre (131, 134 i 135), tot i que amb nivells de vinculació més alts en "A" que en "B".

En tots dos centres la presència del català millora en la relació que tenen els nois i les noies amb els professors i en reunions obertes (ús institucional); mentre que disminueix la seva presència quan es tracta de parlar de feina, o bé quan necessiten de registres més espontanis (132 i 133)

Val a dir però que els índexs d'"ús intern" són sempre superiors, tant als de "l'ús en l'àmbit familiar", com a la presència manifestada del català "al barri o veïnat". També al centre "B", malgrat que el català dintre del centre té una extensió desigual entre l'alumnat de batxillerat i el d'ESO, que com hem vist parteix d'un context lingüístic familiar molt menys català, que aquell. En efecte, si filtrem el nombre dels qui manifesten en aquesta situació un ús del català a partir del valor 7, s'hi reconeixen la totalitat dels consultats d'"A"; mentre que a "B" un 40% de la població d'ESO i un 80% de la de batxillerat. Percentatges sempre superiors amb els corresponents a la llengua d'ús familiar que acabem d'indicar.

Aquestes dades, si bé testimonien l'esforç normalitzador del centre educatiu, deixen al descobert també que, avui per avui, no queda plenament garantida a tot arreu la normalitat en l'ús del català dintre del centre, com ho prova el fet que els consultats descobreixen que un 60% de les seves relacions horitzontals i d'un 40% amb els docents no són en català dintre de l'escola pública catalana.

Aquest progrés pel que fa a la normalització de l'ús del català dintre del centre no té la mateixa tònica quan se'ls demana sobre la llengua que fan servir en contextos i situacions comunicatives més relaxades: parlar de TV, cinema i música; o bé fer broma i explicar acudits reproduïxen els corresponents a "llengua d'ús familiar", com si, aquí, la política de normalització lingüística del centre no influís en res en les relacions espontànies dintre del centre. Així, si filtrem el nombre d'individus que valoren a partir de 7 la freqüència d'ús del català en aquests contextos més espontanis, hi podem reconèixer un 80% en l'ESO d'"A"; escassament un 20% a l'ESO de "B", i sobre un 70% en tots dos batxillerats.

En converses més lliures, "parlar de TV, cinema, música", en tots els grups considerats la presència del català disminueix en una proporció semblant. I més encara quan es tracta de "fer broma o d'explicar acudits", la qual cosa denota, més enllà de l'empobriment de la llengua en funcions més col·loquials, una manca de referents mediàtics en català.

En efecte, a les entrevistes, s'hi van recollir indicadors indirectes d'empatia cultural i lingüística: preferències i refusos en televisió, cinema i música.

Aquí no s'han revelat actituds monolingües en català; en canvi, sí que n'hem trobat d'hostilitat cultural i lingüística.

(B-3) Odio la música en català i no perquè tingui res en contra... No tinc res en contra... però es que no... no m'agrada... la música en català no m'agrada... mira que jo sóc d'aquí, d'aquí Catalunya... i m'agrada molt tot, però la música no m'agrada.

Per la lletra, pel que diuen, pel fet que soni en català...?

No, pel que diuen, i per l'estil de música que és... No, no m'agrada... és que no.

I si veus una pel·lícula americana, o d'un altre país, què prefereixes? Veure-la en VOSE o veure-la doblada...?

Doblada i si pot ser al castellà, perquè també et dic, et torno a repetir que visc a Catalunya, que m'agrada molt Catalunya, però llegir en català no m'agrada tampoc.

No acostumes a veure llavors TV3?

Res. No, no, no, res... És que, no m'agrada... no sé perquè es què... a part que la programació és molt... per mi és molt cutre, doncs també els telenotícies són molt centralistes... i a mi m'agrada veure les coses... a veure que també he vist Telemadrid i Canal Andalusia ...i també són molt centralistes... poso Tele5 i em parlen de tota Espanya...i no sé... m'agrada molt més.

I podem dir que, en tots els casos observats, quan poden decidir en un ús exclusivament passiu de la llengua, sense constreyniments psicosocials, l'adaptació al castellà és general; i absoluta quan la llengua familiar és el castellà, sobretot quan en el cas de la televisió la preferència col·lectiva és determinant i actua així com a reforç de castellanització lingüística i cultural de la sobretaula familiar.

(B-2) Quins programes t'agraden?

Les sèries "Compañeros", "Periodistas" mmm "Policías"... Normalment... re en català... no m'agrada... no... quan fan futbol sí... però programes no...

Per què t'agraden més...?

Perquè... no sé... a casa parlen castellà i sempre... res en català... l'emissora en català no la... no la veig gaire...

Per què t'agrada "Crónicas marcianas"?

No sé... em mola bastant... no sé... a part, no és com els altres programes... hi ha programes que són un pal, que només... no sé...

I el Buenafuente, per exemple, el veus?

Qui?

Aplicació:

Sembla confirmar-se doncs, que en tots dos centres observats, les polítiques normalitzadores milloren l'ús del català dintre del centre respecte de l'ús del català en l'àmbit familiar.

Que els nois s'adaptin a la política normalitzadora del centre en contextos de semi-formalitat (reunions, amb els professors fora de l'aula); però que la relació més espontània entre ells (parlar de música o fer broma) és força impermeable a la política normalitzadora del centre.

Amb tot, hi ha indicis d'extensió de l'ús del català en les situacions comunicatives espontànies entre ells (respecte de l'ús català en el context familiar) allà on l'ús del català amb els professors fora de l'aula és més estès i constitueix "norma d'ús" dintre i fora del centre; i, també, allà on s'observa més activitat extraescolar.

Tot els indicadors assenyalen un ús privilegiat del castellà tant en àmbits de comunicació interactiva no presencial: mòbils i *xats*, com en àmbits de comunicació passiva: televisió, cinema i música. L'òsmosi lingüística hi té una direcció preferent: la de reforçar els respectius processos de bilingüització dels catalanoparlants i de monolingüització dels castellanoparlants.

És per això que crec que qualsevol actuació que tendeixi a aproximar-se a aquestes realitats de la quotidianitat dels nois: des dels cine-fòrums, a la creació de xarxes intranet de centre; de l'organització d'una missatgeria de centre personalitzada als mòbils dels nois, al foment de la participació, encara que fos merament passiva, en programes de televisió, constituïrien probablement contribucions valuosíssimes a una extensió de l'ús social de la llengua més en sintonia amb els interessos dels qui, al cap i a la fi, més que objectes destinataris d'una política lingüística, més o menys protocolària de centre, virtualment almenys, haurien de ser el dia de demà els subjectes lingüístics d'un país lingüísticament normal.

REPRESENTACIONS

L'opinió que es té d'una llengua, en contextos com el nostre en què la confusió política permet que sigui opinable, depèn d'una estimació prèvia (*pre-judici*) que determina el grau de vinculació del parlant. Hi intervé tant la seva percepció sobre la necessitat i utilitat, com el grau de dificultat, o la idea que es tingui sobre el seu futur i la seva mateixa possibilitat. La resultant d'aquest complex en conforma la representació lingüística.

Es tracta d'un complex alhora psicosocial i moral, en la mesura que l'opinió i les actituds individuals estan mediatitzades per l'opinió comuna. Es tracta d'una modalitat d'*habitus*²⁶ que malgrat la seva intrínseca subtileza, que el fa de mal copsar, esdevé un element clau capaç de desencadenar actituds lingüístiques més cooperadores i responsables, o bé de deixadesa o fins i tot d'hostilitat.

Certament, aquestes representacions lingüístiques interactuen amb altres representacions que comparteixen els estudiants de secundària: les que prestigien uns codis d'identitat compartida (d'imatge externa o d'afinitats musicals), més d'*engagement* o bé més refractàries a un projecte liderat per l'institut; de major o menor cohesió social... I dependrà, en darrer terme del producte combinat de les diverses representacions que les representacions lingüístiques en particular, i doncs les actituds lingüístiques derivades, siguin més o menys cooperadores en el procés de normalització.

Per tal de aproximar-nos a aquesta opinió generalitzada, hem parat atenció a quatre cares del fet representacional (social, psicològica, moral o política) que crec que de forma complementària poden donar alguns dels perfils d'aquest complex:

- Les normes d'ús social de la llengua, en un entorn de bilingüisme social com és el nostre cas.
- La seva valoració sobre algunes circumstàncies susceptibles de generar refús: l'obligatorietat, la comoditat, la vergonya o la dificultat.

²⁶ En el sentit de BERGER (*vid. op. cit.*)

- Una valoració més prospectiva amb relació tant al present com al futur de la llengua (també se'ls demanava l'opinió relativa al futur del català, del castellà i de l'anglès)

En aquest punt, interessava conèixer l'opinió dels escolars de secundària amb relació a l'extensió i ús del català, tant en el vessant quantitatiu com en el qualitatiu.

El crèdit i la confiança atorgats al procés normalitzador ben bé poden ser indicadors d'empatia i entusiasme en un projecte compartit o bé de desmoralització i d'escepticisme..

- I finalment, la seva identitat nacional, més catalana o bé més espanyola. Es tracta d'una qüestió plantejada de manera ben poc subtil, però que posada en darrer terme no condicionava el qüestionari ja acabat i, en canvi, podia tenir el valor afegit d'orientar sobre representacions d'identitat nacional.

Dades corresponents a la pregunta 16: “Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb les següents afirmacions:” (0 vol dir “gens” i 10 vol dir “absoluta”)

Els catalanoparlants, aquí, s'haurien d'adaptar i parlar en castellà, quan es dona la circumstància que hi ha una majoria que parla en castellà.

160	CENTRE A	CENTRE B
	2,2 2,3 2,2	2,7 3,7 1,4

Els castellanoparlants, aquí, s'haurien d'adaptar i parlar en català, quan es dona la circumstància que hi ha una majoria que parla en català.

161	CENTRE A	CENTRE B
	6 6,4 5,6	6,4 5,3 7,9

En un grup on hi ha catalanoparlants i castellanoparlants, el millor és que cadascú parli i continuï parlant en la seva llengua perquè tots ens entendrem.

162	CENTRE A	CENTRE B
	7,4 7,5 7,2	7,2 8,6 5,3

(Per centres, el primer valor correspon a la mitjana global; el segon valor, a la mitjana d'ESO i el tercer, a la mitjana del batxillerat)

Encara que potser pugui semblar relativament favorable una estimació que en conjunt declara 2,5 de disconformitat quant a l'adaptació dels catalanoparlants al castellà, palesa una certa vacil·lació col·lectiva pel que fa a les normes d'ús.

Aquesta tebior ve confirmada amb la poca rotunditat amb què es valora l'adaptació simètrica dels castellanoparlants al català: en aquest cas la contundència és, únicament, de 6 sobre 10.

La valoració (sempre prenent valors de mitjana) que recull el liberalisme lingüístic irresponsable (l'ús simultani i indiscriminat de totes dues llengües) té una preferència encara més significativa: el 7,5.

Per trams educatius, hi podem reconèixer una notable homogeneïtat en les respostes del centre "A" tot i que el liberalisme lingüístic guanya posicions al batxillerat (Valoració sobre l'adaptació dels castellanoparlants al català: 6,4 entre l'ESO; 5,6 entre el batxillerat); Al centre "B" s'hi constata una opinió ben diversa entre l'ESO i el batxillerat. Aquí, entre l'alumnat d'ESO, la nota valorativa sobre la conveniència que els catalanoparlants s'adaptin al castellà és un 50% més alta (3,7), així com la que propugna que cadascú parli i continuï parlant amb la seva llengua (8,6); i un 50% més baixa la partidària de l'adaptació dels castellanoparlants al català (5,3). Opinions molt contrastades amb les que donen els alumnes de batxillerat (Pel mateix ordre: 1,4, 7,9 i 5,3).

Si valorem la mitjana d'aquests resultats com si es tractés d'una opinió col·lectiva, i sobretot si la posem en relació amb qualsevol dels referents de normalitat lingüística que coneixem, vindrien a dir que l'opinió majoritària ni té per absolutament irrenunciables els drets lingüístics autòctons, ni expressa amb claredat l'objectiu d'adaptació a la llengua autòctona; i que, en definitiva la pragmàtica per entendre's pot ignorar una ètica col·lectiva, subordinada a unes normes ús sobre allò considerat "políticament correcte".

Dades corresponents a la pregunta 17: “Puntua de 0 a 10 si t’has sentit obligat algun cop a parlar en català.” (0 vol dir “mai” i 10 vol dir “sempre”)

	CENTRE A			CENTRE B		
170	1,5	1,6	1,5	1,5	2,4	0,4

Dades corresponents a la pregunta 18: “Puntua de 0 a 10 si t’has sentit obligat algun cop a parlar en castellà.” (0 vol dir “mai” i 10 vol dir “sempre”)

	CENTRE A			CENTRE B		
180	3,7	4,2	3,2	2,3	1,6	3,3

Si ens fixem en la percepció de coacció lingüística com a factor representacional, en el conjunt de la població consultada, observem que presos tots dos centres en conjunt, l’opinió mitjana valora aquest ítem d’1,5 pel que fa al català i de 3 per al castellà.

Entre els alumnes d’”A”, es tracta d’una opinió força homogènia (coacció del català: 1,6 a l’ESO i 1,5 al batxillerat; coacció del castellà 4,2 i 3,2 respectivament).

A “B”, en canvi, s’hi detecten percepcions molt contrastades entre l’ESO i el batxillerat, amb valors de representació en el tram obligatori desfavorables per al català (coacció del català: 2,4 a l’ESO i 0,4 al batxillerat; coacció del castellà 1,6 i 3,3 respectivament),

Dades corresponents a la pregunta 19: “Puntua de 0 a 10 el teu grau d’acord amb les següents afirmacions:” (0 vol dir “gens” i 10 vol dir “absolut”)

		CENTRE A			CENTRE B		
Hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en català.	190	3,9	3,8	3,9	5,3	5,1	5,5
Hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en castellà.	191	3,1	3,2	3	3,8	5,1	2,2
La por de ser corregits sol ser un entrebanc a l’hora d’usar una llengua que no és la familiar.	211	5,3	5,4	5,2	4,4	4,6	4,2

Quan se'ls demana sobre el grau d' "aptitud" i de "funcionalitat" intrínsecs de cadascuna de les llengües, globalment indiquen uns índexs significatius sobre la restricció d'àmbits funcionals ("temes i situacions") en totes dues llengües.

En "A", s'hi recull una opinió (homogènia) sempre més restrictiva per a l'extensió funcional del català (3,9 del català, 3,1 del castellà).

A "B", augmenta la restricció d'àmbits funcionals del català (5,3); aquí curiosament en tots dos trams educatius, mentre que la restricció funcional del castellà és també menor al batxillerat. Potser aquestes dades descobreixen tant un bilingüisme social plenament assumit entre l'ESO com una actitud diglòssica general, més accentuada entre l'alumnat de batxillerat.

En general, el sentiment de vergonya: "la por de ser corregits en la llengua que no és la familiar" es revela com a factor de dissuasió lingüística

Dades corresponents a la pregunta 20: "Puntua de 0 a 10 el teu grau d'esforç que per a una persona de llengua anglesa o àrab, posem per cas, que no conegui ni el català ni el castellà li pot suposar:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

		CENTRE A			CENTRE B		
Aprendre el català.	200	7,6	7,6	7,7	6,8	7,5	5,7
Aprendre el castellà.	201	6,8	6,4	7,3	6,6	7,3	5,7

Aquí hi ha força coincidència entre tots els consultats: "*per a un hipotètic parlant de llengua anglesa o àrab*", el català té un nivell de dificultat sempre més alt que el castellà.

Dades corresponents a la pregunta 21: "Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb les següents afirmacions:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

Avui dia cada vegada hi ha més gent que parla català, i el parla millor.

		CENTRE A			CENTRE B		
	210	4,9	4,7	5,2	4,9	5,5	4,1

Avui dia cada vegada hi ha més gent que parla català, però es parla més malament que anys enrere.

	CENTRE A			CENTRE B		
211	5,3	5,4	5	4,8	4,6	5

Avui dia cada vegada hi ha més poca gent que parla català, però es parla millor.

	CENTRE A			CENTRE B		
212	3	3	2,9	3,1	3,2	3

Avui dia cada vegada hi ha més poca gent que parla català, i es parla pitjor.

	CENTRE A			CENTRE B		
212	3,2	3,7	2,7	3,9	2,8	5,3

Preses en conjunt les valoracions quantitatives, aquestes no indiquen una percepció gaire positiva pel que fa a l'extensió de l'ús del català: quan se'ls demana el seu grau d'acord amb l'afirmació "*Avui cada vegada hi ha més gent que parla català...*", l'índex mitjà se situa a la ratlla de 5, en una escala de 0 a 10.

Aquest valor, en part, és corregeix quan s'inverteix el sentit de la sentència "*Avui cada vegada hi ha menys gent que parla català...*" amb una feble acceptació lleugerament per damunt d'un índex ponderat de 3.

L'una per l'altra, però, no revelen un grau d'entusiasme generalitzat pel que fa a l'extensió social del català.

Quant a les estimacions relatives a la "qualitat ús": "*...i es parla millor*" o "*.. i es parla més malament*"; entre els alumnes del centre "A" s'hi detecta que perceben una pèrdua relativa de qualitat lingüística, associada a una lleu extensió d'ús del català. Aquesta opinió està més dibuixada a l'ESO que al batxillerat, on és menys entusiasmada pel que fa a l'extensió, tot i que en valora una mica més la qualitat. (Més parlants, però menys qualitat: 5,4 a l'ESO i 5 a batxillerat; menys parlants i menys qualitat: 3,7 a l'ESO i 2,7 a batxillerat).

A "B", destaca una apreciació força contrastada entre l'ESO i el batxillerat pel que fa a l'opinió més pessimista ("*avui es parla menys i pitjor*") amb índexs d'acord de 5,4 a batxillerat i únicament de 2,8 a l'ESO.

El procés de normalització, quant als resultats obtinguts, no suscita gaire entusiasme entre els alumnes i significativament, consideren que l'extensió d'ús del català no ha anat acompanyada d'una millora de qualitat lingüística

No obstant això, la percepció sobre l'eficàcia del procés normalitzador és inversament proporcional als nivells d'ús del català: justament són els grups menys catalanitzats els qui valoren millor el procés (cas de l'ESO de "B"); mentre hi ha més escepticisme tant al centre "A", com entre el batxillerat de "B".

Dades corresponents a la pregunta 22: "Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà el català aquí:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absoluta")

Dintre de deu anys.	220	CENTRE A 6,7 6,3 7,1	CENTRE B 6,2 6,1 6,4
Quan els teus fills tinguin la teva edat.	221	6,4 6,2 6,7	6,1 6,5 5,6

Dades corresponents a la pregunta 23: "Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà el castellà aquí:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absoluta")

Dintre de deu anys.	230	CENTRE A 6 5,7 6,5	CENTRE B 6,6 7,4 5,5
Quan els teus fills tinguin la teva edat.	231	6 5,7 6,5	6,9 7,4 6,2

Dades corresponents a la pregunta 24: "Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà l'anglès aquí:" (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absoluta")

Dintre de deu anys.	240	CENTRE A 6,7 6,4 6,9	CENTRE B 6,6 7,2 5,8
Quan els teus fills tinguin la teva edat.	241	7,2 6,9 7,5	7 7,4 6,5

Quant se'ls demana sobre el futur lingüístic del català, del castellà i de l'anglès ("a deu anys vista" i "quan els seus fills tinguin la seva edat"); en termes globals, vaticinen la importància del català, com del castellà, en franges discretament altes (índexs 6 –7), lleugerament per sota de la de l'anglès del qual coincideixen a reconèixer una progressiva implantació.

Per centres, entre els enquestats d' "A" la tendència és a creure que el català perdrà posicions relatives entre curt i llarg termini (de 6,7 en els propers deu anys, a 6,4 en la generació vinent; involució que no es dona en el cas del castellà). Mentre que coincideixen a augurar l'extensió de l'anglès (de 6,7 en els propers deu anys, a 7,2 en la generació vinent). Per trams educatius, es tracta d'una opinió força centrada tot i que una mica més contundent entre el batxillerat.

A "B", l'ESO millora les expectatives futures del català (de 6,1 en els propers deu anys, a 6,5 en la generació vinent), contràriament a com ho fan els batxillerats (de 6,4 en els propers deu anys, a 5,6 en la generació vinent). El futur del castellà és vist sòlid i estable entre els alumnes d'ESO (7,4); mentre que els de batxillerat en vaticinen l'increment del seu ús (de 5,5 en els propers deu anys, a 6,2 en la generació vinent); i uns i altres (més a l'ESO) prediuen el millor futur per a l'anglès.

Bo i reconeixent un cop més que les dades obtingudes ni són representatives ni extrapolables, es detecta entre els alumnes consultats una mateixa percepció no gaire entusiasta pel que fa al futur del català que relativitza la seva importància a llarg termini.

També aquí el grup menys catalanitzat (ESO de "B") es manifesta més esperançat i es confirma la mateixa tendència d'un relatiu optimisme inversament proporcional a l'ús.

(B-1) Perquè vagis on...jo què sé, quan vas a l'estranger i tot això la llengua és l'anglès, la principal és l'anglès... Perquè hi ha més gent que parla anglès a més llocs, bueno, a més llocs, saps el que vull dir-te?

(B-2) Perquè és més fàcil comunicar-te en anglès que no en castellà. Vale que hi ha molta gent que parli castellà, però l'anglès és la llengua oficial i no crec que sigui important el castellà. Per conèixer gent i per poder tractar amb tothom...I és més fàcil que vagis a ... que t'agafin al treball que parlis català, castellà i anglès que no que parlis català i castellà. Et diran "mira maca no és el treball... aquest m'interessa més perquè té anglès... " potser no ho fa servir, però el currículum està més ple.

Et sembla bé que l'anglès sigui tan important?

No. Bueno és que... No sé. A mi tant se'm fa... jo prefereixo parlar en castellà o en català que no pas parlar en anglès, perquè jo l'anglès no... no sé... però... si s'ha de

parlar mira és parlarà no? Què vols que t'hi fagi? Saps? Ha d'havere un idioma per tothom, perquè no parlaré castellà amb un francès... el francès em dirà "Mira. Escolta maca no ... Jo que sé... Em parles l'altre idioma o mira... " Jo crec que és important tenir un idioma per tothom ... però tampoc no tant.

(B-3) Jo crec que l'anglès és important... sí que és important... perquè és... diguéssim un idioma molt internacional... a part, tothom aprèn anglès, no?...Als seus països... la majoria de la gent... i... per tant et pots comuni... si saps anglès... si una persona d'aquí de Catalunya aprèn anglès, i un francès també, encara que sigui francès i tu català us podeu comunicar en anglès... clar!... clar pel tema de feina també és molt important...

Perquè creus tu que ha sigut l'anglès l'idioma que ha adquirit aquesta importància?

Pot ser perquè els americans...bueno no, perquè els anglesos també estan a Anglaterra...i perquè són països que tenen una...influència, sobretot també Amèrica, els Estats Units...tenen molta influència... a la resta del món...

Dades corresponents a la pregunta 25: "Puntua de 0 a 10 la teva identitat nacional:"

(0 vol dir "català/na" i 10 vol dir "espanyol/a")

	CENTRE A			CENTRE B		
250	2,5	2	3	4	5,1	2,5

Al punt on se'ls demanava que puntuessin, en una escala de 0 a 10, si se sentien més catalans o bé més espanyols, al centre "A", s'hi recull un índex de catalanitat de 7,5 sobre 10 (8 a l'ESO, 7 al batxillerat); al centre "B", amb un índex global a batxillerat homologable amb els índexs d'"A", s'hi remarca un índex d'identificació catalana per sota de 5 a l'ESO.

Per tal de comprovar si es pot establir cap relació entre certes tendències identitàries arquetípiques amb unes determinades representacions lingüístiques, s'han creuat les dades corresponents a l'àmbit d'identitats (indumentària i música) amb les d'aquest àmbit de representacions.

S'han considerat dels dos paradigmes corresponents als "contraculturals" ("quillos")²⁷ i als "alternatius" ("guarrons")²⁸, per tal de poder-ne establir alguns contrastos.

²⁷ Sobre la totalitat de la població estudiada, s'ha aïllat la primera identitat, establint un filtre per a les valoracions iguals o superiors a 7 sobre 10 de preferència musical "Estopa" i a

El conjunt d'“*alternatius*” fa una valoració²⁹ menys partidària tant de l'adaptació dels catalanoparlants al castellà (1,4 – 2,4), com dels castellanoparlants al català (5,8 – 6,2). Estan més d'acord amb la idoneïtat del català per a àmbits específics (4,2 – 3,7); aspecte que no es valora tant del castellà (2,6 – 3,4). Creuen que el català és més difícil d'aprendre que el castellà (8 – 7); no manifesten gaire entusiasme pel futur ni del català ni del castellà (6 – 6,5) i en canvi creuen que l'anglès té més futur. La identitat nacional és relativament més catalana (8,5 – 7).

És a dir en els estàndards estudiats, alhora que es reconeixen més catalans (250), manifesten unes actituds més reivindicatives pel que fa a la preservació dels drets lingüístics en català (160, 161, 162). Però, en canvi no s'estan de reconèixer ímplicitament certes limitacions funcionals per al català, que no manifesten per al castellà (191, 192), de significar la dificultat intrínseca del català (200, 201); ni tampoc expressen un especial entusiasme pel futur de la llengua.

Tot plegat fa pensar que la llengua potser és més un motiu de distinció i d'identitari col·lectiu que no pas una causa de militància en mans de joves algomogàvers.

En canvi, el paradigma “contracultural” dels “*quillos*”, es manifesta més favorable tant a l'adaptació dels catalanoparlants al castellà (160) (2,8 – 2,4), com del bilingüisme simultani (162) (8,2 – 7,3). Declaren haver estat més pressionats a parlar en català (170) (2,9 – 1,5) que en castellà (180) (2,4 – 3,1); i consideren, per damunt de la mitjana que hi ha àmbits d'idoneïtat lingüística catalana (191) (5,9 – 4,7) o castellana (192) (5,5 - 3,4). Com a factor dissuasori, la prevenció de ser corregits (193) pesa més (6,1 – 4,9) que no pas la dificultat intrínseca de la llengua (200) (6,3 – 7,2). Creuen que el català, encara que potser hagi perdut qualitat, ha ampliat la seva implantació social (211) (7 – 4). La seva identitat nacional és més espanyola (250) (6,6 – 3,1).

una preferència d'indumentària amb valors també igual o superiors 10 pel “*Xandall, esportives, samarreta, bómber... cabell curt o rapa!*” (ítem 71).

²⁸ La identitat dels *alternatius*, filtant amb els mateixos paràmetres la preferència per *Manu Chao* i també per la “*Roba ampla, fulards...*” (ítem 71)

5. Ampliació de l'estudi

²⁹ Indicarem com a primer valor, l'estimació de mitjana (sempre sobre 10), d'aquest grup; el segon valor fa referència a l'estimació mitjana del total estudiat.

El treball de camp dut a terme als dos centres “A” i “B”, a més de permetre el contrast d'opinió entre uns testimonis presos com a mostra i els seus respectius grups-classe; suggeria, des dels diversos àmbits considerats, una exploració més acurada que aclarís la relació entre actituds, identitats i representacions col·lectives i les dinàmiques socioculturals dels centres.

¿Els alumnes dels centres “A” i “B” donaven respostes col·lectives diferents com a conseqüència que les dinàmiques de centre es mostraven també diferents?

El repte, ara, consistia a estendre la consulta (el mateix qüestionari semi-qualitatiu passat a “A” i a “B”) a vuit centres més. L'anàlisi feta sobre el total de 10 IES seria més reveladora i autoritzada per tal d'establir algun tipus de coincidència i/o causalitat entre representacions dels estudiants i dinàmiques de centre.

El criteri de selecció, amb valors de representativitat, d'aquests vuit centres passava per prescindir de les caracteritzacions més connotatives: d'ideari, de dimensions extremes (els centres molt grans i els més petits), d'implantació al territori (centres molt antics o massa recents).

Amb aquest propòsit de neutralitat, s'ha establert la perspectiva següent:

- centres de titularitat pública, amb ideari neutre i socialment anivelladors.
- D'una antiguitat de més de més de 10 anys, però posteriors a les transferències d'ensenyament a la Generalitat (1980). És a dir: amb prou rodatge de funcionament i alhora sense un excessiu bagatge (privilegis, mitjanes d'edat dels professors)
- Amb més de 10 grups, però menys de 15, segons els actuals estàndards .

Un cop fets aquests filtres, el mapa escolar de més de 500 centres d'ensenyament de secundària quedava reduït a 58 instituts.

D'entre aquests, se n'han triat finalment vuit³⁰: dos de Barcelona-ciutat, (Gràcia i Nou Barris); dos de grans ciutats de la conurbació de Barcelona (L'Hospitalet i Badalona),

³⁰ Per facilitat no se n'ha triat cap fora de la conurbació de Barcelona ciutat. Els centres “A” i “B” han estat els únics de comarques.

quatre del segon cinturó de Barcelona (Ripollet, Santa Perpètua, Sabadell, Granollers) a més dels centres A i B (d'aquí endavant 9 i 10).

DADES DELS CENTRES

	Antiguitat	Línies ³²	Alumnes	Plantilla	Observacions
1	1989	2+3+6	650	66	Pèrdua de matrícula i de plantilla. Baixa acreditació. Nivell de motivació baix. Barri obrer.
2	1991	2+2	350	29	Pèrdua de matrícula i de professorat (10 el darrer curs). Entorn social poc estructurat. Barri obrer.
3	1990	1+2+3+3	400	49	Antic centre de FP desestabilitzat amb la reforma. Pèrdua de professorat (21 els darrers cursos).
4	1990	1+2+3	350	38	Entorn social poc estructurat. Pèrdua de matrícula. Barri obrer.
5	1986	2+2	320	33	Molta mobilitat de la plantilla (fins a un terç cada any) Barri obrer.
6	1990	2+3	330	33	S'alimenta d'una primària veïna. Barri de classe mitja.
7	1990	2+2+7	600	60	Antic centre de FP, ara reivindicat amb la reforma. Perden professorat (10) Barri obrer.
8	1986	3+2+2	400	48	Plantilla força estable. Entorn social poc estructurat.
9 (A)	1980	3+3	330	35	Plantilla estable. Nivell de cohesió alt. Poble de 12.000 veïns.
10 (B)	1980	2+3+2	400	40	Pèrdua de matrícula i de professorat. Poble de 12.000 veïns.

A més dels valors quantitius d'antiguitat, dimensions i plantilla; indico com a "observacions" algunes dades igualment objectivables, però que en un expedient simplificador aquí he d'obviar.

Es tracta d'alguns indicadors: de "guany/pèrdua de matrícula", d'"estabilitat de plantilla" de "context socioeconòmic" o de "cohesió motivació"³¹ que ajuden a concretar la significació d'uns valors numèrics segurament massa abstractes.

³¹ Aquests valorats en capítol a part.

³² El primer terme correspon a grups d'ESO; el 2n a grups de batxillerat i el tercer, quan n'hi ha, a cicles formatius. En quart lloc hi figuren els TAE

LA TRIA DELS ENTREVISTATS

Per las mateixes raons que s'han adduït en el capítol anterior, en justificar la consulta per a "A" i "B", s'ha passat l'enquesta també a un grup de 4t d'ESO i a un de 2n de batxillerat de cadascun dels altres vuit centres.

Com que només s'ha operat en centres públics de secundària, s'ha considerat innecessària cap selecció prèvia dels grups d'enquesta segons criteris de quotes: el fet que tant l'anivellament social i de gènere, com la homogeneïtat per grups d'edat i de veïnat sigui la norma en aquestes àrees socials que constitueixen els grups-classe a l'IES, ben bé podia estalviar aquesta operació.

Per altra banda, el fet d'haver predeterminat uns estàndards de centre, de dues línies de ESO i dues de batxillerat, ens excusa d'haver de justificar uns mostreigs probabilístics, siguin aquests aleatoris, estratificats o per conglomerats.

El sentit comú permet considerar el grup classe triat d'entre dos (o tres, en el cas de grups desdoblats) com una mostra probabilística en superfície, atès que les classes vénen a ser totes iguals.

I encara per a evitar biaixos s'ha tingut cura de passar les enquestes³³ en horari de matèria comuna (evitant de fer-ho en hora de literatura catalana optativa, posem per cas) i sempre en grups considerats estàndards (ni especialment brillants, ni molt difícils) a criteri del cap d'estudis.

³³ Sempre directament; mai per delegació.

BUIDAT DE DADES GLOBALS PER ÀMBITS

Per a cadascuna de les qüestions, sobreposada en el mateix escalat de valoració que plantejava l'enquesta, s'hi indica la mitjana global obtinguda del conjunt dels deu centres estudiats, corresponents a 370 alumnes.

Sota de cada ítem, s'hi fa constar la *desviació tipus* respecte de la mitjana aritmètica entre les respostes extremes. Val a dir que la polaritat de les respostes ha obligat a treballar sobre mitjanes i no pas sobre freqüències. Aquesta polaritat, segurament posa de manifest la dificultat en aquesta edat per matisar valoracions la qual cosa fa que orientin el seu judici cap als pols.

1. ÀMBIT DE RELACIÓ

Puntua de 0 a10 fins a quin punt et relaciones dintre de l'institut amb: (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament"):

<i>Els companys/companyes que coneixes de primària.</i>	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td></tr></table>						X						0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					X																		
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10													
(d. t.: 2,84)																							
<i>La gent de la teva classe.</i>	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td></td><td></td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td></tr></table>									X			0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								X															
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10													
(d. t.: 2,94)																							
<i>La gent del teu nivell, però de diferents classes.</i>	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td></tr></table>								X				0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
							X																
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10													
(d. t.: 2,47)																							
<i>La gent d'altres cursos.</i>	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>X</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td></tr></table>						X						0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					X																		
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10													
(d. t.: 2,53)																							

Sense que hi destaquin variacions significatives d'un centre a l'altre, el conjunt dels alumnes consultats coincideix a declarar, com no podia ser altrament, una gradació en la freqüència de relació que de major a menor intensitat va de la classe, en primer lloc, al nivell, en segona instància, i finalment a la resta de cursos o bé als companys de primària, que cal entendre que en termes generals són a la classe o bé al nivell.

La fidelitat d'una relació escolar arrossegada de la primària és més potent en els únics dos centres pertanyents a poblacions de menys de 12.000 habitants i, per tant, amb uns referents socials més precisos.

També, quan hi ha un pont implícit en la matriculació d'una primària veïna i l'IES corresponent.

Puntua de 0 a 10 fins a quin punt acostumes a relacionar-te fora de l'institut amb: (0

vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

Els mateixos companys/companyes de l'institut.

(d. t.: 3,30)

						X				
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Amics/amigues de fora de l'institut.

(d. t.: 3,53)

								X		
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

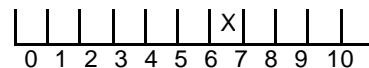
La vida social fora del centre solen projectar-la, preferentment, en àmbits externs a l'institut. Atès que, en aquesta edat, la proximitat del domicili no sembla que hagi de ser determinant en les seves relacions, el fet tant pot correspondre a una natural relació complementària derivada de l'interès compartit en activitats de lleure; com a la escassa centralitat que generin els IES, si prenem en consideració la tendència adolescent a una relació fidelitzada a partir de llocs comuns.

2. ÀMBIT DE LLEURE

Puntua de 0 a 10 el temps de lleure que de mitjana acostumes a tenir diàriament: (0 vol

dir "gens" i 10 vol dir "quatre hores o més"³⁴):

(d. t.: 2,53)

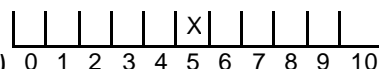
És a dir, una mitjana de dues hores i mitja diàries, i d'un 10% menys al batxillerat.

Puntua de 0 a 10 fins a quin punt les activitats més interessants són les que fas: (0 vol

dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

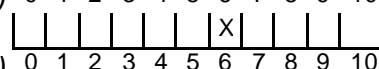
Dintre de l'institut amb els amics/amigues de l'institut.

(d. t.: 2,72)

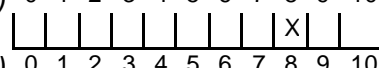
Fora de l'institut amb els amics/amigues de l'institut.

(d. t.: 3,06)

Fora de l'institut amb els amics/amigues de fora.

(d. t.: 2,58)

Aquí, a més de corroborar l'observació anterior relativa a preferències de relació en àmbits externs al centre, s'hi subratlla una mateixa gradació quant a l'interès extrínsec de les activitats: fora, amb amics de fora, fora amb amics de dintre, dintre amb amics de dintre.

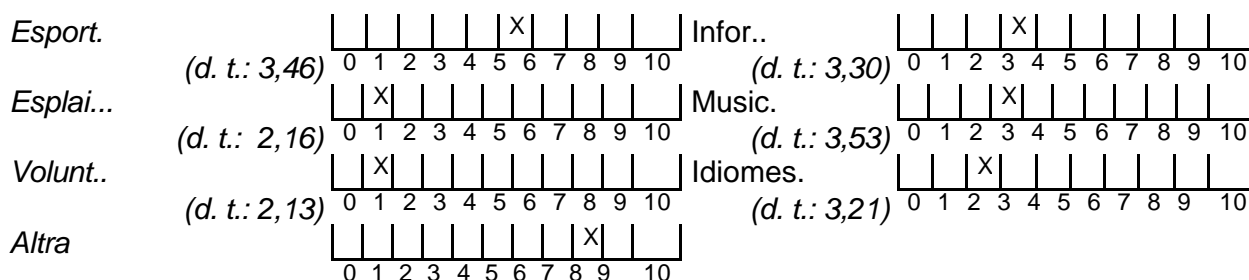
En termes generals, aquesta diferència gradual s'accentua molt en el pas de l'ESO al batxillerat: mentre que a l'ESO la preferència entre "fora, amb amics de fora" és un 50% superior respecte de "dintre, amb amics de dintre"; a batxillerat, aquesta mateixa preferència és del doble.

La poca diferència entre l'interès d'activitats amb amics/gues dintre i fora de l'institut fa pensar que el lloc és adjectiu i que allò substantiu són precisament els amics, o bé la relació horitzontal que es pugui establir al marge de les classes.

³⁴ La mateixa pregunta a l'estudi *Enquesta a la joventut de Catalunya* encarregat per la GENERALITAT/ Cultura a GABISE SA, 1998, dona una mitjana de 3 hores 40 minuts de lleure diari.

5. Puntua de 0 a 10 la teva dedicació a cadascuna d'aquestes activitats en el teu

temps de lleure: (0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

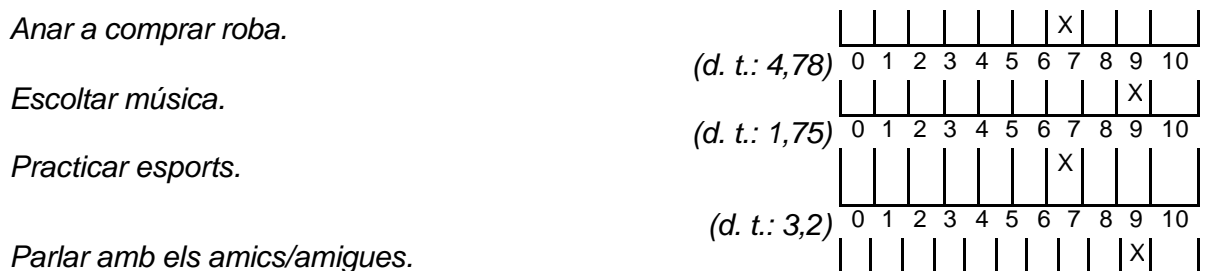

Si agrupem els ítems considerats en quatre paradigmes: activitat esportiva, de formació en valors (esplai i voluntariat), d'extensió curricular (informàtica, música, idiomes) i "altra"; resulta que la dedicació majoritària és aquesta darrera. I en aquest "altra" s'hi destaca: anar a la discoteca, estar amb els amics, mirar TV...; en qualsevol cas, lleure desproveït de finalitat: passiu o de consum.

La pràctica esportiva té més adeptes i genera més dedicació que no pas la formativa i d'extensió curricular, (en aquest ordre: informàtica, musicals o artístiques i idiomes); mentre que l'activitat formativa o d'acció social és, en el conjunt estudiat, ben bé residual.

6. Puntua de 0 a 10 fins a quin punt t'agrada fer cadascuna d'aquestes activitats en el

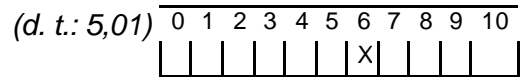
teu temps de lleure. (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")³⁵

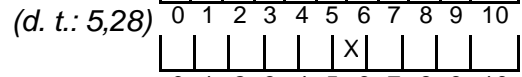
³⁵ Si contrastatem aquests resultats amb els obtinguts a l'estudi *Enquesta a la joventut de Catalunya* encarregat per la GENERALITAT/ Cultura a GABISE SA, 1998, tot i que els criteris són diferents la correspondència és la següent:

	Què fas en el teu temps de lleure?	
	DADES DE L'ESTUDI GABISE SA,	DADES DE L'ENQUESTA
Practicar esport	31%	5,5
Informàtica	20%	3,5
Músicals o artístiques	16%	3

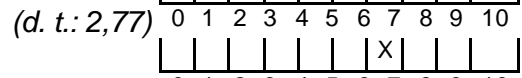
Navegar i xatejar per internet.

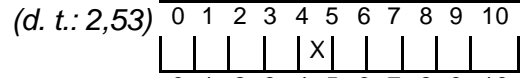
Llegir llibres, diaris, revistes...

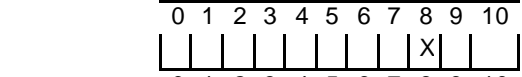
Mirar TV.

Participar o bé organitzar activitats.

Voltar amb els amics/amigues.

Aquí es descobreixen aquelles dedicacions “altres” del temps de lleure. Efectivament, el lleure passiu i intimista (escoltar música i estar amb els amics), seguit de la compra i la TV orienten la preferència dominant.

L'interès per l'esport és correspon força amb el temps que hi dediquen; en canvi, la preferència pel lleure de participació i d'organització, tot i ser relativament menor, està ben bé per damunt a la dedicació mitjana al bloc d'educació i valors” (esplai i voluntariat), la qual cosa assenyala, potser, un interès no plenament satisfet.

3. ÀMBIT D'IDENTITATS

8. **Puntua de 0 a 10 la teva preferència per les següents maneres de vestir:** (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

<i>Roba ampla, fulards, calçat country, braçalets fets a mà...</i>	☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 6,28)
<i>Xandall, esportives, samarreta, bómber..., cabell curt o rapat...</i>	☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,26)
<i>Texans, camisa i jersei de marca... cabell tallat o pentinat.</i>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,26)
<i>Samarreta i pantalons negres, ulleres de disseny...</i>	☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,17)
<i>Sense estil determinat.</i>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,44)

Si fem correspondre el primer ítem al paradigma "alternatiu", el segon al "contracultural" dels *quillos*, i el tercer i quart al dels "pijos"; aquests paradigmes ètico-estètics es distribueixen en el conjunt de la població de manera equivalent. Molt per sota, això sí, de l'estil no determinat o menys connotat.

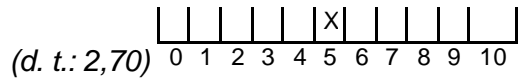
9. **Puntua de 0 a 10 la teva preferència pels següents cantants, grups o estils de música:** (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absoluta")

<i>Back Street</i>	☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,26)	<i>Els Pets</i>	☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,15)
<i>Technics</i>	☐ ☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,79)	<i>Estopa</i>	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,63)
<i>Manu Chao</i>	☐ ☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,55)	<i>Offspring</i>	☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,52)
<i>The Cors</i>	☐ ☐ ☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 3,35)	<i>Gossos</i>	☐ ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	(d. t.: 2,85)

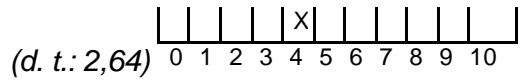
Del paradigma musical que s'ha pres com a indicador de preferències extramusicals, sobresurt, si més no en termes relatius, el gust "quillo" (*Technics, Estopa*); seguit de la música comercial "pija" (*Back Street i The Cors*), que també podria agradar als "quillos"; lleugerament per sota, amb unes altres connotacions que fan molt improbable el gust compartit amb els anteriors, s'hi troben les afinitats amb la música alternativa (*Manu Chao i Offspring*); i menys encara amb rock català, que té la meitat d'acceptació que la música "quilla".

4. ÀMBIT D'EMPATIA I COHESIÓ

9. **Puntua de 0 a 10 el que consideres que és el grau de participació i de gestió dels delegats/des/des de classe en la dinàmica de l'institut.** (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

10. Puntua de 0 a 10 el que consideres que és el grau de debat, a l'hora de tutoria, pel que fa a temes organitzatius de centre i d'activitats extraescolars. (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

11. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb cadascuna de les següents afirmacions. (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

Les activitats extraescolars no han de tenir res a veure...

					X						
(d. t.: 3,32)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

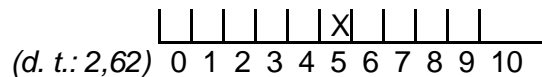
Les activitats extraescolars han d'estar relacionades ...

			X								
(d. t.: 3,09)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

No crec que calguin activitats extraescolars perquè ...

				X							
(d. t.: 3,61)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

12. Puntua de 0 a 10 el sistema educatiu actual, segons l'experiència que n'has tingut: (0 vol dir "molt dolent" i 10 vol dir "molt bo")

Amb relació a aspectes organitzatius de centre i d'extraescolaritat, en conjunt, la gestió dels delegats/des no mereix més que un aprovat estricte. I encara és més baixa la valoració sobre la participació directa que sobre la delegada. Aspectes que posen al descobert uns nivells d'entusiasme, participació, vinculació i cohesió de centre més aviat escassos.

L'opinió general es decanta netament (dos terços en l'escalat en les dues qüestions simètriques: "les activitats no han de tenir res a veure" i "han d'estar relacionades") cap a un format d'activitat extraescolar deslligat de l'escolaritat. És a dir, que són més partidaris d'una "extra" escolaritat que faciliti la relació horitzontal entre ells, segurament el màxim atractiu escolar; que no pas d'una extraescolaritat com a aplicació o projecció de les activitats d'aula.

I, encara, no és residual (per damunt d'un terç en l'escalat) l'opinió contrària a cap tipus de pràctica extraescolar estigui o no estigui relacionada amb els aprenentatges.

Aquests indicadors prou que descobreixen un grau de vinculació i d'enrolament escolars dels estudiants de secundària relativament feble. Aspecte, aquest, contrapuntat per una puntuació mitjana ben discreta quan se'ls demana que valorin l'actual sistema educatiu.

5. ÀMBIT D'ÚS

13. Puntua de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català a l'institut en cadascuna de les següents situacions (0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre"):

Per parlar de la feina de l'institut.	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 3,91)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
En reunions i assemblees de classe.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 3,93)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Per parlar de TV, cinema i música.	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 4,23)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Per fer broma i explicar acudits.	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 3,89)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Amb el tutor/tutora fora de l'aula.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 4,16)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Amb els professors fora de l'aula.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 3,94)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

En l'àmbit escolar, les estimacions sobre ús del català presenten una puntuació decreixent, segons quin sigui el grau de formalitat. Així, de més a menys: amb els professors, en assemblees i reunions, per parlar de feina i en usos no formals on sempre, si considerem la mitjana global, el castellà és majoritari.

En tots els ítems escolars, els nivells d'ús són superiors entre el batxillerat que entre l'ESO: tant en el tracte horitzontal i espontani, com amb els professors.

14. Puntua de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català: (0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")³⁶

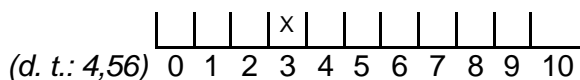
A casa teva, amb el teu pare.	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 5,24)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A casa teva, amb la teva mare.	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 4,58)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A casa teva, amb els teus germans, si en tens.	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐
(d. t.: 5,14)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

³⁶ Per tal de verificar la validesa de les dades obtingudes, s'han contrastat, en aquells ítems coincidents, els resultats obtinguts a l'enquesta amb les de l'estudi de la GENERALITAT (DYM 1988)³⁶. La correspondència és la següent³⁶:

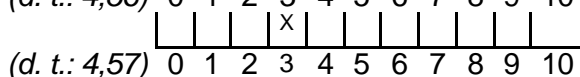
Ús del català en relacions familiars i socials

	DADES DE L'ENQUESTA	DADES DE L'ESTUDI DYM, 1998
Pare	4,2	4,2
Mare	3,9	4,2
Germans	4,1	4,1
Resta de la família	3,4	4,1
Al barri	3,6	4
Amics catalanoparlants	6,6	6,4
Amics castellanoparlants	2,1	1,8

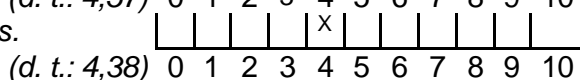
Amb els teus avis paterns.

Amb els teus avis materns.

Amb els cosins de la teva edat, si en tens.

Preses en conjunt les declaracions de llengua familiar (pares, mares, avis, germans i cosins), s'hi descriu un entorn lingüístic que distribuiria el 40% català i el 60% castellà. Val a dir, però, que amb un progrés generacional, atès que la generació dels pares està més catalanitzada que la dels avis.

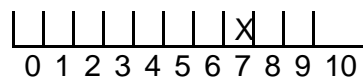
Si creuem aquests paràmetres d'ús familiar amb els d'ús escolar, s'observa que, salvats els usos escolars de semiformalitat (professors, parlar de feina...), en un ús espontani i informal estem amb uns mateixos valors; i abans, com ara, són els mateixos centres que donen desviacions significatives, en un sentit o altre, respecte de la mitjana.

És a dir, no sembla que la llengua de comunicació, en contextos d'espontaneïtat dintre dels centres variï gaire d'uns hàbits lingüístics externs.

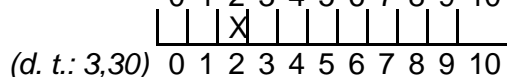
Aquí, també, els índexs d'ús del català són sempre superiors al batxillerat que a l'ESO.

15. Puntua de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català fora de l'institut en cadascuna de les següents situacions: (0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

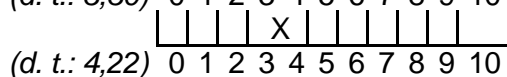
Amb els amics catalanoparlants.

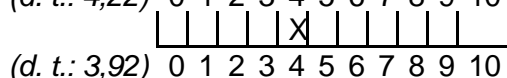
Amb els amics castellanoparlants.

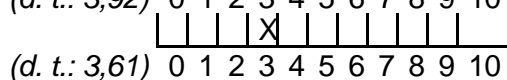
Al barri.

Per enviar missatges per mòbil.

En xats.

Fora de l'institut, la mitjana global descriu l'ús del castellà d'un terç (3 sobre 10, amb els amics catalanoparlants; i 8 sobre 10 amb els castellanoparlants. Aquesta tendència en les relacions triades (amics) no és gaire diferent de la tendència en les relacions no triades (veïnat).

La llengua vehicular dels mòbils és -no podia ser altrament- la mateixa que en els usos no formals i espontanis (4 sobre 10, el català, en el conjunt de la població estudiada). En

canvi, el català retrocedeix relativament en *xats* on, potser, els catalanoparlants que en mòbils usen el català en situacions bis a bis, en contextos de comunicació oberts, com les *xats*, l'abandonen.

6. ÀMBIT DE REPRESENTACIONS LINGÜÍSTIQUES

16. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb les següents afirmacions. (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

Els catalanoparlants, aquí, s'haurien d'adaptar i parlar en castellà, quan es dóna la circumstància que hi ha una majoria que parla en castellà.

(d. t.: 3,59)

			X							
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Els castellanoparlants, aquí, s'haurien d'adaptar i parlar en català, quan es dóna la circumstància que hi ha una majoria que parla en català.

(d. t.: 3,76)

					X					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

En un grup on hi ha catalanoparlants i castellanoparlants, el millor és que cadascú parli i continuï parlant en la seva llengua perquè tots ens entendrem.

(d. t.: 3,49)

							X			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

S'hi pot reconèixer una estimació mitjana relativament favorable al bilingüisme generalitzat, sense que s'hi descobreixin responsabilitats lingüístiques de cap mena ("el millor és que cadascú parli i continuï parlant...").

Les mitjanes confirmen que l'adaptació dels castellanoparlants al català és una mica més valorada que la simètrica.

No obstant això, s'hi pot reconèixer un subratllat preocupant (de 3,5 sobre l'escala de 10) per l'adaptació, aquí, del català al castellà.

17. Puntua de 0 a 10 si t'has sentit obligat algun cop a parlar en català. (0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

(d. t.: 3,45)

			X							
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

18. Puntua de 0 a 10 si t'has sentit obligat algun cop a parlar en castellà. (0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

(d. t.: 3,42)

		X								
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Val a dir que encara que la percepció d'obligatorietat, com a indicador de refús, no apareix de manera significativa, aquesta percepció és més contrastada des de la perspectiva de l'obligatorietat del català que no pas del castellà. I això, no obstant les campanyes institucionals sensibilitzadores.

Aquests índexs de refús (l'adaptació al castellà com la percepció d'obligatorietat del català) són també més elevats a l'ESO que no pas al batxillerat.

19. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb les següents afirmacions: (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

Hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en català.

				X						
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 3,80)

Hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en castellà.

				X						
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 3,96)

La por de ser corregits sol ser un entrebanc a l'hora d'usar una llengua que no és la familiar.

					X					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 3,61)

La idoneïtat intrínseca de la llengua (4 sobre 10, tant la catalana com la castellana: "hi ha temes i situacions que és millor...") no dona valors de contrast

Pel que fa a l'argument d'inseguretat i de vergonya social ("la por de ser corregits...") que la mitjana d'opinió situa amb un valor significatiu al centre de l'escala, caldria posar-lo en relació directa amb el grau de competència lingüística, real o percebut que, malgrat no ser objecte d'aquesta consulta, entre els estàndards estudiats hem de presuposar desfavorables al català.

20. Puntua de 0 a 10 el grau d'esforç que per a una persona de llengua anglesa o àrab, posem per cas, que no conegui ni el català ni el castellà li pot suposar: (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

Aprendre el català.

							X			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 2,99)

Aprendre el castellà.

							X			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 2,64)

21. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb les següents afirmacions: (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

Avui dia cada vegada hi ha més gent que parla català, i el parla millor.

				X						
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 2,59)

Avui dia cada vegada hi ha més gent que parla català, però es parla més malament que anys enrere.

				X						
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 2,69)

Avui dia cada vegada hi ha més poca gent que parla català, però es parla millor.

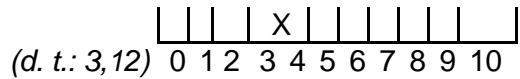
		X								
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 2,62)

Avui dia cada vegada hi ha més poca gent que parla català, i es parla pitjor.

		X								
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(d. t.: 2,62)

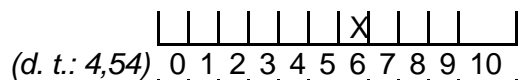

L'opinió general sobre extensió d'ús i millora dels estàndards de competència no és de cap manera entusiasmada (fregant la franja baixa de l'escala). Totes les dades assenyalen que entre els estudiants consultats, l'opinió més estesa és que el català ni es parla més ni millor.

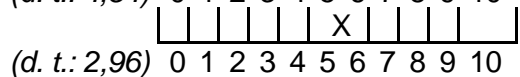
Per bé que els arguments quantitius ("hi ha més gent...") van lleugerament per sobre dels qualitius "...es parla millor".

22. Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà el català aquí: (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

Dintre de deu anys.

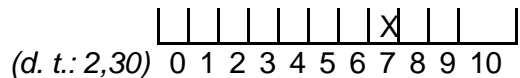

Quan els teus fills tinguin la teva edat.

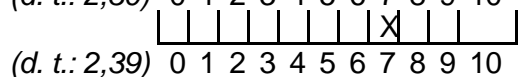

23. Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà el castellà aquí: (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

Dintre de deu anys.

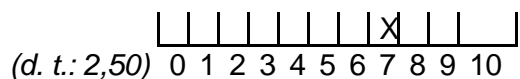

Quan els teus fills tinguin la teva edat.

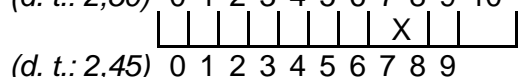

24. Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà l'anglès aquí: (0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

Dintre de deu anys.

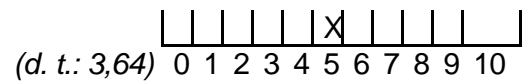
Quan els teus fills tinguin la teva edat.

L'opinió relativa al futur del català (*importància...*) no és millor que la que declaren respecte de l'evolució del passat al present. En qualsevol cas, s'hi pronostica un retrocés a mig termini (10-25 anys), que no es manifesta per al castellà; mentre que preveuen un augment progressiu de la importància del'anglès.

Progrés

25. Puntua de 0 a 10 la teva identitat nacional: (0 vol dir "català/na" i 10 vol dir "espanyol/a"³⁷)

El que segons les mitjanes podria semblar una opinió "centrada" de correcció política no amaga una dispersió en puntes extremes per part d'uns mateixos centres.

³⁷ La mateixa pregunta a l'estudi *Enquesta a la joventut de Catalunya* encarregat per la GENERALITAT/ Cultura a GABISE SA, 1998, dóna una mitjana d'identitat més catalana: de 3,6 sobre 10.

ANÀLISI DE LES DESVIACIONS

A la vista de la significació de les *desviacions tipus* en la majoria d'ítems del qüestionari, semblava pertinent localitzar les valoracions extremes d'un banc de dades que recollia diferències importants, tant entre centres; com entre els dos trams educatius estudiats d'un mateix centre (4t d'ESO i 2n de batxillerat)

De cadascun dels sis àmbits temàtics del qüestionari (relació, lleure, identitats, extraescolaritat, llengua d'ús i representacional) s'han filtrat les variables (respostes) que presenten una desviació de +/- 25% respecte de la mitjana de tot el conjunt estudiat (370 enquestes)

Les taules (1 a 6) recullen, de cada variable, les mitjanes d'ESO i de batxillerat³⁸ i les variàncies, si s'escau.

L'operació permet reconèixer algunes perspectives característiques entre grups d'alumnes que més endavant es posaran en relació amb les dinàmiques de centres, considerades com a variable independent.

³⁸ Amb caixa més grossa la mitjana i amb caixa més petita la variància.

TAULA 1

	Gènere (1:noi, 2:noia)	Anys al centre	Anys a Catalunya	Relació amb els companys de prim. (10)	Relació amb la classe (11)	Relació amb els companys de nivell (12)	Relació amb altres cursos (13)	Relació externa amb comp. de centre (20)	Relació externa amb comp. de fora (21)
ESO 1									
ESO 2				3,1				4,9	
ESO 3									
ESO 4									
ESO 5									
ESO 6									
ESO 7									
ESO 8									
ESO 9									
ESO 10				7,2			6,6		
MITJANA D'ESO	1,5	3,7	14,9	5,3	7,8	6,9	5,2	6,6	7,7
Batx. 1									
Batx. 2		5,8		2,5					
Batx. 3						3,8			
Batx. 4		5,4		5,8					
Batx. 5		5,9		3,4			6,0		
Batx. 6									
Batx. 7				2,9		8,6	6,1		
Batx. 8		2,7					3,2		
Batx. 9				7,3					
Batx. 10		2,7		6,1					
MITJANA DE BATX.	1,6	4,1	16,8	4,6	7,5	6,1	4,5	5,8	8,2

ÀMBIT DE RELACIÓ (Taula 1)

Al centre 2, s'hi detecta en el seu conjunt un baix nivell de relació consolidada amb companys de primària; fins i tot al batxillerat en què la mitjana d'antiguitat al centre és alta. També s'hi mostra una relació entre companys molt circumscrita al context escolar, sense que aquesta relació s'estengui més enllà de l'institut.

En canvi, al batxillerat del centre 4, també amb una mitjana d'antiguitat alta, s'hi observa una relació més fidelitzada de primària (o potser de secundària, perquè aquesta distinció no sempre la tenen prou clara).

Al batxillerat del centre 5, amb un mateix registre d'antiguitat, no sembla prevaler la relació sostinguda amb els companys de primària. No obstant això, s'hi destaca una fluïda relació entre nivells.

Al centre 7, malgrat que la relació entre ells en general és més recent, s'hi declara entre el batxillerat una vigorosa relació interna, més enllà del grup classe: tant dintre del nivell com amb altres cursos. Alhora que manifesten un interès més destacat per les activitats que fan, fora del centre, amb els amics de l'institut.

Al centre 9, destaca, entre els batxillerats, la relació arrossegada de primària, que ben bé pot tractar-se d'una relació consolidada a secundària.

Al centre 10, sobresurt la fluïdesa de relació entre els diferents nivells de l'ESO. Mentre que el seu batxillerat té un comportament més endogen: una bona relació consolidada de primària, però poc permeable als altres nivells.

MITJANA DE BATX. 5,5 4,3 6,1 8,1 5,1 0,6 0,9 3,5 2,7 2,5 6,5 8,4 6,4 8,7 5,7 5,7 6,1 4,7 8,4

ÀMBIT DE LLEURE (Taula 2)

Al centre 1, s'hi reconeix entre el batxillerat una preferència destacada pel lleure solidari (voluntariat) que es correspon amb interès superior a la mitjana per les activitats de participació i organització.

Al centre 2, tot i que els alumnes de l'ESO manifesten tenir més temps de lleure que la mitjana, declaren uns índexs inferiors d'activitat, en qualssevol dels àmbits proposats. S'observa, també, un baix nivell de motivació per *“les activitats fetes amb els seus amics, a l'institut”*.

Al batxillerat, la pràctica poc estesa del lleure formatiu (esplai-colònies) o solidari (voluntariat) tradueix un escàs interès per activitats de tipus organitzatiu; mentre que la informàtica i la internet centren l'interès majoritari.

Al centre 3, mentre que a l'ESO el lleure formatiu (esplais) té una acollida baixa respecte dels estàndards globals, tot i que s'hi detecta una pràctica significativa de lleure solidari; al batxillerat, s'hi observen uns interessos simètrics: destaca precisament la dedicació al lleure formatiu, amb un escàs interès per participar i organitzar.

Al batxillerat, l'esport sobresurt, tant en índex de pràctica com de preferència.

Al centre 4, destaca al batxillerat la pràctica del lleure cívic (voluntariat).

Al centre 5 en canvi, destaca la baixa incidència tant del lleure de caràcter cívic i formatiu com el dedicat a aprenentatges complementaris.

Entre el batxillerat, l'esport constitueix el lleure predilecte.

El centre 6 es manifesta, en el seu conjunt, notablement dinàmic tant pel que fa al lleure de caràcter cívic (voluntariat), com al de participació-organització.

Destaca, igualment, per la pràctica de la música i de la lectura.

Al centre 7, mentre que a l'ESO sobresurt la pràctica tant del lleure formatiu, com del basat en aprenentatges complementaris; el batxillerat destaca en sentit contrari: pel poc interès que manifesta pel lleure formatiu i solidari.

Al centre 8, mentre que a l'ESO s'hi localitza, juntament amb l'esport, un relatiu interès pel lleure formatiu (colònies, esplai); sobresurt el poc interès que suscita aquesta modalitat de lleure entre el batxillerat.

Del centre 9 destaca, homogèniament en tots dos trams educatius, tant la pràctica de lleure formatiu (esplai- colònies), com d'aprenentatges complementaris (idiomes).

Al centre 10, s'hi reconeix una menor significació del lleure educatiu a l'ESO.

A la vista dels descriptors obtinguts, hi podem reconèixer els següents accents modeladors:

1. centres més homogenis, quant als interessos de lleure, com el 9.
2. centres, com el 6, on la pràctica convivencial, de solidaritat o de participació té un arrelat entrenament en la pràctica del lleure.
3. centres, com el 2, on no s'hi reconeix una experiència de lleure significativa afavoridora de dinàmiques de cohesió.
4. centres, com el 7, que dibuixen tendències diferenciades entre l'ESO i el batxillerat.

TAULA 3

	Indumentària "alternativa" (70)	Indumentària "quilla" (71)	Indumentària "pija" (72)	Indumentària "fashion" (73)	Sense esti (74)	Música "pija" – "quilla" (80)	Música "quilla" (81)	Música "alternatiu" 82	Música "pija" – "quilla" (83)	Música rock català (84)	Música "quilla" (85)	Música "alternatiu" (86)	Música rock català (87)
ESO 1		2,3	7,1						5,9			3,8	
ESO 2	1,7	5,0	3,2	1,9	3,4	1,5				0,7	8,4	2,1	
ESO 3	1,5		6,4			0,3		2,2	1,9	1,6		5,3	1,0
ESO 4	1,5							1,3		0,9			0,4
ESO 5	1,3			1,6						1,9		3,9	1,3
ESO 6	4,8					1,6	3,4	5,0	5,5	4,9	4,3	4,2	3,4
ESO 7		5,1		5,9	4,7		6,4				8,4		1,3
ESO 8	4,3	5,1				2,1				1,6		4,5	1,3
ESO 9	4,6	1,7	3,5	2,5		2,0	2,5	5,2		4,5	3,5	1,6	4,0
ESO 10						7,4	7,0		1,8	3,5	8,6	1,0	
MITJANA D'ESO	3,1	3,6	4,9	3,6	6,4	2,8	4,7	3,4	4,1	2,7	6,6	2,9	2,1
Batx. 1						2,9			7,8				
Batx. 2	1,2	3,0					5,9	2,9		2,0			1,5
Batx. 3	2,4			2,4		1,0		2,4	3,3			5,2	1,2
Batx. 4		3,0				5,1	6,0					4,9	
Batx. 5	1,7	2,4				1,3	6,4			1,6	7,8		1,6
Batx. 6				4,5		0,3			3,8				1,4
Batx. 7		1,4				2,6			6,7				3,0
Batx. 8				4,5								5,4	1,4
Batx. 9						1,1	3,4	6,5		3,7		2,8	3,0
Batx. 10	2,8	1,3						3,3	3,5	4,4		1,1	2,9
MITJANA DE BATX.	3,9	1,9	4,9	3,3	7,3	2,0	4,6	4,4	5,1	2,8	4,6	3,9	2,2

ÀMBIT D'IDENTITATS (Taula 3)

Com s'ha vingut fent al llarg de l'estudi, aquí es posen de relleu els quatre paradigmes d'identitat que de manera simplificada es recullen sota les etiquetes de:

1. "quillos"

Manera de vestir: xandall i samarreta, roba militar, cabells rapats i tatuatges.

Preferències musicals: música màquina (*Technics*), *Back Street Boys*, *Estopa*...

2. "pijos"

Manera de vestir: roba de marca, imatge (pentinat, etc.) més o menys convencionals.

Preferències musicals: Música més comercial, i eventualment compartint gust amb els "quillos": *Back Street Boys*, *The Cors*...

3. "fashion"

Variant de l'anterior, igualment elitista, però més de disseny

Manera de vestir: roba negra, ulleres de disseny...

4. "alternatius"

Manera de vestir: roba ampla, imatge neohippy o bé okupa.

Preferències: en el paradigma proposat, *Manu Chao* i eventualment grups de *rock* català.

Cadascun d'aquests grups, quan reclamen la seva identitat de forma exclusiva, (per tant quedarien excloses les interseccions o les àrees de gust compartit) serien exponents de codis de conducta i/o d'idearis bé contraculturals, bé elitistes, bé de compromís més o menys antisistema.

Al centre 1, hi sobresurt un refús a l'identitari "quillo" i una tendència més subratllada del patró "pijo".

Al centre 2, és preeminent (només) el sector “*quillo*” i s’hi observa un refús generalitzat tant del patró “*alternatiu*”, com del patró “*pijo*”.

Entre el batxillerat, s’hi destaca el grau de desinterès, respecte dels estàndards, pel que fa al *rock* català.

Al centre 3, s’hi observa una mateixa desaprovació tant per la indumentària i la música “alternatives”, com pel *rock* català. Entre l’ESO, sobresurt, en canvi, una afinitat amb el gust “*pijo*”.

Als centres 4 i al 5, mentre que a l’ESO s’hi remarca el refús tant pel patró “alternatiu” com pel *rock* català, a més de mostrar-se contundents en el refús de l’identitari “*quillo*”; entre el batxillerat, s’hi accepta la *pijeria* de disseny, alhora que s’hi declara una baixa acceptació del *rock* català.

Al centre 6, mentre que a l’ESO és majoritària l’opinió favorable al gust “alternatiu” i al *rock* català; i, expressament allunyada de l’identitari “*quillo*”; al batxillerat s’hi accentua la “*pijeria*” de disseny i una baixa acceptació del *rock* català.

Al centre 7, s’hi contrasta una doble preferència pel paradigma “*quillo*” i “*pijo*” i contrària al *rock* català, entre l’ESO; amb un abandonament del gust “*quillo*” i una acreditació del *rock* català entre el batxillerat.

Al centre 8, l’eclecticisme que fa emergir tant el gust “*quillo*” com l’“*alternatiu*” a l’ESO, es corregeix al batxillerat per una afinitat amb gust “*fashion*”. Això sí, tots dos trams coincideixen en el refús del *rock* català.

Al centre 9, els codis identitaris són molt homogenis entre l’ESO i el batxillerat: anti “*quillos*”, anti “*pijos*”; pro “alternatius” i seguidors del *rock* català. Amb tot, a batxillerat, són menys severs tant amb els “*quillos*”, com amb els “*pijos*”.

Al centre 10, entre l’ESO destaca la preferència pel gust “*quillo*” i la desaprovació del gust “*alternatiu*” (encara que circumscrita a l’aspecte musical, sense que hi destaquï amb

referència a la indumentària); entre el batxillerat s'hi fa palès un refús tant a "alternatiu" com a "quillos" (no als "pijos").

En el conjunt del centre, destaca l'interès que suscita el *rock* català.

Recapitulant, podem dir que en qualsevol dels paradigmes, bé sigui per interès com per refús en termes generals, les desviacions respecte de la mitjana que recull la taula 3, són alhora, i solidàriament, per música i per indumentària,.

Els paradigmes "pijo" i "quillo" i "alternatiu", apareixen com a mútuament excloents en tots els casos.

L'acceptació/refús del *rock* català és coincident amb l'acceptació/refús del paradigma "alternatiu".

Als centres 1 i 2 en el seu conjunt, i als batxillerat del 4 i el 5, és significatiu, respecte de la mitjana l'identitari "quillo"

Als centres 6 i 9 s'hi localitzen força adeptes als codis èticoestètics "alternatiu".

TAULA 4

	Avaluació dels delegats/des (90)	Participació i debat al centre (100)	Extraescolaritat lliure (110)	Extraescolaritat vinculada a la matèria (111)	Contraris a l'extraescolaritat (112)	Grau d'acceptació del sistema educatiu
ESO 1	6,7			3,8		
ESO 2					6,6	
ESO 3				1,6	1,4	
ESO 4		3,4			4,9	
ESO 5	3,1					
ESO 6		3,3			2,1	
ESO 7						
ESO 8					5,1	
ESO 9					1,9	
ESO 10				3,6	5,4	
MITJANA D'ESO	5,1	4,6		2,8	3,9	5,3
Batx. 1	7,0			5,9		2,5
Batx. 2	3,1					
Batx. 3				2,6	4,3	3,6
Batx. 4						
Batx. 5					2,0	
Batx. 6		2,8				
Batx. 7		4,8	7,3		2,3	
Batx. 8					5,1	
Batx. 9				2,8	2,3	
Batx. 10	3,8	2,8				7,7
MITJANA DE BATX.	5,5	3,8		3,8	3,2	4,9

ÀMBIT D'EXTRAESCOLARITAT (Taula 4)

Al centre 1, es valora per damunt de la mitjana el paper dels delegats/des/des de classe (no el grau de gestió participada a classe).

Per altra banda, pel que fa a l'extraescolaritat, destaquen per ser més partidaris, d'entre les tres opcions proposades (ítems 110, 111 i 112), de les activitats extraescolars relacionades amb la matèria. Totes dues circumstàncies poden indicar un tarannà col·lectivament passiu. A batxillerat, s'hi fa una valoració del sistema educatiu per sota de la mitjana.

Al centre 2, s'hi remarca un grau de desmotivació important, en expressar el conjunt de l'ESO un refús superior a la mitjana per qualsevol forma d'extraescolaritat.

Entre el batxillerat, destaca l'opinió més crítica sobre la participació i la gestió dels delegats/des/des.

Al centre 3, mentre que a l'ESO, s'hi pot reconèixer una opinió col·lectiva més favorable que la mitjana a les activitats extraescolars desvinculades de la matèria de classe; al batxillerat, en canvi, són relativament menys partidaris de qualsevol mena d'activitat extraescolar.

Aquest mateix batxillerat es manifesta més crític amb l'actual sistema educatiu.

Al centre 4, l'ESO assenyala ben poc entusiasme ni amb el grau de participació de centre, ni tampoc amb la necessitat de cap mena d'extraescolaritat.

Al centre 5, l'ESO desaprova, igualment, la gestió dels delegats/des/des.

Al batxillerat, però, és significatiu l'interès que suscita l'extraescolaritat.

Al centre 6, apareix amb força l'opinió crítica sobre la participació i la gestió directa (no la delegada) en l'àmbit extraescolar. Aquesta opinió crítica, sobretot si es tenen en compte unes mitjanes altes, en aquest centre, pel que fa a l'interès de l'extraescolaritat, pot ser indicativa de motivació col·lectiva.

Al centre 7, al batxillerat, s'hi recull una més alta aprovació de l'extraescolaritat oberta i desvinculada de qualsevol matèria.

Al centre 9, homogèniament a l'ESO i al batxillerat, destaquen l'interès per la pràctica extraescolar. Entre el batxillerat, amb subratllats que la prefereixen desvinculada de les matèries de classe.

Al centre 10, l'ESO sobresurt l'interès per l'extraescolaritat vinculada al treball de classe.

Al batxillerat, hi aflora una crítica tant a la gestió delegada com a la participació directa.

Pel que fa al posicionament del nois i noies amb relació a les activitats extraescolars, s'hi poden reconèixer tres nivells de cohesió diferents: a) El refús a qualsevol forma d'extraescolaritat (ítem 112) com a expressió de desvinculació social i acadèmica. b) El grau d'acceptació/refús d'una extraescolaritat complementària a l'activitat de classe (ítem 111), com a manifestació d'interès/responsabilitat escolar. I c) l'interès per una extraescolaritat lliure de continguts (ítem 110) que descobreix com a factor motivador la intrínseca oportunitat de convivència; cosa que el fa un bon indicador de cohesió interna.

Aquesta diferent perspectiva, a més de la valoració que facin sobre la participació al centre (directa o delegada) permet qualificar graus diferents d'empatia extraescolar.

Així, podem establir una primera distinció entre aquells centres on emergeix la idea favorable a la pràctica extraescolar associada a la feina feta a classe (és el cas dels centres 1 i 10) centres, col·lectivament més partidaris d'una extraescolaritat oberta i desvinculada de la feina (centres 6 i 9). I d'altres (com ara els centres 2, 4 i 8) on s'hi poden reconèixer traços de desmotivació i de falta de cohesió interna. Aspectes l'un i l'altre que, val a dir-ho, solen aparèixer com a complementaris.

TAULA 5

	Ús al centre per feina (130)	Ús al centre en reunions (131)	Ús temes no formals al centre (132)	Ús en registres no formals al centre (133)	Amb el tutor fora e l'aula (134)	Amb el professor fora de l'aula (135)	Amb el pare (140)	Amb la mare (141)	Amb germans (142)	Amb avis paterns (143)	Amb avis materns (144)	Amb cosins (145)	Amb amics catalanoparlants (150)	Amb amics castellanoparlants (151)	Al veïnat (152)	Per mòbil (153)	En Xats (154)
ESO 1	3,3	3,6	2,0	1,8	3,1		2,5			1,5	2,1			1,3	2,1		
ESO 2	2,1	1,8	0,3	1,4	3,0	1,9	1,6	1,8	1,6	1,4	1,5	1,1	2,8	0,1	0,1	0,0	0,4
ESO 3		3,0			1,9	3,1				2,1			4,0	1,0	1,7		
ESO 4	1,2	1,5	0,5	1,1	1,3	0,6	0,9	1,3	0,7	0,2	0,5	0,9	2,2	0,6	0,5	1,0	0,8
ESO 5	2,3	2,9	0,3	0,3	1,5	2,7	0,7	1,7	1,7	0,2	1,2	1,7	8,1	0,1	0,8	2,3	2,0
ESO 6	8,8	9,0	8,3	7,1	9,6	8,9	7,4	8,2	8,8	6,2	6,4	6,8	8,8	3,5	7,8	6,3	5,3
ESO 7			1,6	2,0	7,4	6,6	1,7	1,3	1,7	1,8	0,7	0,9		0,8	0,8		
ESO 8	3,3	3,2	1,6	1,3	3,1		1,8	1,5	1,2	1,3	1,6	1,5	3,2	0,6	1,3	0,9	0,8
ESO 9	9,1	9,8	9,0	8,2	9,9	9,6	8,6	7,4	8,6	7,9	7,1	7,8	9,4	5,9	8,9	6,0	5,7
ESO 10	5,4																
MITJANA D'ESO	4,8	5,1	3,5	3,2	5,2	5,2	3,6	3,6	3,7	2,9	3,0	3,3	5,9	1,8	3,1	3,0	2,7
Batx. 1	2,3	2,3	1,6	1,4	1,8	3,9	6,4	2,8			2,4	3,0			2,3	2,9	2,9
Batx. 2	3,2	3,9	1,7	1,1			2,9	2,1	2,4	2,1	1,4	2,4	9,8	0,9	0,8	3,0	2,8
Batx. 3	6,8		5,9	5,6				6,3	6,4		6,3	6,5		1,7			
Batx. 4	2,6	3,4	0,7	1,0		4,0	1,6	1,6	1,2	0,4	0,0	2,4		0,3	1,3	2,1	2,2
Batx. 5	2,0	2,8	1,2	1,3	4,2	4,3	1,1	0,6	0,9	1,1	0,2	1,2	4,9	0,6	0,9	1,3	1,2
Batx. 6	7,8	8,2	7,2	6,6	8,3		7,9	7,6	7,9	7,4	6,6	7,8		5,0	7,3	6,4	5,3
Batx. 7	4,8		1,6	1,1			3,6			2,3				0,5	1,6	3,0	2,1
Batx. 8	3,4	2,9	1,1	0,3	3,4	3,6	0,7	0,9	1,0	1,1	0,7	1,4	3,7	0,7	1,6	2,2	2,4
Batx. 9	9,3	9,5	8,0	7,3	9,4	9,1	7,6	6,5	6,7	6,0	5,4	6,8	9,9	4,7	8,8	7,6	6,7
Batx. 10	8,4	8,9	7,9	7,5	8,8	8,9	7,8	7,1	7,9	6,4	5,5	7,6	9,5	3,9	7,9	7,5	6,9

MITJANA DE BATX.	5,6	5,8	4,3	3,8	6,5	6,5	5,0	4,4	4,6	3,9	3,6	4,6	7,5	2,4	4,2	4,6	4,0
------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

ÀMBIT DE LLENGUA D'ÚS. (Taula 5)

Al centre 1, en què la presència del català com a llengua familiar, així com en el seu àmbit natural de relació (amics i veïnat), és inferior a la mitjana; s'hi detecta un ús, també inferior a la mitjana, del català en tots els contextos de relació escolar (amb una relativa millora, a l'ESO "*amb el professor fora de l'aula*", on recupera els estàndards) .

Al centre 2, entre els alumnes d'ESO, el l'ús del català també se situa per sota de les mitjanes en tots els àmbits de relació: tant extraescolar (família, amics i veïnat); com escolar (en tots els contextos).

Al batxillerat, en canvi, tot i ser els índexs d'ús del català en l'àmbit extraescolar els mateixos, la llengua de relació amb els professors se situa dintre de les mitjanes.

El centre 3 presenta uns índexs de català familiar més centrats a la mitjana a l'ESO; i són superiors als estàndards entre el batxillerat, on s'hi poden reconèixer usos relativament elevats del català en contextos tant formals com informals.

Al centre 4, l'ús del català és inferior a la mitjana en tots els àmbits externs al centre (familiars, de relació i veïnals) i també com a llengua vehicular de centre en tots els contextos fora de la classe

Al centre 5, l'ESO dibuixa uns hàbits lingüístics en català inferiors a la mitjana en tots els àmbits, amb l'excepció "*per parlar amb amics catalanoparlants*".

El centre 6 revela uns índexs molt per damunt de la mitjana tant en àmbits de relació familiar i veïnal; com de centre, en tots els contextos considerats.

Val a dir, a que aquesta diferència, en més, respecte de la mitjana quadriplica els índexs d'ús respecte dels centres amb mitjanes més baixes i duplica ben bé les mitjanes.

Al centre 7, tot i que les mitjanes se situen per sota de les globals en àmbits externs (llengua d'ús familiar, veïnal i de relació); destaca per uns índexs relativament alts quant a la "*llengua de relació amb els professors fora de l'aula*", a l'ESO, i "*per parlar de feina*", al batxillerat.

Al centre 8, amb uns índexs d'ús inferiors a la mitjana en àmbits de fora de l'institut, es recuperen els estàndards quant a la "*relació amb els professors*".

El centre 9, se situa molt per damunt de les mitjanes (pràcticament les duplica) en totes les variables d'ús que planteja l'enquesta.

El centre 10, mentre que l'ESO és paradigmàtic dels instituts estudiats i se situa en valors de mitjana; al batxillerat revela valors de contrastat amb uns índexs d'ús del català ben per damunt dels estàndards.

En síntesi, podem concloure que en termes generals, el batxillerat descriu uns nivells d'ús del català en àmbits de comunicació de centre de semiformalitat: ("*en reunions i assemblees*", "*amb els professors*" o "*per parlar de feina*") millorats respecte de l'ESO. Tot i que, en situacions de comunicació més espontània ("*parlar de TV...*" o "*fer broma...*"), no s'hi recull aquest progrés.

Allà on es dona una presència consolidada del castellà a fora (família, veïnat), aquesta consolidació es trasllada als centres en tots els contextos comunicatius, no únicament informals, sinó també d'una certa formalitat: "*reunions i assemblees*" "per parlar amb els professors"... (centres 2, 3, 4 i 5); la qual cosa, tant pot descriure unes normes d'ús entre els estudiants, com una tendència a convergir al castellà per part del professorat, quan es donen contextos quasi exclusivament castellanoparlants. El centre 7, n'és l'excepció.

Els centres 6 i 9 i el batxillerat de 10 destaquen per la franja alta, trencant totes les mitjanes en tots els ítems d'ús dintre i fora del centre.

TAULA 6

	Els catalanoparlants s'haurien d'adaptar al castellà (160)	Els castellanoparlants s'haurien d'adaptar al català (161)	Que cadascú parli com vulgui (162)	S'han sentit obligats a parlar en català (170)	S'han sentit obligats a parlar en castellà (180)	Idoneïtat del català (190)	Idoneïtat del castellà (191)	Coacció per vergonya (192)	Dificultat del català (200)	Dificultat del castellà (201)	Avui el català es parla més i millor (210)	Avui el català es parla més, però pitjor (211)	Avui el català es parla menys, però millor (212)	Avui el català es parla menys i pitjor (213)	Futur del català a curt termini (220)	Futur del català a llarg termini (221)	Futur del castellà a curt termini (230)	Futur del castellà a llarg termini (231)	Futur de l'anglès a curt termini (240)	Futur de l'anglès a llarg termini (241)	Identitat nacional (250)
ESO 1						5,5	5,9						5,1								
ESO 2	5,6	2,7		4,4			6,4	2,5					5,1								8,5
ESO 3	5,5			2,4			6,9	2,1	3,9	4,1					2,7						
ESO 4	5,7	2,8		6,5	0,9	1,9			4,0						7,5						8,0
ESO 5		2,9		5,0	1,3	2,3	3,1	5,5													
ESO 6	2,8	6,4		1,5	3,6		3,0														2,9
ESO 7					1,4	2,0															7,7
ESO 8	5,3	7,0			3,4																7,6
ESO 9	2,3	6,4		1,6	4,2		3,2	5,6													2,2
ESO 10				2,5	1,6	5,1										6,8					
MITJANA D'ESO	4,1	5,0	7,3	3,5	2,4	3,3	4,7	4,2	6,5	6,8	4,5	4,9	3,8	3,7	5,5	5,4	7,3	7,4	7,0	7,5	5,5
Batx. 1	3,6			4,1		3,1		7,4					4,5								6,4
Batx. 2	4,5			3,8	2,1										4,4						5,9
Batx. 3	1,5					6,0	5,7						2,3	4,5							2,8
Batx. 4		3,0		4,1	1,5						5,9	2,9	2,1	1,8							
Batx. 5				5,7	0,8	2,8		7,3						2,6							5,6
Batx. 6	3,4	7,3			5,6	6,4	5,5							4,8							2,9
Batx. 7	1,9					2,1		4,0				3,2		2,6	9,6						5,4
Batx. 8				3,5	1,9	2,1								2,3							

Batx. 9				1,5																	3,0
Batx. 10	1,4	7,9		0,4		5,5	2,2						5,3								2,5
MITJANA DE BATX.	2,7	5,3	6,8	2,8	2,8	4,1	3,9	5,6	7,3	6,7	4,7	4,4	3,2	3,5	6,3	5,6	6,8	7,2	7,3	7,9	4,2

ÀMBIT DE REPRESENTACIONS LINGÜÍSTIQUES (Taula 6)

Al centre 1, pel que fa al procés de normalització del català, ressalta l'opinió que descriu un progrés qualitatiu (“*es parla millor*”), associat a un retrocés quantitatiu (“*es parla menys*”).

Al batxillerat, afloren alguns indicadors de refús lingüístic, com ara un índex superior a la mitjana global, tant pel que fa al sentiment de pressió social en català (coacció i vergonya, ítems 170 i 192); com en declarar-se partidaris de l'adaptació lingüística dels catalanoparlants al castellà (ítem 160); o bé en considerar més idoni el castellà que el català (“*hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en*”, ítem 190).

Al centre 2, s'hi dibuixen, amb traços contundents i complementaris, unes respectives valoracions de refús al català en les diverses variables considerades: norma social d'adaptació al castellà (“*els catalanoparlants s'haurien d'adaptar...*” ítem 160), major idoneïtat del castellà (“*hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en*” ítem 191); pessimisme quantitatiu (“*es parla menys*” ítem 212); alta susceptibilitat (“*s'han sentit obligats...*” ítem 170) o “*identitat nacional espanyola*”, ítem 250.

Al centre 3, a l'ESO els indicadors de pressió social del català se situen per sota de les mitjanes (“*t'has sentit obligat...*” ítem 160”, “*la por de ser corregit...*” ítem 192) i també consideren que el català és més fàcil d'aprendre; no obstant això, destaquen el castellà com a llengua més idònia (“*hi ha temes i situacions...*” ítem 191); i emergeix l'opinió favorable a l'adaptació lingüística dels catalanoparlants al castellà (ítem 160).

Entre el batxillerat, en canvi, se suavitzen alguns d'aquests índexs; o bé se situa per sota de la mitjana l'opinió favorable a l'adaptació al castellà (ítem 160).

Al centre 4, s'hi donen traços forts de refús al català: alta susceptibilitat (ítem 170), normes d'ús de convergència al castellà (ítem 160), o índexs d'identitat espanyola superiors a la mitjana (ítem 250).

Aquí el batxillerat, també modera l'opinió de l'ESO: (on l'ESO declara "*els catalanoparlants s'haurien d'adaptar al castellà...*", ítem 160); aquests són relativament menys partidaris de la situació simètrica "*els castellanoparlants s'haurien d'adaptar...*" ítem 161)

Al centre 5, destaca l'índex que recull l'opinió contrària a l'adaptació lingüística dels castellanoparlants al català. Entre el batxillerat, sobresurt l'opinió que no considera la idoneïtat del català ("*hi ha temes i situacions que es millor parlar-los en català*"); s'hi destaquen també uns índexs elevats d'identitat espanyola.

Al centre 6, l'ESO se situa clarament per damunt de la mitjana quant als indicadors d'identitat lingüística catalana: "*els castellanoparlants s'haurien d'adaptar al català*" (ítem 160), "*s'han sentit obligats a parlar en castellà*" (ítem 180) o sobre la idoneïtat del castellà ("*hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en castellà ...*" ítem 191).

En canvi al batxillerat, tot i que es manifesten, com aquells, més catalans que espanyols (ítem 250), l'opinió partidària de l'adaptació lingüística al castellà és superior a la mitjana.

Al centre 7, en el seu conjunt hi destaca una baixa estimació sobre la idoneïtat del català ("*hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en català*", ítem 190) i l'identitat espanyola (ítem 250) està per damunt de la mitjana.

Aquesta opinió del conjunt del centre ve, en part, moderada al batxillerat, on l'opinió favorable a la convergència lingüística al castellà és inferior a la mitjana; i en què la predicció sobre la importància del català, a curt termini ("*d'aquí a deu anys*") és més favorable.

Al centre 8, entre l'ESO, la percepció sobre la pressió social del castellà (ítem 180) és superior a la mitjana, s'hi subratlla la identitat espanyola (ítem 250).

Entre el batxillerat destaca la baixa confiança sobre la idoneïtat del català ("*hi ha temes i situacions...*", ítem 190); no del castellà (ítem 191). També declaren més pressió social del català ("*t'has sentit obligat ...*", ítem 170) que per la simètrica del castellà (ítem 180).

Al centre 9 sobresurten tots els indicadors d'identitat catalana, amb traços més contundents entre l'ESO. Al batxillerat. En canvi, la variació respecte de la mitjana només es concreta en un baix sentiment de pressió social del català (ítem 170) i la dominant d'identitat catalana (ítem 250).

Al centre 10, mentre que a l'ESO s'hi perceben opinions en la franja alta sobre la idoneïtat del català i d'un cert optimisme relatiu quant al seu futur; els indicadors de catalanitat apareixen amb més força entre el batxillerat.

En termes qualitatius, s'observa una notable complementarietat en les respostes que dibuixen amb traços força coherents: bé opinions de refús (centre 2), bé opinions poc entusiasmades dintre d'una certa correcció política (centre 3), bé de declarada catalanitat (centre 6 i 9)

En termes d'intensitat, tant les representacions lingüístiques d'anticatalanitat com les de catalanitat són més contundents a l'ESO que al batxillerat.

CARACTERITZACIÓ DELS CENTRES

La identificació, per centres i nivells, de les desviacions significatives en cadascuna de les variables (+/- 25% respecte de les mitjanes), permet una caracterització dels deu centres estudiats d'acord amb les següents àrees:

- **Llengua de relació externa:** família, amics, veïns, mòbil... (preguntes 14 i 15 del qüestionari)
- **Empatia:** vinculació al centre i cohesió... (preguntes 1, 2, 9, 10, 11 i 12 del qüestionari)
- **Llengua de centre:** (pregunta 13 del qüestionari)
- **Identitats:** afinitats i gustos compartits (preguntes 7 i 8 del qüestionari)
- **Representacions de catalanitat:** (preguntes 16 a 25 del qüestionari)

CENTRE 1 Llengua de relació externa

Baix nivell d'ús del català en tots els àmbits.

Empatia

Aprovació de la gestió del delegats/des.

Volen projectar l'extraescolaritat de matèria.

Baixa satisfacció escolar.

Llengua de centre

Per sota de la mitjana d'ús del català en tots els àmbits.

Identitats

En general, afinitat per la roba "pija".

Entre l'ESO, hi destaca el gust per la música "quilla".

Representacions de catalanitat

Sobrevaloració del factor vergonya com a dissuasori.

Consideren que el català és difícil.

Baixa valoració del progrés del català, en canvi són optimistes pel que fa al futur del castellà.

CENTRE 2 Llengua de relació externa

Per sota de la mitjana en l'ús del català en tots els àmbits familiars o no.

Empatia

Poca relació amb companys d'altres cursos. Nivell de cohesió baix

A l'ESO poca aprovació de la gestió del delegats/des.

Llengua de centre

Baix nivell d'ús del català en àmbits horitzontals.

Identitats

Poc interessats tant per la roba "alternativa, com per la roba "pija".

Entre l'ESO per damunt de la mitjana en música "quilla" i per sota de la mitjana

en música “alternativa” i rock català.

Representacions de catalanitat

Més partidaris de l’adaptació al castellà.

Valoració baixa del progrés del català.

Poc optimistes pel que fa al futur del català, en canvi sí que ho són del castellà.

Respecte de la mitjana, se senten més espanyols que catalans.

CENTRE 3 Llengua de relació externa

Nivell baix d’ús del català al barri.

Empatia

Nivell més baix de relació endògena.

Identitats

Poc interès per la roba i la música “alternatives” i també pel rock català.

Entre el batxillerat, poc interès per la música “quilla”

Són més els que demanen una extraescolaritat no de matèria.

Representacions de catalanitat

Es manifesten indiferents a plantejaments lingüístics.

No creuen que el català sigui vàlid per a tots els registres.

Són poc optimistes pel que fa al futur del català.

Se senten més espanyols que catalans.

CENTRE 4 Llengua de relació externa

Baix nivell d’ús del català tant en l’àmbit familiar, com en la resta d’àmbits fora del centre.

Empatia

Més antiguitat al centre perquè tenen una primària annexa.

Llengua de centre

Per sota de la mitjana d'ús del català en tots els àmbits.

Identitats

Entre l'ESO, poc interès per la música "alternativa"

Representacions de catalanitat

Percepció de vexació lingüística del castellà.

No consideren que el català sigui difícil.

Poca confiança en la idoneïtat de registres del català.

Són optimistes pel que fa al futur del català, tot i que ho són més del castellà.

Se senten més espanyols que catalans.

CENTRE 5 Llengua de relació externa

Baix nivell d'ús del català en tots els àmbits, tant els familiars com els altres.

Empatia

Més antiguitat al centre perquè tenen una primària annexa.

Bon nivell de relació endògena.

Llengua de centre

Baix nivell d'ús del català en tots els àmbits.

Identitats

Menys interessats per la roba "alternativa".

Preferències per la música "quilla".

Representacions de catalanitat

Percepció de vexació lingüística del castellà.

Consideren que el català és difícil.

Baixa confiança en la idoneïtat de registres del català.

CENTRE 6 Llengua de relació externa

Per damunt de la mitjana en l'ús del català en tots els àmbits de fora del centre, tant els familiars com els altres.

Empatia

Més antiguitat al centre perquè tenen una primària annexa.

Llengua de centre

Ús del català, en tots els àmbits, per damunt de la mitjana.

Identitats

Interès per la música "alternativa i poc interès per la música "quilla".

Entre el batxillerat, més aprovació per la roba "quilla".

Representacions de catalanitat

Més partidaris de l'adaptació al català.

Percepció de vexació lingüística del català.

Optimistes pel que fa al futur del català.

Se senten més espanyols que catalans.

CENTRE 7 Llengua de relació externa

Baix nivell d'ús del català en tots els àmbits familiars i de barri.

Empatia

Bona cohesió entre la classe.

Nivell fluid de relació endògena.

Aprovació del grau de participació a tutoria.

Llengua de centre

Baix nivell d'ús del català en els àmbits horitzontals no formals.

Identitats

Interès per la roba i per la música "quilla".

Representacions de catalanitat

Indiferents a plantejaments lingüístics.

Poca confiança en la idoneïtat de registres del català.

Optimistes pel que fa al futur del castellà.

Se senten més espanyols que catalans.

CENTRE 8 Llengua de relació externa

Baix nivell d'ús del català en tots els àmbits familiars o no.

Empatia

Nivell alt de relació endògena.

Poc interessats en cap tipus d'activitat extraescolar.

Llengua de centre

Baix nivell d'ús del català en tots els àmbits.

Identitats

Poc interès pel *rock* català.

Representacions de catalanitat

Optimistes pel que fa al futur del castellà.

Se senten més espanyols que catalans.

CENTRE 9 Llengua de relació externa

Nivell alt d'ús del català en tots els àmbits, familiars o no.

Empatia

Força continuïtat de les relacions de primària.

Aprovació de la gestió del delegats/des i del grau de participació a tutoria.

Interès per organitzar activitats.

Interès per l'extraescolaritat desvinculada de la matèria de classe

Llengua de centre

Nivell alt d'ús del català en tots els àmbits.

Identitats

Poc interès per la roba i la música "quilles".

Interès per la música "alternativa" i pel *rock* català.

Representacions de catalanitat

Percepció de vexació lingüística del català.

Partidaris de l'adaptació al català.

Poca confiança en la idoneïtat de registres del castellà.

Optimistes pel que fa al futur del català.

Se senten més catalans que espanyols.

CENTRE 10 Empatia

Continuïtat de les relacions de primària.

Entre l'ESO, satisfacció escolar

Llengua de centre

Entre el batxillerat, ús elevat del català en tots els àmbits.

Identitats

Entre l'ESO, interès per la música "quilla".

Representacions de catalanitat

Entre el batxillerat, més partidaris de l'adaptació al català; declaren percepció de vexació lingüística del català i no consideren que el castellà els sigui vàlid per a tots els registres.

6. Anàlisi causal

Arribats aquí, i un cop s'han posat al descobert algunes diferències significatives que caracteritzen els grups analitzats pel que fa a afinitats sobresortints, nivells de vinculació escolar i representacions lingüístiques col·lectives; voldria recuperar la perspectiva endegada i correlacionar, al capdavant, uns determinats patrons de representació lingüística dels diversos grups d'alumnes amb les dinàmiques socioculturals (variable independent) que generin els seus centres respectius.

Per a establir aquesta funció de causalitat, no hi ha altra manera que operar amb valors numèrics: índexs representacionals per centres, i índexs de dinàmiques socioculturals (extraescolaritat) de cada centre.

Tocant al primer dels valors que es vol determinar (índex representacional de catalanitat del conjunt d'alumnes de cada centre), l'embalum del banc de dades que generen les 80 variables del qüestionari exigeix un procés de selecció i reducció.

PART I. METODOLOGIA PER ESTABLIR UNS ÍNDEXS REPRESENTACIONALS DE CATALANITAT

a) QUALIFICACIÓ: DETERMINACIÓ D'INDICADORS (Taula 7)

Per tal de destil·lar la globalitat de la informació en un únic índex de centre, que fos alhora indicatiu i operatiu, s'ha partit de l'última qüestió de l'enquesta (250): "*Puntua de 0 a 10 la teva identitat nacional*" que, com totes les altres es plantejava en una escala de 0 a 1, on "0 vol dir 'català/na' i 10 vol dir 'espanyol/a'". Es tracta d'una qüestió molt directa en la formulació i molt projectiva en la resposta, que deliberadament s'havia deixat a la cua del qüestionari per no connotar-lo prèviament.

S'han filtrat, d'una banda, les identitats "70 % catalana" (valors 0, 1, 2 i 3) i, de l'altra, les identitats "70% espanyola" (valors 7, 8, 9 i 10); s'han prescindit de les opinions centrades (4, 5 i 6).

Amb aquests filtres, s'ha construït una taula que mostra les mitjanes de totes les variables de l'enquesta en cadascun dels supòsits (identitat 70% catalana, 70 % espanyola a més de la i mitjana total)

L'operació posa al descobert aquelles variables especialment correlacionades amb la variable "*identitat nacional*" (amb desviacions significatives entre pols de més del 50% respecte de la mitjana de tot el conjunt estudiat). I seran aquestes variables, les respostes de les quals subratllen la dependència amb la seva "identitat nacional", que seran preses com a **indicadors**.

TAULA 7

	MITJANA ENTRE ELS QUI ES DECLAREN 70% CATALANS	MITJANA ENTRE ELS QUI ES DECLAREN 70% ESPANYOLS	MITJANA TOTAL
Gènere	15,1	1,46	15,2
Anys al centre	3,45	4	3,8
Anys a Catalunya	16,2	15,6	15,7
10 Fins a quin punt et relaciones amb el companys que coneixes de primària.	6	4,3	4,9
13	4,65	5,2	4,9
20	6,3	6,3	6,2
21	7,9	8	8
40	5	4,7	4,7
41 Les activitats més interes. les fas fora de l'institut amb els amics de l'institut.	5	6,5	6,3
42	7,8	7,8	7,8
51	1,1	0,6	0,7
52	1,3	1	1
70 Preferència per roba ampla, fulards, calçat <i>country</i>, braçalets fets a mà... rastes,	4	2,2	3,2
71 Preferència pel xandall , esportives, samarreta, <i>bómb</i>er cabell curt o rapat ..	1,9	4,6	2,8
72	4,6	5,2	4,8
73	3	3,8	3,4
74	6,4	5,6	6,4
80	2	2,8	2,4
81 Preferència per <i>Technics</i>	3,4	5,8	4,6
82 Preferència per <i>Manu Chao</i>	4,6	2,8	3,8
83	4,6	3,9	4,6
84 Preferència per <i>Els Pets</i>	4,3	1,4	2,8
85 Preferència per <i>Estopa</i>	4,5	7	5,7
86	3,4	2,8	3,3
87	2,8	1,1	2,1
90	5,4	5,1	5,2
100	4,1	4,4	4,2
110 Les activitats extraescolars no han de tenir res a veure amb el treball de classe.	5,6	6,8	6,1
111	3,5	3	3,3
112 No crec que calguin activitats extraescolars.	2,9	4	3,5
130 Ús habitual del català a l'institut per parlar de feina.	7,8	2,7	5,1
131 Ús habitual del català a l'institut en reunions i assemblees de classe.	7,9	3,2	5,4
134 Ús habitual del català a l'institut amb el tutor/a fora de l'aula.	8,6	3,7	5,8
135 Ús habitual del català a l'institut amb els professors fora de l'aula.	7,7	3,7	5,7

160 Els catalanoparlants, aquí, s'hurien d'adaptar i parlar el castellà...	1,9	5	3,4
161 Els castellanoparlants, aquí, s'hurien d'adaptar i parlar el català...	7,2	3,6	5,1
170 Fins a quin punt t'has sentit obligat algun cop a parlar en català.	2,6	5,4	3,1
180 Fins a quin punt t'has sentit obligat algun cop a parlar en castellà.	4	2,3	2,6
190 Hi ha temes i situacions que és millor parla-los en català.	5,2	2,6	3,6
191 Hi ha temes i situacions que és millor parla-los en castellà.	4	5,5	4,3
210	4,7	4,4	4,5
211	4,8	4,7	4,5
212	3,3	3,7	3,4
213	3,9	3,6	3,5
220	6,6	5	5,4
221 Quina importància creus que tindrà el català quan els teus fills...	6,5	4,5	5
230	6,2	8	6,6
231 Quina importància creus que tindrà el castellà quan els teus fills...	6,2	8,4	6,8
240	7,2	7,2	6,7
241	7,5	7,9	7,2

Finalment, s'estableixen els quatre grups d'indicadors següents:

- Cohesió (variables 10 i 112)
- Identitats-afinitats (variables 70, 71, 81, 82, 84 i 85)
- Ús del català dintre del centre (variables 130, 131, 134 i 135)
- Representacions lingüístiques de catalanitat (variables 160, 180, 190 i 221)

b) QUANTIFICACIÓ: DETERMINACIÓ DELS PARÀMETRES DE SIGNIFICACIÓ (Taula 8)

Un cop reconegudes aquelles variables que, per la seva correlació amb la identitat declarada (catalana/espanyola), són susceptibles de ser considerades com a indicadors favorables o be de refús de catalanitat, s'estableixen uns respectius filtres (per sobre i per sota dels valors extrems de la taula anterior) per a cadascun d'aquests indicadors que recullin les opinions polaritzades de cada centre, de la forma següent:

	VALORS FAVORABLES DE REPRESENTACIÓ DE CATALANITAT	VALORS DE REFÚS DE REPRESENTACIÓ DE CATALANITAT
10 Fins a quin punt et relaciones amb el companys que coneixes de primària.	=> 6	=< 4
70 Preferència per roba ampla, fulards, calçat <i>country</i> , braçalets fets a mà... rastes, cua...	=> 4	=< 2
71 Preferència pel xandall, esportives, samarreta, <i>bómbier</i> cabell curt o rapat, tatuatges...	=< 2	=> 5
81 Preferència per <i>Technics</i>	=< 3	=> 6
82 Preferència per <i>Manu Chao</i>	=> 5	=< 3
84 Preferència per <i>Els Pets</i>	=> 4	=< 2
85 Preferència per <i>Estopa</i>	=< 4	=> 7
112 No crec que calguin activitats extraescolars.	=< 3	=> 4
130 Ús habitual del català a l'institut per parlar de feina.	=> 8	=< 3
131 Ús habitual del català a l'institut en reunions i assemblees de classe.	=> 8	=< 3
134 Ús habitual del català a l'institut amb el tutor/a fora de l'aula.	=> 8	=< 4
135 Ús habitual del català a l'institut amb els professors fora de l'aula.	=> 8	=< 4
160 Els catalanoparlants, aquí, s'haurien d'adaptar i parlar el castellà...	=< 2	=> 5
180 Fins a quin punt t'has sentit obligat algun cop a parlar en castellà.	=> 4	=< 2
190 Hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en català.	=> 5	=< 3
221 Quina importància creus que tindrà el català quan els teus fills	=> 7	=< 1

c) REDUCCIÓ: DETERMINACIÓ D'INDEXS

Es determina, per a cada variable-indicador, el percentatge, sobre el total d'enquestats de cada centre, dels dos extrems:

1. Favorable: amb valors extrems correlacionats amb "*identitat catalana*" (Taula 9)
2. De refús: amb valors extrems correlacionats amb "*identitat espanyola*" (Taula10)

TAULA 9: PERCENTATGES PER CENTRES DE VARIABLES CORRELACIONADES AMB IDENTITAT CATALANA³⁹

CENTRE	INDICADORS DE COHESIÓ		ÍNDEX COHESIÓ	INDICADORS D'IDENTITATS						ÍNDEX IDENTITATS	INDICADORS D'ÚS DINTRE DEL CENTRE				ÍNDEX D'ÚS	INDICADORS DE REPRESENTACIÓ LINGÜÍSTICA				ÍNDEX REPRESENTACIONS	ÍNDEX GLOBAL
	10 =>6	112 =<3		70 =>4	71 =<2	81 =<3	82 =>5	84 =>4	85 =<4		130 =>8	131 =>8	134 =>8	135 =>8		160 =<2	180 =>4	190 =>5	221 =>7		
1	34%	56%	4,51	44%	61%	29%	49%	41%	34%	4,31	10%	10%	17%	24%	1,53	44%	27%	51%	41%	4,09	3,61
2	19%	44%	3,13	19%	41%	34%	28%	19%	44%	3,07	6%	9%	28%	28%	1,80	25%	22%	41%	25%	2,81	2,70
3	36%	54%	4,46	21%	61%	36%	21%	32%	50%	3,69	36%	32%	36%	36%	3,48	57%	36%	54%	32%	4,46	4,03
4	39%	44%	4,17	28%	42%	44%	22%	22%	44%	3,38	3%	8%	19%	8%	0,97	36%	14%	33%	39%	3,06	2,89
5	50%	54%	5,21	21%	50%	29%	46%	21%	17%	3,06	0%	8%	4%	8%	0,52	54%	17%	29%	29%	3,23	3,00
6	59%	68%	6,34	56%	61%	54%	59%	37%	61%	5,45	83%	83%	90%	80%	8,41	56%	63%	59%	46%	5,61	6,45
7	26%	60%	4,29	37%	54%	29%	51%	37%	31%	4,00	23%	23%	51%	31%	3,21	49%	26%	23%	40%	3,43	3,73
8	48%	30%	3,94	48%	42%	45%	42%	21%	48%	4,14	15%	9%	12%	12%	1,21	33%	30%	27%	27%	2,95	3,06
9	77%	73%	7,50	61%	73%	68%	73%	59%	66%	6,67	89%	98%	96%	95%	9,46	71%	57%	45%	61%	5,85	7,37

³⁹ La mitjana dels percentatges dels indicadors de cada àmbit s'ha passat a un índex d'àmbit en sistema decimal. L'índex global és la mitjana dels quatre índexs.

10	68%	43%	5,57	27%	59%	30%	39%	55%	30%	3,98	50%	64%	68%	66%	6,19	66%	30%	61%	45%	5,06	5,20
-----------	-----	-----	-------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-------------	-----	-----	-----	-----	-------------	-----	-----	-----	-----	-------------	-------------

TAULA 10: PERCENTATGES PER CENTRES DE VARIABLES CORRELACIONADES AMB IDENTITAT ESPANYOLA

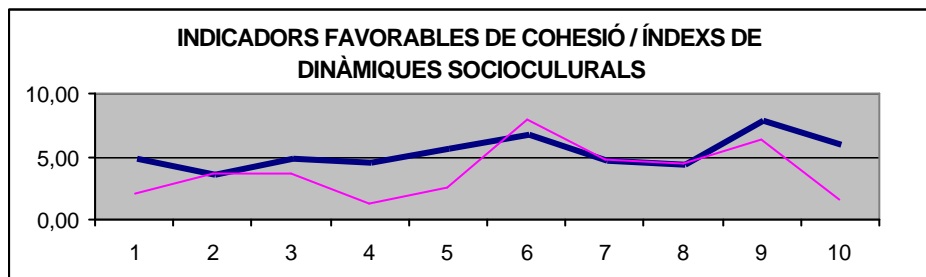
CENTRE	INDICADORS DE COHESIÓ		ÍNDEX COHESIÓ	INDICADORS D'IDENTITATS						ÍNDEX IDENTITATS	INDICADORS D'ÚS DINTRE DEL CENTRE				ÍNDEX D'ÚS	INDICADORS DE REPRESENTACIÓ LINGÜÍSTICA				ÍNDEX REPRESENTACIONS	ÍNDEX GLOBAL
	10 =<4	112 =>4		70 =<2	71 =>5	81 =>6	82 =<3	84 =<2	85 =>7		130 =<3	131 =<3	134 =<4	135 =<4		160 =>5	180 =<2	190 =<3	221 =<4		
1	59%	44%	5,12	51%	15%	41%	41%	51%	66%	4,51	63%	59%	71%	59%	6,28	46%	68%	44%	34%	5,06	5,24
2	75%	53%	6,41	69%	34%	50%	59%	78%	50%	5,89	56%	53%	38%	41%	4,69	66%	75%	56%	47%	6,64	5,90
3	54%	39%	4,64	75%	29%	46%	71%	71%	46%	5,71	29%	46%	57%	50%	4,55	43%	57%	46%	54%	5,18	5,02
4	50%	56%	5,28	64%	19%	39%	67%	69%	50%	5,46	81%	72%	67%	72%	7,29	58%	83%	64%	33%	6,53	6,14
5	42%	46%	4,38	75%	25%	54%	42%	71%	79%	5,97	71%	63%	71%	54%	6,46	33%	83%	67%	21%	5,73	5,63
6	34%	32%	3,29	32%	12%	37%	32%	59%	27%	3,37	15%	12%	7%	10%	1,10	37%	24%	39%	15%	3,48	2,81
7	57%	40%	4,86	57%	34%	57%	40%	57%	66%	5,29	43%	26%	11%	23%	2,57	40%	74%	77%	43%	6,14	4,71
8	39%	70%	5,45	45%	21%	33%	52%	73%	42%	4,80	61%	61%	67%	45%	5,83	52%	70%	73%	45%	6,36	5,61
9	18%	27%	2,23	30%	16%	27%	18%	38%	25%	2,59	0%	0%	0%	2%	0,04	27%	34%	55%	16%	3,62	2,12
10	25%	57%	4,09	50%	20%	59%	57%	36%	61%	4,85	20%	9%	27%	23%	1,99	27%	66%	39%	25%	4,49	3,85

Expressats de manera succinta, i per centres, els índexs de catalanitat resultants (favorables i de refús) són els següents:

CENTRE	ÍNDEX FAVORABLE DE CATALANITAT	ÍNDEX DE REFÚS DE CATALANITAT
1	3,61	5,24
2	2,70	5,90
3	4,03	5,02
4	2,89	6,14
5	3,00	5,63
6	6,45	2,81
7	3,73	4,71
8	3,06	5,61
9	7,37	2,12
10	5,20	3,85

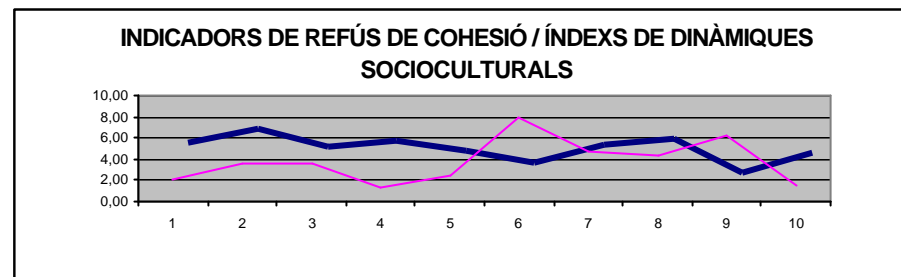
PART III CORRELACIÓ, PER CENTRES, ETRE INDICADORS D'ÀMBIT I ÍNDEXS DE DINÀMICA SOCIOCULTURAL

a) SOBRE COHESIÓ

Gràfic 1

CENTRE 1	4,51
CENTRE 2	3,13
CENTRE 3	4,46
CENTRE 4	4,17
CENTRE 5	5,21
CENTRE 6	6,34
CENTRE 7	4,29
CENTRE 8	3,94
CENTRE 9	7,50
CENTRE 10	5,57

Gràfic 2

CENTRE 1	5,12
CENTRE 2	6,41
CENTRE 3	3,64
CENTRE 4	5,28
CENTRE 5	4,38
CENTRE 6	3,29
CENTRE 7	4,86
CENTRE 8	5,45
CENTRE 9	2,23
CENTRE 10	4,09

CENTRE 2	3,13
CENTRE 3	4,46
CENTRE 4	4,17
CENTRE 5	5,21
CENTRE 6	6,34
CENTRE 7	4,29
CENTRE 8	3,94
CENTRE 9	7,50
CENTRE 10	5,57

Com a indicadors de cohesió s'han considerat les variables **núm. 10**: “...fins a quin punt et relaciones dintre de l'institut amb els companys/companyes que coneixes de primària” i la **núm. 112**: “...el teu grau d'acord amb la següent afirmació: No crec que calguin activitats extraescolars perquè ja fem prou hores de classe”.

En aquestes dues variables, apareixen entre els qui es declaren sobretot espanyols i els qui es declaren principalment catalans diferències prou polaritzades (sempre de més d'un 25% d'un grup respecte de l'altre) que justifiquen que les considerem com a indicadores.

L'indicador de cohesió que en el gràfic apareix amb un traç gruixut és la mitjana entre els percentatges d'alumnes que a la variable (10) i a la (112) donen respostes correlacionades amb catalanitat o espanyolitat, respectivament, d'acord amb els valors justificats més amunt i que es reproduïxen a peu de gràfic.

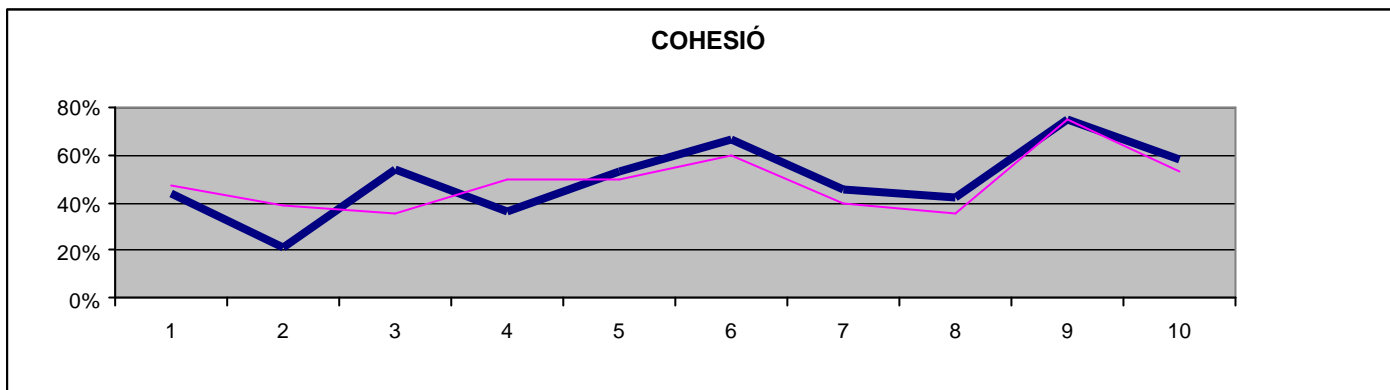
Els índexs de centre, que fem derivar del barem sobre activitats declarades pels respectius caps d'estudis, apareix al gràfic amb un traç més prim que, òbviament, sempre és el mateix.

Si considerem la correlació entre indicadors favorables de cohesió (molta relació arrossegada de primària i desig d'extraescolaritat) i índexs de dinàmiques socioculturals de centre, observem que entre els centres 1, 4, 5 i 10, aquests indicadors se situen per damunt dels índexs de centre; o el que és el mateix en aquests centres no s'hi reconeix cap relació causal entre un fet i l'altre: les dinàmiques de centre no determinen, ni tampoc semblen determinades pel grau de cohesió i empatia que puguin mesurar aquests indicadors. En els altres centres, en canvi s'hi dona un paral·lelisme entre cohesions i dinàmiques de centre.

Quan considerem els índexs de refús (poca relació arrossegada de primària i refús d'extraescolaritat) als centres 6 i 9 s'hi descobreix una simetria: allà on l'índex de centre és més alt, l'indicador de no cohesió és més baix. Als altres centres, sobretot a 1, 2 4 i 10, també els indicadors de refús estan per damunt dels índexs de centre.

Sembla que, sempre en termes relatius, a centres més dinàmics (6 i 9) es corresponen tant indicadors de cohesió més elevats, com indicadors de refús de cohesió més baixos. Per contra, allà on els índexs de centre són més baixos, els indicadors de cohesió són més alts, però els de refús també.

Per nivells educatius, a l'ESO, en termes generals, s'hi detecten uns nivells lleugerament més elevats d'aquests indicadors de cohesió: la relació de primària té més empremta que a batxillerat i són més favorables a l'extraescolaritat; al centre 3, aquesta diferència entre l'ESO i el batxillerat és més acusada. En canvi als centres 2 i 4, la relació és inversa: en aquests dos centres, els indicadors més alts corresponen al batxillerat.

Gràfic 3

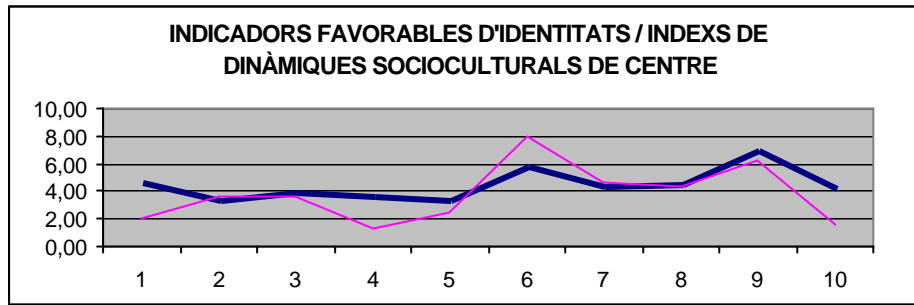
CENTRE 1	4,4
CENTRE 2	2,1
CENTRE 3	5,4
CENTRE 4	3,6
CENTRE 5	5,3
CENTRE 6	6,7
CENTRE 7	4,5
CENTRE 8	4,2
CENTRE 9	7,5
CENTRE 10	5,8

Indicadors corresponents a l'ESO (traç gruixut)

CENTRE 1	4,7
CENTRE 2	3,9
CENTRE 3	3,6
CENTRE 4	5
CENTRE 5	5
CENTRE 6	6
CENTRE 7	3,9
CENTRE 8	3,6
CENTRE 9	7,5
CENTRE 10	5,3

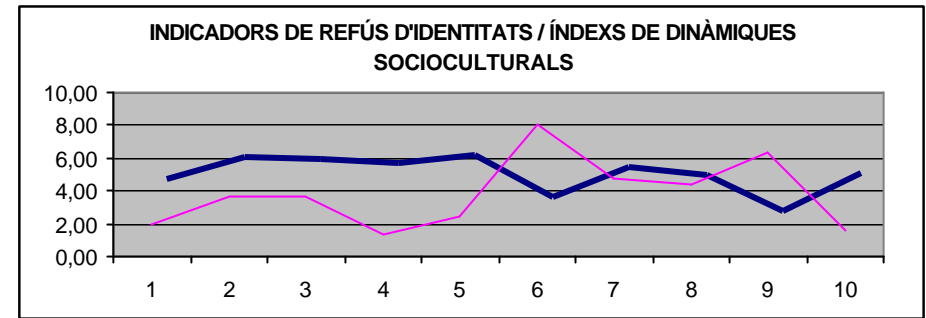
Indicadors corresponents al batxillerat (traç prim)

b) SOBRE IDENTITATS

Gràfic 4

CENTRE 1	4,31
CENTRE 2	3,07
CENTRE 3	3,69
CENTRE 4	3,38
CENTRE 5	3,06
CENTRE 6	5,45
CENTRE 7	4,00
CENTRE 8	4,14
CENTRE 9	6,67
CENTRE 10	3,98

Gràfic 5

CENTRE 1	4,51
CENTRE 2	5,89
CENTRE 3	5,71
CENTRE 4	5,46
CENTRE 5	5,97
CENTRE 6	3,37
CENTRE 7	5,29
CENTRE 8	4,80
CENTRE 9	2,59
CENTRE 10	4,85

Aquí prenem en consideració les variables **núm. 70**: “...preferència per la roba ampla, fulards, calçat country, braçalets fets a mà... rastes, cua, cabells pintats..”; la **núm. 71**: “...preferència pel xandall, samarreta, bómber, cabell curt o rapat, tatuatges...”; la **núm. 81**: “...preferència per la música de Technics.”; la **núm. 82**: “... preferència per la música de Manu Chao.”; la **núm. 84**: “... preferència per la música de Els Pets”; i la **núm. 85**: “... preferència per la música de Estopa”

Apareixen amb valors contrastats de mitjana⁴⁰ correlacionats amb identitat catalana la indumentària 70, i la preferència musical per 82 i 84: són els anomenats “*alternatius*”, (*catalanufos*)...; mentre que es correlacionen amb identitat espanyola la indumentària 71 i la preferència musical per 81 i 85: conformen el grup dels “*contraculturals*” (*quillos*).

Si sintetitzem en una mitjana de centre els percentatges d'enquestats que subscriuen preferències favorables, o correlacionades amb catalanitat (70, 82 i 84), o bé amb espanyolitat (71, 81 i 85) obtindrem uns respectius indicadors (favorable i de refús) d'aquest “àmbit d'identitats”.

Aquests dos indicadors (favorable, refús) que els gràfics representen amb un traç gruixut, revelen una quasi absoluta simetria: a més valoració, menys refús, i viceversa; la qual cosa no fa més que confirmar el contrast entre uns indicadors d'identitats polaritzades i excloents.

Podem observar, al gràfic, com la corba gruixuda⁴¹ d'indicadors d'identitats fa un recorregut molt similar al de l'àmbit anterior de cohesió. No obstant això, s'hi detecta una lleugera tendència a la baixa en els indicadors favorables i a la alça en els de refús.

Per centres, destaca la presència de “*quillos*” a 2, 3 4 i 5 i la dominant “*alternatius*” a 6 i 9; mentre que a la resta hi ha una distribució semblant.

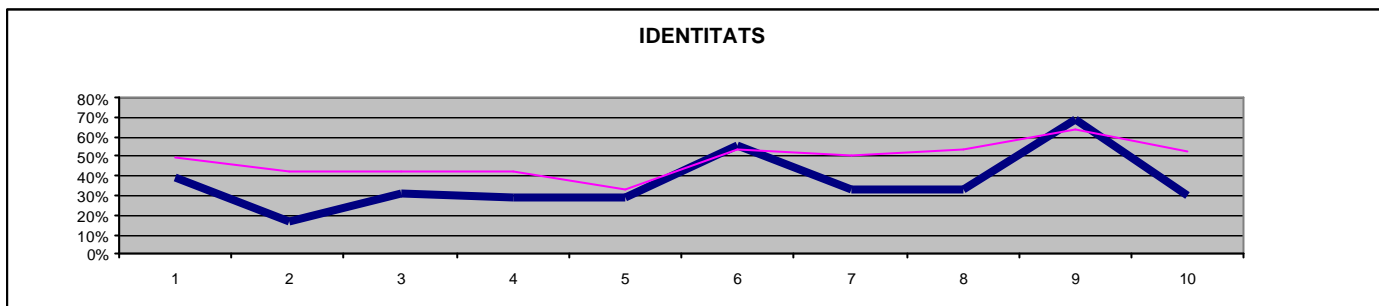
En general, amb l'excepció d'1, 4 i 6, la correspondència entre indicadors índexs de centre és notable. Als centres on aquesta correspondència es dissipa, tant potser degut al fet que

⁴⁰ Vageu *supra*

⁴¹ El traç prim, que correspon als índexs de dinàmiques socioculturals de centre, sempre és el mateix: variable independent.

s'ha infravalorat els índexs a 1 i 4, i sobrevalorat a 6; com senzillament que les dinàmiques de centre i les identitats dominants entre els alumnes dibuixen àrees d'influència divergents.

Per nivells educatius, amb excepcions a 6 i a 9 que donen valors més homogenis, és a l'ESO on es concentra els indicadors d'identitat menys favorables: la moda "quilla" i la música "màquina" hi tenen una relativa major acceptació en aquest tram educatiu; i és entre el batxillerat, on guanyen presència, sempre relativa, les identitats alternatives: *Manu Chao*, estètica *okupa*...

Gràfic 6

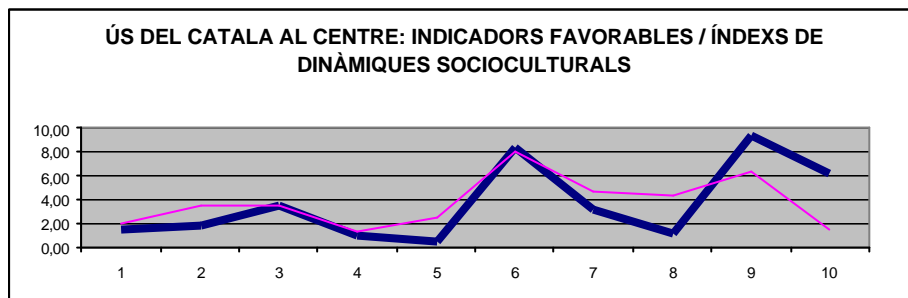
CENTRE 1	3,9
CENTRE 2	1,7
CENTRE 3	3,1
CENTRE 4	2,9
CENTRE 5	2,9
CENTRE 6	5,6
CENTRE 7	3,3
CENTRE 8	3,2
CENTRE 9	6,9
CENTRE 10	3

Indicadors corresponents a l'ESO (traç gruixut)

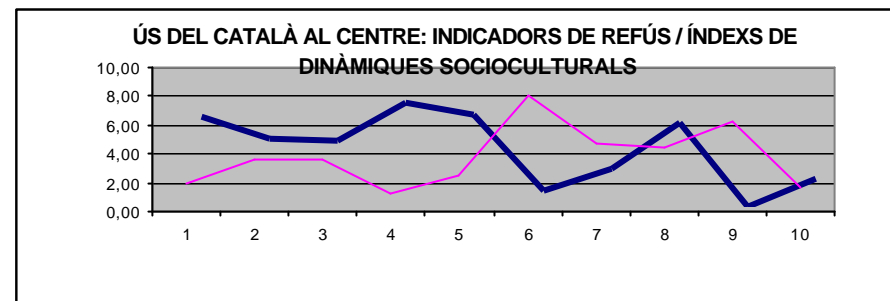
CENTRE 1	4,9
CENTRE 2	4,2
CENTRE 3	4,3
CENTRE 4	4,2
CENTRE 5	3,3
CENTRE 6	5,3
CENTRE 7	5,1
CENTRE 8	5,4
CENTRE 9	6,4
CENTRE 10	5,3

Indicadors corresponents a batxillerat (traç prim)

c) SOBRE ÚS EL CATALÀ AL CENTRE

Gràfic 7

Gràfic 8

CENTRE 1	1,52
CENTRE 2	1,80
CENTRE 3	3,48
CENTRE 4	0,97
CENTRE 5	0,52
CENTRE 6	8,41
CENTRE 7	3,21
CENTRE 8	1,21
CENTRE 9	9,46
CENTRE 10	6,19

CENTRE 1	6,28
CENTRE 2	4,69
CENTRE 3	4,55
CENTRE 4	7,29
CENTRE 5	6,46
CENTRE 6	1,10
CENTRE 7	2,57
CENTRE 8	5,83
CENTRE 9	0,04
CENTRE 10	1,99

En aquest àmbit, s'han considerat com a indicadors les variables **núm. 130**: “...l'ús que fas habitualment del català a l'institut per parlar de feina”; la **núm. 131**: “... l'ús que fas habitualment del català a l'institut en reunions i assemblees de classe”; la **núm. 134**: “... l'ús que fas habitualment del català a l'institut amb el tutor/tutora fora de l'aula”; i la **núm. 135**: “... l'ús que fas habitualment del català a l'institut amb els professors fora de l'aula”

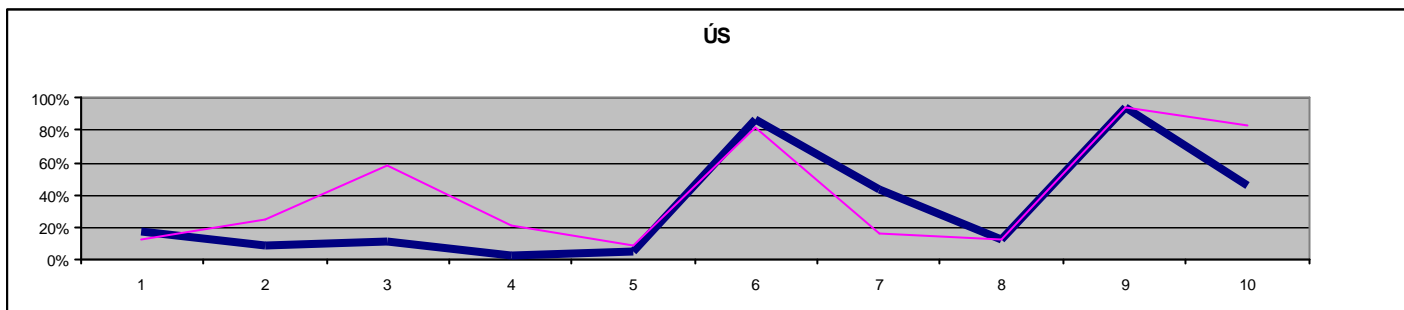
Aquí, es tracta d'uns indicadors que, a part de la seva correlació indirecta amb la identitat catalana o espanyola, com en els altres àmbits, tenen la intrínseca consideració d'indicador favorable, quan fan un ús habitual del català en cadascuna d'aquestes situacions; o bé d'indicador de refús, en cas contrari.

Com amb els altres àmbits, s'hi sobreposen els índexs de dinàmiques socioculturals. En aquest cas, però, a diferència dels anteriors de “cohesió” o d’“identitats”, com que a les variables estudiades es demana sobre usos del català en diferents contextos interns de centre, els indicadors han de correspondre's més estretament amb els índexs, perquè el criteri de centre pel que fa a la llengua, la capacitat d'influència i de persuasió de l'equip docent al respecte hi tenen molt a veure.

Mentre que al centres 2, 5 i 8, els indicadors favorables estan per sota dels índexs de centre; a 9 i a 10 els desborden. Pel que fa als indicadors de refús, s'hi observa una simetria respecte dels indicadors favorables, al punt que els uns pels altres subratllen, amb l'excepció de 6, 9 i 10, que la nota dominant arreu és d'uns baixos nivells d'ús del català en els contextos de comunicació semiformal dintre del centre: parlar de feina, en reunions, amb professors o tutors.

Essent molt diferent, d'un centre a l'altre, l'ús del català en les variables observades; mentre que a 1, 6, 8 i 9, hi ha certa homogeneïtat en els indicadors, sigui en la franja alta (6 i 9) o bé en la franja baixa (1 i 8); als altres centres (2, 3, 4, 7 i 10) s'observa una relativa localització a l'ESO d'indicadors poc favorables pel que fa a l'àmbit d'ús.

És a dir, a banda d'altres circumstàncies, en el tram educatiu obligatori la castellanització dintre del centre: "parlar amb els tutor", "en reunions i assemblees", "per parlar de feina"... està més estesa.

Gràfic 9

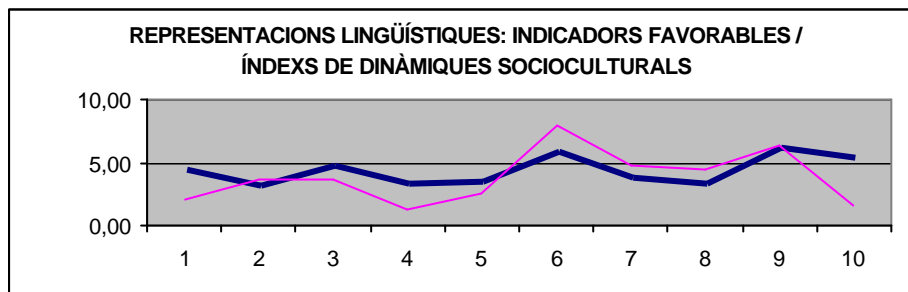
CENTRE 1	1,8
CENTRE 2	0,9
CENTRE 3	1,1
CENTRE 4	0,2
CENTRE 5	0,5
CENTRE 6	8,7
CENTRE 7	4,3
CENTRE 8	1,2
CENTRE 9	9,5
CENTRE 10	4,6

Indicadors corresponents a l'ESO (traç gruixut)

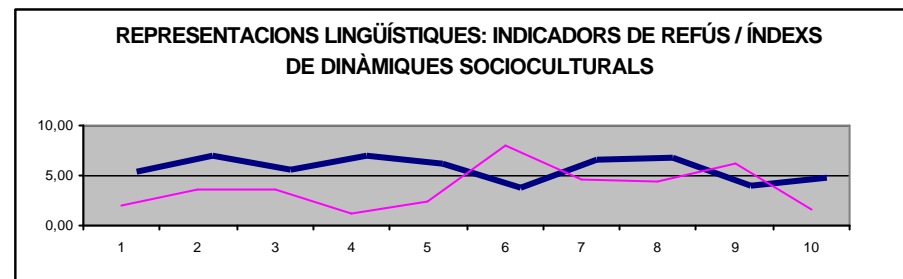
CENTRE 1	1,2
CENTRE 2	2,5
CENTRE 3	5,9
CENTRE 4	2,1
CENTRE 5	0,8
CENTRE 6	8,1
CENTRE 7	1,6
CENTRE 8	1,3
CENTRE 9	9,4
CENTRE 10	8,3

Indicadors corresponents a batxillerat (traç prim)

d) SOBRE REPRESENTACIONS LINGÜÍSTIQUES

Gràfic 10

Gràfic 11

CENTRE 1	4,09
CENTRE 2	2,81
CENTRE 3	4,46
CENTRE 4	3,06
CENTRE 5	3,23
CENTRE 6	5,61
CENTRE 7	3,43
CENTRE 8	2,95
CENTRE 9	5,85
CENTRE 10	5,06

CENTRE 1	5,06
CENTRE 2	6,64
CENTRE 3	5,18
CENTRE 4	6,53
CENTRE 5	5,73
CENTRE 6	3,48
CENTRE 7	6,14
CENTRE 8	6,36
CENTRE 9	3,62
CENTRE 10	4,49

Tal i com s'ha considerat anteriorment, el valor representacional de la llengua, com a prejudici socialment compartit, resulta d'una amalgama en què hi intervenen entre altres factors el grau de dificultat-adaptabilitat del parlant, la pressió-motivació social o la necessitat-utilitat percebudes.

Al qüestionari que ha servit de base per a aquesta anàlisi de sociolingüística aplicada, emergeixen com a indicadors, amb valors contrastats entre els conjunts d'identitats extremes, les variables **núm. 160**: “...*el teu grau d'acord amb el següent: 'Els catalanoparlants, aquí, s'haurien d'adaptar i parlar en castellà, quan es dona la circumstància que hi ha una majoria que parla en castellà'*”; la **núm. 180**: “... *si t'has sentit obligat algun cop a parlar en castellà*”⁴²; la **núm. 190**: “... *el teu grau d'acord amb el següent: 'Hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en català'*” i la **núm. 221**: “... *la importància que creus que tindrà el català, aquí, quan els teus fills tinguin la teva edat*”.

Més enllà del tractament dels respectius percentatges com a indicadors favorables o de refús pel que fa a aquest àmbit, d'acord amb els criteris i establerts⁴³, aquí també la correspondència representacional (favorable/refús) és directa: favorable si hi ha desacord pel que fa a la convergència al castellà (160), si han percebut pressió social del castellà (180), quan declaren la idoneïtat del català (190) o bé quan valoren la consolidació futura del català (221); i com a indicadors de refús les posicions simètriques.

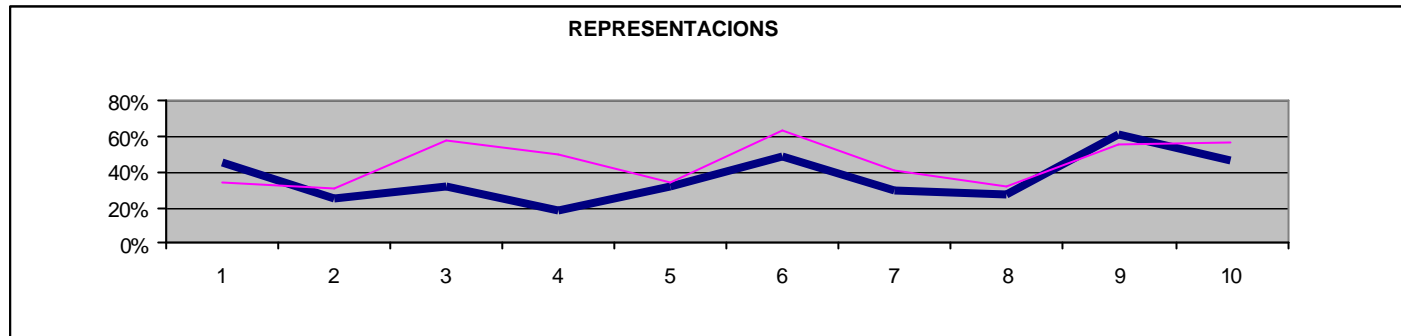
Tal i com mostra el gràfic 10, la corba que descriuen els indicadors de centre (traç gruixut) s'aproxima a la dels índexs de centre (variable independent). Si filem més prim, es pot observar com aquests índexs de centre són desbordats a 1, 4 i 10; i se situen, en canvi, lleugerament per sota a 6, 7 i 8.

Quan considerem la correlació entre les corbes d'indicadors de refús (gràfic 11) i d'índexs de centre, la simetria no fa més que confirmar les valoracions anteriors: allà on els indicadors de representació favorables són menors, aquí són més alts; i reversiblement.

⁴² Aquí podíem haver pres com a indicador la variable simètrica: “...*si t'has sentit obligat algun cop a parlar en català*”, però els resultats no varien tant de l'una respecte de l'altra i en canvi matisen l'indicador de conjunt d'aquest àmbit.

Aquestes indicadors representacionals de la llengua: utilitat, crèdit atorgat, idoneïtat i normes d'ús, tenen valors més favorables al batxillerat que a l'ESO (amb l'excepció dels centres 1 i 9) i amb desigualtats significatives a 3, 4 i 6.

⁴³ *Supra.*

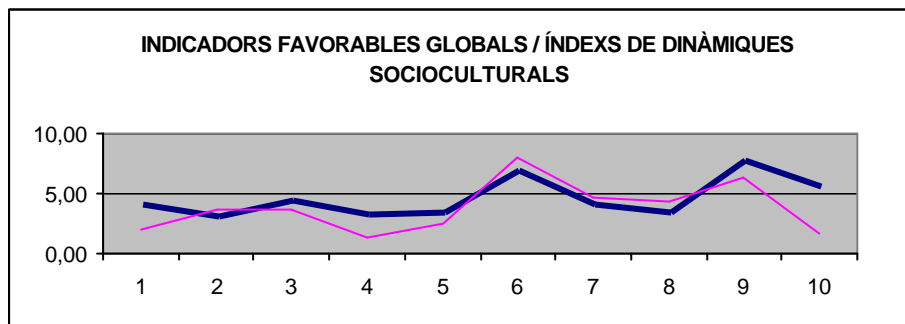
Gràfic 12

CENTRE 1	4,6	CENTRE 1	3,4
CENTRE 2	2,5	CENTRE 2	3,1
CENTRE 3	3,2	CENTRE 3	5,7
CENTRE 4	1,8	CENTRE 4	5
CENTRE 5	3,2	CENTRE 5	3,3
CENTRE 6	4,9	CENTRE 6	6,4
CENTRE 7	3	CENTRE 7	4,1
CENTRE 8	2,8	CENTRE 8	3,2
CENTRE 9	6,1	CENTRE 9	5,6
CENTRE 10	4,6	CENTRE 10	5,7

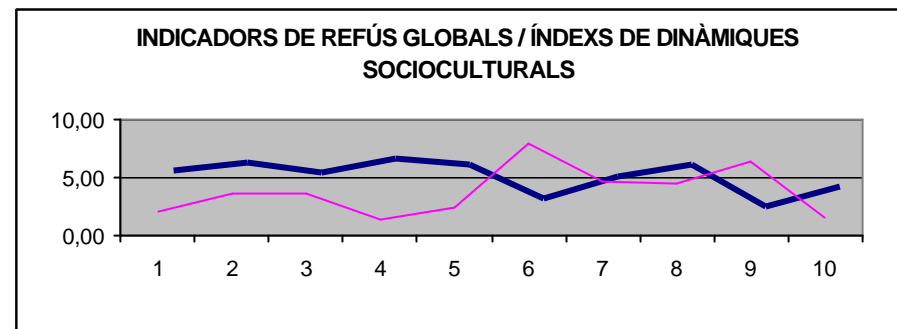
Indicadors corresponents a l'ESO (traç gruixut)

Indicadors corresponents a batxillerat (traç prim)

e) CORRELACIÓ GLOBAL, PER CENTRES, DEL CONJUNT D'INDICADORS (consulta als alumnes) AMB ELS ÍNDEXS DE DINÀMIQUES SOCIOCULTURALS (consulta a algun membre dels equips directius)

Gràfic 13

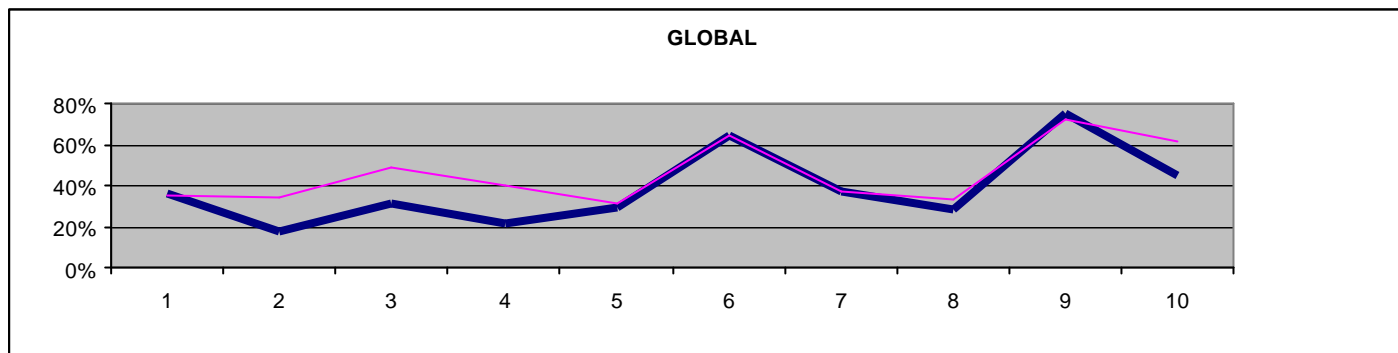
Gràfic 14

CENTRE 1	3,61
CENTRE 2	2,70
CENTRE 3	4,03
CENTRE 4	2,89
CENTRE 5	3,00
CENTRE 6	6,45
CENTRE 7	3,73
CENTRE 8	3,06
CENTRE 9	7,37
CENTRE 10	5,20

CENTRE 1	5,24
CENTRE 2	5,90
CENTRE 3	5,02
CENTRE 4	6,14
CENTRE 5	5,63
CENTRE 6	2,81
CENTRE 7	4,71
CENTRE 8	5,61
CENTRE 9	2,12
CENTRE 10	3,85

Si finalment sobreposem els quatre àmbits observats i prenem com a indicador global de centre la mitjana aritmètica dels percentatges que figuren en peu de cadascun dels gràfics (gràfics 13 i 14), els indicadors que ens han permès mesurar, fins ara, els comportaments col·lectius de cada centre amb relació a “cohesió”, “identitats”, “usos” i “representacions”; l’un per l’altre aproximem més encara l’indicador global a l’índex de centre que havíem establert com a variable independent (gràfic 13). Pel seu cantó, la correlació entre índexs i indicadors globals de refús (gràfic14) confirma aquesta mateixa dependència.

Igualment s’aproximen els indicadors de cada centre per nivells educatius. Tot i que sobresurten les ESO de 2, 3, 4 i 10 com a espais amb més desigualtat entre l’ESO i el batxillerat.

Gràfic 15

CENTRE 1	3,7
CENTRE 2	1,8
CENTRE 3	3,2
CENTRE 4	2,1
CENTRE 5	3
CENTRE 6	6,4
CENTRE 7	3,8
CENTRE 8	2,9
CENTRE 9	7,5
CENTRE 10	4,5

Indicadors corresponents a l'ESO (traç gruixut)

CENTRE 1	3,5
CENTRE 2	3,4
CENTRE 3	4,9
CENTRE 4	4,1
CENTRE 5	3,1
CENTRE 6	6,5
CENTRE 7	3,7
CENTRE 8	3,3
CENTRE 9	7,2
CENTRE 10	6,1

Indicadors corresponents a batxillerat (traç prim)

Arribats fins aquí, la qüestió darrera que se'ns planteja és quina d'aquestes dues corbes determina l'altra: ¿són les dinàmiques socioculturals de centre que modelen unes representacions col·lectives més o menys favorables de catalanitat i, en definitiva, que faciliten la normalització de l'ús del català dintre del centre? O bé es donen unes determinades concentracions en un sentit o altre que acaben per facilitar o per entorpir unes sinèrgies socioculturals de centre?

D'una altra manera: ¿Hi ha més mèrit dels centres 6 i 9 i més fracàs entre 2 i 4, o bé són els seus respectius contextos que acaben per determinar-ne unes possibilitats o altres?

Amb independència de la resposta a aquesta qüestió, convindria explorar si es tracta d'una relació determinant, o bé si els centres poden contrarestar, portes endintre, unes pautes dominants, portes enfora: multiplicant per cinc, per trenta o per dos-cents les dinàmiques socioculturals afavoridores de catalanitat ambiental.

Però, potser, abans de plantejar-nos això caldria una reflexió anterior sobre quin és el paper que correspon al sistema d'educació pública (de titulariat o per concert): ¿socialment (i per tant, lingüísticament, també) integrador? L'educació en valors de respecte i de prestigi de catalanitat ambiental són assumibles, desacomplexadament? O bé fem el fet, al compàs d'allò que regula la Llei de Política Lingüística?

7. Part de reflexió: La llengua, un valor escolar?

EL PAPER DE L'ESCOLA

“Cal reconèixer que, en termes generals , i atesos els dèficits existents, l'avenç del coneixement del català es deu més que res a la tasca de l'escola. El sistema d'ensenyament és la institució social que més fa -i de manera més efectiva- per la transformació sociolingüística del país... caldria fer per manera que d'altres institucions socials acompanyessin l'escola en la seva tasca normalitzadora⁴⁴”

A l'escola primària, amb registres diferents de gradualitat i d'intensitat, hi ha hagut una llarga i contrastada experiència en el procés d'immersió lingüística que s'ha revelat com la forma més eficaç per tal d'embolcallar els nens i nenes en un marc idoni d'experiència lingüística que en faciliti l'aprenentatge i la integració.

Al fil dels principis inspiradors de la pedagogia activa basada en la participació i l'experimentació, s'hi ha incorporat en forma de centres d'interès, activitats estratègicament pensades per tal d'afavorir el coneixement del medi social i natural com el millor recurs de referenciació i arrelament; o la introducció de l'imaginari infantil a través del conte o del cançoner autòcton.

La justificació pedagògica d'aquest procés d'immersió rau a considerar la integració lingüística com a prioritària en el procés d'integració social, i a veure en el foment de l'arrelament cultural la clau de volta en el procés de normalització.

No cal dir que els processos d'immersió han estat posats un cop i un altre sota sospita bé amb arguments pedagògics, adduint la necessitat d'incorporar la llengua afectiva en aquest tram escolar; bé amb arguments polítics, tot reivindicant el bilingüisme a l'escola. En qualsevol cas, es tracta de plantejaments que, quan no pretenen distorsionar una política educativa, topen amb la pragmàtica pedagògica més elemental: perquè no és cas que per evitar que l'infant visqui a l'escola una realitat lingüística diferent de la de casa seva, l'hàgim de sotmetre, de manera precoç, a una pertorbadora ambivalència lingüística.

A l'etapa secundària, la utilitat d'un procés arrelador i integrador són les mateixes, també per a un adult, també per a qui vulgui fer un aprenentatge eficaç, *in situ*, d'anglès o de

japonès. No coneixem altra manera millor que sadollar-se d'experiència autòctona que estimuli i faciliti la transacció verbal i la comunicació.

¿Què canvia doncs entre la primària i la secundària que motivi que el que a la primera etapa d'ensenyament és una pràctica consensuada sigui l'excepció a secundària? Doncs que per una banda, la ingenuïtat infantil més o menys dòcil i enrolada a l'escola cedeix a secundària en forma d'actituds força més displicents, quan no revoltades contra el que representa l'autoritat; per l'altra, l'estructura i funcionament dels centres: diversitat de professors i aules, varietat de matèries i itineraris, fa ben difícil l'embolcall d'experiència i de tracte que afavoreixi el context i la pràctica comunicativa. Però, també, una actitud dels docents molt més encastellats en les seves llicenciatures a la secundària que no pas a la primària, la qual cosa fa que els de secundària siguin molt menys dòcils a l'hora d'acatar la normativa en matèria de llengua vehicular.

Molts alumnes castellanoparlants de secundària tendeixen a traduir-se els continguts rebuts en català a classe. Aquest despropòsit barata la incorporació d'estructures lingüístiques i els confina a la precària condició de lingüísticament passius en català. Ara bé, aquesta pràctica recodificadora pot presentar per a ells serioses dificultats quan en una sortida de geografia o de ciències naturals, posem per cas, conceptes i topònims són presentats com una realitat lingüística (llengua i experiència com un tot). Semblantment, si facilitàvem un referent de cultura popular jove i viu com és el món casteller, que a part de satisfer necessitats bàsiques dels adolescents com ara la relació, l'habilitat i la força; incorporàrem expressions i termes, difícilment traduïbles. És en aquest sentit que crec que caldria prendre seriosament en consideració totes les possibilitats d'aquelles activitats on puguin convergir l'interès i la necessitat en aquesta edat, el compromís formatiu del centre i un context lingüísticament productiu.

⁴⁴ GENERALITAT DE CATALUNYA *El coneixement del català. 1996 Mapa sociolingüístic de Catalunya*

Perquè, si la conveniència de crear aquest context a la secundària obligatòria i post-obligatòria no ha variat, però les condicions d'edat i organitzatives són unes altres, el que convé és explorar de quina manera es pot implementar l'experiència lingüística participada.

DE QUINS ALUMNES PARLEM?

Ens agradi o no, al si de l'escola, passen moltes coses al marge de les classes, sovint del tot alienes a la funció social que té assignada com a institució. El propòsit educatiu i de transmissió de coneixements que constitueix la raó de ser de l'escola actua damunt d'uns esperits en formació que al marge de la institució malden per construir la seva subjectivitat en l'oportunitat d'espai i d'horari de convivència més important que disposen fora de l'àmbit de control familiar, i el marc escolar constitueix, de fet, el seu gresol relacional⁴⁵.

Ara bé, si l'etapa primària sol ser d'una certa docilitat quant a la integració social, a la secundària, per una necessitat d'afirmació, aquesta adaptació cedeix i són freqüents unes actituds força més crítiques. En aquesta etapa, l'espai escolar sobretot conforma el continent que facilita la socialització espontània malgrat, o al marge, de la institució.

D'altra banda, el nou sistema educatiu per a secundària, molt més interessat a preparar en habilitats i estratègies en format de crèdit que no pas en els aspectes educatius, a la pràctica ha relegat l'escola de la seva vella responsabilitat socialitzadora de construcció de pautes de convivència i d'enrolament social. Avui potser, l'escola ha deixat de ser la institució que prepara actors socials per a esdevenir un lloc d'encontre d'adolescents impel·lits, en el millor dels casos, per l'interès de les qualificacions i que se'ls ha transmès sovint com a valor el coneixement com a possibilitat virtual més que no pas com una experiència vital: el principi estereotipat vindria ser. *"no cal integrar el coneixement – que el coneixement modela l'individu-, n'hi ha prou a disposar d'estratègies que facilitin la informació quan calgui"*. Aquesta pragmàtica del saber bé pot comportar, derivadament, una visió ironitzada pel que fa a la llengua que es vol normalitzar amb un equivalent més o

menys així: *“el català ja l’hem après a classe, si mai convé ja ens en servirem”*.

Competència i ús deixen, així, de presentar-se en una solució de continuïtat.

Pel que fa a la política lingüística escolar, els programes que s’avaluen en funció dels resultats obtinguts, no van més enllà d’una avaluació de competències. Ningú avalua de l’escola ni la seva projecció posterior (formació permanent) ni la seva repercussió social. Constitueix, de fet, una unitat de significació tancada.

Amb relació a la llengua tampoc és diferent: Quina és la llengua de manteniment posterior? O Quin grau d’integració social propicia l’actual marc educatiu sembla que són preguntes massa enrevessades o que en qualsevol cas, com que no sabem a qui s’han de formular, ningú n’ha de respondre

Si avaluàvem, però, amb criteris de productivitat i eficàcia el rendiment de l’actual sistema educatiu i en particular amb relació als pressupòsits en matèria de política lingüística, els resultats, tractats responsablement, ben segur que no serien gaire engrescadors. I el cas és que es fa realment difícil desvincular la llengua del sistema educatiu.

Fent les dreceres necessàries per clarificar les posicions davant del problema, val a dir que hi ha dues perspectives al respecte: l’una, determinista, que sosté que l’artifici escolar no pot modificar un context sociolingüístic que desborda l’escola; per a l’altra, subjectivista i pedagoga, és a partir de les estratègies educatives que es pot incidir favorablement sobre el subjecte.

Una tercera via podria consistir a recrear un context escolar, que encara que potser artificial, acredités la funcionalitat del català. El punt de partida seria que si bé l’escola no pot modificar un context extern (tampoc és la seva funció intrínseca), si que pot contribuir a prestigiar-ne l’ús.

Ara bé, un fet que no pot no contribuir precisament a implementar aquest prestigi és l’estreta vinculació entre un model educatiu, que en general es revela poc satisfactori entre els seus destinataris, i la norma d’ús que fa del català la llengua d’ensenyament-

⁴⁵ Vegeu: DUBET F., MARTUCCELLI, D. : *En la escuela. Sociología de la experiencia*

aprenentatge. Si el català més que llengua d'interacció escolar és únicament la llengua d'instrucció, la pressió escolar ben bé pot motivar, derivadament, de forma imprevista en transgressió lingüística⁴⁶.

Ben entès que aquí no s'insinua l'excés d'una política lingüística, sinó la mollesa d'una política educativa que contribueixi eficaçment a la primera. Potser el sintagma "escola catalana", com a vehicle de normalització lingüística hagi estat absurdament violentat.

Voldria deixar establert per endavant que de cap manera pretenc dibuixar, nostàlgicament, un model d'escola extingit, ni és el meu propòsit de fer cap al·legat en contra de la darrera reforma educativa. Solament que crec que estem obligats a mirar la nova realitat educativa de cara, si és que volem intervenir-hi. I el primer fóra prendre en consideració les pautes de comportament social i moral i l'univers d'interessos dels nostres alumnes, més que no pas confondre propòsits i realitats, tocant a procés de normalització lingüística. Perquè, ni en traurem res d'una imatge d'escola reproductora de valors, que avui no es correspon amb la realitat; ni tampoc de la visió desencantada d'una escola en crisi. Trobaria més ajustat mirar de comprendre la nova realitat escolar a través de la visió que ens proporcionin els propis nois.

L'escola que té per funció pròpia la formació i capacitació de ciutadans i ciutadanes dibuixa com a mínim en els seus documents programàtics, i ben sovint amb concrecions molt meritòries, un entorn virtual de propòsits nobles: com ara el respecte, la tolerància o el treball compartit.

Tot i que es tracta d'unes pautes de convivència que la "selva" extraescolar un cop i un altre vulnerarà, el respecte genèric, la diversitat, la cultura per la pau i la preservació mediambiental, si més no a l'escola, esdevenen uns referents i hi tenen la seva àrea d'influència.

escolar. Ed. Losada.

⁴⁶ VILA MOLERO, X. *When classes are over*, 1996 (inèdit)

Que l'escola faci una aposta decidida per connectar en continguts i valors amb el món real dels nois i noies no vol dir que no sigui justament l'escola el marc idoni on fomentar, en la línia dels valors aquest món ideal.

Pel que fa a la llengua, n'hauríem de considerar igualment la seva intrínseca condició de "valor" per tal de poder-ne esperar que, l'extensió de l'ús social del català pogués ser afavorida com a objectiu educatiu escolar, no obstant que el context sociolingüístic general, avui, no sigui precisament engrescador.

Ara bé, pel que fa als valors, seguint la lògica personalitzadora de l'ensenyament obligatori, amb prou feines se sol anar més enllà de l'obligada referència programàtica dins del Projecte Educatiu de centre o de tenir un espai de reflexió a la tutoria. En la pràctica, es circumscriu al currículum particular de cada alumne-a, tot fent-ne una avaluació creuada amb les seves competències.

En definitiva, massa sovint l'educació de "valors" presenta unes limitacions semblants a les que hem comentat relatives a la llengua: replegament a l'aula, tractament en vertical i absència d'una pauta-referenciadora de centre que permeti orientar les conductes particulars en un projecte comú de responsabilitats compartides.

L'EDUCACIÓ DE VALORS

Si és el cas que valors com la diversitat, les relacions amb els companys, certs hàbits personals, l'educació per a la pau i tants d'altres formen part del repertori curricular referit als valors; la reflexió i debat sobre l'estat de salut de la llengua no n'hauria d'estar al marge. No es tracta d'oferir solucions màgiques, es tracta simplement, de propiciar que a l'escola se'n parli i s'hi reflexioni, en la mesura que cada edat ho permeti, com a requisit per a l'actuació moral responsable dels alumnes.

Efectivament, la responsabilitat quant a la preservació de l'ús de la llengua escau de ple a l'àmbit que ocupa l'educació moral de "valors"; talment com qualssevol dels àmbits que fa referència a la relació interpersonal i la vida social de col·lectius heterogenis. És a partir

d'aquest pressupòsit que pren tot el sentit la confecció d'un currículum dedicat al tema. No es tracta de transmetre ni d'inculcar una determinada concepció sobre el fet, però tampoc és del cas d'abandonar el tema a la pura resposta individual i subjectiva.

La reflexió individual, i la col·lectiva s'han de retroalimentar, la qual cosa ha de permetre l'elaboració racional i autònoma de principis generals de valor que facin avinent el posicionament davant d'aquesta faceta de la realitat quotidiana.

En definitiva, la inclusió temàtica de la llengua com a valor ve justificada en la mesura que pot fomentar i afavorir la pròpia història personal i col·lectiva per tal de millorar-la.

Ara bé, l'educació de valors, tot i que ha de comptar amb un espai específic de treball (la tutoria n'és el marc idoni), no pot quedar reduïda en aquest àmbit exclusiu. Convé que els alumnes s'adonin que en totes les àrees del seu currículum hi ha un component de "valor llengua" i que aquest component és considerat i reflexionat juntament amb els temes propis de l'assignatura.

L'educació en "valors" exigeix un compromís de cooperació de tots els professors, que des de les seves àrees respectives indueixin l'alumne/a al conjunt d'actituds que caldrà desenvolupar en qualsevol circumstància de la vida i de forma específica dintre del centre.

EL PUNT DE PARTIDA

En el marc regulador de la LOGSE, s'hi fa constar que *“els instituts d'ensenyament secundari han de proporcionar experiències de participació cívica, integració social i construcció de la identitat ciutadana. Per aquest motiu han de ser presents de manera institucional en la vida de la comunitat mitjançant projectes específics de participació cívica. Els centres han de treballar conjuntament amb altres instàncies educatives en un projecte comú de ciutadania...*

Els projectes de participació cívica han d'impulsar aquells valors comunitaris que contribueixen a l'exercici de la ciutadania.

Els subratllats que hi faig “impliquen necessàriament una actitud del centres recollida explícitament en el projecte educatiu i que prengui com a referència la societat que l’envolta
47”

Si això és així, no es comprèn com es pot educar en un “projecte comú de ciutadania” al marge d’un esforç per l’arrelament cultural, de l’establiment, des de la institució escolar d’unes identitats cíviqes, encara que sigui com a requisit per integrar i per compartir.

ALTERITAT I IDENTITAT

La LOGSE també estableix de forma programàtica que *“L’escola és un medi idoni per al coneixement mutu i la convivència real entre persones de diferents cultures... en un marc de valors que impulsi l’autoestima i el respecte”*

Els centres han de ser entorns que afavoreixin la convivència entre persones...

L’acceptació de la diversitat cultural com a realitat i la interculturalitat com a recurs...

Els projectes per treballar la xenofòbia, el racisme, la desigualtat i qualsevol altra discriminació han de ser una preocupació prioritària..

El respecte a l’alteritat exclou el respecte a la identitat? La prevenció, tan necessària, per la xenofòbia exclou d’una una idèntica cura per la indigenofòbia?

QUINS VALORS CAL POTENCIAR DES DELS CENTRES EDUCATIUS?

En parlar de valors educatius, l’escola laica i democràtica de manera força consensuada sol distingir entre aquells que *“haurien de ser compartits per tota la ciutadania en el marc d’una societat que pretengui optimitzar el seu funcionament democràtic, just igualitari. Aquests són els valors que possibiliten la convivència i l’exercici real dels drets humans. En segon lloc, hi ha els valors que en una societat pluralista defensen les diferents opcions polítiques, socials, religioses i en general, ideològiques, que admeten la democràcia com marc de la seva actuació... L’acció educativa del centre ha de ser diferent en relació a*

⁴⁷ PUIG, Josep M. (coord.) *Educar a secundària* EUMO, 2000

aquestes dues classes de valors. Pel que fa als primers, només és defensable una actuació bel·ligerantment positiva...en relació a la segona classe de valors, l'actuació global del centre ha d'anar orientada, d'una banda, a facilitar el coneixement dels conflictes i la tolerància; d'altra banda a desenvolupar l'autonomia dels subjectes a l'hora de fer les seves pròpies opcions⁴⁸"

L'identitari cultural i l'assumpció i el respecte d'aquest identitari és un valor del tipus primer o bé es tracta d'una qüestió d'opinió i, doncs d'una mena de valors del tipus segon?

Una institució que s'autodefineix com a educativa ha d'assumir de forma intencional i decidida que la seva tasca s'orienta, complementàriament amb d'altres de caràcter més instructiu, cap a la formació moral o l'educació en valors dels seus usuaris...

Els valors que inexcusablement han de ser conreats són tots aquells que fonamenten la convivència democràtica i l'exercici efectiu dels drets humans...

Els valors s'aprenen per mitjà d'experiències reals que viuen els alumnes en el centre . És per això que les formes de relació i d'organització, els mètodes i les tècniques han d'encarnar els valors que es pretenen transmetre.

Això no exclou la necessitat que el treball educatiu tingui també des del currículum uns àmbits on també pugui desenvolupar-se de forma efectiva.

ELS MITJANS PER EDUCAR EN VALORS

Els valors es transmeten tant en les interaccions (no únicament verbals) que s'esdevenen en la quotidianitat de la vida escolar, i en aquest sentit és fonamental la relació tutorial; com en els espais institucionals i comunitaris que generi el centre.

És important remarcar la necessitat d'utilitzar els centres per a dur a terme manifestacions culturals ciutadanes: festes escolars, sortides extraescolars i en general de qualsevol forma d'expressió, de comunicació i de transferència d'experiència.

⁴⁸ *Ibidem*

Els centres han d'establir els mecanismes necessaris per a poder interpretar els projectes d'interès per a l'alumnat, és a dir, els projectes no es poden desenvolupar sense facilitar a l'alumnat la proposta i l'organització que faciliti l'autonomia del seu treball.

Des del currículum, a través de les matèries específiques: l'ètica o els crèdits variables o bé mitjançant la transversalitat entre matèries.

En definitiva si parlem d'educar en valors de catalanitat, ¿quins són els mínims requisits de cohesió, col·laboració i empatia dintre del centre que poden fer possible aquesta interacció amb l'alumnat?

REUNIÓ DE FOCUS-GRUP

Amb el propòsit d'aprofundir en la reflexió de la llengua com a valor educatiu, es va promoure una taula rodona en una sessió de focus-grup celebrada el 24 d'abril a l'IES Antoni Cumella de Granollers⁴⁹.

Es tractava de propiciar l'anàlisi compartida des de disciplines diverses: la sociologia, la pedagogia o la gestió educativa, i alhora de fer emergir des de perspectives i sensibilitats diferenciades alguns acords de consens.

Els participants van ser Salvador Cardús (sociologia UAB) Marta Mata (Rosa Sensat) Joaquim Arenas (SEDEC), Jaume Trilla (Pedagogia UB) Miquel Martínez (Pedagogia UB), Enric Renau (Sociologia UPF), Joan Perera (ICE, UB), Enric Prat (Pedagogia UB) Agustí Corominas (Casal del Mestre de Granollers) i jo mateix, com a autor d'aquest treball

El guió previ, únicament orientatiu, que es va facilitar als participants era el següent:

La responsabilitat col·lectiva pel que fa a la llengua constitueix un valor educatiu?

- Es tracta d'un valor general o bé d'un valor particular?
- Quin paper toca jugar als centres educatius en relació amb aquest valor?
- Quins mínims actitudinals caldria considerar en relació amb aquest valor?
- Quins extrems poden vulnerar altres valors i altres drets?
- Hi ha transferència entre el marc representacional escolar dels alumnes i la seva representació lingüística? O bé: la minva d'ús té a veure amb un estat de desmoralització escolar?
- Quins valors col·laterals poden incidir, positivament o negativament, en aquest propòsit?
- Identitat cultural i intraculturalitat.

Les perspectives de cadascun dels reunits, salvats els matisos de context i d'expressió propis d'un debat oral i no preparat, queden recollides de la forma següent:

⁴⁹ La transcripció íntegra de la reunió figura en apèndix.

JOAQUIM ARENAS

Els valors no sorgeixen intrínsecament dels currículums, sinó que emergeixen de l'impuls cooperador entre els professors.

El català constitueix un valor educatiu (projecte) per si mateix perquè identifica i facilita la integració social. Ara bé, el tema depassa el marc escolar: és un problema social més ampli.

Caldria reconsiderar els plantejaments exclusivament gramaticalistes que aboquen al refús del català entre els estudiants. L'institut-escola continua essent un referent.

L'educació de valors comporta organització i dedicació. Això, que ha estat possible a primària, a secundària és problemàtic perquè l'organització horària del professorat no ho permet; d'altra banda la quantitat de professors que intervenen en un grup fa molt difícil el treball en equip. Damunt del paper els valors són treballats com a matèria curricular a totes les àrees, però hi ha problemes estructurals que n'impedeixen l'aplicació.

SALVADOR CARDÚS

L'extraescolaritat, també, permet desbordar l'escola i projectar-la enfora.

Els valors com a projectes abstractes i *a priori* no tenen sentit; únicament tenen significació quan són el resultat de l'experiència social. Els estils de vida són els que, finalment, determinen uns sistemes de valors. La llengua catalana serà un valor entre els joves a condició que ho sigui en els seus estils de vida. Avui el català, ni culturalment ni socialment ni políticament, és valuós en un sentit pragmàtic i utilitari del terme.

No es pot exigir a l'escola actituds diferents de les que socialment es donen fora de l'escola.

No es poden ensenyar valors, formalitzats, al marge de l'experiència, a no ser que s'acabi per fer una retòrica de valors.

És la institució escolar la que fracassa en la seva capacitat per convertir la llengua catalana en un valor, perquè per educar en valors se n'ha d'estar convençut i no es pot reduir a un

tram del currículum. Els valors es transmeten si hi ha coherència, no com a matèria curricular.

En part, el fracàs de certes polítiques educatives és atribuïble a l'artificiositat (retòrica) a què s'han abocat. En la dicotomia entre la Catalunya oficial i la real, l'escola s'ha acostat més a l'oficial.

Aquest model oficial no té poder sancionador i, per tant, es pot transgredir.

AGUSTÍ COROMINAS

En els darrers vint anys, no s'han creat uns referents de cultura catalana per a joves. No és possible un canvi de model escolar sense un canvi de sistema social més ampli. L'escola és reproductora del sistema social dominant (i dels valors) i al marge del sistema social, únicament pot incidir com a alternativa testimonial.

MIQUEL MARTÍNEZ

Amb relació a la llengua com a valor, interessa sobretot la seva dimensió concreta i atribuïda, més que no pas com a projecte ideal.

El subjecte moral té una doble condició: la individual i la comunitària. El català, salvat el respecte als drets lingüístics individuals, és un valor comunitari a potenciar des dels centres educatius per la seva virtualitat vertebradora i cohesionadora.

Tant pel que a la llengua com pel que fa als valors, el paper dels centres educatius està en jugar amb aquesta tensió: entre la pressió externa, de l'experiència viscuda fora del centre i l'experiència que pot generar el centre.

No es tracta d'ensenyar racionalment uns valors, com de recrear aquelles condicions que no es donen fora de l'escola. Únicament s'aprenen uns valors quan aquests s'impregnen com a forma de vida.

Quant al tractament de la llengua com a valor, com a bé comú, és el mateix: es tracta de contrarestar tensionadament la realitat de fora en la mesura del possible. I això el sentit comú i la pràctica docent són la millor guia.

El malentès és a nivell teòric perquè només modificant les condicions el currículum o bé creant normes que poden vulnerar els drets individuals això no serà possible.

No hi ha hagut la prioritat política ni s'han creat les condicions per fer atractiva l'activitat docent; per anar a contra-corrent i per jugar amb aquests nivells de tensió entre la realitat externa i la recreada al centre. Aquesta idea es pot estendre a molts altres àmbits de l'escola. Cal veure, però, si l'escola pot modificar un àmbit lingüístico-representacional que

li és extern. Amb aquests plantejaments que segurament renovarien l'escola, difícilment resoldrem el tema de la llengua.

MARTA MATA

La funció de l'escola, més enllà de l'acadèmica, és d'educar per la vida, tot i que sovint no hi ha continuïtat fora de l'escola. Es reivindica, entre altres, el model d'extraescolaritat de l'institut-escola.

El tractament del català com a valor a secundària depèn del model de centre.

No podem exigir una militància a l'escola, quan l'administració no està ben comandada.

Per damunt de la corresponsabilitat dels docents a l'hora d'educar en valors, s'hi poden reconèixer unes responsabilitats polítiques.

Es tracta d'avaluar l'eficàcia en la gestió dels instruments que el marc autonòmic ha fet possible: les lleis de normalització lingüística, la televisió...

Hi ha raons estructurals millorables: dimensions dels centres de secundària, formació del professorat projectes de centre lligats a equips docents... però l'administració de la Generalitat no ha liderat amb entusiasme un model d'escola. El resultat és una mala política per al català, per a les escoles i en darrer terme per als nanos.

JOAN PERERA

Tant l'escola com la llengua tenen un doble valor: l'un instrumental, l'altre interactiu (formació i competència; educació i ús prestigiats)

Els valors que eduqui l'escola no poden contradir els valors vigents entre els joves.

Per als nois la competència i la correcció lingüística no constitueixen cap valor. A banda de la influència social que l'escola pugui o no tenir; tampoc està complint allò que sí que li és exigible perquè tampoc és un valor social: capacitar lingüísticament els alumnes en diverses llengües.

El professorat de secundària, a diferència del de primària, col·lectivament no ha assumit unes responsabilitats educatives.

El fracàs de la reforma és atribuïble al fet d'haver-se endegat sense tenir en compte les característiques del cos de professors que l'havien de tirar endavant: formació, vies d'accés...

ENRIC PRAT

El professorat "militant" de català de finals dels anys setanta adquireix, uns anys després, una condició acadèmica específica que alhora que reivindica el seu rol professional l'eximeix d'unes obligacions extremes. Aquesta nova condició no hauria d'obviar una altra militància pedagògica.

L'escola és el lloc idoni per adquirir una experiència tant cultural com de valors amb relació a la catalanitat. Encara que sigui anar contra-corent, és bo que intenti modificar una realitat adversa.

Ha d'intentar restablir la sintonia amb els joves, a partir del que constitueixen els seus interessos i educar en valors.

Potser estem abocats a una nova cultura docent de caràcter individualista, i es per això que hi ha una minva generalitzada en el treball d'educació en valors que ha de ser necessàriament de tipus cooperatiu.

ENRIC RENAU

Més ençà d'una discussió sobre un model de societat o d'escola, interessa vehicular estratègies concretes amb relació a la llengua.

Més que no pas una política lingüística homogènia convé, en termes de mercat, reconèixer la diversa tipologia de joves per tal de dissenyar estratègies concretes i específiques segons la població de què es tracti: bé per re-prestigiar la llengua, bé per estendre'n l'ús o potser posposant cap intervenció en un determinat segment de població.

Aquest pla de *marketing* de la llengua catalana a la secundària comporta un disseny polític previ, una identificació dels recursos humans per dur-lo a terme, una política de comunicació i un ordre de prioritats, d'acord amb els recursos de què es disposa.

Serà més eficaç un petit repertori d'actuacions concretes que contribueixin a l'extensió de l'ús del català a la secundària, que no pas l'intent de canviar, de dalt a baix, el món, la societat els valors i l'escola per pal·liar la pèrdua d'ús del català.

ANTONI RIERA

Actualment és perceptible als centres de secundària un nivell de desmoralització preocupant, que coincideix amb una minva de la productivitat extraescolar, capaç de sintonitzar amb els interessos dels estudiants.

Quant al context escolar catalanitzador, a secundària es retrocedeix respecte de la primària i deixa molt sovint de ser un valor de centre.

La institució escolar pot modificar una realitat. En ordre als valors educatius, el lideratge i la capacitat d'influència dels professors depenen molt de la productivitat extraescolar del centre.

Els centres haurien d'intervenir per tal de modificar àrees d'opinió col·lectiva desfavorables o bé hostils al català. Caldria substituir certs silencis, que legitimen des del consentiment manifestacions de menyspreu vers el català, per uns mínims exigibles de correcció política.

En ordre a les representacions lingüístiques dels escolars que estic estudiant, observo una certa transversalitat de valors (lingüístics i no lingüístics) i fins i tot una afinitat en el gust (indumentària i música). Això em fa pensar que els centres que generen més extraescolaritat propicien una més alta complicitat emocional amb els professors, la qual cosa, finalment, pot acabar modelant una certa autoritat moral de centre i una més gran empatia entre els alumnes pels valors de centre, i per extensió amb relació a la llengua.

Girant els termes, potser el declivi del català als centres deriva de la irresponsabilitat col·lectiva d'una institució escolar desmoralitzada.

JAUME TRILLA

L'empatia dels alumnes amb els centres s'ha d'aconseguir per la intrínseca activitat escolar.

A secundària, a diferència de la primària, la vinculació dels alumnes al centre és problemàtica perquè, sovint, la inestabilitat de les plantilles dels professors no propicia que ells mateixos s'hi sentin vinculats.

La institució escolar té l'obligació de transmetre i de projectar, de manera metòdica, valors diferents als socialment dominants, si creu que són defensables.

La institució escolar està creada, expressament, per educar. A més, és la més controlable de les institucions socials. És el lloc idoni per intervenir en l'educació de valors. Tot i que no és la darrera responsable, l'eficàcia sempre relativa quant als resultats obtinguts no l'eximeix de la seva genuïna responsabilitat.

Però sempre és més fàcil incidir sobre l'escola que sobre la família.

L'escola continua essent el sistema social que encarna millor que cap altre (la família, el món del treball, el de la comunicació, el de la política..) els valors de la modernitat. Qualsevol altra sistema social sempre és més reproductor de la ideologia dominant.

Crec que aquestes opinions, deixant de banda els molts matisos, precisions i *distinguos* que una síntesi com la que aquí es pretén obligadament ha de passar per alt, podrien coincidir en els següents punts de consens:

- La llengua catalana, salvats els drets lingüístics individuals dels alumnes, és un valor comunitari que els centres educatius han d'educar i de potenciar de forma preferent.

- La intrínseca funció educativa de la institució escolar fa que els centres educatius siguin uns espais idonis per a intervenir en l'educació de valors, més enllà dels models socials vigents. Els centres educatius han de poder recrear uns valors de centre que constitueixin un referent per als alumnes i que puguin actuar tensionadament amb la realitat exterior amb el propòsit, si s'escau, de modificar-la.
- L'educació en valors no pot limitar-se a una programació curricular, sinó que ha de ser el resultat d'una vivència de centre capaç de contagiar els alumnes.
- Aquesta empatia únicament és possible si entre el professorat es donen unes condicions de cohesió, de convenciment i de coherència amb els valors de centre propugnats.
- L'extraescolaritat de centre es revela com un requisit per potenciar l'empatia i per vertebrar el conjunt de la comunitat educativa.
- La qualitat educativa dels centres és determinant pel que fa al tractament del català com a valor.
- Es detecten problemes estructurals a l'escola secundària que fan molt problemàtic el treball en equip: marc horari, estabilitat de plantilles, nombre de professors per grup, dimensions dels centres...
- A més es tendeix, com a reflex d'una tendència en el comportament social, a una cultura docent més individualista i de caràcter menys cooperatiu.
- El marc actual de la reforma educativa no sembla l'ídoni per a una actuació decidida amb relació a la implementació i extensió de la llengua catalana com a valor de centre. S'hi detecta una certa perplexitat i/o desmoralització per part d'amplis sectors de docents⁵⁰, la qual cosa fa difícil que col·lectivament i

⁵⁰ L'actual sistema educatiu ha accentuat les desigualtats socials amb la consolidació d'una doble xarxa (la pública i la concertada); s'ha privat els alumnes de la seva capacitat d'esforç i se n'ha subjectes irresponsables i acrítics. El professorat de l'escola pública socialment desacreditat i responsabilitzat en exclusiva del fracàs escolar s'ha abocat al desànim.

institucionalment es pugui fer front a la minva generalitzada de l'ús del català dintre dels centres, ja prou malmès com a conseqüència de la pèrdua de prestigi social.

- Tant el tractament curricular del català a l'ensenyament, com l'oficialitat institucional i social de les lleis de normalització s'han revelat insuficients i ineficaces.
- A més, cal afegir-hi el desconcert degut, tant a al fet que l'aplicació i la gestió de la reforma educativa a secundària no ha tingut prou en compte el marc estructural i la realitat professional de la qual es partia; com pel que fa a la manca d'una política cultural, al marge de la institució escolar, que prestigiés l'ús del català entre els joves.

PER UN REPLANTEJAMENT DE LA QÜESTIÓ

Si el punt de partida que motivava aquest estudi era l'avaluació reflexiva, des de la interdisciplinarietat, sobre algunes de les causes que de manera més directa o bé més obliqua incideixen sobre la minva d'ús del català dintre dels centres públics de secundària; al capdavall, tot mena a concloure que una intervenció responsable en matèria de política lingüística educativa no pot desentendre's d'àmbits que no són intrínsecament de política lingüística, però que en són requisit. I que convé actuar amb sensibilitat, amb polítiques decidides i amb recursos adequats en aquests tres nivells:

Programàtics

Definint, a partir de la reflexió i el consens docent tant la funció escolar com el model educatiu de l'escola pública catalana.

El referent de la reforma és el model comprensiu anglosaxó: des d'una concepció igualitària i personalitzada, a la pràctica redueix els continguts a mínims de manera que fa inviable la igualtat d'oportunitats propugnada.

El suport pedagògic de la reforma és basa, d'una banda, un model tou d'educació, alternatiu al repressiu tradicional; de l'altra en el model constructivista basat en l'autoomia de l'alumne per construir el seu propi procés; curiosament, avui, en sintonia amb l'autonomia neoliberal i la descotextualització social propugnada pel discurs globalitzador. Vid. BALTASAR GRACIAN (*Colectivo de catedráticos y profesores*) "*El desmantelamiento de la enseñanza pública en España*": *LE MONDE diplomatique*, núm.71

Estructurals

D'organització i funcionament escolar i de transversalitat extraeducativa: cultura, joventut, lleure...

D'actuació

Fent un reconeixement de la realitat social damunt la qual es vol actuar i dissenyant un pla d'actuació que ordeni prioritats i que plantegi estratègies específiques per a realitats diferenciades

8. Part pràctica.

REFLEXIONS SOBRE L'EXTRAESCOLARITAT

Al Document 3/2000 elaborat pel consell Escolar de Catalunya, que duu per títol "Activitats extraescolars i complementàries", es defineix aquest àmbit com "*el conjunt d'activitats no incloses en el projecte curricular que es desenvolupen generalment en els centres (encara que no exclusivament) amb la finalitat de completar determinats aspectes del projecte educatiu, formar en aspectes socioeducatius o de lleure, o bé cobrir necessitats derivades del procés d'escolarització*".

Segons aquesta mateixa font autoritzada, el terme d'extraescolaritat identifica el que ve regulat per la llei 198/1987⁵¹, i que a l'escola pública⁵² fa referència al conjunt d'activitats realitzades fora de l'horari escolar, normalment externalitzades i monitoritzades, amb caràcter voluntari i a càrrec de l'AMPA.

Segons dades de la FaPaC⁵³, aquesta extraescolaritat, es concreta en activitats esportives (natació, futbol i bàsquet, en aquest ordre) i en l'àmbit de les no esportives: la informàtica, el teatre, l'anglès i les manualitats. Es tracta majorment (en un 70% dels casos) d'activitats gestionades per les AMPA i sense cap mena de participació per part del claustre de professors.

El fet diferencial doncs entre els centres concertats i els centres públics pel que fa a l'extraescolaritat rau en el fet que, mentre que a la concertada conforma un conjunt d'activitats integrades en el projecte de centre, amb caràcter obligatori dintre de l'horari escolar i a càrrec dels mateixos professors; als centres públics s'externalitza el monitoratge, no és un espai vinculant, ni per als docents ni per als alumnes, i orgànicament la gestió se sol derivar a l'AMPA.

⁵¹ Aquest Decret les defineix com "*les que tenen com a finalitat la formació dels alumnes en aspectes socioculturals de lleure no relacionats amb l'activitat escolar i que poden ser contemplats en el projecte educatiu de centre*" (2.1). a l'article 2.2 s'hi diu que "*tindran caràcter voluntari per als alumnes que 'hi acullin i es desenvoluparan fora de l'horari lectiu*".

⁵² A la concertada, aquesta extraescolaritat, al marge del concert, encobreix de fet la seva sisena hora a càrrec dels mateixos professors i s'integra en l'oferta del centre.

⁵³ Dades de l'enquesta elaborada per la FaPaC (1999)

En darrera instància, dependrà del grau de cohesió i participació dels pares⁵⁴ i de l'empatia i bona relació de l'AMPA amb la junta directiva o el claustre de professors⁵⁵.

En el mateix document, el consell Escolar de Catalunya entre altres recomanacions proposa: integrar l'extraescolaritat en una oferta global de centre; potenciar-la a secundària i recuperar els nivells de participació de la primària.

L'anàlisi i la reflexió de l'extraescolaritat que es planteja des del consell Escolar de Catalunya, a més de mostrar un cop més el greuge comparatiu entre la doble xarxa escolar (pública i concertada), no qüestiona la significació exclusiva de l'extraescolaritat com a activitat complementària i dirigida: bé sense res a veure amb el currículum (*Port Aventura*), bé com a extensió del currículum (sortides de treball).

No es fa referència a aquella extraescolaritat autònoma i autogestionada; entesa com a activitat de centre, dintre del centre i en horari de centre: l'ajardinament i la decoració, la pantomima, l'acollida d'exposicions, al vestíbul del centre; l'associacionisme d'estudiants; la comunicació d'experiències i el debat, la lectura literària a la biblioteca; la fonoteca, el cineclub, l'associació d'espectadors... poden conformar, sobretot per acumulació i implicació col·lectiva un marc d'extraescolaritat com el que aquí es vol dibuixar.

D'altra banda, la reflexió del consell Escolar de Catalunya passa per alt damunt de les causes que poden motivar la deserció extraescolar a secundària. S'hi detecta el baix nivell de participació, però no s'explora la quota de gestió dels alumnes (de secundària) que n'ha de motivar l'interès: l'extraescolaritat, quan no pertoca a l'AMPA, deriva del currículum, però enlloc defineix un espai de centre que promogui el protagonisme i la participació dels estudiants com al millor estímul perquè es facin seu el centre.

⁵⁴ En les darrers convocatòries per a eleccions de representants als Consells escolars de centre, rarament la participació ha arribat al 10% dels pares censats.

⁵⁵ El mateix document 3/2000 assenyala que "*no són infreqüents les contradiccions entre les AMPA i els claustres de centre públics en els criteris que han de prevaler en les activitats extraescolars... ni tampoc està definit ni regulat el paper del personal d'administració i serveis en les activitats que es realitzen en el centre fora dels horaris habituals*"

UNA KOINÉ DE CENTRE

Hi ha llengües que en períodes determinats, més enllà de la seva salut intrínseca (cohesió, extensió o productivitat) han estat subjectes a modes derivades de causes no només estructurals (polítiques, econòmiques o socials), sinó degudes també a motius superestructurals i de prestigi ètic o estètic. Així, el francès, l'italià o l'anglès han gaudit de moments d'ampli consens i acceptació. Reversiblement, que les llengües en procés de substitució passin per estadis intermedis de desacreditació és un fet a bastament constatat. El català, avui, viu (o sobreviu) en la paradoxa de tenir definit, per llei, un estatus en el currículum acadèmic dels estudiants de secundària; i tot i així (causa o conseqüència) el retrocés del seu ús en les relacions espontànies entre els joves dintre dels centres escolars palesa també una pèrdua de prestigi.

No hem d'obviar un conjunt de circumstàncies demogràfiques, polítiques i de marginalitat mediàtica que dibuixen un present i un futur problemàtics per a la llengua catalana; no obstant això, l'escola (on si no?) pot afavorir un determinat context ideal que atenuï la anormalitat lingüística de l'entorn a través de l'extensió dels espais de comunicació en les activitats extraescolars, tot propiciant l'experiència extracurricular, com a requisit per a estendre'n l'ús i millorar-ne el prestigi.

La qüestió és si un cop detectat el divorci entre llengua curricular i llengua d'ús dintre dels centres, aquest allunyament lingüístic respon, en darrera instància igualment, a un allunyament de l'univers d'interessos dels alumnes. Perquè: quins temes extra-acadèmics centren l'interès en les relacions orals entre els joves dintre dels centres? I en darrera instància: ¿Hi ha dinàmiques extracurriculars de centre, fora del marc estricte de l'aula, que conformin experiències de relació lingüística per als alumnes?

Potser l'actual marc educatiu que tendeix a personalitzar el progrés dels alumnes a través el seu currículum no para prou atenció a crear un entorn que faci possible les relacions horitzontals i la participació en un context de centre (*campus*) extern a l'aula. Si fos aquest

el cas, s'estaria baratant la possibilitat d'una llengua de referència (*koiné* de centre) apta i funcional per a altres àmbits, segurament més motivadors i més propers als seus interessos que el de les classes, i es perdria l'oportunitat d'incidir en un entorn d'experiència lingüística en català, intermedi entre la llengua d'aprenentatge i la llengua d'ús al carrer.

Em demano si l'actual sistema educatiu, que no preveu com caldria l'ocasió per a la relació horitzontal ni la participació dels alumnes en l'experiència formativa extracurricular, es revela suport o bé trava per a un propòsit normalitzador que malda per recuperar l'extensió de l'ús social de la llengua.

CULTURA I CULTURES

Sembla fora de dubte que els centres d'ensenyament, a més de vetllar per la socialització dels nois i noies, i de capacitar-los en les més diverses àrees, tenen la seva raó de ser com a vehicles i transmissors culturals. Amb tot, "ensenyament-aprenentatge" i cultura", tot i que comparteixen un cert camp semàntic, solen conformar experiències ben diferenciades: l'ensenyament-aprenentatge pren una perspectiva individual, allà on la cultura té una significació social; l'un accentua el seu caràcter instrumental i funcional, l'altra, el seu valor intrínsec de consum; mentre el primer no pressuposa-exigeix una satisfacció immediata, el producte cultural sí: si no interessa, s'abandona.

En definitiva, si l'aprenentatge-ensenyament és més o menys funcional i dirigista, l'experiència cultural, quan no ens cau al damunt com a forma de relació social col·lectiva, se'ns presenta més lliure i espontània, o potser impremeditada. És a dir: sense que hom pugui eludir uns altres referents culturals, l'individu pot posicionar-se a favor o en contra dels patrons culturals establerts com a model. I aquesta possibilitat dissident pot ser fins i tot atractiva quan el patró cultural es presenta com a indiferenciat de l'ensenyament-aprenentatge en el tram escolar obligatori.

És amb aquesta premissa, i particularment pel que fa als continguts de cultura catalana que haurien d'afavorir la normalització lingüística en el seu ús social espontani, que voldria considerar el següent: ¿Quina és la intensitat de l'oferta cultural que generen els nostres centres? ¿Quin nivell d'interès susciten aquestes activitats entre els alumnes? ¿Els centres actuen com a generadors i embolcalladors d'experiència lingüística interna? O bé: ¿la llengua d'aprenentatge –massa sovint, només la classe de llengua catalana- conforma una realitat dissociada del seu univers d'interessos –de lleure o mediàtic- habitualment en espanyol?

A l'escola secundària, els nois aporten uns referents culturals aliens a la cultura institucional que, a més d'actuar com a identificadors en el procés de gregarització inherent a l'adolescència, són assumits com a models alternatius a la cultura hegemònica. Es tracta de pràctiques escassament vertebrades i que per tant són difícilment programables si no es potencien les sinèrgies i no es dóna peu a la participació i a la gestió escolar extra-docent als mateixos alumnes. En aquest sentit, el còmic o el vídeoclip, el *fanzine* o les músiques actuals o els seus mites mediàtics són algunes realitats prou potents que no tenen cap reflex en una oferta cultural de *campus*.

UN ESPAI A RECUPERAR

Si com deia l'escola en l'etapa secundària, a més de vehiculadora de continguts, és fonamentalment el continent on es desenvolupa un entorn de relació, i doncs de pràctica lingüística, que podem avaluar de molt important i amb un interès intrínsec (al punt que ben sovint per als alumnes menys bons les classes són una mena d'IVA que han de suportar per poder continuar estant junts i xerrar), caldria pensar molt seriosament com es pot incidir damunt d'un percentatge, el que sigui, d'aquest immens cabal de temps de descompte.

I només hi ha una manera de poder atrapar-los en una part d'aquest temps: assajant propostes seductores que connectin empàticament amb els interessos reals d'aquests nois i noies, tot recuperant, allà on s'hagi afeblit, el compromís formatiu dels centres escolars.

Perquè: ¿no són justament les escoles els espais idonis per construir referents culturals identitaris? ¿No es a través de les activitats culturals que els centres d'ensenyament han de connectar amb la realitat exterior i han de motivar els alumnes? En definitiva, em demano si el procés de normalització lingüística està entorpit per un marc educatiu molt constrictiu pel que fa a la generació de dinàmiques de participació cultural, que afavoreixin l'experiència cultural i identitària, i que motivin la participació i la producció lingüístiques.

En aquesta darrera secció que intitulo "Part pràctica", s'hi recullen cinc propostes d'activitat extraescolar a secundària (teatre, ràdio, intercanvi, biblioteca i revista). Es tracta d'activitats que permeten:

- Connectar amb els interessos reals dels alumnes i generar experiències motivadores.
- Afavorir la cohesió dels alumnes
- Un elevat grau de protagonisme en la gestió organitzativa.
- Crear expectativa entre els més joves per la intrínseca rotativitat que genera l'activitat.
- Dotar de contingut l'extraescolaritat més formal del centre (sant Jordi, setmana cultural...)
- Cohesionar, a través de la participació directa o indirecta, el conjunt de la comunitat educativa: departaments AMPA
- Projectar el centre enfora.
- Identificar els centres que la promouen
- Fidelitzar i vincular els seus participants en l'activitat més enllà del seu pas per l'institut.
- L'educació de valors tant directes com indirectes.

Però, sobretot, pel que aquí es planteja, s'han revelat com a propostes molt productives quant a la normalització lingüística (real) que es vol dinamitzar.

Es tracta d'activitats consolidades experimentades i avaluades.

Aquestes activitats no han estat directament vinculades al currículum dels alumnes: la il·lusió dels seus impulsors i la imaginació organitzativa dels centres les han fetes possibles.

Cadascuna d'aquestes activitats es presentada i signada pels mateixos professors i professores que en tenen cura i n'he respectat literalment la seva exposició sense fer-ne cap altra valoració ni intermediació.

Constitueixen un mosaic d'algunes activitats que són possibles perquè s'estan fent actualment en centres de secundària de titularitat pública.

1. TEATRE

Caracterització de l'activitat

Tallers de teatre:

Es tracta d'una activitat de caràcter extraescolar que pretén cobrir el buit de formació artística que patim els centres d'ensenyament secundari i al mateix temps interessar i implicar els alumnes en un procés creatiu. Contempla la formació artística, intel·lectual i humana. Els tallers giren a l'entorn d'un eix temàtic (autor, moviment...) que canvia cada curs.

Estructura de funcionament

L'activitat s'adreça als alumnes de segon cicle d'ESO i als de Batxillerat, en horari extraescolar i amb caràcter voluntari. El nombre de participants directes es limita a un màxim de 20 alumnes, per les característiques que té el taller, tot i que indirectament n'hi poden participar molts més (disseny llums, escenografia, so, vestuari ..). També es demana en alguns casos la col·laboració dels pares (realització vestuari o escenografia, entre altres) i professors.

El taller es desenvolupa entre els mesos d'octubre i abril amb una sessió setmanal de 3 hores. Quan s'acaba es fa una presentació pública del treball en forma d'espectacle teatral. El professor que coordina el taller dins de l'institut sol ser el coordinador de les activitats extraescolars, el monitor que dirigeix el taller és un professor extern (intern a vegades) amb formació teatral.

Dins del centre, l'activitat ha tingut sempre molt bona acollida i es considera una de les activitats preferents en l'organització dels horaris i els espais d'extraescolars. Cada any se celebra a més, un festival de música i teatre (coincidint amb Sant Jordi) en què es presenta el treball realitzat durant el curs i que està obert a alumnes, ex-alumnes, pares i públic en general.

Els tallers de teatre tenen el recolzament (moral i econòmic) de l'AMPA i el consell Escolar; el reconeixement de l'Ajuntament de Torelló expressat en forma d'ajudes (cessió del teatre municipal) , felicitacions i reconeixement públic en els plens municipals. També hi ha connexions i participació amb activitats organitzades pels grups de teatre de la població de Torelló. Hi ha hagut sempre un ressò important en la premsa local i comarcal, així com també en les revistes internes del centre i en la pàgina web del nostre institut.

Història de l'activitat

L'activitat es va iniciar al 1985 i fins avui s'ha desenvolupat de forma ininterrompuda.

S'ha participat en diferents mostres i festivals de teatre.

- Festival de teatre de l'Ensenyament Mitjà Públic.
- Fira de teatre al carrer de Tàrrega.
- Mostra de teatre Jove de Mollet del Vallès (primer premi).
- Rencontres de Théâtre Lycéen de Marsella.
- Mostra de teatre do Ensino Medio (Vigo).
- Tallers de teatre de l'ensenyament secundari (organitzats per la Fundació "La Caixa" i l'institut del Teatre)

També s'han desenvolupat activitats paral·leles com ara visita a exposicions, espectacles teatrals, escriptura de guions teatrals, participació en la inauguració del teatre Cirviànum de Torelló, etc.

Valors treballats.

Formació artística: Adquisició de tècniques d'expressió que permetin la creació, realització i representació d'un muntatge teatral.

Formació intel·lectual: Desenvolupar el sentit crític. Conèixer autors i corrents teatrals i artístics.

Formació humana: Educar els sentiments i les emocions. Aprofundir en l'autoconeixement. Intentar canalitzar els conflictes interns propis de l'etapa de maduració de l'adolescència cap a la creativitat, per tal d'evitar que aquests conflictes derivin cap a situacions d'inadaptació i marginació. Adonar-se de la importància del treball en equip i que tots i cadascun dels membres que participen en el taller han de responsabilitzar-se'n.

Productivitat lingüística de l'activitat

L'activitat s'ha desenvolupat sempre en llengua catalana, tot i que hi participen tant alumnes catalanoparlants com castellanoparlants. L'expressió oral es treballa amb especial cura tot i les dificultats que suposa memoritzar i recitar (interpretant) un text escrit en llenguatge literari, o arcaic a vegades, amb alumnes que desconeixen aquests registres.

Valoració-avaluació.

La valoració que fem d l'activitat és altament positiva pel grau d'entusiasme que crea en els alumnes que hi participen, així com també en les famílies implicades i els companys que en poden veure els resultats. Sens dubte, són les activitats d'aquest caire les que doten de vida pròpia els centres, fan que els alumnes s'hi sentin implicats, es facin seu l'institut, hi vinculin moments emotius, i els quedi un record que caracteritza i identifica el centre quan ja no hi són. Així ho demostren les trobades d'ex-alumnes que han participat en l'activitat i que vénen a veure els tallers anys després d'haver abandonat l'institut.

Dolors Collell,
IES Cirviànum, Torelló

2. MITJANS DE COMUNICACIÓ. LA RÀDIO

Introducció

El fet que una escola tingui l'oportunitat d'elaborar i emetre un programa radiofònic i que els protagonistes siguin els alumnes d'ESO és si més no, insòlit. I encara ho és més si aquesta experiència ja té sis anys de vida.

És una oportunitat que nosaltres hem volgut aprofitar perquè pensem que una escola no està limitada per les quatre parets que la conformen i que l'ensenyament que s'imparteix, les actuacions pedagògiques i tota la creativitat resultant de les activitats escolars no són patrimoni exclusiu de les aules.

I res millor que un programa radiofònic per sortir de les quatre parets i fer sentir l'escola fora del seu àmbit. I no només l'escola, sinò el que és més important: les veus dels alumnes dient el que pensen i el que senten i també opinant sobre aquelles qüestions que semblen únicament reservades als adults.

Aquest taller s'ofereix als alumnes de 2n cicle d'ESO. Tot i presentar-se connectat bàsicament amb l'àrea de Llengua, també hi apareixen alguns aspectes relacionats amb l'àrea de Tecnologia i amb les àrees de Ciències Naturals i de Ciències Socials. De fet la interdisciplinarietat és imprescindible per arribar a assolir els objectius didàctics.

Objectius

Introducció a la Ràdio com a mitjà de comunicació i com a possible sortida professional o d'estudi.

Creació d'un producte radiofònic propi, és a dir, elaboració d'un programa que s'integra en la programació setmanal de Ràdio 7 Vallès, l'Emissora Municipal de Granollers.

Participació en la dinàmica ciutadana, fent sentir la seva veu i col·laborant en les manifestacions culturals del municipi.

Descripció

L'activitat s'ofereix a tots els alumnes en general, i s'aconsella, especialment, a aquells alumnes amb dificultats en l'àrea de llengua o bé quan convé educar l'autoestima. El treball en grup i les característiques especials que concorren en aquesta activitat faciliten que alumnes amb dificultats del tipus abans esmentat millorin espectacularment.

El programa radiofònic, que s'anomena *Microestudi*, té una periodicitat setmanal i una durada de 30 minuts. Els alumnes estan dividits en tres grups de sis o set persones. Al llarg del trimestre cada alumne haurà enregistrat i emès tres programes.

La gravació dels programes es realitzen a les instal·lacions de l'Emissora Municipal els dimecres a partir de les 3 de la tarda. El programa s'emet tots els diumenges a les 10 del matí en el 107.6 de la F.M. Per tal d'assegurar la seva continuïtat. Al llarg del curs hi participen uns 60 alumnes aproximadament i atès que porta en antena sis anys, són més o menys uns 350 alumnes els qui hauran aprofitat aquesta oferta fins ara.

Els alumnes del primer trimestre prenen part en les decisions que determinen la composició final dels diferents apartats del programa radiofònic. Els alumnes que s'hi apunten els altres dos trimestres han de respectar la composició bàsica del programa; tot i que poden introduir-hi algunes variacions si es creu oportú.

No sempre, els joves tenen l'oportunitat d'expressar les seves idees i donar a conèixer les seves opinions i inquietuts i quan ho fan no es valora suficientment el missatge que ens volen fer arribar. I valdria la pena escoltar-los perquè sovint ens estan mostrant molt clarament el camí que haurien de seguir els pares, els mestres i ...que no s'ofenguin, també els governants.

Per exemple, la Maunya Farhouni és una noia que estudia quart d'ESO al nostre centre. No fa gaire que va arribar aquí. Vivia en un poble molt petit a la vora de Nador. Ella té moltes coses a dir. Li costa d'expressar-se en català. Ho intenta i ho fa molt bé.

El dissabte 7 d'abril del 2001, sortia per antena i s'expressava així:

La gent pensa que com que som immigrants no tenim cases i ens morim de gana... però això no és veritat. Sí que en tenim de pisos i cases i grans ciutats i molt boniques per cert.

Bé. Jo tenia una casa. Potser no era la més bonica però era la meva casa.

El meu país és pobre, però per mi és un dels més bonics que hi ha. Els meus companys creuen que vivim en un desert. És veritat que tenim un desert, la seva bellesa és admirable, però també hi ha muntanyes i platges i moltes coses més, que la gent podria conèixer però que no coneix.

Sí, el meu país és pobre i potser la nostra cultura és molt tancada però sabem conservar els nostres costums. És veritat que tenim coses bones i coses dolentes però això passa a tot arreu.

Nosaltres els musulmans fem el que diu l'Alcorà. Hi ha gent que no el respecta. Jo no dic que faci tot el que mana però sempre l'he respectat i sempre ho faré. La meva família sempre ha seguit els manaments de l'Alcorà i tot allò que s'ha de fer.

Nosaltres respectem molt la gent gran. Quan vaig arribar a Granollers em va sorprendre molt el mal tracte que donaven a una senyora gran i fins i tot la van dur a una residència. Això, per nosaltres és com un crim.

Jo vaig nèixer en un poble molt petit i ens coneixíem tots. Quan jo era petita em llevava molt d'hora i anava a l'escola amb els meus cosins. Sempre passàvem pel mateix camí i sempre hi trobàvem un senyor molt gran assegut en un pedrís. Nosaltres ens hi acostàvem i li besàvem la mà; seria de mala educació passar davant d'una persona gran i no fer-ho i no demanar-li si volia alguna cosa o ajudar-la si fos necessari.

Trobo que el respecte a les persones grans és bonic i és una de les coses bones que nosaltres tenim però la gent no ens coneix. Per això ho dic aquí perquè tothom sàpiga que tenim coses molt bones per a oferir. Si tots ens coneguéssim millor, ens respectariem més i seriem més feliços.

També hi ha la participació més breu en falques que recorden als oïens quin programa escolten. Duren molt poc, 10 segons aproximadament. Un exemple:

Tachin, tachin (una ràfega musical curta)

Locutor: Voleu saber/ perquè/ el nostre programa es diu/ Microestudi?/ Perquè estudiem poquet!

Tachin, tachin.

Ve't aquí una altra:

Efecte sonor: bens que parlen entre ells, beeee!.

Locutor: Apunta't a Microestudi, em deien, que faràs amics.

Efecte sonor de bens.

Podríem posar molts altres exemples. L'activitat satisfà molt els alumnes. S'ho passen bé.

Se senten importants. Estan molt motivats i, és clar, augmenta la seva autoestima.

Agraeixen que algú els digui que ho fan bé.

També cal ressaltar l'esforç que realitzen aquells alumnes que tenen grans dificultats per llegir o escriure o tenen una dicció deficient. Se senten molt valorats quan aconsegueixen, amb molt d'esforç, dir una frase correctament.

Pel que fa a la llengua, l'activitat és molt productiva atès que propicia:

- Escriure els guions pensant que els missatges seran orals.
- Utilitzar un llenguatge assequible i de fàcil comprensió.
- Parlar sense que es noti que es llegeix.
- Confeccionar guions radiofònics.
- Redactar i estructurar notícies radiofòniques.
- Realitzar entrevistes.

I tot això amb la motivació extralingüística pròpia del mitjà radiofònic com ara: saber utilitzar els comandaments d'una taula de so; conèixer els elements tècnics d'una emissora o utilitzar gestos per comunicar-se amb el control.

L'objectiu de realitzar un programa setmanal que s'emet a l'emissora municipal Ràdio 7 Vallès fa que totes les activitats s'hagin de realitzar en funció de les emissions radiofòniques. A més, demana un esforç suplementari perquè s'han de dedicar més hores a la tasca de gravació dels programes a l'emissora

D'altra banda, però, el fet de formar part de la programació de l'emissora, comporta que els alumnes se sentin molt responsables dels seus programes.

Josep Lluís Campoy Ariño

Escola Municipal del Treball, Granollers

3. VIATGE PAÏSOS CATALANS

Introducció

L'escola la Vall del Tenes, situada a Santa Eulàlia de Ronçana, Vallès Oriental, és un centre de Segon Ensenyament promogut i finançat pels Ajuntaments de Bigues i Riells, Lliçà d'Amunt, Lliçà d'Avall i Santa Eulàlia, reunits amb finalitats primordialment educatives com a Mancomunitat de la Vall del Tenes. L'escola va ser creada el curs 1980-1981. En els primers anys es cursaven ensenyaments de BUP i COU i el 1r cicle de FP Administratiu i Mecànic.

Durant aquests 21 anys de funcionament de l'escola s'ha produït una sèrie de canvis molt importants tan pel que fa al seu funcionament a nivell intern, com canvis externs que han incidit en aquest.

A nivell intern s'han produït canvis en la direcció, introducció de la reforma, divisió de l'escola en matí i tarda, augment molt gran del número de professorat...

A nivell extern ha tingut una incidència molt gran el creixement espectacular de la població dels municipis de la Vall del Tenes que va provocar un augment molt gran del número d'alumnes. Un creixement d'alumnes sociològicament molt diferents de l'alumnat inicial que venia a l'escola, que era de família tradicional de poble i de parla catalana. Amb aquest creixement van arribar alumnes procedents de l'àrea metropolitana de Barcelona amb una situació social i lingüística molt diferent.

Un altre element que no es pot obviar és que fins l'any 1992-93 els alumnes que venien a l'escola de Segon Ensenyament pagaven una quota i per tant molts dels que venien ho feien perquè era una opció a un tipus d'escola i a un Projecte Educatiu.

Actualment és una escola concertada de titularitat municipal que l'alumnat no paga i recull exclusivament l'alumnat de Bigues i Riells i Santa Eulàlia de Ronçana, ja que a Lliçà d'Amunt amb la reforma es va crear un institut que recull l'alumnat de Lliçà d'Amunt i de Lliçà de Vall.

Aquesta introducció, una mica llarga, és necessària per trobar una explicació a una experiència que amb el temps i vist en perspectiva sembla irrealitzable. Cal esmentar com un altre element molt important, la joventut d'un claustre format per pocs professors i molt engrescats en un projecte pedagògic que en aquells moments i encara ara era prou innovador i en el qual s'hi creia.

Malgrat tot, fins ara l'Escola no ha renunciat a aquest projecte, que actualment, i des de fa quasi cinc anys està congelat.

Per entendre aquesta experiència cal tenir en compte que entre els objectius fonamentals de l'escola, destaquen els següents:

L'educació humana integral de les persones dels alumnes alhora que la instrucció científica en les matèries que s'hi ensenyen.

La catalanitat, reflectida en l'ús normal de la llengua catalana com a vehicle d'expressió i d'ensenyament, la incorporació de continguts culturals catalans i l'actitud d'amor actiu als Països Catalans.

L'arrelament a la realitat social i cultural dels pobles a què pertany, de la contrada i de la comarca.

D'aquests objectius és on neix la proposta de viatge de Països Catalans, el qual, tant per l'època que solen fer-se, com per la mentalitat prèvia amb què s'hi va, esdevenien unes vacances vigilades sense cap finalitat.

El viatge de Països Catalans tenia els següents objectius:

- El coneixement directe del territori a visitar en forma de descoberta.
- La convivència humana fora de l'escola entre els alumnes i entre alumnes i professorat.
- L'ensinistrament en les tècniques, per a alguns noves, de l'excursió col·lectiva (acampada, cuina, mitjans de locomoció...).
- L'estudi teòric abans i després del viatge de les terres a visitar i, molt específicament, durant la setmana del viatge.

- Passar-s'ho bé, igual o millor que un viatge corrent de fi de curs.
- Suplir unes activitats que la majoria d'alumnes no han realitzat mai: sortir amb colla, realitzar activitats que normalment no fan, donar noves perspectives d'oci, etc.

Planificació

La Comissió de Països Catalans, formada per alumnes i professors, era l'encarregada de fer la planificació del viatge des del principi de curs. Aquesta comissió es reunia periòdicament i feia un seguit de propostes al claustre.

En un primer moment, quan a l'escola hi havia pocs alumnes, amb l'objectiu de fer més engrescadora la sortida, eren els alumnes qui feien la proposta d'anar a un dels territoris dels Països Catalans, un cop escollit el territori entre: Catalunya Nord, País Valencià, Illes Balears i Pitiüses, Franja de Ponent i Delta de l'Ebre.

Amb el temps es va anar tancant el projecte i l'objectiu era que l'alumnat que feia BUP i COU i FP quan acabés la seva estada a l'escola hagués anat a tots els territoris que formen part dels Països Catalans.

La primera tasca era l'estudi previ dels itineraris, preveure les possibilitats d'allotjament i de mitjans de transport, tant pel trasllat inicial com dintre del territori a estudiar, partint de la necessitat de fer-ho amb les mínimes despeses possibles. Després de traçar aquestes directrius la comissió feia uns viatges de prospecció sobre el terreny. Aquestes predescobertes eren:

per comprovar la viabilitat dels projectes fets, essencialment preus, recorreguts, mitjans de locomoció, possibles albergs, càmping....

per establir contactes amb persones de la zona, relacionades amb el món de la cultura i l'ensenyament.

preparar un material àudio-visual que servís alhora de reclam per als alumnes que no estaven prou engrescats i d'informació complementària.

La segona tasca de la comissió era fer un pressupost pel viatge el més ajustat possible i organitzar una sèrie d'activitats com eren la venda de números per rifar una panera per

Nadal o realitzar un Quinto, amb l'objectiu de rebaixar el cost del viatge, pels alumnes que voluntàriament hi participaven.

Treball previ.

Un cop precisades les possibilitats de realitzar el viatge segons el pla previst es procedia a inscriure els alumnes que volien participar-hi a formar els equips d'alumnes, tant per al viatge com per al treball teòric.

Aquesta distribució es feia per agrupaments espontanis dels alumnes, en un número de 15 a 20, segons preferències i afinitats, també podien escollir l'itinerari segons aptituds i preferències. L'itinerari juntament al lloc també el grup escollia el mitjà de transport: a peu, amb bicicleta o transport públic.

L'estudi previ consistia en:

- a) Facilitar als alumnes dels diferents grups una documentació general inicial en forma de resum esquemàtic, dossier, sobre geografia, història, llengua i literatura.
- b) Dedicar algunes classes o hora de trobada del grup, per explicar temes relacionats amb els objectius del viatge.
- c) Donar unes normes generals de recerca de cada grup que pogués aplicar com a comprovació i ampliació in situ d'allò que s'havia estudiat prèviament.

Simultàniament cada grup amb el professor/a que la comissió assignava a cada grup, realitzaven la preparació concreta del viatge: tant la distribució de serveis (neteja, cuina) com l'aportació de material d'ús col·lectiu o individual (sacs de dormir, fogons, atuells, eines de bicicleta etc., també es pactaven les normes de convivència a assumir per a tots.

Durant la descoberta

Cada grup, amb el professor/a que li tocava realitzava el viatge previst. Les descobertes podien tenir caràcter itinerant, desplaçant-se en el territori i dormint cada dia a un lloc

diferent, o radial que significava dormir sempre al mateix indret i fent sortides de matí al vespre.

Alguns cops els grups intercanviaven els llocs d'estada. Aquesta va ser una solució emprada en els darrers anys ja que es va arribar a tenir més de 30 grups en un mateix territori.

La primera feina era la recollida de material per grups a fi d'aplegar el màxim les dades de les comarques o zones treballades. El segon pas era l'elaboració d'una memòria partint d'aquestes dades, o de fer una exposició mural i del material aconseguit a la biblioteca.

Una tercera feina era la redacció en net del dietari del viatge fet bàsicament per un cronista o repòrters gràfics, que tenia com a finalitat, sobretot, fixar-se en l'anecdota de cada grup. També hi havia grups que realitzen un àudio-visual.

I finalment es feia una posada en comú del viatge on es revisaven diferents aspectes relacionats amb el treball realitzat, si s'havien assolit els objectius, les relacions i la convivència del grup ...

Les activitats realitzades eren valorades des de les diferents àrees de coneixement com una nota més de la tercera avaluació.

També el professorat dedicava un o dos dies de reunió per fer una revisió acurada en diferents aspectes: treball realitzat, convivència, incidències, casos particulars que servien per a informar el tutor/a d'aspectes destacables de l'alumnat.

Valoració

El viatge des dels seus inicis al curs 1981. 1982, va anar canviant i adaptant-se als canvis que a l'escola es van produir sobretot pel que fa a un creixement molt gran del número d'alumnes. Els objectius es van mantenir i a partir del 1992 es va introduir una nova modalitat, molt interessant pel que representava, l'intercanvi. L'intercanvi es va realitzar amb diferents instituts Públics del País Valencià, concretament amb Catarroja, a l'Horta, a Oliba a Cocentaina i a Pego. Amb l'intercanvi s'aconseguia una relació més gran entre nois i noies i entre famílies, que el mateix temps facilitava un coneixement molt més proper de la

realitat, cultural i lingüística. Per altra banda es mantenia la descoberta de PP CC per a la resta d'alumnes.

La introducció de la LOGSE i del crèdit de Síntesi va trencar la dinàmica creada fins aleshores, havent-se de fer en grup classe i que va ser possible només per l'alumnat de Formació Professional fins el curs 1996-97.

De fet i mirat amb perspectiva aquest viatge tant per als professors com per als alumnes ha estat molt enriquidor tant des del punt de vista personal com d'escola. Ens ha ajudat a mantenir contacte amb gent dels diferents territoris dels Països Catalans, hem compartit experiències, projectes i contactes personals, que encara es mantenen.

Fa il·lusió després de tots aquests anys trobar alumnes que havien fet el viatge o l'intercanvi i encara els queda un record inesborrable i el primer que et demanen és si encara es realitza aquest viatge i també mostra l'empremta que ha quedat que és que molts alumnes que van fer intercanvi encara mantenen relacions personals i familiars.

Ens satisfà que després d'anys una de les màximes que teníem a l'hora de preparar la sortida i que havíem adaptat d'un llibre d'en Josep Maria Espinàs, es manté viva. Aquesta màxima deia *Viatjar és per damunt de tot, conèixer i gaudir. Un tret sense l'altre no es pot entendre; no es pot arribar a conèixer sense gaudir, i no s'entén el fet de gaudir sense conèixer. Simplificadament volíem dir: "Trepitjar per a conèixer, conèixer per a estimar".

Lluís Torner i Quim Sabé

IIES Vall del Tenes, Santa Eulàlia de Ronçana

4. LA BIBLIOTECA/MEDIATECA

Característiques

L'I.E.S.M. FERRAN TALLADA organitza el servei de la seva Biblioteca/Mediateca al voltant del currículum de l'Ensenyament Secundari (E.S.O., P.G.S., Batxillerat, i cicles Formatius) amb l'objectiu de:

- donar suport a tot l'alumnat i a tot el professorat en totes les tasques d'ensenyament/aprenentatge
- possibilitar a l'alumnat l'assoliment de tots els continguts curriculars, entre els quals, la cerca i elaboració d'informació
- dotar l'institut d'una valuosa eina de tractament de la diversitat
- possibilitar a l'alumnat d'educar-se en l'hàbit d'utilitzar una Biblioteca/Mediateca (eina imprescindible en la seva vida tant per informar-se sempre que calgui així com per formar-se i gaudir sempre que en senti la necessitat)
- propiciar la lectura (en el sentit més ampli del terme)

Per a aconseguir aquest objectiu múltiple, l'institut disposa de dues aules intercomunicades i condicionades com a sales de treball, lectura i consulta amb taules i cadires suficients per poder encabir un grup classe sencer, amb ordinadors connectats a Internet, amb magnetoscòpis i aparells de televisió (amb connexió a canals estrangers per facilitar, tant l'aprenentatge de les llengües estrangeres que s'ensenyen al centre, com per possibilitar a l'alumnat d'altres països el contacte amb la realitat de la que provenen) i de ràdio, amb aparells reproductors de so (*walkmans* i *discmans*), amb prestatgeries i armaris per als documents (llibres, revistes, diaris, cintes de vídeo i d'àudio, CDs, CD-roms, disquets, dossiers de fulletons i de retalls de premsa, treballs de recerca, crèdits de síntesi, i altres tipus de treballs de l'alumnat i memòries del professorat, etc...). Aquests materials

es disposen al seu lloc, en funció de la ubicació que els correspon d'acord amb la C.D.U., un cop classificats (actualment estem treballant en l'elaboració del catàleg informatitzat a través del programa *Pergam*).

Cal afegir que no tot el fons documental de l'institut (que en l'actualitat consta d'aproximadament 13.000 volums) està a l'espai de la Biblioteca/Mediateca. Els documents que són d'ús freqüent per part del professorat es troben als despatxos dels diferents Departaments en préstec permanent.

Els documents de què disposem responen a una ampla varietat de matèries i, igualment, a una ampla adaptabilitat per tal de satisfer tot tipus d'usuaris/es tan en el vessant curricular com en el dels interessos personals i complir així amb els objectius que ens proposem.

Per organitzar l'espai i els materials, per dur a terme les tasques tècniques de preparació dels documents, per atendre alumnat i professorat i per dinamitzar el Servei, l'institut destina una professora a la Biblioteca/Mediateca. Aquesta persona dedica les trenta set hores i mitja del seu horari laboral a aquesta feina així com a les reunions de claustre i a les tasques de coordinació necessàries per al bon funcionament del Servei.

Estructura de funcionament

A més del fons, dels aparells, del mobiliari, i de la persona responsable del Servei, cal pensar en un horari d'atenció que permeti a l'alumnat fer ús de la Biblioteca/Mediateca autònomament. Així reforcem i impulsem l'ús de la Biblioteca Pública que serà la que podrà utilitzar, sempre que li calgui, al llarg de tota la seva vida.

Obrim la Biblioteca/Mediateca sis hores diàries de dilluns a dijous (d'11:00 a 11:30 i de 13:30 a 19:00) i dues hores els divendres (d'11:00 a 11:30 i de 13:30 a 15:00), sempre en hores en que hi ha bon nombre d'alumnes que no tenen activitats lectives: les hores d'esbarjo del matí i de la tarda, les hores de descans per dinar i les hores de la tarda en que hi ha alumnes d'ESO i batxillerat que no tenen classe.

Per l'ús de la Biblioteca/Mediateca fora d'aquest horari el professorat disposa de les claus d'accés a les sales i, així, pot accedir-hi, amb el seu grup classe, sempre que li calgui.

La Biblioteca/Mediateca, per tant, la utilitzen els nois i noies pel seu compte, per treballar, buscar informació en qualsevol tipus de suport documental o per passar una estona de lleure llegint, escoltant música, veient una pel·lícula, etc. La utilitzen amb el seu grup classe (de tots els nivells i etapes) juntament amb els seus professors i professores per buscar i elaborar informació relacionada amb Crèdits Comuns, Crèdits Variables, Matèries Optatives, Matèries de Modalitat, Crèdits de Síntesi, Treballs de Recerca, preparació de colònies, viatges, etc.... I, la utilitza el professorat per preparar el seu treball amb l'alumnat.

Història de l'activitat

Fa 16 anys que l'institut (llavors Escola Municipal de Formació Professional) es va plantejar disposar de Biblioteca i, des de llavors, aquest Servei ha funcionat sense interrupció.

Com que en aquell moment el volum de feina del Servei era molt menor que en l'actualitat, perquè el centre era molt petit, la professora responsable de la Biblioteca (que no era, encara, Mediateca) destinava només una part del seu horari de treball a l'Escola a aquesta nova tasca. Va ser en augmentar significativament el nombre de grups classe i de professorat, quan calgué anar augmentant progressivament la dedicació fins arribar, ja fa ara uns quants anys, a la situació actual.

L'objectiu amb que nasqué la Biblioteca era el mateix que té ara.

És per això, i per treure el màxim rendiment a l'esforç que tant el centre com l'institut Municipal d'Educació de Barcelona feien (i fan en l'actualitat) que sempre hem donat prioritat a l'ús continuat del Servei per part de tota la comunitat educativa. Això ha significat que sempre hem posat les tasques educatives i pedagògiques davant de qualsevol altra feina més tècnica. Per això la nostra Biblioteca/Mediateca està encara funcionant sense

catàleg i estem ara en plena etapa de confeccionar-lo, sota la mateixa escala de prioritats que en els seus inicis.

Les úniques tasques tècniques ineludibles per poder funcionar amb normalitat han estat, per a nosaltres, la classificació decimal dels documents (per tal que tinguin un lloc concret a la prestatgeria, que els faci ràpidament localitzables, i perquè estiguin junts tots els que tracten els mateixos temes) i la organització del Servei de Préstec.

Sempre que ha estat possible, el centre ha dedicat també part de l'horari d'altres membres de la comunitat educativa a la Biblioteca/Mediateca. Aquests, en funció dels seus interessos i habilitats personals han desenvolupat i desenvolupen tasques diverses : buidat de premsa, retolació i senyalització de les sales, control d'arribada de revistes, buidat dels fulls de registre d'usuaris/es, ampliació de l'horari d'atenció a l'alumnat, etc.

Valors treballats

La presència de la Biblioteca/Mediateca permet treballar directament i indirecte valors relatius al respecte per l'altre tant en sentit restringit (l'alumna/e que està assegut al costat , els que ocupen altres seients a la sala...) com en un sentit més ampli i abstracte (les diferències culturals, socials, físiques, idiomàtiques, etc. de persones d'altres punts del planeta).

Ahora, es treballa l'interès i la curiositat per allò que no coneixem o que és diferent i l'alegria per la riquesa i la meravella de la diversitat i la diferència.

Treballem, també, la importància de la disciplina personal en la consecució dels objectius que ens marquem. En aquest cas, posem l'èmfasi en la rellevància del silenci i la discreció durant el treball personal i per respecte al treball d'altri. En l'ordre, tant en els efectes personals com en la seqüència de la cerca i l'elaboració d'informació. En el rigor i la exactitud tant en la presa de dades com en la seva posterior elaboració. En la constància i la perseverància en el desenvolupament de les tasques que s'emprenen.

El respecte i la cura per l'espai que ocupa la Biblioteca/Mediateca, pels aparells, objectes, mobiliari etc. que ens faciliten l'estada i la feina. La necessitat de mantenir i conservar el patrimoni comú i de deixar-lo sempre a punt per tornar a ser utilitzat per un mateix o per una altra persona.

En resum, treballem el sentiment de profunda solidaritat cap a tot el nostre entorn, que ens sustenta i del que formem part tots i cadascun de nosaltres.

Productivitat lingüística de l'activitat

La Biblioteca/Mediateca de l'I.E.S.M. Ferran Tallada realitza la totalitat de la seva acció en català.

El català és l'idioma de tota la comunicació, tant oral com escrita (rètols, avisos, comunicats, converses, etc...).

Pel que fa a la compra de documents es respecta l'idioma en què originalment foren escrits, en el cas del català i del castellà. Les traduccions les comprem, sempre que sigui possible, en català.

Per afavorir l'aprenentatge de les llengües estrangeres que s'ensenyen a l'institut, adquirim llibres, revistes i cintes de vídeo en anglès i francès.

Ara bé, pensant en l'alumnat que té el castellà com a llengua materna comprem, també, llibres de creació literària en castellà per facilitar, si així ho desitgessin, el contacte directe entre el text i el lector o lectora, que, d'aquesta manera es pot identificar molt més efectivament amb els valors, sentiments i emocions que cada obra transmet (això és molt evident, sobretot, en el cas de la poesia).

L'acceptació de la Biblioteca/Mediateca

Al nostre institut, tant l'alumnat com el professorat consideren com un fet absolutament normal que la Biblioteca/Mediateca estigui oberta cada dia i que, igual que hi ha "profes de

llengua” que fan classes de llengua, hi hagi una “profe de Biblio” que s’ocupi de la “biblio”, mantenint el Servei en funcionament i atenent a tothom que l’utilitzi.

Es compta amb el suport que dóna i amb la vida que desprèn.

El professorat, per a la preparació de les seves classes i per a la realització de part de les mateixes i perquè l’alumnat hi busqui informació. L’alumnat, per buscar la informació que li cal per estudiar, per fer treballs, per ampliar o completar temes ... I, tots dos col·lectius, per a gaudi personal en hores d’esbarjo.

Sovint, quan canvien de centre i, posteriorment ens visiten, alumnes i professors i professores ens confessen com enyoren aquest Servei que no existeix allà on ara estudien o treballen.

Tant de bo, la Biblioteca/Mediateca Escolar amb la seva o seu “profe de biblio” esdevingui una presència normalitzada a qualsevol centre, com ho és ara el “profe de mates” o la “profe de tecno”, poso per cas!

Maria Anglada

I.E.S.M. FERRAN TALLADA (Barcelona)

5. LA NOSTRA, REVISTA DE CENTRE

Plantejament

A partir de l'interès que havia suscitat entre els alumnes de 4t d'ESO un crèdit variable sobre premsa escrita, es va donar impuls a la iniciativa de promoure un altre cop, amb anterioritat se n'havia fet en tres moments diferents, la revista de l'institut.

Inicialment es tractava de maquetar unes seccions fixes que fossin atractives i de preveure i organitzar uns responsables per a cada secció.

La maquetació i l'edició, amb l'ajut del *power point*, i amb una bona organització feia viable el nostre propòsit de treure un número mensual.

El repte d'aquesta periodicitat (aquesta era la primera novetat: les revistes anteriors mai havien tret més de tres números per curs) venia donat per una reflexió prèvia: una revista trimestral, quan no tenia un marcat caràcter institucional (notícies de centre, sant Jordi...) perdia interès per l'extemporaneïtat de les notícies que apareixien quan ja no ho eren.

La instal·lació de la maqueta de la revista, amb distribució d'espais i seccions, a l'ordinador de la biblioteca de l'institut, al qual hi podien accedir amb un *password* els membres de l'equip de redacció, havia de permetre de col·locar i tractar els seus escrits que duïen en disquets, segons les seves disponibilitats, en els terminis convinguts.

La maquetació amb el *power point*, però, no ha acabat de funcionar. Sense l'assistència continuada d'algun informàtic, que gairebé hauria d'estar vinculat a l'equip de redacció, és fa difícil vèncer els esculls que planteja el programa per als neòfits, sobretot tenint en compte que cada mes canvien els qui més hi han d'entendre. El cas és que essent l'eina i el programa tan bona com es vulgui, resultava ineficaç i a la fi pertorbadora del ritme d'edició: perdíem més temps amb la màquina que preparant el número.

Així que hem acabat per fer el muntatge manual de la revista (tallar i enganxar): Tothom s'hi entén i arribem abans allà mateix.

Funcionament

Els membres de l'equip de redacció disposen d'un carnet de redactor que els permet identificar-se davant dels professors quan, eventualment, les tasques pròpies de la revista els fa anar al marge del grup, la qual cosa no deixa de ser un al·licient afegit.

L'equip de redacció el formen entre dotze i vint alumnes, majorment d'entre primer de batxillerat i quart d'ESO, que no vol dir que algun de més jove hi tregui el nas o bé que algun de segon hi continuï, tot i que normalment l'agenda de segon no permet gaire compromisos extres. A partir del segon trimestre, es comença a fer campanya entre els de tercer d'ESO per tal d'anar preveient el relleu.

La direcció de la revista (director/a i sots-director/a) és rotativa i es renova per meitats a cada número, en què el sots-director/a passa a fer de director/a i n'entra un altre de sots-director que farà l'aprenentatge i n'assumirà més endavant la direcció. Es procura que tothom passi al llarg del curs per la direcció de *La Nostra* i alhora garantir-ne la continuïtat en el relleu.

La Nostra surt en quatre fulls DIN A-4 a doble cara, plegats per la meitat i grapats. Les seccions fixes són:

- L' Editorial
- Una entervist amb algun professor/a o no docent.
- Recull de tafaneries del centre
- Ki és Ki: (Es tracta de reconèixer un professor/a a partir d'una fotografia antiga)
- Acudits i entreteniments
- Cuina i manualitats
- Crítica de cinema i música
- Col·laboracions literàries
- Aforismes i frases fetes

- Adreces d'internet
- Canvi d'objectes
- Un conte-fulletó per entregues
- *Felicita'l* (Els aniversaris de tots els nois noies del centre)

Els redactors s'organitzen com volen, però en darrera instància hi figura algú com a responsable de la secció. En el cas de seccions que no són d'actualitat (manualitats, acudits..) o bé que són previsibles (*Felicita'l*) els recomanem que les tinguin fetes d'uns quants números en previsió d'exàmens, etc...

Als responsables (director/a i sots-director/a) del número només els cal disposar dels materials a finals de la segona setmana del mes, per revisar, maquetar i donar-ho a corregir al professor responsable del seminari de llengua, que alhora n'és el coordinador de la revista, i deixar els materials a consergeria per fer-ne les còpies.

Prèviament s'ha fet una edició a una tinta amb la portada de la revista, que en fer les fotocòpies apareix de forma contrastada en una segona tinta.

Es fa un primer tiratge de 100 exemplars i després se'n fan les edicions que convingui de 25 en 25, per evitar que es barati paper inútilment.

Tot i que l'activitat està subvencionada per l'AMPA, té un preu simbòlic de 20 cèntims, per evitar que acabi escampada.

El vestíbul és el punt de distribució i venda cada primer de mes. La recapta de la venda passa al fons de la redacció per al que vulguin, per exemple un dinar a final de curs.

Si la roda s'organitza bé, les necessitat de reunió són mínimes: Els divendres de la primera setmana de més, quan acaba de sortir el número corresponent es fa una reunió-assemblea de tot l'equip de redacció: s'hi ventilen els problemes, s'hi debaten propostes, es comunica el canvi del mes a la direcció i es posa fil a l'agulla per al número següent.

La publicació és exclusivament en català, amb la sola excepció de les lletres de les cançons o d'alguna col·laboració literària en anglès, castellà o francès que sempre es procura que no pertorbi un propòsit de revista exclusivament en català (no bilingüe).

La correcció lingüística es fa atenent a l'ortografia, la sintaxi i la cohesió. El lèxic, l'estil, el registre, les tipografies en "K"... es deixen a mans dels redactors amb la única limitació de mantenir, per tal d'evitar susceptibilitats, la correcció i el respecte a tothom i a totes les sensibilitats la qual cosa demana la supervisió de l'equip directiu de la revista més o menys tutorejat pel professor responsable.

La funció del professor responsable que sempre és al darrere, o potser al costat, de la revista, consisteix a gestionar la pròpia dinàmica del grup. Com en qualsevol col·lectiu són freqüents plantades del tipus: *Jo ho deixo... aquell altre no fa res... Ja li vaig dir que no sé què.. N'estic tipa...* Posar ordre i recompondre aquestes petites i inevitables crisis és potser una de les tasques primordials de qui ha de vetllar per la continuïtat d'un projecte com aquest.

També el negociar, un cop i un altre registres i nivells de llenguatge: No costa gaire que els nois es facin seva la revista, només cal abandonar un to institucional; ara bé, més d'una vegada se'ls ha de recordar que és la seva revista d'aquest centre i que, per tant, no poden dir tot el que volen i com volen, cosa que ben bé podria acabar en un libel anònim i barroer i encara pagat pel centre.

El pols per la llengua és l'altra punt a recordar-los constantment: cal de fer-los veure que a part que és un requisit de centre, es pot dir tot i en un registre atractiu, sense canviar de llengua.

Valoració

La valoració que se'n fa és el tot positiva:

- Més enllà del seu contingut, una ocasió per negociar i consolidar la relació entre els grups més inquiets de l'institut.
- Fomenta la cohesió i la integració.
- Estén i difon extraescolaritat.

- Fomenta la participació i la co-responsabilitat en els assumptes de l'institut (carnet de premsa, consell de redacció...).
- Sensibilitza per la lletra impresa: correcció, revisió...
- Fomenta l'ús d'altres registres lingüístics que els acadèmics.
- Vincula el centre amb la ciutat: agenda cultural...

De cara al futur tenim el repte de modificar el format de *La Nostra* per un *full volant* setmanal en format DIN-A3. Es tractaria de guanyar en actualitat (editorial, agenda cultura, aniversaris ...) i distribuir algunes de les altres seccions en setmanes diferents al llarg del mes.

Antoni Riera

IES *Antoni Cumella*, Granollers

9. Epíleg

ALGUNES REFLEXIONS AL MARGE

Com estableix la sociolingüística, cap grup humà immers en un procés de substitució lingüística té consciència d'aquest procés, perquè si en tingués hi reaccionaria oportunament per tal de corregir-ne la tendència.

Sense que per això hàgim de negligir un debat més general⁵⁶, un criteri de subsidiarietat en matèria educativa pel que fa a l'avaluació i la gestió dels problema de segur que ha de resultar eficaç. En aquest sentit, una radiografia que informi sobre les representacions lingüístiques dominants dintre de l'univers d'un IES pot contribuir positivament en la gestió d'un programa normalitzador de centre, sempre més abastable que no pas un àmbit més general i heterogeni com pot ser el conjunt del sistema educatiu.

La topografia lingüística, la fixació de la dada com a pas previ per a uns propòsits avaluadors no deixa de ser un gest il·lustrat de reconeixement previ com a requisit d'eficàcia per modificar una realitat; perquè com diu Bastardas⁵⁷ *“Els sistemes lingüístics seran avaluats segons la seva significació social, seran associats amb identitats -personals i col·lectives- emocions, sentiments, etc, i generaran, a partir de tota aquesta fenomenologia de cada individu i de cada grup, conductes a favor o en contra del seu ús social”*.

A la llum dels resultats obtinguts en la consulta, goso fer algunes constatacions pel que fa al retrocés del català en els espais de llengua funcional i espontània entre els adolescents:

a) Com a conseqüència d'un desequilibri social en el conjunt del mapa escolar entre l'escola pública i la concertada, especialment en el tram obligatori, un accelerat desequilibri demogràfic a favor del grup castellanoparlant ha fet bascular els darrers anys, també dintre dels centres, l'equilibri ja de per de per si inestable entre les dues llengües i ha esdevingut

⁵⁶ Com diu BASTARDAS *Ecologia de les llengües* “La intervenció planificada demana una aproximació complexa... per tal de decidir què és el millor per causar un canvi real, no n'hi ha prou a considerar una propietat, s'han d'examinar les circumstàncies totals . Per canviar un equilibri social, s'ha de considerar el camp social total”

⁵⁷ *Op cit.*

norma d'ús la convergència al castellà com a llengua majoritària (en contextos en què ja ho és fora del recinte escolar).

b) El tarannà de natural gregari entre els adolescents dificulta, per part de la població catalanoparlant, aquelles respostes individuals que puguin comprometre o bé pertorbar la relació amb el grup.

c) La llengua pot haver deixat de ser un referent identitari a preservar, com ho havia estat en etapes anteriors, per a esdevenir una norma a transgredir en un marc educatiu poc prestigiat. Mentre que les esclotxes, que no són poques, entre la Llei de Política Lingüística i un marc de gestió educativa permeten que aquesta pugui esdevenir, un cop i un altre, paper mullat.

Això sí, el confort legal ha suplert les respostes convençudes i contundents d'una llengua cada cop més minoritzada que ha deixat de ser, en determinats contextos escolars atribolats per moltes altres circumstàncies, no ja reivindicativa de referents de catalanitat, sinó ni tan sols reivindicada.

I el cas és que, com diu MOSCOVICI ⁵⁸ “*La passivitat/activitat de la minoria en el grup és determinant ... ha d'estar motivada per obtenir, conservar o fins i tot augmentar la seva visibilitat en el grup i fer que la majoria reconegui la seva existència... pot exercir la seva influència a condició que disposi de recanvi coherent i que s'esforci activament per fer-se visible i per ser reconeguda mitjançant un comportament consistent. És dir, presentant el seu punt de vista de manera resolta, amb seguretat i convicció*”

d) S'hi dona entre els adolescents un cert allunyament entre llengua i experiència, al punt que el català no sempre és eficaç (en l'argot, per exemple, això és molt clar) per a traduir les formes de comunicació més espontànies; igualment pel que a les activitats extraescolars dels centres: poques i que no sempre connecten amb els seus interessos.

e) Sovint hi ha una dissociació entre un marc regulador que estableix la llengua (de dret) als centres, amb la figura del coordinador que ha de respondre per la seva aplicació; i una

⁵⁸ MOSCOVICI, S *Psicologia social* Ed. Paidós, 1984

situació (de fet) que converteix massa sovint aquest marc regulador en pura retòrica (amb una atenció molt secundària respecte d'altres aspectes d'aplicació de la LOGSE).

Davant d'aquest panorama que descriu, sempre matisable i opinable, podem demanar-nos si realment hi podem fer res. Personalment, crec que sí. Que un entorn advers pel que fa a la normalitat lingüística, a nivell general, no treu que s'hi puguin fer intervencions positives dins dels centres educatius. ¿On, si no des de l'escola es pot intentar modificar determinades actituds col·lectives? S'ha intentat en tant altres aspectes quan aquests han tingut la consideració de "valor": la sensibilització ecològica, la cultura per la pau o el respecte genèric podrien ser exemples de referència.

Convindria seguir atentament fins a quin punt en determinats entorns els centres de secundària es desentenen d'una dinàmica integradora (concreada amb tant d'esforç a l'escola primària, amb la immersió cultural i lingüística) i que de sobte n'abandonin el camí iniciat en l'etapa anterior. ¿Com és que molts alumnes castellanoparlants descobreixen el castellà com a llengua vehicular de centre a l'etapa secundària? ¿Com pot ser que el sistema educatiu català (públic o concertat) modeli futurs ciutadans i ciutadanes girats d'esquena, i encara algun cop contraris, a la cultura catalana?

A fil del que he anat exposant, i a mode de proposta (o requisit) per tal d'estendre l'ús social del català entre el nostre alumnat de secundària considero imprescindible la prioritització dels centres educatius per reconnectar la llengua amb els interessos reals dels adolescents.

Convindria superar aquell "marc retòric" que legisla sobre la llengua als centres, i dotar-lo de contingut amb actuacions compartides d'una major eficàcia.

En aquest sentit, si volem evitar que l'alumnat castellanoparlant es giri d'esquena a la llengua (irònicament preceptiva als centres) i que l'alumnat catalanoparlant l'abandoni per cortesia, només hi ha un desllorigador possible que consisteix a prestigiar-ne l'ús, reintroduint-lo com a "valor", fent que sigui "cortesana" als centres (segurament, democratitzant la "cort" i apropant-la als interessos dels alumnes)

Un primer pas podria consistir a introduir la llengua com a "valor" dintre d'un Pla Estratègic de centre (PEC). El PEC estableix un marc d'actuació prioritari, vertebrat per esforços, implica el conjunt de la comunitat educativa i promou l'avaluació de resultats.

La introducció d'un pla d'actuació dintre del PEC hauria de propiciar

- a) Un treball sistemàtic des de la tutoria en la línia de treballar la llengua com a valor que afavoreixi, en el marc d'una educació en la responsabilitat col·lectiva, les respostes individualment responsables en matèria lingüística .
- b) El foment de transversalitat d'aquest "valor de llengua" en totes les àrees i matèries, com a via que impregni de catalanitat el conjunt dels nostres centres.
- c) La gestió cultural en el marc extraescolar dels centres que dinamitzi aquelles activitats que puguin connectar amb els interessos "reals" dels alumnes: els debats sobre els "seus" temes, les exposicions sobre allò que pugui captar el seu interès, l'apropament als centres d'aquells personatges amb presència mediàtica o la revista de centre haurien de ser elements d'atenció preferent que restablissin l'experiència lingüística de centre fora de l'aula, com a pont entre la classe de llengua catalana i l'ús social.

Acabo. Únicament volia reformular un problema que demana enunciats precisos i solucions imaginatives i resituar-lo en el marc educatiu de la secundària. Perquè ni la dada estadística aporta gaires novetats més al que és fàcilment perceptible: que el català s'està abandonant als centres de titularitat pública; ni la reflexió sociolingüística transcendeix el meta-relat teòric i acadèmic.

La pregunta, que demana respostes urgents és ¿per què els nostres adolescents abandonen el català al seu pas per la secundària? I encara més ¿Com es pot aturar/capgirar aquesta tendència des de la responsabilitat educativa?

El coneixement de la situació de fet, l'aproximació a la mirada dels adolescents, la implicació de tot el conjunt de la comunitat educativa en l'exercici de una responsabilitat col·lectiva, i el foment d'espais de manifestació en català fora de l'aula que sedueixin

l'alumnat crec que són línies d'actuació imprescindibles si no volem perpetuar-nos en la rutina i instal·lar-nos en el confort que propicia un marc legal que es revela sovint ben poc eficaç.

Coda

Em plantejava, a l'inici d'aquest paper, per què tants adolescents es desentenen del català com a llengua escolar (d'aprenentatge i per extensió de relació) al seu pas pels IES. Comprendre les raons que motiven un comportament col·lectiu s'insinuava com una modesta contribució a l'esforç dut a terme des de diferents àmbits per capgirar una preocupant tendència a la substitució lingüística.

S'ha volgut parar atenció tant en el que constitueixen algunes percepcions dominants entre els joves; com en els nivells de compromís educatiu dels col·lectius docents. Finalment, amb les dades i les mostres de què he disposat, he procurat posar en relació totes dues observacions.

La relació s'hi fa evident: milloren les afinitats amb el català allà on el compromís docent, en espais d'extraescolaritat, és més ajustat.

El que no n'estic tan segur és de què és causa i què efecte: hi ha més dinàmica extraescolar i més cohesió docent, allà on (perquè) hi ha una base social -i lingüística- d'alumnat que la propicia?; o bé: les representacions lingüístiques dels nois i noies són, en una part significativa, el resultat (efecte) d'una dinàmica de centre? Es catalanitza perquè hi ha més dinàmiques, o bé els centres més catalanitzats són, per això mateix, més dinàmics?

Sense declarar un voluntarisme que passi per alt unes realitats escolars socialment i lingüísticament molt complicades que assenyalen responsabilitats polítiques i administratives; tampoc voldria caure en un determinisme que negués l'acció docent i la capacitat de l'escola per modificar una realitat.

A un altre nivell, convindria afinar en la relació sempre problemàtica entre currículum escolar i hàbits induïts. Perquè les certificacions acadèmiques, no informen necessàriament de la validesa d'un procés: ens cal un punt d'observació extraacadèmic que faciliti l'avaluació crítica i responsable d'aquest procés. De fet, l'escola tant pot promocionar analfabets passius, ciutadans i ciutadanes que oblidaran la pràctica lectora; com alumnes

més o menys normalitzats en l'àrea (assignatura) de català escrit i que amb prou feines se'n serviran enlloc.

Els centres educatius, quan no creen unes atmosferes que sedueixin, apliquin i infonguin empremta, ben bé poden esdevenir espais d'obligatorietat, on els nois i noies de forma ironitzada viuen l'aprenentatge com una cursa d'obstacles que un cop superats acaben per oblidar.

Poc abans d'acabar aquestes ratlles, he tingut l'oportunitat de seguir algun dels debats de 3r Simposi de l'ensenyament del català per a no catalanoparlants, celebrat a Vic. Un cop més s'ha fet palès el contrast entre unes dades i unes valoracions oficialistes i una realitat força desesperançada de part de qui es mou en distàncies escolars més curtes. Se m'acut que potser la clau de volta, allò realment problemàtic, no és tant l'ensenyament *del* català, com l'ensenyament *en* català.

El repte pendent, almenys des de la meva perspectiva, rau a considerar el català no com una extensió curricular de continguts a aprendre (i potser a oblidar), sinó a reconstruir la catalanitat dels IES, on la llengua fos el vehicle d'una més vasta i positiva experiència en català.

No hi ha altre desllorigador que un model d'IES que concretant un compromís institucional s'aboqui a dotar de contingut un projecte polític de catalanització... altrament, el català pot acabar essent la ventafocs d'un model escolar carregat de dificultats i de contradiccions.

Bibliografia.

I

AA. DD. *Educar a secundària. 30 punts per treballar en els centres* Ed. EUMO, 2000

AA. DD. *Ètica i escola: El tractament pedagògic de la diferència* Ed. Rosa Sensat/Edicions 62, 1990

ARNAU, J. *Escola i contacte de llengües*. Ed CEAC, 1980.

BAETENS BEARDSMORE, Hugo: *Principis bàsics del bilingüisme* Ed. La Magrana, 1989

BASTARDAS – SOLER *Sociolingüística i llengua catalana* Ed Empúries, 1988.

BERGER, PL *Invitación a la sociología. Una perspectiva humanística*. Herder, 1986

BOIX FUSTER, E. *Triar no es trair* Ed. 62. Barcelona, 1993

BORDIEU, Pierre *Per a una sociologia reflexiva* Herder, 1994

CAMPS, V. *La imaginación ética* Ed. Seix Barral, 1983.

COCHRANE-MANLEY *Development of moral reasoning* Ed. Praeger (New York), 1980.

CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA: Document 3/2000 elaborat pel sobre *Activitats extraescolars i complementàries i serveis escolars*

CORTINA, A. *Razón comunicativa y responsabilidad solidaria* Ed. Sígueme (Salamanca), 1985.

CORWIN, R. L. *Cómo fomentar los valores individuales* Ed. CEAC, 1984.

CURRAN, J; MORLEY, D; WALKERDINE, V: *Estudios culturales y comunicación*. Paidós, 1998

DAMON, W. *The social world of the child* Ed. Jossey Bass (San Francisco), 1977.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA *Els hàbits i valors dels joves metropolitans* Ed Diputació de Barcelona, 1988.

DUBET F., MARTUCCELLI D. *En la escuela Sociología de la experiencia escolar* Ed. Losada

DUVERGER, Maurice *Métodos de las ciencias sociales* Ed. Ariel, 1965

ESCAMEZ – ORTEGA *La enseñanza de actitudes y valores* Ed. Nau Llibres, 1986.

FARRÀS, TORRES, VILA *El coneixement del català. 1996 Mapa sociolingüístic de Catalunya*. Dept. De Cultura de la Generalitat

- FLAQUER, L. *El català, ¿llengua pública o privada?* Ed Empúries, 1996.
- GABARRÓN, L. - HERNÁNDEZ, L. *Investigación participativa* Ed. CIS. Madrid, 1994
- GARCÍA, F. *Enseñar los derechos humanos* Ed. Zero (Madrid), 1983.
- GINÉ, N., MARUNY, L., MUÑOZ, E. *Qué opinan los alumnos sobre la ESO* Ed. Síntesis, Madrid, 1998
- GUASCH, Óscar *Observación participante* Ed. CIS. Madrid, 1997
- HALL, R. H. *Moral education: a handbook for teachers* Ed. Winston Press (Minneapolis), 1979.
- I. E. P. S *Estudios y experiencias sobre educación y valores* Ed. Narcea (Madrid), 1981.
- I. E. P. S. *Educación y valores* Ed. Narcea (Madrid), 1979.
- MARÍN, M. A. *Crecimiento personal y desarrollo de valores: un enfoque educativo* Ed Promolibro (València), 1987.
- MARTÍ CASTELL J. *L'ús social de la llengua catalana* Ed. Barcanova, 1992.
- MARTÍ CASTELL J. *Processos de normalització lingüística: l'extensió d'ús social i la normativització* Ed Columna, 991.
- MARTÍ CASTELL, Joan (curador) *Processos de normalització lingüística: l'extensió d'ús social i la normativització*. Ed. Columna, 1991
- NEWMANN *Education for citizen action: challenge for secondary Curriculum* Ed Berkeley: Mc Ctchan, 1975.
- PARSONS, Talcott *L'estructura de l'acció social*
- PAYRATÓ, L. *La interferència lingüística* Ed. Curial/ Pub. de l'Abadia, 1985.
- PERERA, Joan (Coordinador) *Les llengües a l'Educació Secundària* Ed. ICE Universitat de Barcelona, 2000
- PUIG, Josep M. (Coordinador) *Educar a la secundària*. Ed. EUMO, 2000
- PUJADAS MUÑOZ, Juan José *El método biográfico: El uso de historias de vida en ciencias sociales* Ed. CIS. Madrid, 1992

RATHS - HARMIN – SIMON *El sentido de los valores en la enseñanza* Ed Biblioteca clásicos modernos de educación (Mèxic), 1967.

SANTOS GUERRA, Miguel Angel: *El crisol de la participación* Ed. Escuela Española, 1997

SHÜTZENBERGER, A. *Le jeu de rol* Ed ESF (París), 1981.

SIMON - HOWE - KIRSCHENBAU, M. *Clarificación de valores: manual de estrategias prácticas para maestros y alumnos* Ed Avante (Mèxic), 1977

TRILLA, Jaume: *La educación informal* Ed. Biblioteva Universitaria de Pedagogía, 1986

VALLVERDÚ, F. *Dues llengües, dues funcions?* Ed. 62, 1984.

VALLVERDÚ, F. *El fet lingüístic com a fet social* Ed. Ed. 62, 1973.

VILA MOERENO, F. X. *When classes are over* (1996)

VISAUTA, B: *Técnicas de investigación social* Ed. PPU, 1989

WILLIS, Paul: *Aprendiendo a trabajar* Ed. Akal, 1988

WILLIS, Paul: *Cultura viva* Ed. Diputació de Barcelona, 1990

Addendes

1. TRANSCRIPCIÓ DE LES SIS ENTREVISTES SEMIQUALITATIVES REALITZADES EL
MES DE NOVEMBRE DE 2001

Shan transcrit de forma literal, tot respectant tant la la sintaxi com el lèxic. Quant a l'ortografia, no s'hi fa cap adaptació que reculli l'especificitat oral dels entrevistats
S'ha suprimit qualsevol referència de nom i de lloc que permetés identificar tant els centres com els alumnes entrevistats.

A-1

Ets d'aquí de (...)?

Sí.

On vius?

Al costat de (...)

I fa gaire que vius a ...?

Des de sempre... vaig nèixer aquí.

I els teus pares també són d'aquí?

No, són de... d'Andalusia.

I van venir a Catalunya... directament a (...)?

Sí, sí, directament aquí.

Tens germans?

Dos... més grans... un de vint-i-un i un de setze.

I en què parles a casa?

Castellà.

En castellà... amb tothom?

Sí.

I aquí a l'institut fa molt que hi ets?

Des de primer d'ESO.

I abans on estudiaves?

A ...

D'aquest institut... què em pots dir?

Sí... segons el que m'han dit d'altres aquest és... aquest és bastant més bo que els altres, perquè t'ensenyen molt més bé i... no sé...

I a tu et sembla bé que tingueu un nivell alt i...?

Sí, i tant.

Tu vols continuar estudiant? Vols fer el batxillerat?

Sí... aquí.

El tema de les faltes d'assistència... està molt controlat, aquí?... com ho porten això els profes?

Sí... crec que sí està controlat, tampoc...

Si no vas un dia a classe, et truquen a casa?

Sí, sí, i tant.

Passen llista llavors tots els profes?

Sí, sí...

I us sembla bé que hi hagi aquest control?

Sí, sí, em sembla bé...

Si no us controlessin, què creus que passaria?

Bua!... No sé... vindria al cole quan... quan em vingués la... quan em dongués la gana... no sé...

Amb els profes què tal? Hi ha bon rollo?

Sí.

Vols dir fora de classe també?

Clar, sí.

Podeu xerrar...?

Sí, sí... amb tots.

Però segur que hi ha algú que et cau millor...

Ja... això sí.

I tothom es porta bé amb els profes o...?

Què va! Jo sóc dels més bons... (riure)... els altres no sé... passen més...

I pots quedar amb un profe si vols, per fer un cafè o...?

No tant

Però per xerrar i axò?

Sí.

I si tens algun problema amb alguna assignatura o no t'acaba d'anar bé el curs....?

Sí, clar, pots demanar... parlar amb ells...

Ha de ser el tutor o pots parlar amb qui vulguis?

No sé... crec que el tutor més que re.

I si tens algun problema personal... pots parlar amb els professors o bé...?

Sí home, sí... pots dir-li i veure'l però no crec que hi hagi molta gent que... que li digui... no hi ha tanta confiança.

A qui li ho explicaries abans?

A amics... o... no sé...

A un profe...?

No... que va...

Activitats extraescolars en feu aquí a l'institut... revistes, teatre...?

Hi ha el "..." aquest, hi ha badminton...

I què és el "..."?
No sé... a vegades és música... a vegades és poesia... teatre... a l'hora del pati.
I tu hi vas?
A veure-ho sí.
Hi ha gaire gent que hi va?
Sí.
Hi participes?
Ja vaig participar una vegada
Què vas fer?
No sé... havíem de cantar allà un cor...
I no has tornat a participar?
No...
Per què?
Entre altres coses perquè aquest era obligat... i no ho sé... que a mi no m'agrada.
I altres activitats: una revista, un...?
Revistes no es fan...
I si es fes una revista, creus que els alumnes hi participarien?
No... no sé... perquè la gent passa molt de... a mi m'importa que... que passi
I a tu t'és igual?
Sí... no sé... tant com per fer una revista no.
I si fos en hores lectives, que la revista es fes a l'hora de tutoria..., hi aniria més gent?
Clar, si fos obligat... sí que ho faria...
I si fos voluntari?
Si fos voluntari no... perquè és bastant avorrit fer una revista.
I alguna activitat que et semblés divertida per fer a l'institut?
No sé... és què... no sé... a vere, jugar... mirar internet... però això no és... no aprens re tampoc...
Si us demanessin que proposéssiu activitats, creu que la gent pensaria coses a fer?
No sé... és que a vere... ja es fa això... hi ha un dia... això a Nadal crec que es fa i... els alumnes fan tallers i... els organitzen... hi ha altres que ho fan...
I tu organitzes o participes?
Jo... vaig fer i... i ara... ai!, vaig organitzar-ne un... i ara vaig allà a veure-ho.
Què vas organitzar?
Un de... de... de que tenia alguna cosa a veure amb el Nadal... no sé... no me'n recordo què.

Però vau triar vosaltres el que volíeu fer?
Sí, sí el que volíem fer, i vam apuntar allà el que necessitàvem i tot això...
I et sembla bé que us proposessin...?
Sí.
Millor això o millor que us diguessin el que havia de fer cada grup?
No. Millor que ho triem nosaltres.
I tu ara hauràs d'anar a les activitats que fan altres grups, no?
Sí... És obligatori.
I si no fos obligatori?
M'ho pensaria.
De setmana blanca en feu a l'institut?
Un dia anem... jo encara no he anat...
I la gent hi va?
Sí.
I això és obligatori?
Sí, crec que sí.
Feu excursions amb les diferents assignatures?
Sí... D'aquest any no n'hem fet cap, encara... però l'any que ve, ai! El trimestre que ve, amb *tecno* anirem a un taller.
Us fan treballar en aquestes excursions?
Sí... prens apunts i... després fem... entreguem fitxes o fem treballs...
I et sembla bé que et facin treballar a les sortides?
Mmm... sí, però nem a l'excurssió, per aprendre... sí.
I com creus que s'aprèn més, prenent apunts a classe o anant d'excursió i fent treballs?
A classe... perquè estem més concentrats, i no ens distraiem tant...
Quines altres excursions heu fet?
Mmm... Vam anar al *Palau de la música*?
Et va agradar?
Què va!
I l'excursió que més t'ha agradat?
Ah, sí... les colònies a... segon d'ESO vam anar a l'Estartit tres dies o no... sí tres dies, fent submarinisme i... piragua i... tot això...
Hi van anar molts profes acompanyants?
Sí, crec que naven dos o tres profes per cada curs.
Veu sortir per la nit...? Podíeu fer el que volguéssiu... o tot el dia estaveu...?
Teníem hores que havíem de fer dossiers... després hores lliures... per la nit anàvem per... a una discoteca... però... acompanyats amb els profes.

I això us sembla bé o us era igual?
Jo preferiria que no... que no haguessin vingut els profes pro...
La relació amb els profes que van anar de colònies, era la mateixa que quan els teníeu a l'institut o...?
Què va! Aquí estan més... més seriosos... què va!... són més *guais*...
I què creus que fa que canviïn...?
Perquè aquí estan... fent la feina, no?... bueno, allà també però... no és el mateix ensenyar amb un llibre que estar allà... a la platja i això...
I ara, tornareu a fer algun viatge o colònies... o no hi ha res previst?
Sí, haver-hi sí que n'hi ha... no sé on anem... crec que és a Terrassa.
Colònies, una sortida d'un dia o...?
Tres dies... el crèdit de síntesi...
De què és el treball de síntesi?
Aquest any no ho sé... l'any passat... ai! A segon d'ESO, quan vem anar a l'Estartit havíem de fer un tríptic sobre les activitats que es podien fer i...
I el crèdit de síntesi que menys t'ha agradat?
Tots han estat bé, el "*Barcelona*", si de cas, va ser... va ser més allò... un matí o dos... els monuments i... les places i tot això...
De viatge de fi de curs en feu?
Es fa a primer o segon de batxillerat... una setmana a Itàlia...
Feu setmana cultural a l'institut?
Crec que no... Què és la Setmana cultural?
És una setmana en què es fan activitats extraescolars... tallers... No ho feu això?
Un dia crec... però no una setmana...
I t'agradaria que a l'institut es fes una Setmana cultural?
Sí.
I què t'agradaria que es fes? Nosaltres fèiem, per exemple, balls de saló...
Si es fes balls de saló no... perquè no m'agrada ballar.
Balls de saló, cuina, esports...
Si bueno, cuina, esports... aquí fem torrons...
I la castanyada la celebren?
Aquest any sí... No cada any, però bueno, vèiem una pel·lícula...
Una pel·lícula que trien els profes o que trieu vosaltres?

No... tenim... la junta de festes que són alumnes i trien... trien unes quantes pel·lícules i tu t'apuntes a la que vols.
Hi ha junta de festes? Coneixes algú que formi part de la junta?
Sí.
I què fan?
Proposen... organitzen festes... tot això... solen haver uns quants d'una classe... és voluntari... si et vols apuntar t'apuntes, si no, no...
Tu t'apuntaràs?
No.
Per què?
Perquè no sé... és massa lio...
Hi ha delegat de classe?
Sí. Hi ha un delegat i un sots-delegat.
I com el trieu?
Amb votació.
I la gent s'alegra si surt triada com a delegat?
No, normalment no.
Tu has estat delegat algun cop?
No.
I t'agradaria ser-ho?
No.
Què fan els delegats?
Van a les reunions i... informen a classe si hi ha una vaga, doncs... et diuen que hi ha vaga i tot això... fan reunions entre els altres cursos...
I quan no ets a l'institut... què fas? Fas algun esport o alguna activitat extraescolar?
No.
Què fas doncs?
No sé... faig deures o... vaig... surto amb els amics o... miro la tele... els dibuixos...
I quan quedeu amb els amics on aneu?
Us quedeu a la (...)?
Els dies de cada dia sí, però després els caps de setmana ja surts més per (...) o...
Aquests amics són de l'institut?
I de fora.
De quin institut?
D'allà baix, del (...), o de... de (...).
Sou tots nois?, també hi ha noies?
No. També hi ha noies...
I us porteu bé?
Sí... hi ha bon rollo...
Quants sou més o menys?
Uff!...Deu o dotze...

I quan us quedeu (...), què feu?
No sé... a donar un volt... a xerrar por
dei... a pendre algu...
En algun bar habitualment?
No.
I de què us agrada parlar? Per exemple
d'esports us agrada xerrar... o no us
agrada l'esport...
*Sí, entre els nois, si parlem d'esport i
això...*
I amb les noies de què parreu?
Va... elles parlen de lo seu i nosaltres de
lo nostre...
Quin esport us agrada més?
El futbol...
Tu de quin equip ets?
...del Barça...
No ho dius gaire convençut...
No....
I els teus amics també són del Barça?
Sí. I hi ha algun que és del Madrid...
I quan hi ha un partit Barça-Madrid,
quedeu?
Sí, home sí.
I hi ha piques i...
Clar.
Hi ha algú que sigui molt fanàtic del
futbol?
No...
I quedeu, aneu a un bar i... parreu de
coses de l'institut o quan sortiu de l'institut
us n'oblideu ja?
Desconnectem.
Com et va a tu l'institut? Et van bé les
notes?
Sí.
Els caps de setmana que feu?
No sé... nem al cine o a la discoteca o... a
(...)... a (...), a (...).
Tothom vol anar a (...)... a tots us agrada?
Sí, però si vas cada setmana al final et
ralla.
I no hi ha cap altra local, a part de (...)?
(...)... però a mi no m'agrada... queda una
mica lluny.
I la música que posen a (...)?
Sí, està bé... és més castellà i a vegades
és més anglès... *Chayanne...*
Ah! Rollo patxanguero!
Sí...
I amb aquest grup de nois i noies fa gaire
que us coneixeu o...?
Sí, amb alguns sí amb alguns no...

Com us heu conegut?
No sé... vivim per el mateix... per la
mateixa zona...no sé...
I arriba gent nova al grup?
Sí... arriba gent nova a vegades ...
I què parreu normalment?
Castellà.
Tots?
Sí.
I si arriba algú nou? Per exemple, ets a
una discoteca i se't presenta una noia... li
parles en català, en castellà... esperes
que sigui ella...
Depèn... si és catalana li parlo en català,
si és castellana castellà...
A tu quin tipus de música t'agrada?
Música de la que posen a l'As...no sé,
més dance, màquina... de tot.
Un grup que t'agradi?... O no t'agrada cap
grup?
No sé ...
I la música així més romàntica, t'agrada?
Ah! Si són mogudes, sí...
Si són balades, d'amor i així...
No...
*I la música patxanguera, Chayanne i
això...?*
Sí... una mica sí...
I el rock català t'agrada?
No l'escolto...
Conèixes grups de rock català?
Sí... els Pets, Sopa de cabra, no sé que
més...
I els teus amics també escolten la
mateixa música que tu?
Sí...
I les noies?
També... però... hi ha... també *Shakira* i
tot això...
Si t'haguessis de comprar un CD ara,
quin et compraries?
Un recopilatori... no... no cap grup... "*Lo
mejor del dance*"... *Technics*...
*Si un cap de setmana no aneu ni a (...) ni
a (...), què feu?*
Ens quedem per qui... anem a... por dei...
a qualsevol... al bar...
Aneu sovint al cine?
Sí... Aquí a (...) o si no a (...)...
Quina mena de pel·lícules t'agraden?
Mmm... de terror, d'humor... romàntiques
no... això segur... d'acció, terror i tot
això...

Una pel·li que t'hagi agradat?
Torrente 2.
I que no sigui de riure: d'acció o de terror?
No sé... fa temps que no en veig cap...
Per què et va agradar Torrente 2?
És molt catxonda (riure)... estava molt bé...
I quan heu de decidir els amics quina pel·lícula voleu veure, us poseu fàcilment d'acord?
No... Normalment triem el mateix perquè... si... ningú vol veure pel·lícules romàntiques o... d'humor o això sí.
Com prefereixes veure les pel·lícules.. en VOSE o doblada en català o castellà?
Doblada en castellà.
En VOSE no? per què?
No sé, perquè no l'entenc i em fa pal llegir tota l'estona... (riure)
Parlem de la roba... t'agrada anar a comprar?... Tens manies amb les marques?
No, a mi m'és bastant igual...
Com t'agrada anar vestit?
No sé... normalment vaig... va ma mare a comprar o... jo amb ella...
Amb els amics no hi vas?
No...
I a comprar bambes, per exemple, vas amb els amics o amb la teva mare?
No, a comprar bambes vaig jo...
Quines marques t'agraden més?
Les més... *Nike, Adidas, Reebok...*
Normalment com vas vestit?
Amb texans quan surto i tot això. No? però... per venir a classe i això... txàndal i bambes...
I quan surts?
Texans, jersei, sabates...
I t'agrada anar amb sabates?
No...
Els teus amics vesteixen com tu?
Sí...
I porten les mateixes marques també?
Més o menys...
Tots sou molt iguals al teu grup o hi ha algú que sigui completament diferent a vosaltres quan a manera de vestir, per exemple?
No... tots som iguals...

I les noies del teu grup, com van vestides?
Amb... amb plataformes, no?... pantalons d'aquests arrapats... no sé... tops d'aquests...
I em podries indicar grups de gent característics d'aquí de l'institut segons la seva manera de vestir, la música que escolten o...?
Sí... van amb els pantalons molt amples i... allò caiguts... les rastes... no sé...
Quina música deuen escoltar, ho saps?
No... *Offspring* o... música catalana... coses així...
I les marques de roba que porten?
Vans o... *XDYE*...
A part d'aquest grup, n'hi ha d'altres?
No...
A la teva classe hi deu haver de tot, no? si haguéssiu de muntar una festa i tu t'haguéssis d'encarregar de la música... com ho faries tenint en compte que us agrada música diferent... us posaríeu d'acord?
Posaria una mica de cada... sí... és que no sé tampoc... a més que... a mi també m'agrada l'*Offspring*...
A (...) hi ha altres grups a part d'aquests?
Sí... els quillos...
Com van?
No sé... tope apretats... samarreta també apretat...
I quina música escolten?
Màquina suposo, no?
I pijos?
També.
A (...) ... i a l'institut?
Sí... més que re... hi ha un sueltu por dei...que no van en grups tots...
Tens algun amic que sigui així més pijet?
Sí...
Però no és del teu grup...?
D'amics... sí... de la classe...
Perquè el consideres pijet?
No sé... perquè va amb texans, sabates...
Tu creus que la gent és diferent segons l'institut on vagi?
Entre aquest institut i (...) no crec que hi hagi una diferència... però amb el (...) sí, no?... allà són més *pijos* i...
Els teus amics de (...) on estudien?
A (...) ...

I els agrada?
És que no sé... tampoc parlen de l'institut...
Quins programes de la tele t'agraden més?
Normalment... re en català... no m'agrada... no...
No veus ni TV3 ni el Canal 33?
Sí... quan fan futbol sí... però programes no...
Què t'agrada veure?
Crónicas marcianas... Compañeros... i tot això...
Les cadenes que veus més, quines són?
Tele 5, Antena 3 i la 1...
I per què t'agraden més...?
Perquè... no sé... a casa parlen castellà i sempre... res en català... l'emissora en català no la... no la veig gaire...
Mires les notícies?
No.
I els teus pares quines notícies veuen?
No sé... no sempre miren les mateixes...
Per què t'agrada Crónicas marcianas?
No sé... em mola bastant... no sé... a part, no és com els altres programes... hi ha programes que són un pal, que només... no sé...
I el *Buenafuente*, per exemple, el veus?
Qui?
L'Andreu Buenafuente de TV3 que també feia un programa d'humor, de riure...?
No.
I Compañeros perquè ho veus?
No sé... em mola bastant... a mi m'agrada...
Tens mòbil?
Tenia... s'ha espatllat...
I ara que?
Ara ja sense mòbil...
El feies servir gaire?
No...
Per què el feies servir bàsicament?
Per enviar missatges... per trucar poc... perquè és car...
I a qui li escrivies els missatges normalment?
Amb els amics o si havia de dir algu a casa quan estava fora...
A la teva habitació tens ordinador?
Sí.
I tele?
Sí.

I equip de música?
No.
Tens radio-cassete o alguna cosa així?
Consola.
Passes moltes hores a l'habitació?
Sí.
Què prefereixes, estar a l'habitació o al menjador amb la família?
Estar al menjador...
I a l'habitació que hi fas?
Deures...
Tens internet?
No.
Però t'hi has connectat algun cop?
Sí... a l'institut... o amb els amics o...
I has estat en algun xat?
No.
I quina pàgina t'agradaria consultar?
Sobre cotxes o això...

A-2

Ets d'aquí de (...)?

Sí.

De sempre o...

No, des de fa...vuit anys.

I abans, on vivies?

Abans a... a València... a Gandia... Jo vaig néixer a València, després vam venir aquí i... vam tornar... i ara hem tornat aquí... per la feina del meu pare.

Tens germans?

Un germà... un any més petit...

I els teus pares són valencians?

El meu pare és d'Alacant i la meua mare és valenciana, però parlen castellà.

I els fills a casa en què parreu?

Tothom castellà...

I amb els tiets?

També en castellà.

Són de València també?

Sí... estan a València.

En aquest institut quan temps fa que hi ets?

A mitjans de primer d'ESO... Jo ja vivia aquí a (...) i anava a (...) ...

Vas notar diferència entre (...) i aquest institut?

Sí... en el (...) és tot molt més controlat... la informació a més de lo que passa a fora que t'arriba... A (...) era... res... si hi havia una manifestació o... aquí sempre t'enteres... més tard o abans...

Allà està més controlada l'assistència a classe, per exemple?

Sí, sí... a canvi de classe els alumnes no poden sortir... sempre a classe... i a l'hora del pati... fora... totes les aules tancades... Aquí en canvi les aules sempre són obertes... i no té perquè haver-hi cap problema.

I tu que prefereixes?

Aquí... si la gent sempre veu que les aules són obertes, o sigui... a no ser que passi algu molt raro... entrarà a robar.

Vols dir que no hi ha problemes al centre...

Hi ha algun, però...

I quant als professors, trobes diferències entre els del (...)i els d'aquí?

No... A tots llocs hi ha professors millors i pitjors...

Per què... què fa que un professor sigui millor o pitjor?...

Suposo que si t'ha tocat ser professor... perquè la vida t'ho ha requirit... o sempre ho has volgut ser... si tu has volgut ser jo suposo que ets millor professor... i si no, per obligació...no...

Creus que hi ha molts profes que estan fent de profe per obligació?

Sí...

I et sembla just que els alumnes tingueu profes que no tenen ganes de ser professors?

Sí... clar... toca el que toca... No se'n pot fer res d'això...

I un professor a qui realment li agrada la seva feina... com fa les classes?

No ho sé... les fa com més... més alegres... explica amb més soltura i aquestes coses... en canvi els altres... A mi les classes és que se'm fan molt pesades... uns fan apunts i apunts i els altres és com si tinguessin les classes més preparades... aquest exercici, després això...

Què més no t'agrada de l'institut...?

No sé... que no et deixin fumar... ho considero una norma... tonta... O sigui, no et dic que no et puguis fumar un cigarro allà al pati, però algun puesto hi hauria d'haver... que no t'enganxin...

Per què si t'enganxen què?

No sé... Jo no fumo per si acas... però va haver-hi uns que els van agafar... carta als pares... no els van expulsar de miracle... i a més, segons quins professors que et vegin fora... per exemple els de gimnàsia que et rebaixen la nota amb l'excusa de que és per hàbits... coses així... jo aquí dins no fumo... fora sí.

L'ambient de l'institut t'agrada?

M'agrada més l'ambient d'aquí que a (...) ... La gent, com que et passaves tot el dia a casa fent deures... no tenies coses per enterar-te... aquí tens més temps lliure... sempre pots parlar amb la gent del que vas fer ahir... a l'hora de pati... deu minuts de canvi...

I la relació amb els professors?

Uns millors que altres, però... no hi ha cap problema...

Però és només una relació professor-alumne o amb alguns hi ha una relació més d'amistat?

Profe-alumne... el que passa és que... amb alguns potser tens com més... de parlar...

I t'agradaria que hi hagués una relació com més propera amb els profes?

No ho sé... és que segons...suposo que quan ets més gran, no?... Ara la diferència... hi ha alguns profes que és de vint, trenta anys... (riure)

I creus que és massa diferència d'edat per tenir alguna cosa en comú?

No... potser... Jo sóc una persona que... no sé... la música que m'agrada és bastant antiga... el cinema i això... m'agrada més el cinema antic i això... amb aquest aspecte suposo que tindria coses en comú però tampoc crec...

I si trobessis un profe que compartís els teus gustos? T'agradaria quedar amb ell a pendre un cafè i xerrar..?.

Potser...no sé...

I si tens algun problema amb els estudis... si vas a veure un profe i li expliques, hi pots quedar i...?

Sí, cap problema, suposo que l'has d'agafar en el moment...

I ha de ser el tutor o pot ser amb el profe que tu vulguis?

El tutor, suposo... no sé... és que no m'ha passat mai...

I si tinguessis problemes aniries a parlar amb un profe?

Sí...

També si és algun problema més personal...?

No

Per què?

No sé... els meus problemes és que no els comento a ningú... amb alguns amics, però molt pocs... un cercle de confiança...

I si fos un profe molt jove?

No, tampoc.

Feu activitats extraescolars a l'institut?

Es fa teatre... revista que jo sàpiga no... hi ha teatre, si vols... club de rol... abans, no sé si ara també ho fan, hi havia un grup de poesia...

La gent participa en aquestes activitats?

Sí... Jo participava al "(...)" i participaria a rol si tingués temps...

A quines hores ho fan això?

El "(...)" abans era dimarts al migdia, ara no ho sé... i rol és el divendres a les tres...

I a tu no et va bé per l'horari per què fas altres coses?

Faig classes particulars d'anglès... Jo faig de profe... faig les classes els divendres...

I creus que ets bon profe?

(riure)

I al "(...)" què hi feies?

Doncs a vegades miràvem pel·lícules... i després recitàvem poesies, no?... vem muntar un... certamen de contes de por...

I qui ho organitza això?

El de filosofia.

I... es tracta d'una activitat voluntària, no?

Sí, sí.

I per què creus que funciona?

Sí... són gent que comparteixen les mateixes aficions...

Quines pel·lícules recordes haver vist?

Una del Chaplin... em sembla que érem sis o set... és que a mi m'agrada molt...

De setmana cultural en feu?

No. Em sembla que fa anys van fer-ne i tothom va passar de venir a classe...

I per què no devien anar a classe?

No ho sé... sempre hi ha el típic manta... i hi haurien molts mantes...

I si es fes ara una setmana cultural... què creus que passaria?

No sé... segons... no sé que fan a les setmanes culturals...no sé...

Jo feia balls de saló i cuina i...

Balls de saló només conec a dos que els hi agrada! (riure) i després lo altre... no sé... no en tinc ni idea...

Quins tallers muntaries tu?

A mi m'agradaria fer un de teatre... no sé que més...

Que creus que li agradaria a la gent?

No sé...

I d'excursions, en feu?

Sí, bueno...d'assignatures...?, em sembla que hi havia una preparada per socials, però encara no hem fet... l'any passat vam visitar un volcà a la Garrotxa... una d'història de l'art... que vam nar a veure el Museu d'Art de Catalunya i... poc més...

I la gent hi va en aquestes sortides?

Sí clar... és obligatori.

I si no fos obligatori?

Suposo que la gent es quedaria a casa i li demanaria el que haguéssim fet...

Treballeu en aquestes excursions?

Fem apunts... ens donen algun dossier...

I et sembla bé que us facin treballar?
No...(riure)... no sé...suposo, o sigui sí, sí
fas apunts i això sí... però que no pots
fer... jo que sé...

Què prefereixes, que et donin apunts
sobre volcans a classe o anar a veure un
volcà encara que et facin treballar?

Que ens el facin nar a veure... sempre
t'ho creus més...

I la gent fa els deures?

Sí... sí no els fas tens mala nota.

I els profes, quan estan d'excursió,
canvien o...?

Sí, sí que canvien... en el sentit de "*si et
passes d'aquesta línia et caurà...*"... et
cau la bronca... bueno, no sé... suposo...
que si t'has de fer responsable d'una
persona, d'un grup de gent, sobretot,
pues...

De setmana blanca, en feu?

Fem una excursió...

És obligatori?

És de gimnàstica... A mi m'agrada, però
hi ha gent que no li agrada... anar a
esquiar no té perquè ser obligatori... ha
de ser una excursió lúdica...

Viatge de fi de curs en feu?

A primer de batxillerat, però es va a
Itàlia...

Cada any es va a Itàlia?

Sí.

Això està imposat, ja?

Sí...bueno, no sé... nosaltres l'any passat
vem fer un pressupost i ens sortia més
barato nar a Amsterdam... no?, que... tots
volíem nar a Amsterdam...

Per què preferiu Amsterdam a Itàlia? La
veritat....

(riure)... Ah no sé... Jo ja hi he estat i
m'ha agradat molt... amb la família...

I heu proposat anar a Amsterdam?

No... Vem fer el pressupost per una
classe de català... al final vam veure
que... sortia factible...

I si un grup proposeu el canvi als
professors... que creus que passarà?

A vere... Suposo que dirien que no
perquè Amsterdam ja és una ciutat per si
sola que...no sé... pot portar un cert
conflicte... però els alumnes estarien
d'acord, sí, segur que sí.

I si els alumnes estan d'acord i els
professors no... qui guanya?

Els professors.

De colònies o viatges d'aquests de tres
dies o així, en feu?

El crèdit de síntesis... aquest any no, però
l'any passat vem nar a l'Estartit... molt
bé... les activitats que vam fer estaven
molt bé... vam anar des de l'Estartit a
Torruella amb bicicleta...vem fer
snorkelling, piragüisme... i després, clar,
sempre has de fer el treball... la part de
biologia dels peixos... de quin país són els
visitants...El treball em va semblar més
aviat un pal...

Què t'hauria agradat fer de treball?

A mi em va agradar molt el que vaig fer
l'any passat sobre Barcelona... la oferta
cultural de teatre, música... de totes
aquestes coses...

I a l'Estartit teníeu temps lliure per
vosaltres?

Sí... a la tarda una estona... després a la
nit, si no et pillaven els profes també...

I els profes que tal, quan estan fora de
classe?

Igual que a les excursions i quan vas al
mar es posen no sé com...nerviosos...

Parla'm de les classes d'anglès que
dones...

Se'm dona molt bé l'anglès... i em trec
una pasta... molt poc... he de pujar lo que
cobro pro... tinc diners...

I t'agrada fer aquestes classes?

Sí, si no no les faria... per lo que cobro...

A banda de les classes d'anglès... fas
més coses?

Faig handbol a les Franqueses i toco el
baix.

En un grup o a l'escola de música?

En una escola... fa dos anys i mig... jo
volia tocar el contrabaix però clar... es
contrabaix són un quilo i mig... (riure)... lo
més aproximat era això.

I tens temps lliures a les tardes els dies
de cada dia?

Sí, el dimecres i el dilluns... el dimecres el
tinc lliure...

I què fas?

Estudiar...

No quedes amb els amics entre setmana?
No, només els caps de setmana...

Els teus amics són de l'institut o de fora?

No... Els meus amics són els que abans
naven a (...) que ara hi ha un a (...), un
altre que estudia a (...) i un que viu a (...)

... Com que el de (...) ve aquí a (...) doncs cada cap de setmana quedem...
Té una casa aquí a (...)?
Sí... els seus pares estan separats...
I d'aquí l'institut no tens un grup d'amics?
Sí, sí que tinc un grup d'amics, però no són amb els qui surto...
Sou tots nois o hi ha alguna noia?
Bueno, de tant en tant ve... no... també hi ha noies... lo que passa es que aquestes noies tampoc les conec gaire jo... són amigues d'un...
I amb aquests amics parles en català o en castellà?
En català.
I si arriba algú nou al grup, parlu en català o en castellà?
Ah! Com li sigui més còmode... En principi en català, no?... però... donem per suposat que tothom sap parlar català però... si no sap parlar jo no tinc cap problema...
On aneu els caps de setmana?
Segons el dia... no sé... lo que es planteja... ara, doncs, quedem a casa d'un, sopem i mirem una pel·lícula... A l'estiu sortim més... Si no anem a (discoteca) algun dia... jo que sé...
T'agrada (...)?
Cada dia menos... a més farà un mes i pico que no hi vaig... és que val molts diners... vuit centes pessetes... ara posen molta màquina... abans a l'estiu posaven més *grunge*, és que es veu que ara sembla que només hi hagi això...
I no us agrada la música màquina... quina música t'agrada?
Doncs... tot el que va pel rock, el jazz...
I algun grup actual?
Algun grup actual... que encara toquin... *Metallica, Iron Maiden*... tots aquests...
I als teus amics també els agraden aquests grups o...?
Sí però... ells són més de l'*ska* i aquestes coses...
Compres música?
Compro i copio...
Us passeu CDs entre els amics?
Sí.
I quant a la roba, t'agrada anar-ne a comprar?
No suportó nar a comprar... i la roba... m'entens?... No és que passi de les

modes i això... però és una cosa que no m'obsessiona...
Tens alguna preferència per algun tipus de roba?
Roba ample... és més còmoda... el color blau no el suportó... només el dels texans i... m'agrada el negre...
I els teus amics també vesteixen rollo com tu: texans, roba ample... ?
Sí.
No n'hi ha cap que vagi totalment diferent o...?
No, que va...
Em podries indicar grups característics de gent d'aquí l'institut, segons la seva manera de vestir, la música que escolten o...?
Sí, jo crec que sí... no sé... doncs els com jo, no?... anem així, com volem... escoltem més o menys tots el mateix tipu de música...
Vols dir rock?
Sí, sí...
Màquina també?
Màquina... bueno... hi ha els dels pantalons estrets, bombers... no se qué... doncs aquests escolten màquina... i després hi ha els *skinheads*... no sé qué... tot de *Harrington*... les *Martins*...
I a l'institut hi ha aquests grups?
Sí.
I les noies també formen part d'aquests grups?
Sí.
Els qui són així com tu... de màquina no n'escolten?
Jo no... o sigui em supera...
La música *patxanguera* t'agrada?
Sí.
Però patxanguera com el Chayanne o com el Manu Chao?
Com el Manu Chao...
I rock català n'escoltes?
No gaire...
No t'agrada?
No, és... és que mai ha anat a parar a les meves mans un disc... és més que re per això... però si escolto un dia un disc i m'agrada...
Tens amics que els agradi?
No... la majoria de la gent no ho suporta... jo he escoltat algun cop els *Pets* o així i no és que em desagradi...

Però et compraries un CD de rock català?
No... En tot cas me'l copiaria... comprar
comprar no...

I quan ets a casa tens temps per veure la
tele, per estar amb la família...?

La tele pràcticament no la miro... lo que
més miro són pel·lícules i els *Simpsons*...
perquè... per lo que fan... no val la pena...
així és com jo ho veig...

Quin tipus de pel·lícules t'agraden?

Comèdies... M'agraden molt... comèdies
més tipu *Woddy Allen* i... coses així...

I veus les notícies?

Sí, sí... però escolto les notícies potser
més a la ràdio i llegeixo el diari...

Quin diari?

"*El Periodico*"... el que compren a casa...

I si mireu les notícies a la tele, quin canal
acostumeu a mirar?

TV3

I al cinema hi vas sovint?

Ara ja no tant... però fa anys hi nava
bastant sovint...

I us poseu d'acord per triar les pel·lícules?

No... però... si ningú volia venir jo nava
sol... no hi ha cap problema...

I una pel·lícula que hagi vist últimament i
que t'hagi agradat?

Amelie...

Què prefereixes veure, cine en VOSE o
doblado en català o castellà?

Original, si és en anglès... sense
subtítols... més o menys ja l'entenc...

Tens mòbil?

Sí, però com si no en tingués... no sé...
quan me'n vaig a Barcelona sí l'agafo
però... generalment... o sigui per nar per
quí per (...) no... no el necessito...

I quan el fas servir, truques envies
missatges...?

No, no, no, truco... si truco és truco al
meu pare, al mòbil i li deixo una "*perdida*"
perquè després em truqui ell... però... jo
vaig gastar-me trenta peles en quatre
mesos... o sigui... jo conec gent que es
deixa cinc mil en una setmana...

I a Barcelona hi vas sovint?

Sí.

Què hi vas a fer a Barcelona?

Amb els amics... la visita al carrer Tallers,
per exemple... Llavors... no... no sé...
mmmm... dinar, xerrar, nem a donar una
volta... si algú vol mirar-se roba se la
mira...

I us agrada quedar, xerrar i això?

Sí... el que és que aquests ja no són els
amics de (...) ... són uns altres que fas a
les colònies... d'estiu...

O sigui, que tens el teu grup d'amics de
(...) i...

Sí... els que veus sempre, no? i a vere,
aquests que veus... cada... un temps que
sempre fa il·lusió veure'ls ...

I de què us agrada xerrar?

Ah! Sobretot de... de com els hi va...

Parleu dels estudis també?

No. Dels estudis és de lo que menys...

I amb aquest grup d'amics també parles
en català?

Sí.

Tens internet?

Sí.

I el fas servir molt?

No gaire... una hora o dues a la
setmana... no tinc temps... em baixo
música... és l'única cosa que faig... de
tant en quant... em fico a pàgines
d'aquestes d'humor i així...

I xats?

Abans m'hi conectava molt però... és
que... t'ho pares a pensar i l'única cosa
que es diuen són tonteries... Un cop em
vaig connectar a un xat amb un nom raro,
no? ... un tio em va sortir i em va dir:
"*estás desnuda?*", coses així, saps?
(riure)... i se'm va... aquell dia se'm van
treure les ganes...

I amb qui connectaves?

Amb gent de tota Espanya...

Compres llibres?

Sí... bueno, més que comprar-los els
agafo del meu pare..

Què t'agrada llegir?

Tolkien, Asimov... m'agraden molt...
mmm... llibres de vampirs...

Algun llibre que t'hagis comprat?

Entrevista con el vampiro... M'agrada...

Acostumes a comprar llibres en castellà
en català?

En castellà.

Per llegir prefereixes el castellà?

Sí.

Continuaràs estudiant?

Sí

Què vols fer després, ho saps?

Algu de cinema...

A la Universitat?

Sí, sí,...

Ara quines assignatures fas? Només comunes o...?
Comunes... comunes i un variable
De què el fas?
Se suposa que és de ètica però... estem llegint *El Petit príncep*... interpretant trossos d'*El Petit príncep*...
No et sembla interessant?
No... el vaig triar com algu que no sé... pot ser... a vere si deien alguna cosa interessant de relacions humanes i tal i qual... però...
I aquest crèdit l'has triat tu?
No, el meu pare...
O sigui, que tu ensenyes a casa els crèdits que pots triar i...
No. Ells me'ls trien a mi... ho controla tot el meu pare de les coses així...
I això no...?
No, no ho suporto...
I li has dit?
Sí, sí, li he dit a la cara... i a més a la tria dels crèdits aquests variables he posat típex i he posat creus a vegades... No hem controlen l'agenda ni res així però... a l'hora de triar crèdits variables... jo... no...
I els ho has dit que vols estudiar cinema?
Sí.
I què?
El meu pare diu que no...
Què vol que estudiïs?
Química o... no sé... algu de ciències...
I tu que faràs?
Jo cinema...
I surts de nit?
De vegades...
Et posen problemes a casa quan surts de nit, una hora de tornada o...?
No sé... hi va haver un temps que no em deien re... ara em diuen que a les dos a casa... però és que a les dos ho considero molt d'hora... intento arribar *sereno* a casa i a les dos encara estic *pàjara*... (riure)...
Ho feu sovint això de quedar i beure i...?
No, que va! Això només als concerts...
T'han enganxat algun cop morat a casa?
El primer cop... després d'aquí ja em vaig intentar controlar una mica més... la castanyada de l'any passat va ser... o sigui, vaig tornar a casa i no me'n recordava ni de caminar...

I càstig o...?
No: "*No ho tornis a fer mai més*"
Tornant a l'institut... d'idiomes, a part de català i castellà i anglès... en feu cap altre?
Hi ha un crèdit variable de francès... però els meus pares no van voler que el fes.
Quantes hores fas de català i castellà i quantes d'anglès?
Tres a la setmana fem...
I et sembla bé que es facin les mateixes hores de català i castellà que d'anglès?
Sí... però el que passa és que al tercer trimestre no fas català ni castellà.. anglès tampoc... el tercer trimestre ja fas segons el que... perquè s'han fet com uns itineraris segons el batxillerat que hagi volgut fer... Jo faré llengua...
T'agraden les assignatures de llengua?
Català, castellà...
Sí.
Que t'interessa més aprendre per parlar perfectament: l'anglès, el català, el castellà...?
L'anglès... no sé... és el que més m'agrada...
I et preocupa que l'anglès s'hagi convertit en una llengua tan necessària i tan important?
No... també suposo perquè porto molt temps fent anglès... i no em preocupa gaire...
Creus que el català podria ser... o el castellà...
Suposo que el castellà sí... el català, un idioma que parlen sis milions de persones és molt difícil però...
Vols dir que mentre menys gent parli un idioma...
Tingui menys importància...
Creus que és realment necessari per al futur el que t'ensenyen a l'institut?
Sí... Segons quines coses t'ensenyen... saber un complement indirecte el que porta davant em sembla que en un futur... és que no serveix... a no ser que vulguis fer magisteri o alguna cosa així... no serveix per re... són quatre carreres contades les que necessites saber-ho...
Altres assignatures que et semblin igualment innecessàries?
No... és que coses de la llengua...

I quin batxillerat vols fer?

No ho sé... és que no m'ho he preguntat...
és que... sóc una persona que no...
només mira lo que ve davant però... no
miro més enllà... un futur com molt lluny...
Prefereixes viure el present?

Sí, sí

Però tens clar que vols fer cinema, això sí
que ho has pensat...

Sí, bàsicament perquè és de les poques
coses que realment m'agraden... si jo
miro una pel·lícula ho disfruto...

I la música?

Música també... el que passa es que...
cinema ho veig molt difícil... música
pràcticament impossible, saps?

Vols dir arribar a guanyar-te la vida amb
això?

Sí.

I a més de cine o música t'agradaria
estudiar alguna altra cosa?

La medicina sempre m'ha agradat...
però... realment quan veig un metge allò...
em poso malalt (riure)... estic bé fins que
vaig al metge, llavors ja... això és el que
em tira enrera.

A-3

Vius a (...)?

Sí. Des de que vaig nèixer.

I, els teus pares també són d'aquí?

No. El meu pare és de (...), però la meua mare és de Còrdova.

I fa molts anys que és aquí la teua mare?

Sí, des de que va conèixer el meu pare, dinou anys o més.

A casa teua, que parreu, en català o en castellà?

Amb me mare en castellà, i amb el meu pare en català.

I amb els teus germans... En tens?

Sí, tinc un germà i li parlo en castellà.

I, en aquest institut fa gaire que hi véns?

Sí, des de primer de ESO.

I abans on estudiaves?

A (...), un cole d'aquí de (...), també.

I de, l'institut aquest, què me'n dius..?.

No, *bueno* ara s'han... des de que està (...) s'han tornat molt radicals Estan molt a sobre teu.... o sigui, les faltes d'assistència... però vaja, no em puc queixar...

Vols dir que ara està més controlat que abans?

Sí, trobo que sí, però a mi no em fa re...

No em preocupa.

I els teus companys què en diuen?

Home és queixen perquè sí ja faltes una hora, abans trucaven... ara t'envien ja directament el parte a ta casa perquè els pares els firmin...

Però t'agrada el centre?

Sí, i tant...És que com que fa tants anys que estic, tota la gent i els professors i tot els conec...els alumnes... No em costa massa conèixer gent nova...

I amb els profes hi tens una bona relació?

Sí, en general sí Algun any m'he enfadat amb algun però... Profes i alumnes no vull dir que siguem amics, però vaja, que sí...

I entre els alumnes, també hi ha aquesta bona relació?

Home jo tinc, per exemple, una mica d'ull... Amb uns em faig més, tinc més confiança... i després els típics... bueno parlo de la meua classe, que sí que els conec... parlo amb ells però només en relació a coses com demanar-li els deures, o preguntar-li qualsevol cosa...

demanar-li un cigarro... o que me'l demanin ells a mi... però vaja...

Tens el teu grup d'amics de la classe?

Sí, aquí sí. Després tinc un altre a fora.

O sigui, tu tens dos grups d'amics, no?

Bueno, jo en tinc molts... Jo és que...Jo tinc molts grups d'amics... Vaig més amb uns d'aquí de (...) ... Després per qui, a l'hora del pati i amb tot vaig amb un altre...i després tinc unes altres amigues dels Pinetons... Bueno, de l'EGB que també a vegades quedo amb elles...

O sigui, quan ets a escola i tens una estona lliure et fas més aviat amb aquest grup?

Sí

I també quedeu?

No, no gaire, és que són més noies que...

Són noies que també tenen grups elles, saps? No és que sigui "puro" interès, no?, que estem juntes, sinó que a lo millor ens agraden altres coses...

Però el teu grup amb el que més surts és el de (...)?

Sí.

Què sou més aviat nois o noies?

És el meu germà, els seus amics... És que ens hem juntat un grup meu i el del meu germà... Encara que semblava que no érem massa amics però... A més, vaig començar a sortir amb un... amb un amic del meu germà i ara ja...ja hi ha més relació i això.

I amb el teu germà t'hi entens bé?

Sí... és que ens portem poc... no deu arribar als dos anys.

Així que sou una colla de nois i noies...

Sí, és un grup mixte...

I què feu quan quedeu?

Pues... els dies de cada dia estem al Casal de (...), al casal dels joves i...els caps de setmana o... jo, bueno hi ha gent que se'n va a (discoteca) o... però és que a mi no... Jo sóc massa avorrida i me'n vaig al cine o... M'agraden les coses més calmadetes, d'anar a Barcelona i anar al cine lmax o... a l'*skating*...

I a la teua colla també els agrada el mateix?

Sí, hi ha de tot... És que... sembla que ens hàgim ajuntat tots els bojos...

Que sou molt diferents?

Sí... No sé... Hi ha un que sembla una mica "*quillo*" perquè va amb *Levi's*

arrapats, i després una altra, una noia, que va com de *Marilyn Manson*, *guarrona*, diguéssim...

I no teniu problemes entre vosaltres?

Home sí... Sempre hi ha... sempre quan un és dona la volta, sempre hi ha un altre que critica... perquè a lo millor una... li diuen "come orejas" perquè s'asseu al teu costat... només és posa a xerrar, xerrar, xerrar, i és... No sé... O algú que és molt xafarder perquè hi ha un noi que li agrada una noia i l'altre, també està darrera, però vaja, són casos...

I amb aquesta noia que va de Marilyn Manson teniu problemes?

No. El que passa és que diuen que aquesta noia vol cridar l'atenció... que els seus pares no li fan cas...

I a causa de la música i això?

No... Bueno sí... Al casal posen màquina d'aquella tot el rato "xumba-xumba" pues llavors ja *ralla*...

I al casal què feu?

Juguem al futbolín, organitzem coses, activitats, posem música... No sé... És per no passar fred a les tardes...

Teniu algun bar on aneu sovint o aneu més al casal?

Sí, per exemple un bar que és diu (...) que anem cada cap de setmana els dissabtes a la nit abans d'anar de marxa Nem allà, prens qualsevol cosa i després marxem.

I, quedeu de vegades només les amigues soles?

No... Jo de vegades dic: em quedo amb les meves amigues d'EGB... És que si no ens veiem... Elles són quinze, no en total? I queden per un cantó... I jo per un altre, no?... És allò que vale, és obligat anar...

I com parreu amb el teu grup d'amics de (...), en català o en castellà?

És que és molt bilingüe, perquè hi ha amb alguns que parlo en català i altres en castellà... En general més en castellà... Sí a mi em parlen en català jo contesto en català...

Però si tu preguntes en català i et responen en castellà...?

Segueixo en castellà...

I amb les amigues d'aquí de l'institut?

En... És que... també bilingüe... Hi ha noies que són més catalanes, que parlen més català i altres en castellà... però jo penso que jo... Jo sóc més castellà...

Bueno no em considero més castellana que catalana, sinó que l'idioma que més utilitzo, que més domino és el castellà... però vaja...

I dissabte a la nit, després de quedar al bar (...), on aneu?

A vegades... si no... no s'han quedat allà a (...) per la nit, doncs... un, un amic que té cotxe ens puja allà al *Mc'Donalds* a (...), o ens quedem a (...) ...alguna vegada... fumem un porro... bec, a vegades, però no m'agrada gaire...

O sigui, compreu les begudes... ?

Sí, això de vegades es fa, si anem d'acampada...

Sou gaires que fumeu porros?

Mmmm... sí... No és que siguem uns porretes, sinó és que... ni fumar els dies de cada dia tampoc però... no sé és fumar i... un parell de porros i ja està...

I, de què parreu?

Quan nem morats és parla de tonteries com de *South Park* o sèries que et fan riure, però de vegades quan és posen filosòfics i jo també comencem a parlar de coses de la vida de... discussions també, per exemple, el meu germà és molt de dretes i el meu nòvio és comunista... i llavors sempre estan, no discutint, sinó parlant... A mi m'agrada ficar-me un rato a la discussió...

I tu estàs al costat del teu germà?

No, del meu nòvio...tampoc no... A mi m'agrada que, jo què sé... que és pogués compartir tot...

Fas alguna activitat extraescolar?

No. Ara no perquè estic fent el treball de recerca, però aquesta setmana havia quedat amb una a un asil per anar de voluntària... a veure els iaios... No sé... ajudar-los

Has fet abans coses d'aquestes, de voluntariat social?

No.

I quines altres activitats fas?

Feia badminton, però ho vaig deixar...

Sóc massa vaga i em cansava corrent...

És veritat, i mira que m'agrada...

A qui a l'institut és fan activitats extraescolars?

Badminton, també... No sé... sí fan bàsquet o futbol... això no ho sé Jo sé que badminton sí... És fan molts

esports.... el (...) es mou molt perquè fem esports...

I de revista, o teatre...en feu aquí?

Hi ha una entitat que és diu "(...)" que un profe de filosofia a l'hora del pati fa una mica de teatre, recita poesies o coses així... o revistes, en un crèdit variable en vaig fer una... és fa de tant en tant per un crèdit...

Als actes aquests que fa el profe de filosofia la gent hi va?

Sí... jo a vegades. Abans hi anava però ara com que puc sortir... a lo millor sí em quedava aquí no em feia re, però ara podent estar al carrer...

I a l'hora del pati, vosaltres que podeu sortir, que feu?

Si tinc ganes de caminar vaig fins la botiga a comprar-me algu però... generalment m'assec, al solet..

Sí és fessin activitats al centre creus que la gent hi participaria?

Sí, Jo penso que hi hauria participació... o com a mínim hi anava algun dia perquè a mi m'agrada fer tot això.. però sí... aquest curs no, perquè és xungo...bueno... Jo massa ofegada no vaig, no faig res, no sí... estudio, poc, lo mínim...

Feu tutoria? com funciona?

No. El profe és queda mitja hora renyant-nos, parla de la seva assignatura ...

I que us agradaria fer a la tutoria?

A mi pues... de moment tampoc no... lo que ha fet, repartir-nos informació de la selectivitat i parlar... parlar d'altres coses... L'any passat a tutoria fèiem relaxació i estava bé... escoltar música... i ens estiràvem... bueno vem fer nosaltres una moqueta, i ens estiràvem i escoltàvem música i la profe es posava a parlar...

I a la gent li agradava?

Sí clar... si teníem examen, no

I la tutoria, si tens algun problema amb el centre, per les notes... hi parles amb el tutor?

Sí, però mai... mai pots tinguer la raó... quan vols criticar a un profe mai tens la raó...això m'ha passat molts cops i... a molta gent... perquè els profes s'apoiem molt entre ells... Igual que ho fem els alumnes, els profes també ho fan... I si et passa algu has de... jo què sé... Si creus que una nota és injusta et pots queixar

però igualment, què? Si et calles és igual... un altre dia... Sempre a la vida... sempre t'estan prenent coses... No et vindrà ja d'una nota... i ja està.

I si tens algun problema a casa, amb els amics...?

Dir-ho els profes? Jo no... Jo tinc amigues que han anat a professors perquè tenien problemes a casa... Però els meus problemes no són massa greus per nar a un professor a explica'ls-hi ...

I si tu tinguessis algun problema com el d'aquestes amigues?

Sí. Potser si aniria... però és que... què? No t'ajuden... bueno et donen... Si no li diria a una altra persona amb qui tingui més confiança... al meu nòvio...

No li dirias al professor?

Si et passa algu què? Què farà ell? Anar a parlar amb els meus pares i... que s'enterin que... que li he dit...

I feu excursions?

L'any passat vem anar a Itàlia una setmana... Com que abans primer de batxillerat era tercer de BUP i fèiem el viatge... i ara el fem a primer de batxillerat.

I vau anar a Itàlia?

Sí, vuit dies, per moltes ciutats.

Hi va anar molta gent al viatge?

Sí. Hi havia repetidors que ja no van anar-hi... gent que repetia aquest any que tampoc... o hi havia tres que els professors no els hi van deixar anar-hi... perquè deien que eren uns passotes, que no feien re a la classe i que no es mereixien anar al viatge.

I el viatge va estar bé?

Sí. Només això... el professor de filosofia ens va amenaçar molt dient-nos que com trobés *costo* o marihuana o algu... que ens tornaria cap a (...)... i això ja ho han fet molts anys... Clar, tothom va anar acollonit, però no va passar re... Va ser molt tranquil.

I veu sortir pel vostre compte a Itàlia, us deixaven els profes?

No... Una mica, fins les dotze... Sí, però es que allà és diferent, anàvem als albergs i tancaven les portes si no... A més, al dia següent havíem d'anar a aixecar-nos d'hora... havíem d'agafar l'autocar i anar a mirar museus i... la torre de Pisa...

I fèieu feina també?... dossiers?
No. Fèiem a lo millor "(...)" d'aquests....
Els fèiem a les esglésies italianes...
Fèiem recitals de poesies de Dante o...
algu així... però no... No vem fer feina...
Era més turístic... Bueno, teníem... Vem
anar a molts museus i tot... però...
I d'excursions així d'un dia o sortides... a
veure museus o a veure pel·lícules...?
L'any passat vaig anar a la *Nestle* i a la
Coca-cola amb economia i organització...
Era... d'empreses... però després, que
recordi jo, no... Fem més, l'any passat
no... Hi ha un any que hi ha hagut
excursions guapes...
I la gent hi va a aquestes excursions?
Sí. És que... a unes... Què has de fer?
Quedar-te aquí o quedar-te a casa? A
més, en aquest curs que fem molt
poques...
Recordes alguna excursió més
interessant o divertida encara que sigui
de fa anys?
La de la Garrotxa. Quan vaig anar a la
Garrotxa a aquell bosc... És a la Garrotxa
on hi ha el bosc? És molt maco... Olot
també... O vaig anar un any a un lloc que
és que... No me'n recordo... No me'n
recordo on era, però hi havia un llac tope
guapo i vem dinar allà i tot...
Són excursions d'un dia?
Sí... normalment són de... El del llac, me'n
recordo que... ciències naturals, però no
me'n recordo el nom...
Són sortides de treball?
Sí, sí. Són... Et posen un dossier... A
sortir, has d'anar a un lloc... Fas
activitats...
Feu setmana cultural?
Jo mai he fet. Ni a EGB ni a l'ESO. Sí que
a (...), que és una escola, sí que l'han fet.
Jo encara, en comptes de setmana
cultural feia colònies... i aquí no... Que
sàpiga no. No en fem...
I setmana blanca?
Tampoc. Fan... Fan sortides de neu... El
meu professor, el de gimnàstica, el que
es mou tant, sí que fa... Fa sempre
sortides... I jo hi anat algun cop... i a Port
Aventura a l'estiu també en fa...
La gent s'hi apunta i hi va?
Sí.
Dins de l'institut hi ha grups característics
segons la seva manera de vestir, o la

seva manera de pensar o la música que
escolta...?
Sí, aquí a l'institut gairebé tots són
guarrons. Sí. si baixes a l'altre, a (...),
gairebé tot són *quillos*... Després gent
normal... però sempre hi ha algú que
pensen... Van més de *guarrons* que de
quillos... Els normals, la gent normal, pot
ser normal, però segur que té alguns
pantalons que són amples...
Per què els guarrons, com els definiries?
Hi ha *guarrons* molt extrems, que són els
dels cabells llargs, però que no hi ha
masses... i gent que són... porten els
pantalons una mica amples... després
algun jersei ample o... les bambes "*Vans*"
aquelles de...
I quina música escolten?
Escolten no sé... És segons... però sé que
la ideologia... a molts són... a molts els hi
és igual la política, o només es pensen en
la independència i tot això...
Independentistes?
Sí... hi ha gent independent però...
tampoc, Són nanos... No s'enteren... Del
meu curs, jo no veig ningú que faci el
signe independent, ni el fatxa ni... ni re
d'això?
Ni pintades a les taules ni a la classe
ni...?
Que va, no...
I si tu t'haguessis de ficar en un d'aquests
grups?
No. És que... no... És que no em faria re
perquè no són grups... Són gent vestida
d'un determinant... d'una determinada
manera però... M'és igual... no em faria re...
perquè tampoc no són tan diferents a
mi... Ni els de (...) perquè tots ells...
Bueno tots no, però gairebé tots els meus
amics són d'allà... i no... i sembla des de
fora, semblen *quillos*, però quan parles
amb ells i els coneixes no.
Però bé, a primera vista hi ha una
diferència entre la gent d'aquest institut i
la de l'altre?
Sí... amigues meves que puguen del (...)
que... que sempre que puguen diuen: "*oh,*
esto está lleno de catalanufos y...
guarrones".
Perquè vols dir que, per exemple, si tu
passeges per aquí... per fora de l'institut i
passeges per fora de l'institut (...)
aquest... Vols dir que aquí es parla més

català que a l'altre centre o... entre amics vull dir?

Jo crec que sí, però... Jo... És que jo parlo en castellà, però si veig gent així que parlen en català... i allà a baix també n'hi ha que en parlen, però... em sembla que predomina menys... Jo crec que quan un nano entra a primer d'ESO i veu els grans com vesteixen, es vesteixen.... Volen vestir-se igual o millor... i després canvien segons... i si estan aquí i hi ha majoria de *guarrons*, diguéssim, pues...

I hi ha piques entre els dos instituts?

Que va!... No perquè pensa que... Anys enrere nàvem a la mateixa classe... o que, com a mínim, Jo no els tinc.. jo em porto, amb tots els d'EGB... Em porto i.... i amb els de... És que conec a molts nois d'aquí de (...), de la meva edat i no... Encara que sigui "*hola i adéu*", però no... Piques.

O sigui, vols dir que no ha passat mai que pugessin els de l'altre escola aquí o baixéssiu...?

No. Aquestes gitanades no... Lo que sí que hi ha gent a lo millor de (...) que volen *bulles*... Jo què sé... que va... Problemes greus no, a lo millor jo no m'entero, però que sàpiga jo no... D'institut a institut no... però gent que, si ara et prenc i et...

I entre grups?

Bueno, grups no. No és com si fossin bandes, sinó que, un i un altre, que es foten per alguna tonteria i després lo més bo és que es fan amics... Hi havia un que a un noi àrab, li va donar un... Bueno... Ell no sé què va dir dels moros i l'altre va saltar i li va donar una hòstia no? I... i li va fer mal, però de seguida es van fer amics... Però és que sembla com si volguessin demostrar quin és... quin és el més fort perquè ningú es fiqui amb ells o algu... "*quién es el más fuerte*".

I tu ho trobes bé, això?

Jo no. Jo ho trobo una estupidesa... això de fotre's perquè sí... A més que mai, sempre hi ha un altre que més ... A mi la violència no m'agrada... Jo mai m'he barallat... ni la gent que m'envolta m'agrada que es baralli...No sé...

Algun cop hi ha hagut algun pique?

Sí. Allà dalt... De cridar molt... A mi cridar no m'importa... Sempre que t'esveres crides... però arribar a... la veritat no.

I aquests grups així, diguéssim, els que són més guarrons, els altres que són més normals o els que poden ser més quillos, o que poden semblar quillos... Això també passa a (...). També hi trobes aquests grups?

No. En normal no... Hi ha els normals, els *guarrons*, però es que és bastant estupidesa classificar-los així... Els quillos són els més pelats, els que van a (discoteca)... També, després, hi ha els *guarrons* que a mi sempre m'han agradat més perquè no sé... em dona la sensació que són més solidaris encara que també hi ha... Són més porretes i... bueno, els *quillos* ara també... però vaja... no sé....

I de pijos?

Els de (...)... I que hi ha gent, nois i noies que anaven al nostre cole i han anat a (...) perquè els seus pares els han obligat... Però a (...) són *pijos*... Tots els ricatxons... Bueno, que sí, que tenen diners i facilitats... Hi van però... No ho sé. I, creus que tenen també una altra manera de pensar i de fer les coses?

No. Sinó que són més... més... Jo trobo que són més mimats, perquè són... a lo millor hi ha alguns que no els hi agrada gens anar al (...), però d'altres que sí, que se senten orgullosos o algu...

Parlant una mica més de tu, quina música t'agrada?

A mi tot... Gairebé tota, l'actual que surt ara, no?... Ni flamenco ni...ni res d'això, ni màquina, no sé, *La Oreja de Van Gogh*, *M'Clan*... No sé, coses així... *Gigi D'Agostino*... *Shakira*... No sé l'última cançó que ha tret m'agrada.

I de rock català n'escoltes?

Sau... sí, m'agrada, però *Sau, els Pets*... És que és segons les cançons que em baixi d'internet.

Compres gaire música?

Jo no... Si em graven un CD sí, però jo comprar...

Comparteixes aquests gustos musicals amb els teus amics?

Si. Hi ha sempre que, a lo millor... És que, a vegades, nem a casa d'un, perquè tenim un local, i si posa música sempre salta aquell "*pon música, no pongas esa mierda*" o algu així, però sí...en general sí. I quant a la roba... tens manies? On la compres?

Aviam, manies no. Jo... El que passa que per comprar unes bames em duren tot l'any perquè sempre fa dos mesos que m'hauria de comprar unes... però el que em passa és que em fa mandra... I la roba pues... la vaig comprant jo quan... com que treballo... quan tinc diners...

Treballes? De què fas?

Estic a una botiga, de dependentia, els caps de setmana... És una tocineria.

I què en fas dels diners?

Els guardo per tindre el carnet de cotxe... però de vegades en trec No és molt, cobro vint-i-dues al més, però... pel cotxe ja m'arribarà... Dintre d'uns anys, pel carnet només.

I on vas a comprar la roba?

Normalment, vaig a (...) perquè aquí a (...) és molt cara i hi ha molt poca varietat... al *Zara*, per exemple... Ttu vas i amb pocs diners et pots comprar tres peces de roba... i al mercat no en compro, però a vegades si he anat al mercat i he vist algu me'l compro que m'es igual... lo que em fa rabia, per exemple, el cas de *Levi's* que són molt guapos, però són molt cars... i jo no em gasto quinze mil pessetes en uns pantalons.

I si te'ls regalen?

Els accepto, però si me'ls regala ma mare, li diria "tu que fas gastant-te tants diners en això?"

A comprar hi vas amb les amigues o amb la mare?

Amb... A vegades no... Ara normalment vaig amb el meu nòvio perquè és que també és el meu millor amic... No és només el meu nòvio...

I li agrada anar de botigues?

No. (riure) Es mareja una mica... Però a ell jo li dic "acompanya'm" i em diu que sí però... quan ja portem dues hores, ja es mareja i diu "va marxem" i marxo... No tinc presa tampoc per comprar.

I tria la roba amb tu?

No. Jo li pregunto "t'agrada?"... Però si em diu que no, i a mi sí que m'agrada pues.. me la compro.

I les teves amigues, també compren on tu?

Hi ha una que, per exemple, la seva roba, els pantalons, se'ls fa sa mare sempre perquè és modista... Són guapos... Hi ha una altra que es dedica... Quan hi ha

vaga està desitjant que caigui en dijous per nar al mercat del dijous a (...)...Hi ha una altra que és de mercat...És que són molt boges les noies del meu grup...Són molt presumides...Són molt... Només sempre... Sempre estan pensant en roba, roba, roba... I els hi és igual nar al mercat que al *Zara*... on sigui.

I tu ets tan..?

Jo no. Jo visc per unes altres coses no tan materials... Jo tinc roba que em dura dos anys, i ja està! A lo millor sóc una mica deixada però... a mi m'agrada comprar-me roba però... no cada setmana ni res... de tant en quant.

I quins programes veus més o t'agraden més de la tele?

Sèries, més que programes... M'agrada la sèrie *Cuéntame* i la de *Compañeros*, però és que... després hi ha els *Simpsons*... quan sortien i... al migdia el *Txin-Txan* i la *Sabrina*... Faig *zapping*... Acaba la *Sabrina* i veig el *Txin-Txan*... Però no... a part d'això, ja no veig molt la tele perquè a mi no m'agrada estar-me a casa...A mi m'agrada estar fora sempre, amb els meus amics... o fer deures, que en teoria els has de fer.

I veus les notícies?

Si. A vegades quan plego a les tres, que ja ha acabat el *Txin-Txan* i encara estic dinant pues... les escolto... A més m'interessa...

I tens algun telenotícies preferit?

Jo... En els anuncis de *Sabrina* surt un *avance* de notícies que escolto per viam que ha passat avui... i ja després jo estic veient el... Quan acaba el *Txin-Txan*, em canvio a *Antena 3*...

I què vols fer quan acabis el batxillerat?

M'estic pensant lo de geriatria, però vull anar a l'asil per fer de voluntària...

Que és com un mòdul, geriatria?

No ho sé. És que... Jo tinc una amiga que ho ha fet i no ha necessitat ni el batxillerat... però em vull enterar... Li vaig preguntar a un professor, però no ho trobava... i va dir que ja m'ho diria...

I les assignatures importants, com l'anglès o informàtica, que suposo que ara tothom ho ha de conèixer... com les portes?

Jo la informàtica bé, no? ...perquè estic més o menys enterada... No sóc cap geni però... I d'anglès fatal.

I què faràs? Per què l'anglès... s'ha convertit en...

M'és igual. Per mi no és un problema... Si no m'agafen perquè és l'anglès, pues hi haurà algú que em substitueixi, saps? Segur que trobaré feina... Tard o d'hora en trobaré... Si no sé anglès pues...

Feu moltes hores d'anglès aquí a l'institut?

Dues setmanals... Bueno, lo que jo vaig a anglès comercial que són quatre...

I de català i castellà, quantes en feu?

També dues... No? ... Dues o tres setmanals... No ho sé... Em sembla que l'anglès dues i català i castellà tres.

I et sembla bé que es faci una mica més de català i castellà que d'anglès?

Sí... perquè al cap i a la fi estem a Catalunya i a Espanya... No estem a Anglaterra... A més, diuen que dintre d'uns anys serà l'alemany el que serà més important... i què? Ja... és que és com abans, que al meu pare li feien aprendre francès... i ara no serveix per res, saps?

I perquè creus que unes llengües són més importants que les altres?

Perquè són la potència mundial, no? Són les més famoses, les més importants...

I creus que una llengua com el castellà o com el català podria arribar a ser llengua universal com és l'anglès?

No sé, perquè ja no tenim ni colònies ni re...i és molt poc terreny...Vale que Amèrica sí... Amèrica del Sud pot, però...

No creus que pogués ser...

No.

B-1

Ets d'aquí de (...)?

Sí

On vius?

Al centre del poble

Fa gaire que vius a (...)?

De sempre

Vas néixer aquí?

Sí

I els pares també són d'aquí?

Sí

A casa parleu en català o en castellà?

En català: amb els pares...amb els avis, amb el germà.

I amb els tiets?

Català.

Perquè la família del meu pare és de... bueno, vull dir, el meu avi per part de pare és de part d'Almeria, però com que és va morir de jove bueno, va venir cap aquí i és va casar ja amb la meva àvia que era catalana i es va morir ell, però sempre havien parlat en català també.

Has estudiat sempre en aquest institut?

No. Però a partir de primer d'ESO sí...

Anava a (...) i de (...) vaig venir aquí.

El (...) és d'aquí de (...)?

Sí, el públic de (...)

I de l'institut què me'n dius?

Bueno, està una mica fet pols, però bueno a mi m'agrada venir aquí... Perquè no són tan...estRICTES com els altres coles privats, saps? Els altres coles privats et porten més a ralla, però jo crec que si... si tu vols estudiar estudiaràs igual, sinó et porten tan a ralla com si... si t'obliguen a fer els deures i els fas perquè no vols al final hi haurà un moment que no els els faràs, saps? I aquí...aquí jo què sé, vale que et diuen que has de fer els deures, sinó et fiquen mala nota, però tampoc et diuen res, saps? És...és el teu problema i jo crec que és lo millor perquè quan vagis al batxillerat també et faran això així que et tenen una mica preparat.

És a dir que a tu et sembla bé que que no us controlin tant?

A mi sí...Qui vulgui estudiar estudiarà igual

I tu estudies?

Jo sí, bueno....(riu) no molt...

I creus que a la gent li sembla bé que no és controlí gaire?

Hi ha gent que... bueno... pels alumnes trobo que... hi ha hi ha alumnes que sí, però la majoria no... la majoria li és igual, però els pares, hi ha pares que sí, que volen que et controlin, però no, jo crec que no, els meus pares m'ho diuen que sí jo vull estudiar estudiaré igual perquè el meu germà nava a un cole privat i no va fer re... i jo trec més bones notes que ell saps? I en ell el controlaven molt més... però bueno.

I a part d'això, per què més t'agrada venir a l'institut?

Hi ha bon rollo aquí, ja m'agrada, sí.

Amb els nanos? amb els profes?...

Amb els profes també, alguns més que altres perquè jo què sé... hi ha profes que els canvien cada any, saps? I no tens temps per coneixe'ls tant, però hi ha profes que... fa més temps que els coneixem i... sí tens algun problema també els hi pots explicar i tot, saps?

En aquest sentit no teniu problemes... si hi ha alguna cosa que et preocupi...

Sí, tu li pots dir en els profes...

Tant sí és un problema de l'institut..

També sí és de fora...

Però això li has de dir al tutor o tu pots agafar al profe...

No, no, o sigui... normalment els dius...jo l'any passat ens deien que li diguéssim al tutor... Jo tenia un tutor que... pues em portava més bé que amb el d'ara, saps? Però ara, no sé, la Teresa també la de música també és molt... No sé: confies més en ella, saps? Sí tens algun problema pues li dius i no passa re.

I t'agrada que pugui haver-hi aquesta bona relació amb els professors?

Sí

Per què?

Perquè jo què sé... si et passa algu pues... a vera sí jo què sé... sí en un examen no pots estudiar o algu, tens algú "què et passa?", saps que vull dir-te? Si no... pues... i treus bones notes pues tu... a mi m'agrada.

Hi ha molts professors que permeten que et portis bé amb ells, que hi hagi una relació més d'amics?

Sí, n'hi ha que no perxò, també. Jo què sé... a la mínima que et passes fiquen "cuidado!"

I amb la gent d'aquí de l'institut t'agrada la gent que...

Sí, a mi sí, sempre abans de que vinguéssim aquí a l'institut erem més petits... ens deien que aquí hi havia molt mal rollos, que no sé què, però a mi m'agrada més aquí que no pas a l'altre cole. Igualment som casi els mateixos, saps? Els de (primària pública), tots vénen cap aquí Va venir gent nova, però casi tots són els d'abans.

Molts us coneixieu de l'altre escola?

Hi ha gent que no, perquè hi ha gent que ve de (...), però després els vas coneixent i ja està.

Aquí a l'institut totes les assignatures són en català?

bueno menos els idiomes.

I d'idiomes, en feu algun altre a part de l'anglès?

Anglès i francès de variable...bueno jo no en faig però el vaig fer a segon.

I perquè no el fas aquest any?

Mira, aquest any crec que no n'hi havia... no sé... però igualment faig una altra cosa de... de la civilització greco-romana i tot això.

I, a l'institut, hi ha grups diferents segons la manera de vestir... la música que escolten ...?

Sí. No sé... és que... hi ha un grup de gent que no surt tant, saps? Que jo què sé, que van més així d'*skaters*... i bueno de... no sé... No surten tant, no se'ls veu tant. Que no... no sé, no surten tant, no se'ls veu tan pel poble, ni van als llocs per aquí per sortir de marxa i això. Després, hi ha un altre grup que és mig-mig, saps?, que sí que sortim, però... i després hi ha un altre grup que són més "*quillos*"

I un grup així de més de pijos o...?

També. Però aquests són més de batxillerat, del nostre grup... de la nostra classe... no tant. Però a batxillerat hi ha gent que sí, que és tope *pija* perquè com que vénen ja de les escoles, com que el batxillerat només és fa aquí, a les altres escoles no n'hi ha... gent de (...), de (...) que van més així... més ben vestits i això però... cadascú...

I teniu problemes entre els diferents grups aquests?

A vegades sí. Aquí dins, alguna vegada sí que hi ha hagut problemes... gent que és

porta malament i que un vol picar l'altre... però no sé... fora de l'institut més.

Per qué aquests grups de gent fora de l'institut també hi són?

Sí. Al poble també hi ha la gent més pijeta... Sí

I tu, t'identifiques amb algun d'aquests grups?

Jo sí Jo amb el... No sé, jo vaig normal, saps què vull dir-te? Perquè jo estic allà, amb els *quillos* no i amb els *skaters* tampoc, saps? Vaig amb les meves amigues, els meus amics i mira...

I els teus amics, són d'aquí de l'institut o més aviat de fora?

La majoria són d'aquí de l'institut Hi ha algú que treballa ja... i per les tardes quan sortim pues bé, saps?

De la teva classe?

Són d'altres classes. De la meva classe són amigues... de l'altre quart també... i amics també de quart... i llavors hi ha que fan batxillerat i hi ha que fan mòduls d'aquests, saps?

I... sou tots més o menys del mateix estil?

Sí. Bé: hi ha gent que els hi agrada diferent tipus de música i això, saps? Però no sé, tots ens portem bé... Per exemple: jo sé que hi ha un que és més *punki*, però nosaltres ens anem amb ell i ja està.

I què feu quan quedeu fora de l'institut?

Per els dies de cada dia sempre anem allà, per allà (...) i estem allà o nem a casa d'algú a escoltar música i això...estem por dei... i els caps de setmana no sé... sortim, algun dia nem a (discoteca) a (...), saps?

Com hi aneu a (...)?

En tren fins a (...) i després agafem un bus per anar cap a (discoteca).

I quan no aneu a (...)?

Ens quedem per qui. I ja està... mira, re, nem a fer un volt a vegades o estem por dei assentats i mira... parlem de les nostres coses. Cadascú va al seu rollo, saps? Cadascú parla de lo que li interessa més i ja està.

I discutiu per alguns temes...?

Temes així no... A vegades hi ha problemes, però no problemes de tot, problemes entre dos persones o així, que hi ha mals rollo.

Fa molts anys que sou amics?

No, fa poc... bueno anava amb uns altres... Nosaltres no, nosaltres poc, vam deixar d'anar amb ells jo i la Mar, que és la meva amiga, vam deixar d'anar amb ells perquè saps? hi havia mals rollos, saps? Perquè sí, perquè anaven molt del pal aquella gent i nosaltres no. Que, jo que sé, és creuen més que l'altre gent i nosaltres no... Després vam nar nosaltres juntes, navem a (...), a (...) també i sortíem quan naltrus volíem. Jo i ella no?... més gent, la Mari també, la Laia, la Yesica i alguna vegada l'Imanol i això. Després com que l'Imanol és molt amic d'aquests pues vam començar a juntar... com que ells són repetidors, són més grans que nosaltres, i al repetir aquest any ens hem ajuntat, saps?

I amb aquest grup que sou tan amics... en què parreu?

Català i castellà... Depèn... És que depèn... Hi ha gent que parlem en... o sigui en una conversació... jo veig una persona i... veig la Mar, doncs li parlo en català... veig en Carlos li parlo en castellà... És que és depèn de la persona. Amb la M. Carmen per exemple?

Castellà.

I sí, per exemple et presenten algú, que no coneixes de res, tu comences en català? en castellà?

Jo li parlo com sigui sí em surt en català pues en català, sí veig que parla castellà, pues li parlo en castellà, a mi m'és igual. Per què, tu fas alguna activitat fora de l'escola?

No, abans anava al gimnàs però jo feia jazz, com aeròbic, saps? Ara ja no.

Per què?

Perquè jo què sé.... perquè em feien fer festivals i jo no volia fer festivals aquí davant del poble... perquè és que la profe aquella ens feia dur uns vestits tope feos, saps? I ens feia sortir a un escenari aquí davant de tot el poble amb un vestit allà tope cutre i jo no volia I a part, amb la Laia, una que també ve amb nosaltres, vam dir "ens desapuntem o què?" i ens vam desapuntar.

Què fas quan no ets a l'institut?

Per les tardes, jo què sé, vaig a casa, pel poble també nem, a voltar i això si tinc

que comprar algu... si no a casa. Un dia sí tinc un examen...

I el quart de ESO què tal?

Bé, a mi em va bastant bé.

Que t'agrada més del que estàs fent?

No sé, fem... jo què sé...les mates i aquestes coses em surten bé, perquè se'm donen molt fàcils, vale? Però no m'agraden a mi. M'agrada més la història?

Per què?

Perquè sí... la de mates em ralla molt... saps què vull dir-te? La història... jo que sé, depèn també de quin tema, però hi ha que m'agrada saber coses, faig com els meus contes i m'ho aprenc més ràpid.

Aquest any feu viatge de...

Sí

Hi aniràs?

Jo sí perquè lo millor de l'ESO és el viatge de final de curs.

I on aneu?

No ho sabem encara. Potser anem a Tenerife o a Itàlia... No ho sé.

I a tu que et fa més il·lusió?

Tenerife

Per què?

Perquè sí... No ho sé... Itàlia la trobo més... més la platja, saps? Més calor... com que serà al juny que podem banyant-se i tot podrem passar-z'ho millor... pero bueno, sí anem a Itàlia ens ho passarem igual que bé... perquè la festa la fem nosaltres.

I hi aniran els teus amics o..?.

De nanes sí, de nanes anem totes, però de nens casi cap perquè com que són repetidors ja van nar-hi l'any passat i els seus pares ja no volen pagar-l'hi una altra vegada el viatge... Com que han repetit...

I, de sortides, a part del viatge aquest de final de quart d'ESO en feu?

Algun cop sí, però no molt, eh?... Aquest any havíem de fer d'anar al teatre i al cine i no sé què va passar que va haver-hi molt poca gent que ho va pagar i ho van anul·lar. Però normalment cada trimestre fem una excursió d'història que hem de visitar algu després l'any passat vem nar als volcans...

I la gent hi va en aquestes sortides...?

Perquè són obligatòries aquestes... com que són de feina... sí no la gent només aniria... Saps què els altres anys, com

que no hi havia viatge de final de curs, al menys a primer i segon no perquè ens van castigar diria, no sé que va passar però primer fèiem les excursions aquestes i al final de curs ens feien anar a Port Aventura, saps?... una excursió així xula, per divertir-se, i la gent lo que feia era no anar a les excursions de treball i anar a les de divertir-se. I van dir que no, que si no anaves a les de treball tampoc a les altres.

I sí no fossin obligatòries la gent passaria?

Passaria

Però tu hi aniries?

Jo suposo que sí... Home si veig que no van les meves amigues, jo crec que em quedaria aquí, però sí van totes menys jo, no...Hi aniria, també ens ho passem bé, saps? Que hi ha ratos que has de treballar, però... com que estàs fent el tonto por dei tot el rato...

I amb els profes, quan feu viatges o quan feu sortides, hi ha la mateixa relació o són més amics?

Més amics són, perquè l'any passat vam anar de colònies a fer el crèdit de síntesi, saps? I no sé... És diferent... Quan estàs per aquí pels passillos que has de fer classe, has d'estar sèria... en canvi en allà que sortíem per les nits i tot, saps?, Érem més amics.

En aquest sentit, va bé fer els viatges amb els professors...

Sols no podem anar, això està clar! Jo prefereixo anar amb els professors que no pas amb els meus pares.

Fas vacances tu amb els teus pares?

Quan era petita anava a Malgrat a passar una setmana o dues amb els meus pares i feia molt temps que no hi anava, però jo em volia quedar aquí amb el meu germà que té 23 anys, i no em van deixar, però després m'ho vaig passar bé, saps?... Però no sé com que és estiu i pots sortir cada dia per aquí, i tens els teus amics aquí... Jo preferia quedar-me aquí

I allà que vas fer?

Vaig conèixer gent nova. També sortíem per la nit i això... també em va anar bé perquè com que em vaig enfadar amb els meus pares, feia lo que volia, saps que vull dir-te? Com que estava cabrejada

amb ells i que volia anar a casa... pues em dein "fes lo que vulguis"... i jo vale!

I quina música t'agrada?

Els grups així coneguts... *Estopa*, *Camela* també m'agrada... jo què sé... cançons que t'agraden, saps?... Aquestes cançons que estan en els discos aquests barrejats que no saps ni qui les canta però que n'hi ha cançons que són maques.

Els recopilatoris aquests que és només música en castellà o de...

De tot. *Dover* també m'agrada...

I per què t'agraden aquests grups?

No ho sé...per la música.

Comparteixes aquests gustos amb els teus amics?

N'hi ha que sí i n'hi ha que no N'hi ha que a vegades, jo què sé...aquell que va *punki* per exemple, li dic "deixa'm, estic escoltant algu" i em diu "què escoltes?" i jo "*Estopa*" i diu: "em pensava que seria *Camela*... encara millor però..." hi ha bon rollo...

No li agraden aquests grups... I què escolta ell?

Halloween... No sé què més escolta... jo també a vegades també ho escolto, però no sé... no està tan malament tampoc.

I amb els altres, tret d'aquest noi que és ...?

Amb els altres més o menys coincidim. En Carlos, per exemple, no li agrada la música màquina...quan algú fica música màquina o així... es fica... "que som uns *pelaillos*"... que no sé què, saps? A mi m'agrada, o sigui no m'agrada molt depèn de quina, de quines cançons...

I a tots us agrada anar a (...)? ...Perquè a (...) posen música màquina...

A tots sí... bueno...hi ha gent que no ve... però després un dia nem a (...), l'altre dia nem a fer un volt per (...) o al cine...

Quines pel·lícules t'agraden?

Les de por... de por m'agraden i no sé...

Quan voleu anar al cine tu i els teus amics, us costa triar la pel·lícula o...?

No. Perquè normalment n'hi ha... jo què sé...hi ha alguna que sí, que acaba de sortir ara, que és de joves o així pues... tots ens fa gràcia mirar-la, saps?

Treballes també?

En una pastisseria... Ja fa un any o així que treballo... perquè me mare quan era jove hi treballava en allà... i llavors pues,

jo necessitava peles i li deia a me mare que volia treballar, que no sé què... i al final els hi va dir, els hi va dir en ells, i els hi va dir que hi nes Com que els conec ja des de petita, saps?...i els vaig a ajudar de tant en tant, els caps de setmana.

I per què necessites els diners?

Per sortir...pel mòbil, per comprar roba...

Hi tens molta mania amb la roba ?... Ets molt maniàtica amb les botigues?

No... Normalment compro a les mateixes botigues, saps? Però... depèn, tot depèn, o al *Berska*... al *Zara*... També algun cop, ara no tant, tenen coses de tot saps què vull dir? Tipu més així... més penjat, tipu més d'arreglar...

I a tu que t'agrada més?

Depèn... És que les dues coses... Depèn del dia, saps? Hi ha dies que vinc amb pantalons així... texans gastats... hi ha dies que normals... així de tela...

A comprar hi vas amb la teva mare o amb les amigues?

No sé... depèn... Quan ma mare no em vol comprar roba vaig amb les meves amigues perquè ma mare no em vol comprar roba perquè diu que en tinc molta però... sí tinc que pagar-m'ho amb els meus diners, hi vaig amb les amigues. Però després els meus pares em donen algu... No tot lo que em gasto perquè em diuen que és passar-se però... algu sí que em donen

Amb els diners que treus de la pastisseria, en tens per sortir, per la roba, pel mòbil em deies.... Per cert l'has de carregar gaire sovint?

(riure) Sí...sí...perquè quan t'arriba un missatge, l'has de contestar... en una nit... en dos dies mil peles se'm gasten.

I amb qui t'envies els missatges aquests?

Amb els amics...

I què us dieu?... Per què sí us veieu cada tarda...

Mira, qualsevol cosa, jo què sé... que "què fem?", que "bona nit", que "demà a quina hora quedem?"...amb la gent de fora també... gent de (...) que coneixem perquè, ara no hi anem tant a (...), fa tres setmanes o por dei que no hi nem, però abans hi anàvem cada cap de setmana a (...) ... i clar coneixes molta gent d'anar tan sovint... i gent d'allà també ens enviem, de (...) ...no sé...

I amb aquests què us dieu?

Que "com va?" Que "si anirem aquest cap de setmana a (...)?" Que "que ha passat?" Sí ha passat algu por dei amb els amics o que...

I com els escrius els missatges?

Abreviatures... Perquè si no no hi caben.

I de trucades amb el mòbil en fas sovint?

No tantes, perquè envies un missatge i ja està.... perquè sí truquem pues ens enrollem i m'hi deixo molt la pasta... en canvi, si envio un missatge sé que em costa 25 peles més o menys...

Tens ordinador?

Sí.

Amb internet?

No. Ara comprarem un de nou i posarem internet.

Però has fet servir la internet?

Sí, Aquí al cole, quan fem la classe de català a l'aula d'ordinadors... o sigui: sí que fem català, però deixem l'internet obert... i jo què sé... amb el profe de música sempre ens fica qüestionaris... i, hi ha coses que les hem d'anar a buscar a internet

I t'has xatejat amb gent que no coneixes? Gent d'aquí Barcelona... Entres per *Terra Barcelona*.

I de què parles amb aquesta gent que no coneixes?

D'on són? què estudien? sí... quants anys tenen? i tot això... lo general.

I et trobes amb gent molt diferent?

Sí, gent diferent sí

I de vegades hi ha discussions i baralles pel xat?

Perquè mira...No ho sé... Saps en aquell general, que sí el nom tal és un cabron, tenen ganes de berallar-se amb algú i mira... és desfoguen

I al xat hi ha gaire gent que hi entra?

Sí, hi ha bastanta gent, depèn també quin dia, eh?... Hi ha dies que hi ha menos gent

I has fet algun amic o amiga per internet o...

Sí, un que és diu, bueno... ara ja no, un que va trucar un dia, bueno va trucar a la Mar i vaig estar parlant amb ell un rato, de Girona era aquest o por dei.

Creus que és important saber informàtica?

Sí, perquè tot serà amb ordinadors, internet i totes aquestes coses i sí no ho saps...

Quines assignatures creus que són importants per al futur?

L'anglès... Perquè vagis on...jo què sé, quan vas a l'estranger i tot això la llengua és l'anglès, la principal és l'anglès.

I per què creus que és l'anglès i no és el...?

Perquè hi ha més gent que parla anglès a més llocs, bueno, a més llocs, saps el que vull dir-te?

També a la xina són moltíssima gent que parla el xinès... Tu creus que el xinès podria ser...?

No... Perquè només és a la Xina... l'anglès en canvi és als Estats Units, a Anglaterra i tot això...

I tu com ho portes això de l'anglès?

T'agrada?

Estudiar molt no... Estudiar molt jo no estudio, jo ho reconec, però no sé, sempre se m'ha donat bé.

Quantes hores feu d'anglès a l'institut?

Tres.

I de les altres llengües, català i castellà?

Tres.

Feu les mateixes hores d'anglès que de català i castellà. Et sembla bé que sigui així?

Sí, esta bé... de mates és lo que fem més hores, i de geografia també moltes perquè nosaltres estem ficats en el grup de lletres i llavors doncs, fiquen més geografia i jo crec que de mates ens en haurien de treure perquè som el grup de lletres i no ens interessen per re les mates.

I per què has triat el grup de lletres?

Doncs no sé perquè així no faig tant de... de tecnologia... No fem tantes hores... A mi no m'agrada gaire la tecnologia...

I les assignatures de lletres t'agraden més?

Sí... També depèn del professor que et toca cada any, saps? Si és un professor que em cau bé, a mi tot m'agrada...

Hi ha algun professor que faci que la seva assignatura t'agradi molt?

La de naturals...perquè m'agrada com ho explica... perquè ho entenc molt bé...

Com t'ho muntés quan arribes a casa?

Bueno... Miro a veure sí tinc alguns deures, si no són importants no els faig, i sí veig que és una cosa ja que vaig molt arretrassada pues ho faig perquè... No sé...

Tens estona després per fer altres coses?

Estic por dei per casa... depèn quin turno faci el meu germà m'hi vaig un rato amb el meu germà perquè el meu germà o sigui viu a casa meva, però té ell sol la planta de dalt... És tota la planta, saps? I me'n vaig allà amb el meu germà i m'explica les seves coses...

T'hi entens bé amb el teu germà?

Sí

I us expliqueu els problemes i...?

De nois no, per això, perquè li fa molta ràbia...

A la teva mare si que li parles de nois?

Sí, a ma mare sí... Jo li explico qui m'agrada, si estic amb algú si... Al meu germà dir-li qui m'agrada pues... si que li dic, vale? Però dir-li "ah, el dissabte vaig estar amb aquest i no sé"... El meu germà és que em mata, perquè no li agrada... i a ma àvia... però és fica nerviosa, sempre em diu "és que no fas més que anar darrera els vailets" i jo...

Et portes molt bé amb tots els de casa vaja...

I amb la nòvia del meu germà... la nòvia del meu germà és la que li explico més coses, perquè té 18 anys, és més petita... una cosa que li explico pues ella m'ajuda creu més...creu més els nens

Quan ets a casa...

Vaig a... ma mare sempre quan arriba està a la cuina fent el sopar, saps? I nem passant tots per llà a veure ma mare... a veure que diu...Vaig a la saleta... Vaig amb ma àvia, però no molt rato perquè sinó després ja m'agobien... sempre estan amb lo mateix: que haig d'estudiar, que els dies de cada dia no tinc que anar darrera dels vailets... que no sé què... que no deixi la roba per llà per la habitació i tot això...

I quins programes de la tele t'agraden més?

No ho sé, les sèries... *Companyeros*, m'agrada, *Plats Bruts* també ric molt... programes així...

Per què t'agraden aquestes sèries?
Perquè les vas seguint... No sé...
A *Companyeros* sí que hi ha allò que acaba un capítol i no saps què... A *Plats bruts* no... ric molt
Qui t'agrada més dels que surten?
El David.
I ho veieu tots això o normalment tu sola?
Ho veiem tots. Menos el dia que surt futbol, el meu germà vol veure futbol.
De quin equip ets tu?
Del Barça.
I el teu germà?
De l'Espanyol
I la teva avia?
Del Barça... ma mare també... ma mare com el meu germà, bueno... a ma mare no li agrada gaire però... és que els tiets de part de me mare tots són de l'Espanyol.
I el teu pare?
De cap.
I de programes, que no siguin sèries... n'hi ha algun que t'agradi especialment?
Coses d'aquestes com *Moros y cristianos* que estan discutint...
I els telenotícies els veieu?
A casa meva sí, però jo no... No m'agraden... M'avorreixo.
I aneu canviant de canal o sempre mireu les mateixes...?
Anem canviant.... De notícies a TV3, però...
Què vols estudiar tu?
Jo el batxillerat sí que el faré... Jo vull fer-lo... Jo no vull fer el batxillerat aquí, el vull fer (...)... perquè l'any que ve vindrà gent dels altres coles... a veure, tots aquests que vénen amb nosaltres no faran batxillerat... No sé... suposo que faran quart de ESO i ja està... i no sé... suposo que al final ho farem aquí, perquè aquí tampoc s'està tan malament, però també tenim ganes de canviar... Perquè canvies de gent, i d'ambient una mica
A (...) hi aneu sovint?
Sí... a vegades jo hi vaig amb el meu germà a (...)... jo què sé perquè el meu germà ja és més gran i com que va amb gent més gran que jo els conec ja de fa molt temps pues sí vaig amb ells ja entro a les discoteques...

Els amics del teu germà són d'algun grup?
No sé... Són més així més, més catalanistes ells... Parlen en català, vesteixen ...normal, el meu germà no tant però...
I quina mena de música escolten?
Possen música *House*... de tot, saps? Les que són així, per ballar...
I Rock també?
No.
I després del batxillerat?
Vull anar a Tarragona, a fer una cosa d'estètica i perruqueria. Perquè els meus pares m'han dit que... per fer un curset així... Acabar 4rt d'ESO i fer estètica i perruqueria que seria una tonteria, que fes primer el batxillerat... ells, o sigui, sí jo no vull fer-ho no m'obliguen, perquè sóc jo... El meu germà no va estudiar, i està en una fàbrica i ell ja li va bé, saps? treballar en una fàbrica... perquè ja ha trobat feina i tot i ell ja és feliç així, però em diu "sí tu pots estudiar estigues uns anys més rasant-te la panxa, que quan se t'acabi ja veuràs...
I sí vols fer perruqueria i estètica, llavors de les assignatures que fas ara...?
Re.
N'hi ha alguna que t'agradi?... i Que diguis doncs sí no estudio perruqueria i estètica pues... mira potser em posaria a estudiar...
No... a mi m'agrada estudiar, vale? jo no sóc constant... cada dia estudiar una mica jo no puc... L'últim dia perfecte que veig que tinc l'examen i aprovo perquè a mi se'm queden les coses molt ràpid...

B-2

Una cosa...Ets d'aquí de (...) o....?

Jo vaig néixer a Barcelona, però a segon d'ESO vaig venir aquí a (...).

I els teus pares que són de Barcelona també?

Ma mare sí, però els seus pares són de Galícia... El meu pare va néixer a Còrdova va vindre aquí amb la seva tieta...

I parleu en català o en castellà a casa vostra?

Amb la meva germana sí que parlo de vegades en català, però amb els meus pares no tant... en castellà.

Llavors fa dos anys que ets aquí ...

Sí.

Ara quin curs fas, doncs?

4t d'ESO.

I de l'institut que em pots comentar?

No sé... És que és molt diferent a l'altre cole perquè... no sé l'altre cole era de monges i era més... no sé, més recte més...era molt... molt diferent. No sé per mi en general, és una altra manera d'ensenyar.

I quina escola t'agrada més?

L'altra.

Per què?

No sé... igual aquí és lo mateix, no? Però (allà) no pots parlar... a la mínima et poden expulsar... no sé moltes coses d'aquestes.

I amb els professors, que tal?

Mmm.... allà eren més... més sèrios més... aquí no, aquí jo que sé hi ha un profe que em dona a mi religió que és molt simpàtic...

però n'hi ha pocs d'aquests.

I us porteu bé llavors amb els professors o...?

Amb alguns.

I t'agrada la religió...

Sí perquè la meva mare és religiosa...jo també però... no sé tant se'm fa... No sé... la meva mare li agrada anar a l' església i això però a mi... a mi no m'agrada. És una tonteria

Però la classe t'interessa més?

Sí, perquè no té res a veure.. És més que re història... M'agrada més... m'interessa.

Quines altres assignatures t'agraden?

Mmm... castellà, lo que faig ara religió, història i... no sé... català potser també...

I per què t'agraden aquestes assignatures?

No sé perquè són més d'estudiar... no tant de pràctiques. A mi la pràctica no m'agrada perquè sóc una mica vaga (riure)

És a dir les ciències no...

No, no m'agraden, fórmules i això...

I feu activitats extraescolars, excursions, sortides ...?

Sortides amb les classes sí, però activitats extraescolars no en fem mai aquí. No sé, teatre n'hi havia... informàtica... tot això...

I tu t'hi apuntaries...?

No perquè prefereixo sortir amb els amics.

M'has dit que feu sortides de vegades?

Sí, potser nem al teatre de Barcelona... aquí a (...) ... no sé, L'any passat vem nar de colònies a l'Escala... ens ho vam passar molt bé, vem fer... no me'n recordo ara... és que no me'n recordo, ah sí! Vam fer submarinisme... què més vem fer? *Kayak*. Després vam fer el crèdit de síntesi a partir de la sortida aquesta, i per la nit vem sortir amb els amics i tal.

I la gent participa quan feu aquestes colònies o excursions d'un dia o...?

Sí, aquí hi ha menys participació que allà, no? Perquè tenen més diners, més calés... És una escola de calés allà.

O sigui aquí els nois que no van a les sortides és perquè no tenen diners, no?

Potser, però n'hi ha d'altres que... no sé... allà estan més interessats amb les sortides, amb les coses d'aprendre... aquí no... aquí són més... no sé... com que és un poble potser allà n'hi ha més gent tampoc pots fer tant l'interessant... no pots sobresortir... aquí és més fàcil.

Com vols dir que poden sobresortir?

Que n'hi ha molta gent i és més fàcil que no et coneixin allà que no aquí. Aquí potser et coneixen a tot el poble, i saben el que fas i tot això.

I a tu t'agrada viure en un poble o prefereixes una ciutat com Barcelona?

Jo...prefereixo un poble, però no per sobresortir, però m'agrada perquè coneixes tothom, coneixes jo que sé... gent de (...), gent de (...)... jo tinc una de les meves millors amigues que és de (...)

Com és diu aquesta amiga teva?

-Mar Bueno. Allà no... allà els del cole, els teus veïns i ja està.

On estava l'escola aquesta de monges, a quin barri de Badalona?

I què fas quan no ets a classe o al cole?

Surto amb els amics.

Amb amics de l'escola o de fora de l'escola?

D'aquí i de fora i hi ha altres que ja treballen, que ja tenen els 16 i ja sé n'han anat i hi ha altres que fan mòduls

I què feu quan sortiu?

No sé... aquest cap de setmana hem fet una festa perquè era el meu aniversari i...

En una casa...

No. Vem *alquilar* un local. No sé... sortim, anem a discoteques...

A quines discoteques aneu?

A (...), a (...)

A les nits o a les tardes?

A les tardes, perquè no em deixen... sí però no és perquè no em deixen a mi... perquè em deixen fins les 12 o... més tard, no? Però el problema és que hi ha d'altres que han de venir soles i també fa pal que vinguin soles.

I decidiu ràpidament on anar o bé teniu problemes a l'hora de posar-vos d'acord?

No, perquè sempre ens conformem. Si totes volen anar a (...) i tothom vol anar a (...) i potser un altre dia em toca a mi anar a (...).

Sou més aviat nois, noies, o hi ha de tot?

De tot, són més nois, per això.

Són també d'aquí de l'institut?

Treballen els nois. N'hi ha de l'institut i n'hi ha que treballen.

I parleu en català? En castellà? Us és igual...

Us és igual... No teniu preferències...

No, no tenim preferències

Però normalment...

Castellà sí perquè hi ha alguns que no parlen bé el català. Jo tampoc tinc molta costum de parlar-ho però

I si ve algú que parla en català?

Parlem en català.

I quan no aneu a discoteques i això.. què feu?

Anem a (...) i ens posem allà a (...).

I què feu?

Ens trobem i jo que sé, ai mira que m'ha passat... i passem la tarda allà i...

Podries indicar-me tipus característics de nois per com vesteixen o per la música que escolten?

Hi ha els que no surten tant, els marginats, que no porten roba de marca, és compren qualsevol cosa... hi ha d'altres que són més *pijos*, que els hi agrada una música més concreta, més *patxanguera*, dels *pijos* no en sé molt, vesteixen roba de marca però de marques com la *Burberrys*... i hi ha d'altres que són els "pelats", que són, que porten marques *Adidas*, *Nike*...

I tu, et consideraries dintre d'algun d'aquests grups?

No, perquè és que jo no estic molt... no sé porto... potser m'agrada una camiseta de la *Burberrys* però... els "pelats" no només són "pelats" perquè vesteixen un *pantaló* de tal marca, sinó per com és comporten, com tracten a la *llent* i això.

I entre la gent amb què tu et fas i surts?

No sé... normals, més aviat *pijets*. No per la roba, sinó per la forma de parlar i això...

I tu, on vas a comprar la roba?

És que mai vaig en un lloc concret... passo per qui... m'agrada això... m'ho compro. Potser vaig a una altra botiga que és la competència m'agrada i també m'ho compro

I vas a comprar sola o amb les amigues?

Amb amigues.

A totes les amigues que sou us agrada anar de compres?

Sí. Més o menys tenim gustos...

I quant a música?

A mi m'agrada *Camela*, *Estopa*, *Maita vende ca*, *La oreja de Van Gogh*, Música *patxanguera*...

I perquè t'agrada aquesta música?

No sé... per la lletra que tenen, més que res... perquè també m'agrada Alejandro Sanz i no és que tingui bona veu...

I si canten en una altre idioma?

No m'agraden. Si haig d'escoltar música en anglès i m'agrada, si m'agrada pel ritme i tot això però prefereixo en castellà.

Compres gaire música?

Me la gravo.

Qui te la grava?

Les meves amigues

Llavors teniu els mateixos gustos...?

Sí més o menys

Hi ha alguna que és diferent?

N'hi ha una que li agraden més... no sé,
els pantalons amples, de pana
I la tele, la veus gaire tu?
A les nits perquè no hi estic a casa
I a les tardes, què fas?
Doncs me'n vaig. Surto. Si tinc exàmens
em quedo, però si no...
No fas activitats fora de l'escola?
No.
Quins programes t'agraden?
Les sèries *Compañeros*, *Periodistas*
mmm *Policías*...
I els telenotícies, els veus?
Sí, ara més
Per què?
Perquè el veuen els meus pares. M'és
igual...
I quin canal mireu?
Antena 3
Per què t'agraden tant les sèries?
Perquè et deixen amb l'intriga.
I d'ordinador, en tens?
Sí
A la teva habitació?
Sí
I què més hi tens?
Tinc un casset, perquè la tele me l'havia
de comprar la meva tieta i li vaig dir:
"compra'm roba perquè no estic mai a
casa i la tele perquè la vull jo si ja tenim
una"
T'hi passes molta estona a l'habitació?
Quan estic a casa estic més a la meva
habitació que no pas fora.
Et portes bé amb els teus pares?
Sí, però ara es volen divorciar i això... i no
estic bé a casa. Prefereixo estar fora...
Tens algun germà?
Sí, una germana petita. Té 7 anys.
I us porteu bé?
I amb la teva família amb qui et portes
millor?
Amb la meva tieta.
I l'ordinador, per què el fas servir?
Per fer deures.
I internet i xatejar i...?
Prefereixo sortir amb els meus amics,
perquè m'ho passo millor.
On aneu de vacances?
Amb la meva tieta al camping sempre...
em sembla que és al riu Ter.
I amb l'escola voleu fer algun viatge...?
A final de curs. Volen nar a Itàlia, però jo
trobo que estaria bé nar a *Ibiza*.

Els ho has poposat?
Sí... No ens deixen perquè hi ha molt
ambient de festa i... Els profes no ens
deixen
I anar a Itàlia qui ho ha proposat?
El "B", l'altra classe. Jo prefereixo nar a
Ibiza...
I si van a Itàlia hi aniràs o no?
Sí, però no serà el mateix.. Et divertiràs
igual a *Ibiza* que a Amsterdam que a
Itàlia, però... a Itàlia has de *currar* més
I creus que la gent hi anirà en aquest
viatge?
Potser, però no crec que hi anés perquè
no hi ha molt ambient. Hi ha gent que diu
si és a Itàlia no vaig... Si som majoria,
hem d'anar. A mi tampoc m'agrada nar a
Itàlia i mira nirà
Vols dir que no esteu molt units a la
classe aquesta... que hi ha grups...o que
hi ha persones que...
Aquesta classe, sí. A l'altre cole, no... Era
tota la classe... Estàvem una mica
mesclats. És bo, per una part... però per
un altra, no és bo perquè és tot un grup
d'amics i, jo què sé... si quedes amb
aquest, quan esteu barrejats si quedes
amb aquell llavors l'altre s'enfada i
tampoc podem nar tota la classe junts a lo
que sea, a tomar... jo que sé, un cacaolat
o una cosa d'aquestes.
Hi ha baralles doncs per això?
A l'altre cole perxò... Aquí jo què sé... està
el teu grup, si vols nar aquí vas, si no...
Llavors a la teva classe hi ha grupets
fets?
Sí, però hi ha un amiga al "B" que va amb
mi. Tinc dues amigues a l'altra classe que
va amb mi... Hi ha grups, però no fets...
No per classes.
Per què aneu cada any de companys de
classe?
En aquest cole sí, perquè des de que vaig
entrar a segon hem canviat de classe
com cinc cops... ja tens el teu grup
d'amics fets... A tercer i a quart et canvien
perquè et donen a triar lletres, números o
tecnologia, em sembla... No sé perquè
vaig triar tecnologia, però bueno No sé
perquè... perquè no l'aprovaré, però
bueno.
I doncs per què ho vas triar?
Perquè jo pensava que era mixto...que
era de lletres i números.

Què fas a tecnologia?

Una porqueria... Fem dels ordinadors, dels microordinadors, dels megabytes... No m'agrada re!

I pots canviar si no t'agrada?

És que no hi ha cap més batxillerat. Aniré a (...). No ho sé, no ho he mirat encara, però jo vull nar a (...) ...perquè no sé aquí estudiar...no sé... vull canviar.

Per què no t'agrada el centre, perquè no t'agraden els profes, els alumnes...?

No. perquè aquí el batxillerat és una mica més dur. A mi m'han dit que és el més dur... dels més durs de Catalunya. Jo, mira, si faig poca feina millor, saps que vull dir-te?... Si haig de fer deu assignatures aquí i allà en puc fer vuit me'n vaig a l'altre que potser m'ho trec millor estudiant menos. Casi totes les meves amigues que són del mateix curs i tot faran el batxillerat allà i una de nosaltres vol fer perruqueria.

Hi aneu molt a (...) quan sortiu en grup?

Ara no tant, però abans més. Quan nem a (discoteca) o a (discoteca), perquè hem d'agafar allà el bus.

I amb aquest grup d'amics que sortiu, heu tingut problemes algun cop amb algun altre grup de gent? En alguna discoteca o...

No... no... Amb aquest grup no, amb els altres sí.

Tens mòbil?

He perdut dos. He perdut el que em van regalar l'any passat ma mare, que va convèncer el meu pare, i el meu pare no volia perquè deia "ho perdrà... Ja veuràs com ho perdrà" I mira, m'he quedat sense mòbil. Estic millor sense mòbil perquè em gastava una de pasta. Tota la pasta que ara em gasto jo què sé en unes altres coses... en sortir, m'ho gastava en el mòbil.

Enviant missatges?

Missatges. Cada dia una targeta de 1000 peles: No és poc, eh? El mòbil és molt car.

Amb qui t'enviaves missatges?

Amb els d'aquí. Amb gent de Barcelona. Coses que no sé... que et dona cosa dir-li a la cara, millor per missatge, secrets que... jo què sé, poesies, tonteries més que re... tonteries. Jo ara ho veig tonteria, però m'ho passava... *bua!*

És divertit?

Sí, perquè... no sé... et fa il·lusió. T'arriba el missatge i *ala que guai* ho mires... i contestes. Tornes a esperar, mentres jo què sé... escoltes música... fas deures. Bueno, fas deures no, perquè si estàs fent deures i estàs escrivint dubto molt que et surtin bé...

Creus que és més fàcil dir coses, escriure missatges que dir-les a la cara?

Sí

I tu, has fet servir el mòbil per això a vegades?

Sí, més que re. Jo ara, si haig de dir alguna cosa, o miro d'enviar-li un missatge des de jo què sé, des d'un altre mòbil o no ho dic

A la cara, no ho dius?

A la cara, no ho dic.

Per què?

Doncs no sé... Em fa vergonya. Em poso més nerviosa quan tinc a la persona davant... Em quedo aixís... i jo bueno ... que ... que si vols sortir dissabte... si ja ho saps que si sortiria... *ya vale* (riure)

I després d'anar a (...), vols anar a la Universitat?

Sí

Què vols fer?

Estic una mica liada perquè... vul fer periodisme, perquè sóc molt xafardera. Sóc una mica *maruja*. M'entero de tot i ... No sé... M'és molt fàcil perquè ... No sé. No faig gaires faltes d'ortografia ni en castellà... *en* català tinc unes quantes, però no tinc...

I per què en tens més en català que en castellà?

Perquè utilitzo més el castellà. El català no l'utilitzo gaire.

Però si t'estudies les normes ortogràfiques...?

Ho faig... I... Ja em surt tot. Ja surto ben parada. Però em fa pal aguantar les normes ortogràfiques, estudiar-m'ho... Jo què sé. Aquí estudio molt més que a l'altre cole, però l'altre cole me'n recordo que cada dia "avui tal, tal norma", demà una altra... Jo què sé... quan arribes un temps això... quan arribes aquí i no et diuen re... Jo que sé... Bueno, si et diuen, però a l'altre cole potser et posaven un parte d'expulsió, saps que et vull dir-te?... A mira prefereixo nar a dormir... aquesta

nit faig els deures abans de que et posin un parte... perquè no sé... vull seguir, eh? Preferiries llavors que fossin més estrictes a l'institut?

No. Així està bé.

Vols fer periodisme... Llavors per tu, quines són les assignatures importants...? Lletres.

Feu moltes hores d'anglès?

Inglès, mira... serà de lletres, però no m'agrada gaire...

Quantes hores de classe feu?

Em sembla que en tinc tres només.

I de català i castellà?

Tres hores.

Feu les mateixes?

Sí. Em sembla que sí.

I et sembla bé que és distribueixin així, o creus que s'haurien de fer més hores d'una que de l'altra?

Per mi, personalment m'agradaria més hores de castellà i d'història, però jo què sé... sempre fer matemàtiques... doncs està bé... No m'agrada. Ho suspendré segur, però ho faré.

Per què no t'agrada l'anglès?

Perquè no sé... No tinc tanta facilitat. No sé amb el castellano i el català tinc una facilitat. En història mateix em dius el tema i potser no he fotut re en totes les classes que hem fet... potser avui ... avui tinc un examen *ahá* i no he fet re. No faig re i faig l'exercici en casa, i mira , m'ho sé tot. Perquè no sé... M'ho he llegit i ja n'hi ha prou.

I per què creus que en història llegint ho entens perfectament i l'anglès o les mates no?

Potser perquè com tinc una mica de facilitat poso més interès. A mi em sembla que potser és perxò. I igual ho faig inconscient perquè potser em poso amb això agafant mates i no aguanto ni llegir ja. Sense voler però... No sé... Ho faig inconscient... perquè jo vull aprovar mates! A vere... Jo vull nar a casa meva "mira mama que he aprovat mates...Felicitats!"... Tranquil-la. Ja fa temps que no l'aprovo... Ja m'ho diràs... Però mira, si ja estic acostumada que no m'agraden les mates. No faig ... no i no m'ho estudiaré. Per molt que m'hi posi, no ho faré.

No et faran falta les mates per estudiar periodisme?

No

I l'anglès, perquè creus que et pot servir? Perquè...per la comunicació. Perquè és més fàcil comunicar-te en anglès que no en castellà. Vale que hi ha molta gent que parli castellà, però l'anglès és la llengua oficial i no crec que sigui important el castellà. Per conèixer gent i per poder tractar amb tothom...I és més fàcil que vagis a ... que t'agafin al treball que parlis català, castellà i anglès que no que parlis català i castellà. Et diran "mira maca no és el treball... aquest m'interessa més perquè té anglès... " potser no ho fa servir, però el currículum està més ple. Creus que és normal que l'anglès sigui tan important?

No. Bueno és que... No sé. A mi tant se'm fa... jo prefereixo parlar en castellà o en català que no pas parlar en anglès, perquè jo l'anglès no... no sé... però... si s'ha de parlar mira és parlarà no? Què vols que t'hi fagi? Saps? Ha d'havere un idioma per tothom, perquè no parlaré castellà amb un francès... el francès em dirà "Mira. Escolta maca no ... Jo que sé... Em parles l'altre idioma o mira... " Jo crec que és important tenir un idioma per tothom ... però tampoc no tant.

I creus que aquest idioma tan important que tothom ha de conèixer és l'anglès?

Sí, però.. S'hauria d'ensenyar des de que comences el cole a l'escola de primària.. Jo crec que s'hauria d'ensenyar allà, perquè ara em costa molt més, perquè vaig començar a primer d'ESO i em costa molt l'anglès. Clar perquè no he sapigut mai una paraula en anglès des de que faig primer d'ESO... Jo què sé ... La gent que ara conversa, a tercer, tenen molta més facilitat que jo. Els nens que de petits petits que els hi diguin "poma" i diguin en català i castellà i en anglès la gent ho apendrà i després ja sabrà com parlar-te... després jo què sé.

I d'anglès, feu activitats de fora de l'escola?

No. Aquest profe només vol estudiar... i no vol re d'això.

I no aneu a veure pel·lícules ni...?

No.

I amb altres assignatures, sortides...?
No sé. És que les sortides que fem ps...
potser amb música quan nem a veure un
concert, potser sí... a lo millor potser .. No
sé fem un mural...

I la gent participa quan feu aquestes
coses que surten una mica del que és
estudiar i fer els deures?

Home sí... però jo què sé ... Si és més
que re d'estudiar prefereixen quedar-se a
casa i dir que han anat al metge que no
anar a ... jo què sé... a veure un concert
de Mozart. No sé... jo ho prefereixo perxò
, però si el meu pare me'n diu "mira has
d'anar" potser...

I si fessin coses que a tu t'interessessin
més?

Home... si fos festa... Em quedaria aquí,
segur... si és fes una festa aquí a l'institut
jo em quedo. A la castanyada vam fer
festa.

Els alumnes?

Sí. Els de quart d'ESO.

I participava la gent?

Sí, sí que participen ... Sí que van
participar, perquè no sé... Ens ho van
muntar molt bé... Hi havia DJ i tot això.
Eren d'aquí. El que passa és que saben
pinchar i tot això...

Quina música van posar?

Techno House... un no sé... música
d'aquesta maquinera...

I a tothom li va agradar?

A tothom li agradava. Tothom nava allà a
passar-s'ho bé. Bueno, en Marçal no va
entrar perquè no li agradava aquesta
música. És una mica *haevy*, però bueno
que hi farem...

I els professors estaven allà controlant...?

Sí, perquè no entréssim dins amb tabac i
clar...

I hi va anar força gent de l'institut?

Sí, però a mi no em va agradar... perquè
no sé... A mi m'agrada anar a (...) que hi
ha gent més gran que jo, perquè és per
setze... encara que jo en tingui quinze
que els acabo de complir, però bueno...
No sé: m'agrada més nar allà perquè hi
ha més gent ... Jo què sé... M'agrada més
la gent d'allà.

Per què només hi van anar els de quart
d'ESO?

No. Si haguessin anat només els de quart
d'ESO m'hagués quedat... però tu... eren
de primer. Eren petits.

I els de Batxillerat?

No van entrar. A segona hora ja se'n van
anar tots... bueno pues déu eh?

I per què no és van quedar?

Perquè jo què sé... Ho veien ells... A mi
em sembla... No sé... un ambient de més
petits... una mica infantil.

O perquè haig de treure diners, sinó no
estaria aquí, eh? No estaria aquí fent...
allò de, de la castanyada. No seria allà
fent d'allò.. de portar cadires cap a baix.
Perquè a mi no m'agrada fer això.. No
treballe a ma casa ... i treballar aquí a
l'escola... sí home, lo que faltava!

I ara, fareu més activitats o...?

Sí. Potser per Nadal.

I proposeu vosaltres el que voleu fer?

Sí. Perquè si hem de treure diners...

I els profes us deixen...?

Ara diuen "Mira: hi posem unes
condicions... No sé: A la discoteca no es
pot beure. No es pot fumar... no sé què..
no sé quantus...

I hi ha alguna cosa que et preocupi...?

A mi, la cosa que em preocupa, però no
té re a veure amb mi és la guerra que hi
ha ara. Em preocupa perquè aquest pavo
està boig. No està bé del cap... no sé...
està lluitant per la cosa que va passar fa
molts anys... perquè no sé... No estic
segura. Tampoc no estic massa atenta a
les notícies... però a mi em sembla que
està cabrejat perquè té enveja als
d'Amèrica i perquè no sé perquè ... Jo
què sé... perquè els americans són els
que tenen més poder aquí al món. Em
preocupa perquè aquest tio està boig... I
té molts calés o potser que tiri la bomba o
alguna cosa d'aquestes... I com s'enteri
de que Espanya està a favor dels
americans potser sortirem tots volant,
però bueno.

B-3

Vius aquí a (...)?

Sí... des de sempre...

Vius, al centre, o...?

Bueno... al centre... pràcticament al centre, sí.

I els teus pares també són nascuts aquí a (...)?

El meu pare és d'aquí, la meua mare és de Mataró.

A casa parleu en català, o...?

No. Parlem en castellà perquè els meus avis no són d'aquí... uns vénen d'Extremadura i uns altres d'Andalusia...

Tens germans?

Sí, tinc un germà més petit, de tretze anys.

I també parleu en castellà?

Sí.

I a l'institut fa molt que hi ets?

Pues mira... l'any passat El curs passat va ser el primer i aquest és el segon.

On estudiaves abans?

Abans estava a (...).

I a (...) no es pot fer el batxillerat?

No, en aquesta no.

I el canvi...?

El canvi... home... el canvi es nota molt.

En quin sentit?

En la dificultat... en les hores que hi haig de posar, l'empenta que li has de donar...

Vols dir perquè el batxillerat és més...

És més complicat, clar.

Pel fet de que (...) sigui concertat i aquest sigui públic, has trobat diferències...?

Home... la diferència també te la poses tu, no? Tu, si vols estudiar estudies... sigui on sigui... M'entens? El que passa és que a lo millor en un altre lloc... allà a (...)... estan més a sobre teu o... o... mmm... et... et fan... et motiven més o lo que sigui, no? perquè també pues estan perxò, no? I aquí, per exemple, doncs... no tant, no? però... si vols estudiar estudies.

Vols dir que aquí no hi ha tant de control?

Sí... Donen una mica més d'opció...

O sigui, és una qüestió de cadascú que vulgui estudiar o no...

Clar.

I si tens un problema en els estudis o...?

Sí home... tu vas a parlar amb el... amb qualsevol professor i qualsevol professor

et pot donar un consell o et pot ajudar... M'entens?

Hi ha bona relació amb els professors aquí al centre?

Home... relació jo crec que no... bueno, també hi ha segons quins profes i hi ha segons quins alumnes... però, com a tots els llocs... però així... en global, no.

A l'altra escola n'hi havia més...?

Sí. A l'altra escola sí... a vere... podies...

No sé... A vere... els professors a part que t'estaven més a sobre... doncs... podies parlar amb ells de qualsevol cosa, de... a vere... És que, es molt, molt així, raro d'explicar, no?... Però... es nota molt la diferència. A vere, un professor allà li deies que no entenes una cosa o... qualsevol cosa, i quedaves a qualsevol hora amb ell i no hi havia cap problema... No sé... Aquí, per exemple, fora de les hores escolars no trobaràs res...

Però si tens algun problema... més personal, li explicaries a un professor?

Llavors s'hauria de parlar això, suposo... No... Crec que un professor, no... perquè els professors estan per les matèries que... que estan a l'horari escolar... M'entens? Si tingués un problema, doncs li explicaria a qualsevol... a un amic o... a un altre familiar, no?... A un professor, no. I d'aquest institut, que em podries comentar?

No... Mmm... mmm... A vere... A mi, aquest institut m'agrada perquè... estàs amb... sí... a part ja tens gent que coneixes i tot això... doncs estàs en el teu rollo, no? Ningú et molesta... Hi ha... no hi ha tampoc masses problemes, ni... ni conflictes ni re. Cadascú fa la seva banda i estem tots bé i... i ja... i clar el que... i una de les coses que m'agrada a mi i no li agrada a l'altra gent és que tampoc hi ha molt control, m'entens?... Jo em puc controlar quan vull. Si vull anar-hi, hi vaig... si no vull anar-hi, no hi vaig... el que passa és que... No sé... Em penso que últimament no em controlo massa. No sé... és que... saps que passa?... últimament he estat reflexionant i... i penso que això no és lo més... que sí que m'ho podria treure... Jo quan em poso ho trec, però no és lo meu... no és el que busco exactament, no sé...

Te n'has adonat ara d'això, que no... que no t'agrada...

Que no... però dic: ja que estic, pues, doncs ho intento... una cosa més i... sempre és algu més que tens i... després ja veurem que faig.

I què creus que t'agradaria?

E... a mi, és que a mi m'agraden molt les feines relacionades amb lo artístic... A mi, per exemple, m'agradaria molt ser perruquer... M'agradaria molt... A vere... sempre m'ha agradat, no?... El que passa és això... els inconvenients de l'altre escola, que t'estan massa a sobre... *"ai, tu ets un noi que serveixes, tu pots anar a fer batxillerat... no sé què"*. Clar com tens setze anys, o... bueno no, jo tenia quinze anys en aquell moment... Ara en tinc disset i clar, no sé... pues dius "vas"... em diuen que m'apunti a batxillerat, doncs m'apunto i...i després dius *"pues no era el que buscava"*.

Els teus pares ho saben que no estàs gaire content d'estudiar batxillerat?

Sí... sí que ho saben, però m'han dit que ells volen que jo faci el que a mi m'agradi... i, per tant, el que m'han dit es que per lo menys acabi aquest curs i m'ho intenti treure... però ja està...

No t'obliguen a estudiar una carrera doncs?

No. Perquè ja saben que, igualment, quan comences a fer una carrera tens divuit anys... ets major d'edat ja, i pots... decidir per tu mateix. I saben que si no vull fer-ho no ho faré per molt que em diguin.

O sigui que amb els pares, llavors, bé..?.

Sí, cap problema... ah!, però sobretot diuen que m'ho pagui jo.

Treballes?

Sí, jo treballo els caps de setmana de cambrer... a (...) ... en un restaurant... bueno...

I que en fas dels diners que guanyes?

Doncs... una part la destino a estalviar i una altra part la destino a... a comprar-me el que tingui ganes, no?... el que em vulgui comprar... o a sortir...

Tornant a l'institut, activitats extra escolars, no sé: una revista, teatre, coses així... n'hi ha?

Em penso que hi ha revista... el que passa es que jo mai he sigut partidari...

així, col·laborador d'activitats extraescolars. No m'han agradat mai... Per què no t'agraden les activitats que es proposen?

Noo és que no m'agradin perquè per exemple... No sé... teatre... no sé... deu ser interessant, no?...Fer algu de teatre o alguna cosa de revista, vale? Però jo, per exemple... Jo no em veig, i més per les hores que hi ha en el horari... no em veig aquí o... fent qualsevol cosa... no ho sé...

I si es fes, per exemple, un curs de perruqueria, vindries si es fes aquí a l'institut?

Bueno.... sí.

És a dir, que si es fessin coses que a tu t'interessessin més creus que vindries?

Clar.

I la gent participa a la revista?

No. La gent que coneixo no... bueno, a vere... els que fan batxillerat de lletres participen a la revista perquè fan algun article o alguna cosa perquè ja entra dintre de... de lo que és l'assignatura, em penso, però els altres no...

I feu excursions i sortides en aquest institut?

Sí, mira... Ara, el dia vint de desembre tinc una sortida al teatre a Barcelona, per la nit.

Què aneu a veure?

Doncs mira, em sembla que ho tinc per qui... si vols t'ho dic... és que ara no me'n recordo...

I quin batxillerat fas tu?

Jo faig el de ciències de la salut.

I en quina assignatura aneu al teatre?

a català... és comuna.

Aniràs al teatre perquè és obligatori o no?

Home... És a vegades... segons el professor que tinguis et diu *"és obligatori... no és obligatori, si no vens has de fer un treball"*... però no... en realitat si no vas no... no passa res, però... hi aniré perquè van els meus amics també... Anirem tots allà a veure l'obra de teatre.

I el fet que sigui a la nit et sembla bé? O preferiries que fos al matí?

No... M'agrada més que sigui a la nit.

I la gent hi anirà?

Sí, la majoria hi anirà.

I feu altres sortides al teatre?

No, sortides al teatre no... Fem més... També alguna excursió cultural... per exemple: aquest any hem anat a la Colònia Vidal... bueno, és una colònia febril, textil... bueno... que ara ja no està en funcionament, no? però que feien roba de cotó... i per la revolució industrial i tot això d'història... doncs vam aprofitar i vam anar a veure-la.

I veu haver de fer algun dossier?

Sí.

I el veu fer?

Sí, perquè si no... si no el fem et cau el pèl, no?

I tu que prefereixes fer, els deures que et posen a classe o bé els deures que et posen quan vas d'excursió?

Prefereixo fer una excursió i que et facin fer deures, perquè és una cosa... estàs fent una cosa que has vist, no? ... Has anat a un lloc... has vist coses... t'han explicat coses... Llavors tu has de... has de treballar... els deures de classe. Si vols que et sigui sincer, no els acostumo a fer.

I si no els fas?

No passa res... bueno... segons quina assignatura... és segons... és segons el professor, ja t'ho dic... Hi ha professors que vénen a classe i no diuen re, i hi ha professors que arriben a classe i no fan que mirar-te la llibreta, posar-te punts negatius...

I heu fet algun viatge de fi de curs?

Ni hem fet ni en farem

Per què?

Perquè no... És que a part diuen... a part que no volen acompanyar... no volen responsabilitat, encara que hi ha gent que té divuit anys, però... saps què passa? Que acaba el curs al maig, ve la selectivitat i tot i... es comença a ajuntar tot i... i no es pot anar a cap lloc.

I a l'altre cole en vas fer?

Sí, clar, però a quart d'ESO... Aquí també en fan a quart d'eso.

I on vas anar?

Jo vaig anar a *Futuroscope*.

I què... bé?

No, horrible...

Per què?

No sé... és que... perquè els francesos tenen un caràcter horrible... El lloc també

era... horrible! No... bueno... és que, no tenia re...

On t'hauria agradat anar?

A mi?... A un lloc amb platja... sí... no sé ... un viatge de fi de curs... A part, per fer viatges culturals tens tot el curs... per fer un viatge per divertir-te, que era el que volia, així oci i tot això... doncs no volia portar a cap lloc de platja ni re, però jo a la platja.

Hi van anar molts professors acompanyants al viatge?

Home, eren tres... o quatre.

Creus que la relació canvia quan els profes van de viatge amb els alumnes? Creus que canviaria la relació amb els profes d'aquest institut si anessis de viatge?

Mmm... Segons com et... segons la relació que tinguis d'abans també amb aquell professor i... i la pots arribar a canviar, però si en el viatge... com que et coneixes més i... no com aquí a l'institut que és classe i...

sinó exterior, no?... no sé... si canviaria... és diferent, clar, són ambients diferents...

Feu setmana cultural en aquest institut?

Es fan activitats culturals. Setmana cultural ara no recordo ben bé si es fa o no es fa. Si es que es fa, però es fan activitats culturals.

I la gent hi participa?

Sí... a les... però participen més, més els més petits... Mira, va haver-hi gent que va fer la castanyada i jo ja no vaig venir a l'institut.

Qui la va preparar la castanyada?

Els nens de quart d'ESO... Feien activitats i... venien coses i...

Va anar-hi gent de batxillerat?

Sí, però van nar molt poca gent... la majoria de la gent no.

Quan no ets a classe ni a l'institut, què fas?

Quan no estic a l'institut... doncs a part de dedicar, si he de dedicar, algun temps a l'assignatura... que ja et dic que no dedico molt... doncs... m'agrada sortir, fora de (...)... no sé... narme'n por dei a comprar... o a passar el dia...

On t'agrada anar?

A... a... per exemple a Barcelona. Vas... compres... passes el dia... no sé, mil històries... Després passo molt temps,

també m'agrada molt connectar-me a internet.

T'hi connectes sovint?

Cada dia.

Que hi fas? Busques informació, entres als xats...

No... els xats... a vere... de tant en tant, no? però... sí... busco tota la informació que em fa falta doncs sempre la trobo allà... i després... no és el xat sinó que ja tens uns amics seleccionats... M'entens?... Llavors ja...

Quan busques informació que busques? Coses per la escola, pels estudis o coses que t'interessen a tu?

Busco coses pels estudis i busco tot lo que m'interessi a mi... Et poso dos exemples diferents: vaig haver de fer un treball sobre les eleccions de Galícia, no? doncs... doncs tot ho vaig trobar a internet, i per exemple vaig estar buscant informació sobre acadèmies de perruqueria... i també vaig trobar a internet... per mi i per l'escola.

Hi busques coses de grups de música, també?

Sí, també, lletres de cançons, fotografies... baixes alguna fotografia o una portada d'un disc... moltes coses...

I quins grups t'agraden més?

A mi... No tinc un grup que m'agradi... A mi m'agrada molt la música pop... pop, pop... alguns grups que cantin en anglès però... la música d'aquí, d'Espanya, m'agrada molt... n'hi ha tants... bueno, no té perquè ser Espanya o perfectament pot ser també sudamèrica, no?... És que en tinc molts... llavors... a vere, un exemple t'he de dir?... pop americà pot ser per exemple els *Back Street Boys*... M'agrada molt perquè jo sóc un tio molt romàntic, i les cançons romàntiques m'agraden molt... d'aquí doncs et podria dir... és què... es què... sé tants que no sé dir-te un en especial ara mateix... a vere, què et dic? Molts grups d'aquí espanyols... *La Oreja de Van Gogh*, sudamericà la *Shakira*... no sé, molts.

I la música màquina?

No, la música màquina...

I si és més rollo disco, més house...?

Sí, sí que m'agrada, però m'agraden certes cançons comercials... que són més comercials... i llavors m'agrada per sortir

per la nit i... i per ballar... però per estar jo escoltant a casa o això, no.

I el rock?

No, la música rock no m'agrada.

I grups catalans?

Tampoc... Odio la música en català i no perquè tingui res en contra... No tinc res en contra... però es que no... no m'agrada... la música en català no m'agrada... mira que jo sóc d'aquí, d'aquí Catalunya... i m'agrada molt tot, però la música no m'agrada.

Però a què creus que és degut? Pel tipus de música que fan? Que és potser una mica rock, encara que també hi ha grups que fan una mica més pop, Sau, per exemple... o per la lletra, pel que diuen, pel fet que soni en català...

No, pel que diuen, i per l'estil de música que és... No, no m'agrada... és que no.

En compres de música tu, normalment?

Sí.

I a on vas?

Als grans magatzems... a més pots nar a la FNAC... pots nar al Corte Inglés...

I quan vas a Barcelona, hi vas amb els amics?

Sí. Hi vaig amb els amics.

Tens mòbil?

Sí,

I el fas servir gaire?

Sí.

Per a què?

Mmm...més que re missatges... el faig servir... per a què el faig servir? Doncs... per si... a vere... estic a casa doncs no sé... per *dilzhi* als meus amics si surten... a... per... També el tinc per... si surto fora poder trucar en un cas d'emergència o... més que re pels amics o per les emergències.

I els missatges... que?

Ah, no! no... És que hi ha molts... molta gent que és molt infantil amb el mòbil i es dedica tot el dia a estar amb els missatges... "*no sé què, no sé quantos*"... Només són xorrades, no?... Jo per xorrades no faig servir el mòbil!

I el tema de la roba?

Uf, el tema de la roba, déu meu!

T'agrada comprar roba?

Sí, m'encanta... m'encanta.

I on la vas a comprar?

Aquí a (...), no... perquè no m'agrada el tipus de roba que hi ha a (...) ... a Barcelona..

Habitualment a les mateixes botigues?

No... Segons el tipus de roba que t'agradi pots anar a unes botigues o pots anar a unes altres...

I a quina zona de Barcelona acostumes a anar?

Bueno... per exemple per la zona de Portal de l'àngel, tirant cap a baix... doncs allà tens moltes botigues de... El que passa que jo sóc una persona que m'agrada la roba molt... molt... que cridi l'atenció, saps? I perxí, per... pels dies de cada dia, no?... doncs t'en vas a una botiga i et compres qualsevol xorrada, però llavors per sortir també tens les teves botigues que et compres la roba que t'agrada

I t'agrada vestir per cridar una mica l'atenció?

Mmm... no, perquè m'agrada... dic que la roba més que re cridanera...

I et gastes gaires diners en roba?

Sí, sí.

I amb qui vas a comprar la roba normalment?

Pues mira... anar a comprar la roba puc anar amb alguns amics però...no poden anar amb mi perquè es posen molt nerviosos.... molt nerviosos... per tant acostumo a anar sol... o vaig amb ells, però ens separem i després fem servir el mòbil i ens comuniquem a veure on estem i quedem... perquè es posen molt nerviosos... perquè entro a totes les botigues... entro a cinc botigues i només compro a dues... bueno, és normal.

No els agrada anar de botigues tant com a tu, oi?

No.

I els teus amics són d'aquí l'institut o de fora?

Són de dins i de fora... la majoria són de dins de l'institut.

De la teva classe o d'altres cursos?

No d'altres... Sempre hi ha molta gent que repeteix, no? doncs... hi ha molta gent de primer que té la meva edat, per tant... hi ha de primer... hi ha... i està, estem repartits...no?... de la meva classe només tinc un parell.

I què feu quan quedeu?

Doncs... sortim fora... ens en nem por dei a passar el dia... o ens anem a sopar... ens anem a... a qualsevol... o a alguna discoteca... o simplement ens assentem a qualsevol lloc i parlem... M'entens?

De què parreu?

Mmm... Temes que acostumem a parlar?

Doncs... si vas entre... si vas amb nois... si sou un grup de nois i noies junts... doncs sempre... s'acaba parlant del típic tema, no? de que... elles comencen "els tíos no sé què" i nosaltres "les tíes no sé quantus"... i bueno... acabes allà fent una discussió sexista i... bueno... sempre acabes parlant així... i llavors també doncs parles dels problemes de... d'angoixes que tinguis... no sé, qualsevol cosa que et pugui ajudar... M'entens?

I amb el teu grup d'amics, comparteixes gustos?

No.

Quin tipus de música els agrada a ells?

Uff!... La... música d'aquesta punki... bueno, lo típic americà, molt... molt americà, americà, americà... aquest tipu de música que a mi no m'agrada gens... I això comporta algun problema a l'hora de decidir quina música poseu en una festa, per exemple?

Ah, no...jo m'adapto a qualsevol cosa, eh? A mi m'es igual... Jo lo que digui la majoria... A mi m'es igual.

I les noies també escolten més aquest tipus de música?

Sí.

I en aquest grup acostumeu a parlar en català o en castellà...

Segons amb qui parli... som... com som bilingües... doncs, amb una... amb uns amics parlo castellà amb els altres en català... Puc fer una mescla, però cap problema... estic parlant amb dos persones amb aquest en català amb aquell en castellà i vinga.

I si, per exemple, arriba algú nou, li parles en català? En castellà? Deixes que sigui l'altre persona...

Jo deixo que parlin, i llavors quan parlen... A mi no em costa gens adaptar-me... ja ho dic que jo parlo castellà a casa, però fora de casa parlo els dos... no em costa gens adaptar-me... qui vulgui parlar en

castellà amb mi, que parli en castellà... i qui vulgui parlar en català... en català.

I passa sovint això de que arribi algú nou al grup o bé sou un grup molt tancat... molt fet?

No, molt fet no... però de tant en quant també et ve algú nou i... pues mira... parlem amb ell...home... a mi per exemple m'és igual... Jo no tinc preferència per idiomes.

Aneu a discoteques i a locals?

Amb aquest grup... bueno... en el nostre grup hi ha molta gent que no li agrada sortir per la nit... per tant només sortim uns quants... sí, anem a discoteques... mira, aquí a (...) tens el (...) llavors tens bars musicals... i... bueno, pots sortir per (...) ... el que passa és que és una mica avorrit... jo... més que re, surto també a Barcelona.

I com hi aneu a Barcelona?

En tren.

I torneu al matí amb el primer tren?

Sí.

A quines discoteques aneu de Barcelona?

Pel Poble espanyol... *Discotteque, La Terrazza...*

I l'ambient està bé?

Sí... a mi m'agrada molt... no és com això... és un món a part, és un món diferent...

T'agradaria viure a Barcelona?

No... no ho diguis això! I tant que m'agradaria... ja veus! És el meu somni.

Quines diferències pots trobar entre Barcelona ciutat i (...)?

Doncs mira... per exemple, segons com vesteixis... Jo surto aquí dissabte a la nit, i clar, com coneixes a tothom, tothom et mira i a mi això no m'agrada... Barcelona és una ciutat molt gran que ho tens tot al teu abast... bueno tots els serveis que necessitis al teu abast i... ningú mira ningú... M'entens? Vas... pots nar tan tranquil què... que no tens... no has de tenir cap problema per re...

Podries indicar-me grups característics de gent de l'institut segons la roba que portin, el seu comportament...

Primera: et puc fer el grup dels... dels... dels més conflictius... i molts que... que són els que porten el cap peladet i els què... els que tenen mal gust per vestir

perquè sempre van amb xàndal... doncs aquests, vale?

N'hi ha aquí a l'institut?

N'hi ha, clar que n'hi ha... sí, però... són tan minoritaris que... no hi ha cap problema. Llavors tens el grup dels catalanistes, catalanistes, catalanistes que... sí, tots més o menys van vestits igual... són molt pagesots...Normal, no? però... són més aviat pagesots... i llavors... bueno... Llavors... ja està el grup dels... el grup de la gent que fuma porros, que s'assenten tots a la mateixa taula, rollo al seu rollo, no?... Llavors, no sé, aquí a (...) gent molt moderna... així molt moderna, molt moderna, no pots fer un grup, perquè no n'hi ha... no n'hi ha. Llavors estan els típics nens que... tenen la mateixa edat que tu però que estan... que no són espavilats, que van tots junts, cap amunt i cap avall, però que són...que són... a vere... tontos no, vale? Però... que no són espavilats, a vere si ho entens...

I si tu t'haguessis de ficar dins d'un d'aquests grups... O no creus que...?

No, perquè saps que ens diuen a nosaltres? Que... perquè nosaltres sempre seiem aquí, al darrera del pati, no? i estan... pues tots els *punks* aquests, no?... i sempre ens diuen "és que vosaltres aneu al vostre rollo, no?"... Jo entenc això com dir "sou diferents de tothom"... llavors clar, no?...

I a tu t'és igual que pensin que sou diferents?

Clar, a mi m'és igual... al revés, m'agrada més...

I tu em pots dir el tipus de música que escolta cada grup: els pelats...?

Per exemple... t'ho pots imaginar: música màquina. Els altres pues escolten música en català, i... els menys espaviladets i així doncs... que poden escoltar? Aquesta, la gent que no... hi ha gent que en té molt poca personalitat per la música... per tant escolta qualsevol cosa... lo primer que surt per la tele o..., o més que re hi ha gent que no forma part de cap grup... M'entens?...I escolta, i... i ells volen formar part, part no? i escolten pues el que s'escolti en determinats grups, no? Per poder semblar-se o ser.

Vols dir que, algu que no formi part de cap grup, escoltant un determinant tipus de música o vestint d'una determinada manera...?

És dir... pot arribar a ser d'aquest grup o se li pot arribar a catalogar... sí.

I llibres en compres?

Llibres.... compro però en compro menys, perquè tinc menys temps... menys temps per llegir... perquè a mi m'agrada molt el temps lliure que tinc... M'agrada molt disfrutar-ho fora, m'entens?... No estar llegint però... a l'estiu... comprar el que és comprar, no. Pots nar a la biblioteca i... et surt més econòmic, no? però... si m'he de comprar algun llibre, el compro.

I què t'agrada llegir?

M'agrada molt les... les novel·les policíiques... M'agraden... no sé... és que jo sóc molt comercial pels llibres... M'entens? Això que surt per la tele... els llibres que critiquen, també... què més et puc dir? Ah! alguns autors espanyols... no sé no... és que, no hi ha tanta varietat... per mi...què m'agrada, no?... que hi hagi tot això, però no tinc la mateixa varietat que amb la música.

I al cinema hi vas sovint?

Al cinema quan tinc temps.

Amb els amics?

Sí, sí...

I quin tipus de cinema veieu?

A mi... Jo sempre que vaig al cine m'agrada veure cine espanyol... no sé... perquè el veig molt més realista que l'americà És més acostat... t'identifiques més... no sé... el veig molt més...més obert...

I si veus una pel·lícula americana, o d'un altre país, què prefereixes? Veure-la en VOSE o veure-la doblada...?

Doblada i si pot ser al castellà, perquè també et dic, et torno a repetir que visc a Catalunya, que m'agrada molt Catalunya, però llegir en català no m'agrada tampoc. No acostumes a veure llavors TV3?

Res.

I no hi ha cap programa...?

No, no, no, res... És que, no m'agrada... no sé perquè es què... a part que la programació és molt... per mi és molt cutre, doncs també els telenotícies són molt centralistes... i a mi m'agrada veure les coses... a veure que també he vist

Telemadrid i Canal Andalusia ...i també són molt centralistes... poso Tele5 i em parlen de tota Espanya...i no sé... m'agrada molt més.

I el telenotícies, el veus a de tele5?

Sí.

I algun programa de la tele que t'agradi o...

Els programes de tele que m'agraden més?... no tinc un preferit però... els que surten joves explicant els seus casos... el típic programa amb les butaquetes... que van seient, fan un tema i te l'expliquen... aquests programes m'agraden molt... perquè són entretinguts i aprens coses... Tornem a l'institut.... perquè has triat el batxillerat de ciències de la salut?

Sincerament, perquè el que se'm donava millor a l'ESO eren les ciències...

I quines són les assignatures que més t'agraden aquest any?

Que més m'agraden?... la química... mmm... és que saps que passa? que a mi l'any passat quan feia primer sí que m'agradaven molt les assignatures, no? i... ho vivia, no?... a part que tinc bones notes... però aquest any, de veritat, és que amb els professors que tinc...m'estic desanimant completament perquè és que... m'estan fent que no m'agradi... cap assignatura de les que faig així...

Quin creus que és el secret que fa que un professor faci la seva assignatura interessant?

Doncs a part que li don un cert to a la classe... que t'expliqui les coses... la manera en què les explica... i perquè hi ha professors que arriben a classe i només et poden inculcar que matèria... no?... vinga! Posen exercicis i no els corregeixen... ja em diràs tu quina finalitat vols treure si fas vint exercicis de física i no en corregeixes cap a la pissarra...no... no en trauràs re... no sé i... clar ho fan... igual que de mates... arriben a classe i vinga, tota la pissarra plena de problemes i... ja em quedo: i ara què?

O sigui que aquest any, no t'agrada gaire...?

No, no m'agrada però... m'estic desanimant completament...

I les assignatures que són comunes?

Les comunes són més interessants... català, castellà, anglès, història... que

història és matador perquè... també només que folis, a part que el llibre és així... folis i dossiers... més i més... i arriba un punt que tu no pots. Català, castellà... són més divertides... perquè si, també has d'aprendre, però... es poden fer més... i a part són dues hores setmanals...dues hores de català, dues de castellà i quatre d'anglès...

I et sembla bé que es facin tantes hores d'anglès?

Clar que em sembla bé... perquè l'anglès amb dues hores a la setmana no en tens per re... ara amb quatre encara tens per algu... quan la professora no arriba tard... pots fer classe...

Creus que l'anglès és tan important?

Jo crec que l'anglès és important... sí que és important... perquè és... diguéssim un idioma molt internacional... a part, tothom aprèn anglès, no?...Als seus països... la majoria de la gent... i... per tant et pots comuni... si saps anglès... si una persona d'aquí de Catalunya aprèn anglès, i un francès també, encara que sigui francès i tu català us podeu comunicar en anglès... clar!... clar pel tema de feina també és molt important...

I perquè creus tu que ha sigut l'anglès l'idioma que ha adquirit aquesta importància?

Pot ser perquè els americans...bueno no, perquè els anglesos també estan a Anglaterra...i perquè són països que tenen una...influència, sobretot també Amèrica, els Estats Units...tenen molta influència... a la resta del món...

Tu creus que algun altre idioma, per exemple el xinès... el castellà...

No... no perquè a part també l'anglès és un idioma que... és que a vere, ara mateix... clar es deu parlar més l'anglès que l'espanyol al món... o deuen estar por dei...aquí parlem a Espanya, Sud-Amèrica... i a molts llocs es parla... diferents dialectes però es parla... i l'anglès també es parla a bastants llocs... si fos un altre idioma tan de bo fos l'espanyol... així no tindríem d'aprendre'l (riure)

No t'agrada estudiar anglès?

No...sí, sí que m'agrada... el que passa és que, no sé, amb quatre hores de classe... no tens per re... i a part que... un idioma

no són llibres, llibres... també haurien de passar pel·lícules i fer...no sé... com diàlegs i... coses més, que motivessin més a saber anglès... que et possessin en situacions saps, que... que haguessis de saber anglès... és que podries arribar a saber més... és que a vere...això està bé per lo que és la gramàtica, la ortografia, el lèxic... sí...però per lo que és la pràctica, no.

2. MODEL D'ENQUESTA

ENQUESTA SOBRE TENDÈNCIES DE RELACIÓ ENTRE L'ALUMNAT DE SECUNDÀRIA

El qüestionari que tens davant és part d'un estudi sociològic que, en el marc dels programes de recerca, promou el Departament d'Ensenyament. Seguint un criteri de mostreig hem seleccionat aquest grup-classe d'aquest institut. És molt important que paris atenció a les preguntes que et fem; per això et demanem que et prenguis el temps que et calgui, que llegeixis totes les variants que presenta cada pregunta i que en facis en cada cas la puntuació que consideris que reflecteix més ajustadament la teva opinió. Com en qualsevol enquesta la informació és anònima i, per tant, no l'has de signar. Moltes gràcies per la teva col·laboració!!

Exemple de puntuació

Puntua entre 0 i 10, on **0** vol dir "**gens d'acord**" i **10** vol dir "**totalment d'acord**", la teva opinió sobre la supressió de les Proves d'Accés a la Universitat (la selectivitat).

Si hi estàs totalment d'acord, hi posaries...

										X
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Si hi estàs absolutament en desacord, no dubtaries a posar-hi...

X										
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dades de l'enquestat/da:

Noi

Noia

Anys que fa que estudies en aquest institut

Anys que fa que vius a Catalunya

(marca amb una creu)

1. Puntua de 0 a 10 fins a quin punt et relaciones dintre de l'institut amb:

Els companys/companyes que coneixes de primària.

10

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

La gent de la teva classe.

11

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

La gent del teu nivell, però de diferents classes.

12

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

La gent d'altres cursos.

13

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

2. Puntua de 0 a 10 fins a quin punt acostumes a relacionar-te fora de l'institut amb:

Els mateixos companys/companyes de l'institut.

20

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Amics/amigues de fora e l'institut.

21

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

3. Puntua de 0 a 10 el temps de lleure que de mitjana acostumes a tenir diàriament:

30

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "quatre hores o més")

4. Puntua de 0 a 10 fins a quin punt les activitats més interessants són les que fas:

Dintre de l'institut amb els amics/amigues de l'institut.

40

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Fora de l'institut amb els amics/amigues de l'institut.

41

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Fora de l'institut amb els amics/amigues de fora.

42

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

5. Puntua de 0 a 10 la teva dedicació a cadascuna d'aquestes activitats en el teu temps de lleure:

Esport.	50	☐	Informàtica.	53	☐																				
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Grup d'esplai...	51	☐	Musicals o art.	54	☐																				
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Voluntariat.	52	☐	Idiomes.	55	☐																				
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Altra (indica-la)	56	☐																							
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10													

(0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

6. Puntua de 0 a 10 fins a quin punt t'agrada fer cadascuna d'aquestes activitats en el teu temps de lleure.

Anar a comprar roba.	60	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ecoltar música.	61	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Practicar esports.	62	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Parlar amb els amics/amigues.	63	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Navegar i xatejar per internet.	64	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Llegir llibres, diaris, revistes...	65	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Mirar TV.	66	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Participar o bé organitzar activitats.	67	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Voltar amb els amics/amigues.	68	☐										
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

7. Puntua de 0 a 10 la teva preferència per les següents maneres de vestir:

Roba ampla, fulards, calçat *country*, braçalets fets a mà... rastes, cua, cabells pintats...

70

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Xandall, esportives, samarreta, *bómbier*..., cabell curt o rapat, tatuatges...

71

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Texans, camisa i jersei de marca... cabell tallat o pentinat.

72

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Samarreta i pantalon negres, ulleres de disseny...

73

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Sense estil determinat.

74

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolutament")

8. Puntua de 0 a 10 la teva preferència pels següents cantants, grups o estils de música:

Back Street Boys 80

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Els Pets

85

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Technics 81

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Estopa

85

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Manu Chao 82

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Offspring

86

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

The Cors 83

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Gossos

87

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absoluta")

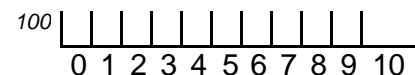
9. Puntua de 0 a 10 el que consideres que és el grau de participació i de gestió dels delegats/des de classe en la dinàmica de l'institut.

90

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

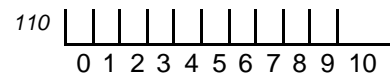
10. Puntua de 0 a 10 el que consideres que és el grau de debat, a l'hora de tutoria, pel que fa a temes organitzatius de centre i d'activitats extraescolars.

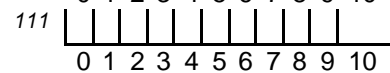
(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

11. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb cadascuna de les següents afirmacions.

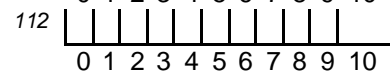
Les activitats extraesc. no han de tenir res a veure amb el treball fet a classe.

Les activ. extraesc. han d'estar relacionades amb el que s'estudia a les classes.

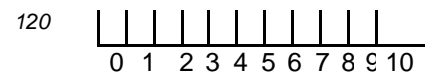

No crec que calguin activitats extraesc. perquè ja fem prou hores de classe.

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

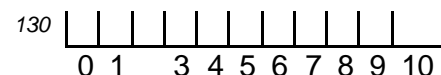
12. Puntua de 0 a 10 el sistema educatiu actual, segons l'experiència que n'has tingut:

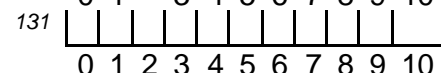
(0 vol dir "molt dolent" i 10 vol dir "molt bo")

13. Puntua de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català a l'institut en cadascuna de les següents situacions :

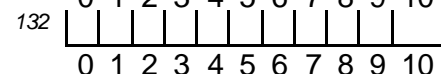
Per parlar de la feina de l'institut.

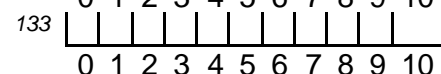
En reunions i assemblees de classe.

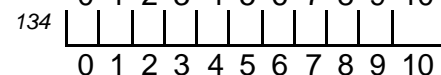
Per parlar de TV, cinema i música.

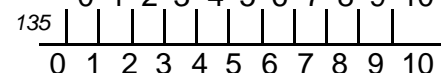
Per fer broma i explicar acudits.

Amb el tutor/tutora fora de l'aula.

Amb els professors fora de l'aula.

(0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

14. Puntua de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català: (si avui no tens aquest familiar, indica la llengua en què t'hi relacionaves)

A casa teva, amb el teu pare.

140

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

A casa teva, amb la teva mare.

141

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

A casa teva, amb els teus germans, si en tens.

142

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Amb els teus avis paterns.

143

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Amb els teus avis materns.

144

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Amb els cosins de la teva edat, si en tens.

145

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

15. Puntua de 0 a 10 l'ús que fas habitualment del català fora de l'institut en cadascuna de les següents situacions:

Amb els amics catalanoparlants.

150

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Amb els amics castellanoparlants.

151

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Al barri.

152

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Per enviar missatges per mòbil.

153

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

En xats.

154

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

16. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb les següents afirmacions.

Els catalanoparlants, aquí, s'haurien d'adaptar i parlar en castellà, quan es dona la circumstància que hi ha una majoria que parla en castellà.

160

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Els castellanoparlants, aquí, s'haurien d'adaptar i parlar en català, quan es dona la circumstància que hi ha una majoria que parla en català.

161

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

En un grup on hi ha catalanoparlants i castellanoparlants, el millor és que cadascú parli i continuï parlant en la seva llengua perquè tots ens entendrem.

162

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

17. Puntua de 0 a 10 si t'has sentit obligat algun cop a parlar en català.

170

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

18. Puntua de 0 a 10 si t'has sentit obligat algun cop a parlar en castellà.

180

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "mai" i 10 vol dir "sempre")

19. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb les següents afirmacions:

Hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en català.

190

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Hi ha temes i situacions que és millor parlar-los en castellà.

191

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

La por de ser corregits sol ser un entrebanc a l'hora d'usar una llengua que no és la familiar.

211

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

20. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'esforç que per a una persona de llengua anglesa o àrab, posem per cas, que no conegui ni el català ni el castellà li pot suposar:

Aprendre el català.

200

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Aprendre el castellà.

201

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

21. Puntua de 0 a 10 el teu grau d'acord amb les següents afirmacions:

Avui dia cada vegada hi ha més gent que parla català, i el parla millor.

210

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Avui dia cada vegada hi ha més gent que parla català, però es parla més malament que anys enrere.

211

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Avui dia cada vegada hi ha més poca gent que parla català, però es parla millor.

212

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Avui dia cada vegada hi ha més poca gent que parla català, i es parla pitjor.

213

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "absolut")

22. Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà el català aquí:

Dintre de deu anys.

220

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Quan els teus fills tinguin la teva edat.

221

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

23. Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà el castellà aquí:

Dintre de deu anys.

230

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Quan els teus fills tinguin la teva edat.

231

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

24. Puntua de 0 a 10 segons la importància que creus que tindrà l'anglès aquí:

Dintre de deu anys.

240

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Quan els teus fills tinguin la teva edat.

241

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

(0 vol dir "gens" i 10 vol dir "molt")

25. Puntua de 0 a 10 la teva identitat nacional:

250

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

(0 vol dir "català/na" i 10 vol dir "espanyol/a")

3. REUNIÓ DE FOCUS-GRUP ENTORN DE “LA LLENGUA COM A VALOR EDUCATIU”

24 d'abril de 2002, a les 12.

IES Antoni Cumella, Granollers.

Hi han participat:

Joaquim Arenas (SEDEC)

Salvador Cardús (Sociologia, UAB)

Agustí Corominas (Casal del Mestre, Granollers)

Miquel Martínez (Pedagogia, UB)

Marta Mata (Rosa Sensat)

Joan Perera (ICE, UB)

Enric Prat (Pedagogia UB)

Enric Renau (Sociologia UPF)

Jaume Trilla (Pedagogia UB)

Coordinació: Antoni Riera

Guió orientatiu:

- La responsabilitat col·lectiva pel que fa a la llengua constitueix un valor educatiu?
- Es tracta d'un valor general o bé d'un valor particular?
- Quin paper toca jugar als centres educatius en relació amb aquest valor?
- Quins mínims actitudinals caldria considerar en relació amb aquest valor?
- Quins extrems poden vulnerar altres valors i altres drets?
- Hi ha transferència entre el marc representacional escolar dels alumnes i la seva representació lingüística? O bé: la minva d'ús té a veure amb un estat de desmoralització escolar?
- Quins valors col·laterals poden incidir, positivament o negativament, en aquest propòsit?
- Identitat cultural i intraculturalitat.

TRANSCRIPCIÓ DE LA REUNIÓ

Antoni Riera

Tots heu rebut el motiu detallat de la trobada... Ja sabeu que he estat aquest any ocupat, amb motiu d'una llicència d'estudis, per mirar d'anar una mica més enllà d'allò que tots sabíem: que el català està en una situació de retrocés evident... i això els qui som al peu de l'estellera ho sabem prou bé. Em feia il·lusió, volia mirar d'anar una mica més enllà i veure què s'hi pot fer... veure perquè es dona aquesta circumstància i mirar de fer-hi alguna aportació.

En un primer moment he intentat veure com es construïen les representacions dels nanos, la idea que tenen, com es posicionen davant de la llengua... paral·lelament, he procurat reflexionar sobre el paper de l'escola com a embolcall que pot facilitar, que pot afavorir l'ús de la llengua com a valor i l'accés dels nanos al que podríem dir-ne responsabilitats col·lectives com a ciutadans.

Jo, que he anat prenent notes, recollint dades... m'interessava moltíssim facilitar una trobada amb tots vosaltres, que sou gent que us heu significat per haver-vos aproximat al tema i que teniu prou prestigi en els vostres àmbits respectius, aquí en aquest institut. A part que és el lloc on treballa, té molt de simbòlic, també. Com que moltes vegades es tendeix a fer una política de campanar: institucional o acadèmica o etcètera, em semblava que era bo que ens trobéssim aquí per tal d'analitzar el problema i sobretot per transferir punts de vista... que és el que jo agrairia més: a part que cadascú doni la seva opinió, que necessàriament ha de ser així, però que sobretot que busquem aquells punts de coincidència que ens permetin avançar i anar una mica més enllà en el diagnòstic o bé assajar vies possibles de solució. Així que, si m'ho permeteu, jo em reservaré i únicament intervindrà si vosaltres m'ho demaneu, però sobretot m'agradaria que fóssiu vosaltres mateixos...

El guió que us vaig proposar és un guió únicament orientatiu. El vaig fer i desfer varies vegades perquè realment s'ha de tenir una mica de cara dura per proposar-vos a tots vosaltres un guió així, però em semblava que era una manera de vertebrar la conversa.

Així que preneu el guió com vulgueu, enfileu la conversa per on us convingui... De tota manera hi ha tres o quatre idees que no podem eludir: d'una banda, si la llengua és o no és un valor? I en cas afirmatiu de quina mena de valor es tracta. També si podem demanar o esperar de l'escola del segle XXI un compromís pel que fa a l'educació en valors i, més concretament, amb relació a aquest valor. I, en darrera instància, què es pot fer per modificar aquest marc representacional dels nanos que fa que avui el català no sigui ni un tema de moda, ni que els centres educatius, almenys de forma generalitzada el recullin com a un objectiu prioritari. Aquest tema ben bé podem considerar-lo en un context més ampli de desconcert escolar; ara bé, potser del desconcert escolar ens en sortirem o buscarem una escola diferent, però pel que fa a la llengua, no sé si el desentès com a tema educatiu pot abocar al desastre.

Marta Mata

Perdona. Una intervenció prèvia. Quan vas venir a planejar-me aquesta reunió, em vas parlar d'un treball que estàs fent... Tothom el coneix? En teniu resultats?

Antoni Riera

Sí, a veure... algunes pistes: En primer lloc, pel que fa als centres, la desentesa coincideix amb un estat general de desmoralització escolar, tant pel que fa als nivells de motivació entre els docents com de l'empatia de part dels nanos pel que fa a l'escola...

Marta Mata

Parles d'escola o parles d'institut?

Antoni Riera

Parlo d'instituts. En endavant, quan dic "escoles", em refereixo a centres de secundària... Als instituts, en general, els nanos veuen l'escola com una cosa molt allunyada de la seva realitat... Jo no sé i sempre ha estat així... o avui ho és més que mai.

També que, en termes generals... excepcions n'hi ha, però en termes generals, la desentesa falta d'il·lusió per liderar un espai de construcció de valors, ben entès que els valors s'eduquen sobretot per contagi... per osmosi... tal i com diu en Terricabras en el seu recent llibre on tracta sobre el tema dels valors.

Potser l'escola, els centres, no sabem avui contagiar prou bé als nans l'interès per la llengua.

D'altra banda, l'estudi deixa prou clar que com a espai d'experiència l'escola és molt poc productiva pel que fa a l'activitat extraescolar. És a dir: l'extraescolaritat de l'escola és molt baixa i en alguns casos nul·la. Vol dir que sovint l'escola no acaba de generar uns espais d'ús de lleure... un ús que faciliti l'accés als interessos reals dels nans: a les seves músiques, a l'expressió normalitzada en revistes de centre... Els centres estan emmudint com a espais de comunicació i crec que això és molt preocupant.

No ha estat fàcil poder localitzar i reconèixer centres que realment facin alguna cosa més enllà del que constitueix l'activitat creditícia; que estenguin la seva activitat en el que podríem definir com a "campus de centre" un temps i un lloc on els nans participessin d'una manera enriquidora.

Marta Mata

Estàs en el moment de poder dir que en els centres on s'avança més en activitats extraescolars...

Antoni Riera

No t'ho puc dir encara, Marta, estic amb això...

Marta Mata

O sigui, que la hipòtesi no està...

Antoni Riera

¿Hi ha algun aspecte, dels que us he proposat en el guió que us resulti suggerent per començar a dir-hi la vostra?

Jaume Trilla

Una cosa que se m'ha acudit ara a partir del que has dit. Et plantejaves la hipòtesi que si aquells centres que generen una activitat extracurricular o com se li vulgui dir potent, intensa... doncs són centres que... bueno que això ajuda que el centre funcioni millor i que inclús això repercuteixi doncs en l'ús de la llengua... ara pensava si això és bo que passi, si passa així. Ho dic perquè...a veure, a pesar que jo m'he dedicat sempre a això, a l'educació no-formal i tal... clar: la funció més pròpia, més específica de l'escola primària, secundària, de totes no és aquesta, no és generar una forta i intensa activitat... això està molt bé que ho facin, però no és el que dóna sentit a l'existència de la institució. El que dóna sentit a l'existència de la institució és lo altre. Vull dir, per simplificar, el treball curricular, vull dir... clar, llavors no serà una... és a dir: renunciem a què aquesta, diguem-ne presència del centre en l'alumne i de la vinculació de l'alumne en el centre es produeixi a partir del què passa a les classes i busquem a través d'una altra conducta. No sé si m'explico. Estic segur que això ajuda. És a dir que centres, escoles que generen molta cosa d'aquesta doncs això crea comunitat, crea una idea de centre. Fa que les persones, els professors i els alumnes doncs es vinculin al centre. Això ajuda moltíssim, no? És a dir organitzar carnestoltes... no sé què, doncs això ajuda moltíssim, no? Però això no pot ser el punt clau que produeixi aquesta vinculació amb el centre. És a dir el que ha de produir la vinculació amb el centre és l'activitat principal del centre.

Salvador Cardús

Jo ho entenien no tan vinculat estrictament al que eren les activitats extraescolars o extracurriculars, com tu deies, sinó que si a l'institut que l'escola arribava a fer un paper, que acabava tenint un paper emblemàtic, que en el mateix ús de la llengua. És a dir que contribuís que l'ús de la llengua en el centre escolar es projectés cap a enfora. No sé si en aquestes activitats, però jo que sé, en el món familiar, en el carrer. És a dir... si a l'escola es fa servir el català i és la llengua de l'escola, de quina manera desborda els límits d'aquest espai estricte, no?... i suposo que aquí és on es nota la dificultat, la irrellevància...

no sé si aquesta seria la paraula de la força del que es fa a l'escola, a l'hora de projectar-se cap a enfora. No només a les activitats aquestes extracurriculars, sinó en general cap al món de fora.

Joaquim Arenas

El que sol passar, normalment és que allà on s'activen activitats que deriven del currículum, perquè tots els currículums, tant de socials com de llengua... posen valors a tenir en compte i actituds que s'han d'educar i de fomentar, no?... Per tant, el procés és a la inversa... allà o el professor, el seminari de llengua, el departament, està travat... els professors l'impulsen, van a la una, fan un tractament adequat de llengües... de llengües comunes: català, castellà, l'idioma estranger... aleshores es produeixen unes activitats que sí que repercuteixen de debò en els alumnes. El que passa és que això és escàs pel que jo conec... ja veurem què dona el treball de si, quan estigui fet... I per tant com a valor, és un valor que sorgeix i que és present sempre que hi hagi una mica allò de "llengua de l'escola", del tractament de la llengua de l'escola o de l'institut... I això sí que es produeix i puc citar aquí instituts.. no els citaré, però els puc citar... Per exemple el de Castellar del Vallès és en aquest sentit un institut no diré modèlic, però que fa un gran esforç en immigració, però allà el tema de la llengua és que ja el parlen... van dient: "oh, el català, el català...!"... per l'efervescència... fan unes activitats paral·leles que poc que sorgeixen del mateix currículum... És clar, jo crec que no seria bo que els pares comencessin a muntar rèpliques d'aquestes que repercutissin a dintre. Malament, voldria dir que el professorat no sabria pas el que tocava.

Enric Parera

Un matís important: d'entrada, tant a l'escola com a la llengua li suposem un valor intrínsec, no? A la llengua, segurament per un valor que té instrumental de comunicació i, en segon lloc, un valor que té interactiu: identitari, d'expressivitat, de sentir-se persona, no? I també a l'escola, aquest doble valor instrumental i expressiu també es dona a l'escola. Coincideix, al meu entendre. És a dir, a l'escola li suposem una utilitat per valor d'extraescolaritat i em

semblava entendre que era que l'escola ha perdut paper social, no? Sembla ser... perquè no ha estat capaç... que aquells continguts curriculars, com deia en Jaume, o extracurriculars que ara apuntaven, no?... que se li suposa que ha de donar... allò que dona no arriba a ser útil, no arriba a ser pràctic, els alumnes això no ho fan servir... Aquella llengua, evidentment, i el català en concret, seria òbviament un cas molt paradigmàtic, no?... Però també ho seria l'anglès. La poca incidència que té l'anglès segurament...la poca incidència que té l'escola per a l'ensenyament de l'anglès, tot i que recents estadístiques que havia de consultar recentment, recordes?... que deien que els europeus que parlen anglès, un gran percentatge l'han après a secundària, més que en escoles privades o en acadèmies privades, per tant, l'anglès es podria escapar... Però no s'escaparia tampoc d'aquest ús instrumental o d'aquesta poca utilitat de les fonts instrumentals. I per la segona via, que li suposem aquest valor a la llengua i a l'escola: la segona via més expressiva, més identitària, més de reconeixement en algú, també ens podem percatar d'un cert fracàs, una certa poca utilitat, tot i que aquesta, com deia en Jaume, no és una atribució de l'escola principalment. L'escola, la seva utilitat o la seva funció bàsica inicial era precisament aquesta: donar-te eines perquè et moguis en un entorn inicialment acadèmic, o sigui la futura universitat, el futur estudi; o bé vocacional, no? Que aquí el PP, amb la seva proposta fantàstica, encara incidirà més en això: o bé te'n vas a la universitat, o bé te'n vas a treballar, però en cap cas parlem de formar ciutadans, i per tant aquest valor més "amagat" que diríem de prestigi amagat que diuen els sociolingüistes quedaria una mica ocult, no?. Per tant, jo no sé si és un fracàs tant de l'escola, de l'institut, com un fracàs de la pròpia societat de no fer emergir aquest valor, com el que és... I aquí tindríem molt a debatre, em sembla, eh?... en aquest doble joc.

Antoni Riera

Per tal de concretar més el que volia dir, deixeu-me dir que, de fa temps, que s'han fet esforços notabilíssims a l'escola primària... molts... molt més que a l'escola secundària. En entorns lingüísticament poc favorables, s'han creat unes condicions afavoridores

d'experiència positiva... en els formats més diversos: d'incorporar-los a la nostra cultura a través del tradicionari, de familiarització amb el territori a través del medi natural... doncs bé: tot això que s'ha fet, i que s'ha fet tan bé a l'escola primària, de cop i sobte s'interromp a la secundària de manera brusca. I en el mateix entorn lingüísticament desfavorable, s'abandona l'aportació d'unes experiències, d'acord amb els interessos i les necessitats de l'edat, que permetin que la llengua sigui alguna cosa més que una classe de gramàtica. I aquest és un gran buit que es pot percebre als centres de secundària, i que duu dretament a un procés de llatinització del català. Sovint el català és un tema que és competència i responsabilitat exclusiva del professor de català. Els estàndards dels equips de professors, potser perquè en són molts els que estan cansats, en nom d'aquella cortesia política a què tots ens hem habituat, solen passar de puntetes, en claustres etc. Per damunt del conflicte. I allà on no ha fet forat un cert auto-odi, s'ha instal·lat un complex d'indigenisme que es protegeix de qualsevol sospita de casticisme català. En el que serien les conductes no-verbals, potser les més eficaces, en tractar-se de l'educació de valors, s'acaba transmeten als nanos, i ho acaben sabent perfectament, que el català no és ni una llengua útil, ni necessària ni tan solament considerada com a valor prioritari dintre dels centres. Més aviat queda arraconat com un valor secundari, com una qüestió d'opinió, amb connotacions polítiques. I així ens trobem amb la paradoxa, i per això us posava aquest punt al final del guió de la reunió, que valors perfectament establerts arreu de "diversitat" i de "multiculturalitat" desplacen els simètrics d'"identitat" i d'"intraculturalitat", o bé és que tots plegats hem perdut el nord en nom de no sé què...

Joan Prat

Em penso que ara t'acostes a una altra qüestió que potser és bàsica... i és si del que estem parlant és de la llengua com a valor, o bé estem parlant del català com a valor. I per tant hem de tenir a la vora el castellà com a valor i les llengües de les minories immigrants com a valor. És a dir, si ens plantegem exclusivament la llengua entenent, pressuposant... i ens situem en la perspectiva exclusiva del català, en parlem en uns termes. Però si potser

el problema és que ens hem de plantejar que al costat d'aquesta llengua n'hi ha unes altres: n'hi ha unes altres en la societat, n'hi ha unes altres en les famílies i cada vegada n'apareixen més. Ho dic perquè potser els nens no tenen el català com a valor, potser hi tenen el castellà. És la llengua, també el castellà, potser la seva la que ells consideren com a valor. Potser ens hem fet del qüestionari una qüestió de base que potser valdria la pena que tinguéssim present que és que si parlem de llengua, si parlem de llenguatge, si parlem de català, si parlem de castellà.

Antoni Riera

Hauríem de parlar de la llengua catalana com a valor.

Joan Prat

És a dir, m'ha semblat que tot el plantejament que es desprèn d'aquí i que tu estàs tractant és el català com a valor, però em sembla que és important dir que hi ha tots aquests altres elements que hem de tenir en compte...

En relació amb el que comentava abans, se m'acut que els valors de l'escola podran projectar-se, podran incidir en la mesura que no entrin en conflicte amb els valors que funcionin en el grup de joves, en la societat, en els seus ambients... En la mesura en què col·lisionin aquests valors, difícilment els de l'escola traspassen aquest llindar i es queden en valors estrictament escolars. El que vull dir és: si la valoració que fan del català els joves en el seu ambient és una valoració de llengua exclusivament d'escola... hi ha estudis que li atribueixen connotacions femenines de submissió, del que vulguis... no funcionarà, per tant, com a valor real en les seves actuacions que no estiguin en aquests àmbits. Però per a mi la primera qüestió que ens pot dificultar la discussió si no precisem.

Miquel Martínez

Seguint el guió, crec que la pregunta aquesta si la llengua és un valor tal com s'està plantejant...els valors, tots els que som aquí sabem que hi ha dues maneres de veure'ls: o com a ideals, o com a qualitats o atributs. Jo en aquest sentit penso que quedar-se en el nivell de la llengua com a valor, en aquest nivell ideal, no dóna molt de si... Podem

coincidir, compartir, però després a l'hora de la pràctica: quines accions s'han de fer? Com hem de tirar-ho endavant? Podem trobar-nos amb més dificultats que si intentem analitzar-ho des de la segona dimensió. Aleshores, quan es fa referència a la persona, doncs hi ha dues dimensions: la persona en tant que subjecte individual, i la persona com a membre de la comunitat. En tant que subjecte individual, jo penso que el domini lingüístic d'una, de dues, de tres, de quatre llengües, i aquí entraria una mica en lo que deia en Joan, evidentment que és un valor perquè contribueix a una sèrie de coses que podríem considerar que estan en aquest terreny... Ara, hi ha una part, que és la part més... podríem dir com a membre de la comunitat, la qual penso que som al debat sobre si una llengua és la que s'ha de potenciar malgrat que es respectin totes les altres, o no, i és on adquireix autèntic sentit. Jo crec que la llengua, en tant que afecta la dimensió comunitària de les persones que estem aquí, el català en aquest cas concret, estic totalment convençut que és un valor que a més l'escola ha de potenciar i que ha de treballar de la millor forma que pugui en convivència i amb respecte per les altres llengües, però des del punt de vista comunitari com si es tractés de qualsevol altre, qualsevol altre perquè no es dir poca cosa, un bé comú. Un bé comú que afegeix el sentit de pertinença a una comunitat, elements com la confiança... la cohesió fins i tot, la discrepància amb el marc d'un sistema de valors més o menys compartit i que vertebrava una certa comunitat. I com a tal bé comú, penso que és molt important malgrat tant des del punt de vista, com dèiem, social, des del punt de vista mediàtic, des del punt de vista derivat de la mobilitat de les persones pels moviments migratoris, etc. etc., hi hagi un espai natural de convivència de coexistència de les llengües diferents, de persones amb llengües diferents, aquest bé comú, en aquesta comunitat que estem, que també seria difícil de definir geogràficament, però sense entrar en això, s'hauria de pensar clarament com un valor comunitari. Portar això a l'excés, és a dir arribar a exagerar això, a aquest nivell de comunitarisme ens podria limitar, al respecte, altres formes d'expressió lingüística i cal considerar que altres llengües com a valor també ho siguin. Penso que aquí entraríem en un nivell en el que, suposo que hauríem de veure on

estan els límits i fins a quin punt l'escola ha d'entrar-hi, però d'entrada diria que com a "bé comú" penso que és fonamental. Penso que a més encaixa amb un model d'educació en valors i en la pluralitat en la mida que es respectin altres formes de treball, però que al marge de les incidències que puguin haver es de fora i de la realitat, fins i tot social i mediàtica, s'ha de defensar a l'escola. Un altre tema és el tractament que es pugui fer en relació amb el que això significa a l'hora de la pràctica amb el respecte als valors, a les llengües individuals, a les llengües que el subjecte a títol individual estima com a llengua pròpia. Jo crec que sí que pot haver-hi un programa evidentment de compatibilitat.

Marta Mata

Tornant al començament, a les fronteres del treball escolar i extraescolar, no crec que sigui aquest el plantejament, sinó... l'escola el que té són uns destinataris. I segons els destinataris i segons el que aquests destinataris, aquests nens tenen en la societat és com arriben fins aquí o fins allí. A veure, anant molt minimalistament diria... tu deies Cardús en un últim article, en un titular últimament "*l'escola ha d'ensenyar de pensar, de llegir i d'escriure*". Molt bé... semblaria poquíssim, però avui dia, això vol dir que l'escola ha d'ensenyar de llegir i d'escriure no només el codi escrit, sinó tots els codis que influeixen en els nens. I dic "llegir" i "escriure". És a dir: ha d'ensenyar de llegir la televisió i d'escriure televisió.... perquè si no atenem el nen d'avui.. Comprends? Una altra cosa és... a veure... I això l'escola ho fa només en l'organització acadèmica de l'escola, a través dels cursos, de les classes etcètera; o ho fa atenent al destinatari en la vida, diria jo... Aquesta setmana és una setmana plena de festes de Jocs Florals... Els Jocs Florals no estan en cap currículum, però els Jocs Florals són una cosa molt important per treballar la llengua... Jo, demà, vaig a fer de mantenidora d'uns Jocs Florals de l'Escola Cervantes. A l'Escola Cervantes, ja se n'ha sentit parlar, hi ha no sé quantes ètnies.. etcètera... La vaig anar a veure. És una escola que viu en català... Totalment... Parlen català tant els nens negres, com els subsaharians, com els sudamericans, que són quaranta i pico, etcètera... I fan uns Jocs Florals en català. I la meva feina, demà, és fer de mantenidora de Jocs Florals amb els

grans i amb els petits, parlant-los de Verdaguer. Parlant-los d'algú emblemàtic respecte al camp del català com a llengua col·lectiva, com a llengua... Aquesta escola ho fa, per treure's el barret diríem, carrer més baix de Sant Pere... barri de Santa Caterina.... dos-cents nanos, dels quals cent quaranta són de fora... L'any passat els seus Jocs Florals van ser sobre les llegendes de cada país, i van fer el mapa d'allà on són ells... i els adults de l'escola -que també són extraescolars diríem, eh?- els adults de l'escola, que són pares o avis d'aquests nanos, els van explicar una llegenda... i aquí hi ha el llibre de la llegenda que comença amb la llegenda de Sant Jordi, continua amb la de *Les tres taronges*, i després hi ha la del Paquistà i la de Xina... És una escola, pedagògicament, magnífica. Una escola on s'ha aconseguit que jugant, dins de l'escola es faci la vida en català... surten al carrer i parlen castellà. Al carrer i les seves famílies parlen castellà... i ells parlen castellà. O sigui, tenen una vida d'escola internament plena d'excursions i de Jocs Florals i del que sigui per fer vida, no només classe, sinó per fer vida... i de més a més amb relació amb el barri, amb l'escola d'adults del barri, que la tenen ficada allí dintre... no es pot demanar res més d'aquella escola. Per a mi l'interrogant és: a qui s'ha de demanar alguna cosa més? si és que realment tots considerem que el català és un valor col·lectiu que ens pertoca... no li demanem en aquesta escola.

L'altra cosa és la distinció en el nostre sistema entre activitats escolars i activitats extraescolars. Aquesta qüestió si la plantejes a Dinamarca no te l'entendran. Perquè a Dinamarca tenen dos sistemes: tenen el sistema escolar i el sistema para-escolar, però com a sistema, amb uns professionals que els de l'escolar se'n diuen mestres i els dels para-escolar se'n diuen pedagogs... i els nens viuen, quan no poden viure a casa seva, viuen a la casa dels nens, i de la casa dels nens van a l'escola i de l'escola tornen a la casa dels nens o tornen a casa segons els horaris. Però el para-escolar és un sistema a Dinamarca,, o és una realitat molt rica, per exemple a Alemanya o a Hongria... o ho era, antigament a la URRSS... Entre la música, la plàstica, els escoltes... els nanos tenien tot allò que ara en diríem para-escolar, amb més o menys relació amb l'escola... a Dinamarca

no ho sé exactament, però el cas és que no hi ha un trencament, oi? Ara, Quins nanos tenim nosaltres? En quina societat els tenim?... doncs bé: hi ha uns nanos... unes minories que tenen un para-escolar, un cau, etcètera... però la immensa majoria que no té res... A l'edat que tothom sap, i que s'ha sabut de sempre, la pre-adolescència i l'adolescència, que ara a més ens toca encaixar-los en uns instituts... amb reforma.... i tothom tirant contra la reforma. A veure... és totalment diferent, inclús entre nosaltres, el plantejament del que està passant a l'escola, quan tu dius l'escola... Doncs bé, jo et dic l'escola és una cosa i per desgràcia l'institut no és l'institut-Escola... i com a catalana, aquesta és la tragèdia més grossa quan a Catalunya hi ha hagut el millor model d'institut-Escola que no s'ha volgut reprendre. A l'institut-Escola, que majoritàriament era institut, tots els professors eren coneguts per la seva assignatura i per les seves aficions... I tots els nois i noies tenien les assignatures i les aficions. En aquell moment és el que havia de fer l'institut, a l'any 32 que a fora no hi era. A l'institut-Escola nosaltres teníem el grup de discòfils, organitzàvem les excursions, teníem la impremta, teníem... A l'institut-Escola s'hi podia viure.

Antoni Riera

A veure, no és que cregui que l'escola hagi d'estendre les seves obligacions i les seves responsabilitats més enllà del que és el seu àmbit específic, perquè ja té prou feina...

Marta Mata

A conèixer els nois i noies, sí.

Antoni Riera

Em demanaves dades... Per exemple, aquests dies estic trepitjant molts instituts de la franja dura: Bellvitge, Ripollet, Badalona... per mirar de veure què passa en àmbits d'extraescolaritat i això... Doncs bé, són molts els nanos que no coneixen el nom de pila dels seus professors... això, en aquestes alçades de curs és un indicatiu... Una altra: en molts centres m'han assegurat que a les sales de professors no arriben a aplegar-se deu professors que puguin anar prendre un cafè o bé anar a fer un dinar

plegats... Una altra: hi ha instituts que han hagut de suspendre sortides, també de viatge de fi de curs, perquè només s'hi ha apuntat mitja dotzena de nois...

És a dir, no és que cregui que els professionals de l'ensenyament hagin d'estendre la seva dedicació en extraescolaritat, però sí que estic per assegurar que la capacitat d'influència i de lideratge, per als qui creiem en el paper educador de l'escola i jo hi crec... crec que l'escola pot educar... socialment, hi ha altres maneres, però l'escola és una de les maneres per modificar una realitat... el que no pot ser és dir: com que la realitat de l'entorn és la que és... doncs ens inhibim...

Perquè. ¿quan tindran l'oportunitat aquests ciutadans, que tindran trenta anys d'aquí un temps, d'estar durant un tram de la seva vida vivint en un entorn entusiasmada i amb capacitat de seducció? ... Dificilment... I aquesta és una oportunitat que es barata: l'extraescolaritat.

No estic pas dient que els professors hàgim de fer més hores... que hàgim de dormir als instituts... però el que no pot ser és que els nois n'acabin tenint una idea estranyada del professor que únicament fa classes, que empaita nanos pels passadissos, que amb prou feines saben com es diu... Les conseqüències d'aquest panorama i els costos pel que fa a l'educació en valors són altíssims...

Salvador Cardús

Segurament el que faré és afegir més confusió, perquè cadascú està parlant des de categories especials... Volia dir dues coses, però m'adono que primer n'he d'aclarir dues més per dir-les, de manera molt breu. Com quan es parla de si les coses són o són valor, se'n pot parlar diguem del món del "què ha de ser" o del "si l'és"... Per tant, podríem discutir si el català ha de ser un valor... potser diríem que sí... però quan diem si és un valor, també podem voler dir si és que ho és "de fet"... Em toca més situar-me, per ofici, en el que és "de fet", no en "el que hauria de ser". La segona cosa, també per aclarir el que diré és que jo sóc dels que pensen que els valors no estan en el començament del camí, sinó al final. És a dir no sé que són això dels valors... no en tinc ni idea... No he trobat ningú que em pugui

formalitzar, probablement per ignorància meva, d'una manera clara de què s'està parlant quan es parla de valors, perquè generalment, almenys com a experiència social sempre és una racionalització que es fa *a posteriori* ... Ningú no pren decisions a partir de valors abstractes, sinó d'estils de vida, de maneres de fer... habitualment molt poc reflexionats, per no dir que gens... amb formes, fins i tot, de reflexivitat molt poc sistemàtica i profundament contradictòries. Si la gent m'hagués d'explicar perquè s'ha casat, o perquè ha tingut fills, o perquè ha portat el nen a no sé quina escola... no només no ho sap, sinó que quan intenta explicar-ho és tan contradictori que no pot ser que siguin aquestes... les raons no lliguen. Cosa que mostra, a mi em sembla que el canvi de valors produeixi canvis en els estils de vida, sinó exactament al revés, des d'un punt de vista sociològic. És a dir que són les condicions de vida, els estils de vida els que defineixen uns sistemes de valors, d'una manera formal, retòrica d'expressar això, en termes retòrics, el que és un estil de vida. És adir, em sembla que és el que deia Marx, quan deia allò que "*no és la consciència el que determina el ser de l'individu, sinó que és el ser de l'individu el que determina la seva consciència*"...els estils de vida marquen maneres d'entendre el que acabem expressant en termes de valors.

Faig aquesta mena d'introducció perquè les dues coses que volia dir és: fonamentalment, que, a mi em sembla que si és que el català... si hem e parlar de si és la llengua catalana, o qualsevol altra, és un valor, això es derivarà de si en els estils de vida d'aquests nanos, és efectivament un valor... és a dir: si té algun valor... si en té algun de valor pràctic... si serveix d'alguna cosa. Servir, no només en el sentit pragmàtic, sinó serveix fins i tot per ser important... si serveix per ser persona, si serveix perquè t'obre fronteres... objectivament t'obre fronteres... no retòricament... sino: si de veritat et serveix per alguna cosa... això serà valuós... per a ells serà un valor... Però. Si no ho és, no podem suposar que ha de fer l'esforç, com una persona pot fer l'esforç intel·lectual de dir que una cosa és un valor al marge de si l'és... de si es pot viure com a tal. Vull dir que la vida la vivim com una realitat donada per descomptat, i la llengua és valuosa si té valor en la societat que vivim... i jo diria

que no. Tal com estan les coses ara, no la té ni en la seva dimensió cultural... en tot cas en té molt poca, en la seva dimensió estrictament cultural i no cal dir-ho en la seva dimensió política. El català i qualsevol llengua, però el català, especialment. Vull dir que per exemple avui dia, utilitzar correctament el català, per situar-ho en el pla estrictament cultural, no és necessari ni per ser locutor de ràdio o de televisió... tu pots ser locutor de la televisió nacional de Catalunya i utilitzar un català...diríem... impresentable, des del punt de vista dels mínims de la correcció... dels mínims... Potser no el Bassas, però tota la resta... home, és clar, vist el que hi ha al món, encara pots trobar pitjor català que el que s'utilitza a la ràdio o a la televisió... però no sembla que el saber-ne...el ser capaç de recórrer a un català estàndard d'un nivell acceptable sigui condició de res... al contrari: més aviat la broma, la ironia és per a qui utilitza un català massa correcte i llavors d'això se'n fa broma... i ha mecanismes d'aquests d'auto-odi que obliguen fins i tot jo crec que hi ha locutors d'aquests que saben parlar més bé el català del que el parlen en els usos mediàtics perquè han de rebaixar el nivell per fer-se el graciós o per crear no sé quina mena de complicitats. Si sentiu a parlar els nostres polítics no dóna la impressió que per arribar a ser diputat o per arribar a ser conseller de la Generalitat faci cap falta saber català... la veritat és que es pot ser conseller de cultura i anar dient que *tenim que anar-hi* i que tenim papallona... Es a dir, tan és... no sembla que sigui especialment significatiu... i ho dic com a exemple, potser com a exageració, però si finalment des d'un punt de vista cultural, des d'un punt de vista de supervivència cultural no sembla que sigui especialment important, és impossible que això sigui percebut subjectivament o implícitament com a valor... I en la seva dimensió política és el mateix... diríem: si un govern... si una llei d'un parlament no pot aplicar les multes econòmiques pels qui no compleixen la llei... si no ho pot fer... Hi ha lleis que potser més val no fer-les, si no les pots fer aplicar... però si tu, un govern que té una llei que diu que qui no fa servir el català en no sé quins casos serà multat, i el mateix govern diu "*be..., però no multarem a ningú*" com a mostra de la irrellevància que té, finalment, la utilització del català... des d'un punt de vista objectiu... des dels fets... ¿Com voleu que el català sigui

percebut com un valor, si, insisteixo, tant des del punt de vista polític-simbòlic, com des dels seus usos culturals. Llavors, penso que amb això, finalment acabo dient una cosa que la Marta ha dit de manera més clara i més directa.. i sense embolicar-se tant que és que... per dir ho així.... finalment el català té valor quan s'utilitza i que hi ha coses que no es poden exigir a l'escola, si és que la societat no les proporciona. Aquesta escola de què tu parles...ells ja fan la seva feina, però si a fora no hi ha res que contribueixi a modificar aquest ús del català... És a dir si les ONG que treballen en el barri utilitzen el castellà... o és que les botigues no tenen cap constricció obligatòria d'utilitzar el català en els seus rètols o en el que sigui ... tot plegat, en què deriva?... moltes vegades en una contradicció que jo crec que en aquestes segones generacions de castellanoparlants s'aniran mostrant de manera més dura i radical... i alguns ens començaran a demanar comptes del per què els hem fet perdre el temps estudiant català... i diran: *escolta, si finalment no feia falta per a res... vostès ens van dir que si no apreníem català, aquí no trobaríem feina i ara resulta que te'n vas a treballar i el català no te'l demanen per res... és a dir, ni per ser professor d'universitat no cal saber català.... Llavors ens han estat enganyant... Ens han fet perdre el temps... Ens han fet invertir esforços i hores en una activitat inútil... Jo crec que això ho començarem a pagar car si és que es produeix.*

Agustí Corominas

Volia comentar, a partir de les idees, del que s'ha dit fins ara... A mi em sembla que un dels problemes dels joves, en els instituts, és que fora de l'activitat reglada, no hi ha referents culturals en els quals ells s'identifiquin en el tema del català. A mi em sembla que hi ha un problema també a revisar que són el tipus de referents culturals que hem creat. O sigui, en aquests vint anys quin tipus de cultura catalana s'ha creat... em sembla que aquest és un tema d'arrel i que dins d'aquest debat sobre quin tipus de cultura catalana s'ha creat... diríem quin tipus de cultura catalana "de joves" s'ha creat?... En el sentit de dir que no podem entendre el valor de llengua... Per a mi la llengua té com dos grans valors: un que seria un gran valor, que em sembla que ho és, que és el seu valor històric, però aquest

només és un... però d'altra banda, els nanos no tenen referents de la seva cultura en català... aquí entrariem en un altre debat... Què significa? Quin tipus de cultura?... Si amb els nens petits, d'escoles bàsiques, hi ha l'escola que s'ha fet i que s'està fent força bé el tema del català... Hi ha la gran pressió del Canal 33, que no entrem ara en l'anàlisi de continguts, però sí que és un punt de referència cultural pels mitjans de comunicació, per exemple... hi ha literatura infantil en català... En fi, hi ha tot un bagatge d'una certa vida cultural per a nens petits, en català. En canvi, per als adolescents no ho trobo... No hi ha un referent cultural català.

Una altra part seria el tema escolar... Jo crec que hi ha un debat aquí molt interessant. No ho tinc gaire teoritzat, però només en les observacions històriques, està clar que un model de llengua comporta un model d'escola. És a dir, no podem esperar, sobretot tractant-se de llengües minoritàries com el català, que l'escola ajudi molt el català en un cert tipus d'escola... I això s'està veient: la Marta parlava e l'escola Cervantes... tu parlaves de l'institut aquell... tu parlaves d'altres instituts... I realment, hi ha dos models... I jo crec que l'escola també ha d'entomar uns models determinats a l'hora d'afavorir el català... No és tan neutra... El tipus d'escola que es faci, o el tipus d'institut, afavoreix també el tema aquest del català.

Joaquim Arenas

Crec que, no estic massa d'acord Salvador, que la llengua només es valora en funció de com es valorada, perquè llavors hi hauria valors que deixarien de ser valors i que són permanents.... Que hi ha valors que poden deixar de ser valors és evident, perquè si un valor d'aquí dos-cents anys ningú en parla ni el valora evidentment aquest valor no existirà. Però la llengua catalana, el català concretrament, per si mateix és un valor crec que permanent perquè identifica la comunitat... Perquè ajuda a l'abstracció... La tenim com a llengua primera d'escola... Ajuda a la sociabilitat escolar... Jo recordo una vegada la Marta, a Lleida, fa uns anys, era al principi de les llars d'infants, va dir una frase que em va agradar molt... en vaig quedar molt satisfet perquè deia: *"Heu de tenir en compte una cosa*

els mestres: hi ha la llengua de la casa i la llengua de l'altra casa: ... i s'ha de reforçar aquesta llengua, mirant que els pares s'hi incorporin i així anar creant la societat".

Aquí el que ens falla, evidentment, és la societat: al Cervantes es fa un esforç titànic, tots el coneixem... hi hem anat a veure-ho i els hem ajudat...però és clar, arriba un moment que la societat es queda allà on era... Llavors dius: i ara què fem... el que deies tu... Els hem enganyat? I ho he dit alguna vegada: ens preguntaran si amb la immersió hem enganyat els nens... per què? Perquè els haurem fet fer un canvi de la llengua de la llar per la llengua de l'escola, tan bé com s'ha pogut... ben feta... funciona... sempre hi ha casos, però podem dir que hi ha un balanç positiu... però si, socialment no s'incideix ...

Per tant, jo diria: primer el valor, des del meu punt de vista, de la llengua és permanent i encara ho és per al català; segona, això que es deia del Cervantes ha passat sempre i no és bo que passi i que continuï passant. Per entendre'ns, des dels primers anys que ho fèiem tot en català, l'any 83... 84, que es va començar, doncs, a fer de manera intensiva tot en català, els nens castellanoparlants a casa parlen d'una manera i a l'escola parlen d'una altra; al barri parlen d'una manera i quan passen la tanca de l'escola en parlen d'una altra... El que em preocuparia molt és que quan passin la tanca de l'escola, ja no parlessin en l'altra... i això pot començar a passar... I és clar, com que tot s'afluixa...

Una altra cosa és que en els instituts pot haver-hi un refús... Jo crec que n'hi ha, perquè no es pot fer viure una llengua... una llengua ha de ser comunicació... com una assignatura, tu ho deies molt bé, com el llatí... I això passa. I és clar, els pronoms febles, és clar que els han de fer... però hi hem d'arribar per un altre cantó... però no mortificant els alumnes... Veuen el català amb antipatia. Llavors: què cal fer?... home, jo crec que cal fer una extensió i un plantejament nou...

Celebro que hagi sortit el tema de l'institut-Escola, perquè quan em preguntaven l'altre dia en una reunió, allà on treballa, em deien "*Escolta, quin model tenim? ... quin model tenim?*" ... doncs mira tenim el model de l'institut-Escola.

Marta Mata

La consellera, quan era Directora General de Batxillerat, va dir que l'institut-Escola era una experiència caducada elitista i no sé què... Així de clar.

Joaquim Arenas

Jo voldria dir que, en aquest moment, l'esperit de l'institut-Escola és possible introduir-lo... No és el moment òptim, però es podria pensar....

Antoni Riera

De tota manera, més enllà del concepte de valor com a propòsit, o com a objectiu... en una dimensió més teleològica del terme, crec que passem per alt damunt d'una accepció del concepte dels valors en una perspectiva més propera a la psicologia social: del crèdit, del prestigi o bé del que fa possible que els nanos, els adolescents, sobretot els adolescents que s'incoporen amb molta facilitat a un estat d'opinió comuna i col·lectiva, que en el cas del català és sovint desfavorable. Aquest estat d'opinió general fa que molts nanos s'adonen que... que voleu que us digui... que en català no es va enlloc... que en català no es lliga... que el català és una llengua subalterna per abandonar... És en aquest sentit de la psicologia social que el tema em preocupa... perquè està clar que l'escola pot capgirar una situació, i està clar que han de quedar garantits els drets individuals dels nanos... El que passa és que es donen, tantes vegades, en determinats espais es consoliden unes actituds abrandadament hostils contra el català. Immersos en aquests nuclis de refús al català molts nanos s'adonen que han de retrocedir o que han de cedir en el que són els seus drets lingüístics. Passa sovint, dintre dels instituts, que marquen territori i fan ostentació d'una militància espanyolista nanos vestits amb xandalls de guàrdies civils. La cosa és si els centres haurien d'intervenir per tal de pal·liar, encara que només sigui per garantir una certa correcció política que neutralitzi determinades actituds hostils al català; si més no de la mateixa manera que s'hi garanteix el respecte genèric o bé les opcions sexuals. Perquè se sent a dir, amb massa freqüència dintre dels instituts que si *el catalan és una mierda*, que si els *catalanufos*, o coses per l'estil... i això en escoles públiques del país...

Marta Mata

Això a les escoles no passa... és que als instituts canvien els nens, de la primària a la secundària...

Antoni Riera

Els nanos adolescents, tot i que són rebels, necessàriament rebels i potser no ho han de deixar de ser... ara bé, tendeixen a adaptar-se al territori, en aquest cas l'institut, per una raó d'estricta supervivència... si hi ha nanos que actuen en determinats casos així és perquè se saben legitimats per un estat d'opinió que consent, que tolera i que ho permet.

Jaume Trilla

Realment, com que les intervencions són molt riques i jo vaig apuntant moltes coses... però una primera idea que volia apuntar és... no entràrem a discutir si els valors són relatius o no són relatius, però el que sí que són relatives són les valoracions. És a dir, valorar una situació de molt positiva o de molt negativa, com a bona o dolenta, depèn de quin és el referent que prems.... Llavors penso que tant amb l'escola, com amb el català, doncs passa això. És a dir que si la situació de l'escola, dels instituts, a la primària o a la secundària, la comparem amb l'escola que hi havia fa vint-i-cinc anys, doncs hem de ser molt optimistes. I si ens referim a la situació del català, doncs exactament igual. I això en tots els sentits... i en termes generals. Perquè quan algun intel·lectual que escriu als diaris i tal... fa aquestes crítiques a la situació del sistema educatiu de l'ESO... jo no sé en què pensen... en quina escola pensen, o a quina escola van tenir la immensa sort d'anar quan eren petits... o no se'n recorden, segurament. L'escola on vam anar els qui ja tenim una certa edat, no té res a veure, en general, amb l'escola que existeix ara. Això penso que és molt evident a primària; a secundària... no està tan bé com a primària; sobretot en l'aspecte aquest que comentàvem al principi de la conversa: de l'aspecte comunitari, del sentit de pertinença, d'entendre la institució com un col·lectiu. Em sembla que això existeix bastant a primària... i existeix molt poc, molt poc, a secundària. I això s'hauria de veure per què passa... Ara seria molt llarg d'entrar a valorar per què hi ha aquesta diferència... hi ha aspectes organitzatius

que són fonamentals, en aquest aspecte, etcètera... Però això és una realitat... és molt difícil que els nanos adquireixin aquest sentit de pertinença a la institució a la secundària... Perquè comença per ser molt difícil que els mateixos professors el tinguin... Si la meitat, o no sé quants, doncs canvien cada any d'institut... doncs quin arrelament i quin sentit de pertinença poden generar. Si això no ho tenen els professors, com podem esperar que ho tinguin els alumnes, no?... I suposo que estarem d'acord que una condició perquè una institució funcioni bé és que els seus membres se sentin vinculats a la institució. I això repeteixo, a secundària és molt més difícil que passi que a primària.

Passo a un altre tema que també ha sortit reiteradament: el tema de la col·lisió de valors que treies tu, no? i que després s'ha anat repetint. Jo crec que l'escola té l'obligació de pensar, i d'intentar projectar, i d'intentar transmetre valors diferents dels que dominen i imperen a fora de l'escola, eh?... És a dir, si no, no té cap sentit que treballi amb valors l'escola... Jo sempre dic que l'escola el que ha d'ensenyar és el que no es pot aprendre d'una altra manera... tot el que es pot aprendre d'una altra manera, doncs s'ha d'aprendre d'una altra manera i no a l'escola... Tot allò que és massa difícil que s'apregui directament, doncs segur que s'ha d'ensenyar o t'ha d'ajudar a què ho aprenguis... o tot allò, amb relació als valors que no està però present en la societat, i que per tant si no s'aprèn a través d'un procés metòdic específic, doncs no s'aprendrà mai. És a dir, per ensenyar els valors que ja s'aprenen per la tele... no cal que s'hi molesti l'escola...i si pensem que hi ha valors defensables i que s'han d'estendre i que no s'aprendran a través de la família, no s'aprendran a través de la tele o a través del que en diem l'educació informal, doncs s'ha de formalitzar.

Salvador Cardús

Em sap greu que no ens puguem interrompre...No ho entenc... no ho entenc, en absolut. És a dir, no entenc com es poden ensenyar valors formalitzats al marge de l'experiència. És a dir, els valors que no estan en la mateixa societat... en la família... no entenc com es poden transmetre al marge d'una experiència concreta...Quan passa això, a mi em sembla

que el que acabem és retoritzant la mateixa escola. És a dir, els nanos saben que allò que s'explica a l'escola no té res a veure amb el que passa al carrer, a casa i al món... I, per tant, és allò.. jo sempre dic... com a provocació, eh? ... que em recorda la *formación del espíritu nacional* ... Com que era educació de valors...però com que no tenia res a veure, afortunadament, amb el meu món... sabíem que allò era el tema del professor de FEN... Era impossible, tot i aprovant l'examen... que ens ho podíem aprendre quins eren els valors que s'havien de posar... no tenien cap mena de correspondència...

Jaume Trilla

A veure.. quan diem, per exemple "*en la nostra societat impera el valor del consumisme*"... i ens sembla que no s'hauria de ser tan consumista... que el valor de l'austeritat... el valor de no sé què i tal són valors més desitjables. Bé, doncs si això ho pensem com un valor desitjable ... és clar, apel·lar a què això ho ha d'ensenyar la família és fer un brindis al sol... però, en canvi, tenim una institució que està creada expressament per educar... que la seva funció específica, pròpia, primària és la d'educar i que, a més, diguem que és com més controlable que no pas altres institucions socials com la família: a través dels currículums, dels plans 'estudi, de la formació del professorat... s'hi pot intervenir. Doncs, si pensem això: que el valor del consumisme està sobredimensionat i que s'ha d'atenuar i tal... doncs l'escola és un lloc on s'ha d'intervenir en aquest sentit. Quina serà l'eficàcia? Doncs serà una eficàcia també relativa...potser passarà el que explicava la Marta respecte de l'escola Cervantes... una escola que funciona, pedagògicament molt bé... és clar que se li podria demanar més, però si una experta certifica que és una molt bona escola i ella ens deia que els nanos quan surten parlen el castellà... a pesar que el català es treballa molt bé dintre de l'escola... Jo diria: segurament, si a l'escola no es treballés tan bé el català, aquests nanos que després parlen el castellà, encara el parlarien més... i per tant parlarien menys el català, segurament... és a dir que segurament algun efecte té... algun efecte positiu té... Que no ho podrà aconseguir l'escola sola? Això també em sembla molt clar...No se li poden demanar a l'escola responsabilitats fora del seu abast... I això no vol dir que no se li hagi de

seguir exigint doncs que en el treball amb aquests valors, l'escola funcioni bé... Funcioni el màxim de bé possible sabent que l'escola sola no ho aconseguirà, perquè no és l'única responsable ni molt menys.

Antoni Riera

Un incís només... ¿Què passa quan l'escola com a institució que te l'encàrrec d'educar ciutadans i ciutadanes genera, a càrrec dels pressupostos públics, ciutadans anticatalans sorgits d'aquesta mateixa escola pública catalana?

Joan Prat

A veure, jo no estic d'acord amb això... L'escola es pot considerar des d'un punt de vista optimista o pessimista, depèn de quin referent prenguis. Jo, francament, crec que un dels grans mèrits que se li ha de reconèixer a l'escola catalana en els últims anys és que ha sigut un element determinant en la normalització del català... I em sembla que això és així. És a dir, tots els nanos que han estat escolaritzats en aquests anys, doncs són capaços de parlar i escriure en català... I el nivell de fracàs que hi ha en aquest contingut deu ser segurament equiparable al que hi ha en matemàtiques en socials o en qualsevol altra matèria del currículum... Vaja, això s'ha de reconèixer que és així...

Antoni Riera

Perdona... Ara no parlava de la competència...

Joan Prat

Bé, però la competència deu ser la condició per a l'ús...

Antoni Riera

Però aquí parlem de les actituds davant de la llengua...

Joan Prat

També depèn de la referència que agafis... Jo la setmana passada vaig estar a Galícia, a Orense, i quan parlàvem d'aquests temes etcètera, doncs quedaven admirats de la situació de Catalunya... Perquè allà, sí que és veritat que el gallec no té cap prestigi ni acadèmic, ni cultural, ni social... Vull dir que persones que en la seva vida quotidiana parlen

absolutament el galleg, doncs quan es troben en una situació institucionalment o políticament diferent canvien automàticament ... De fet passa aquí, però ni molt menys al nivell que passa allà

Antoni Riera

A veure, sense ser precís en les dades, puc dir que hi ha centres on no es fan les classes en català, en percentatges superiors a un terç... És a dir, centres on un terç dels professors es desvincula d'allò que preceptivament està obligat a fer que és justament de fer les classes d'història o de matemàtiques en català... Hi ha percentatges importants, molt importants de pares i mares d'alumnes d'escoles públiques que es neguen a tenir les entrevistes amb els tutors dels seus fills en català, perquè no l'entenen, o diuen que no l'entenen.. i, reclamen del centre, i exigeixen el dret a ser tractats en castellà.

Joan Prat

Als fills d'aquests pares que ara van a l'escola no els passarà això...

Antoni Riera

Hi ha casos molt significatius, preocupantment significatius, d'aules completes i de centres on els alumnes no parlen el català per res, de cap manera i sota cap concepte...

Enric Parera

Trobo un error entrar en aquest debat, *Els Marges*, la revista *Els Marges* ja planteja aquest tema fa molts anys... i l'ha resolt... l'inicia... És a dir, si estem bé o estem malament... O sigui, és una polèmica difícil de resoldre, perquè com deia en Jaume, dependrà del referent... per a uns estarà la cosa mig plena i per als altres mig buida... I és un debat difícil, metodològicament, em sembla... Per tant, jo entenc la preocupació i veig que només a partir de l'evidència en alguns casos podem avançar cap a la resolució del tema, no?... Però, no sé si és la millor via aquesta... arribar a quantificar. Ho dic perquè a Política Lingüística, a Cultura, ha intentat amb l'*Indexcat* i amb altres indicadors mirar de quantificar això i , a més a més, amb alguns instruments prou acceptats per la comunitat científica dels sociolingüistes...És a dir, són instruments que recullen la percepció dels

usuàries de la llengua i recullen elements objectivables, com aquests que estaves intentant dir, no?... i també la llengua al cinema, etcètera... i llavors s'arriba a fixar un índex de 4,5 sobre una escala de 10... la qual cosa tampoc ens ajuda gaire... Jo no sé si és la bona línia, en el sentit de buscar-li aquest prestigi o aquesta manca de prestigi que el Salvador ha diagnosticat tan encertadament en dir: tenim això i subjectivament pensem que la cosa no està bé i no ens agrada... hi ha un malestar. A mi em preocupa molt la part més de contacte...aquesta que hi ha aquí baix... això que estem sentint de fons... aquest soroll de fons que segurament serà en castellà, no?... M'imagino, no?... i algunes paraules ja ens arriben, no?... Però joestic amb en Jaume: anem a localitzar-ho... No podem generalitzar...o sigui: anem a mirar d'ubicar cada cosa al seu lloc i arribar al que també en Joan plantejava de dir: hi ha espais per a l'ús de la llengua on hi ha un prestigi de la llengua... En aquest cas de la llengua catalana, com a codi nostre. Joestic repassant un material de fa vint anys, aquest llibre va ser publicat fa deu anys i és d'una antropòloga americana que fa l'estudi "d'identitat i contacte de llengües" a Barcelona, a l'any 80 i està plantejant aquests temes, ja. Els planteja. I els planteja a partir de l'imaginari que segur que tots serem capaços de situar-nos, perquè com parlàvem al cotxe, ja mesurem la nostra vida en dècades... doncs fa dues dècades, la preocupació de si l'any 79-80 quin era el paper del professorat en tot això era un professorat "militant", recordeu-ho. El de català, parlo ara, eh?...Aquell professor de català que entra a secundària com a militant de la llengua, per defensar no sé què... I, al cap de cinc o sis anys, detecta l'antropòloga, aquest "militant" canvia pel professional, pel tècnic... per la persona formada a la universitat com a filòleg, no? I canvia el seu punt de vista. Aquesta formació s'ofereix com un dels elements que pot afavorir el prestigi de la llengua... No sé fins a quin punt això crea una doble cultura, com estàveu diagnosticant, per a mi molt encertadament, i ens torna a plantejar el problema que en Jaume ha tret, no?... l'escola... I que també la Marta insinuava: l'escola ha d'anar a contra-corrent? Ha d'anar a mirar de, no direm solucionar, però sí ocupar l'espai privilegiat que tu Toni plantejaves molt bé, eh?... Durant x anys... durant molts anys els nois estan en

aquest espai i no en tindran cap altre on puguin practicar aquelles vivències en aquesta llengua... i, segurament, mai més ho faran... Aprofitem-ho... aprofitem-ho, perquè és que anar a contra-corrent, a veure... a mi m'estimula molt... perquè si anem i ens deixem arrossegar per la realitat... no crec que sigui això... acabarem no fent català a l'escola... I crec que no és el tema. Trobo que el punt mig de negociació... i em sembla que, per aquí, no sé en Jaume volies insinuar una mica això... Aquest promig de negociació és intentar saber el que la Marta plantejava... la Marta ha sigut molt contundent: sabem què volen els joves?... Ho sabem?... Sabem a què aspiren?... Què els mou?... Què són capaços de valorar i de no valorar?... I, a partir d'aquí, treballem, no?... No dic per fer el que ells diuen, sinó per arribar a un punt mig de dir: Què volen ells? Què volem nosaltres, com a població adulta?... I va: treballem-hi. És que aquest debat, jo crec que no l'hem fet, eh? Penso que cal un pacte.. Una revisió del pacte educatiu a Catalunya, ara ... que no estem fent... ni ho fan els polítics, ni ho fa la societat... I això és molt greu... I penso que aquí hi ha una bona línia de treball, perquè sinó l'escola seguirà llatinitzant... M'ha agradat molt la fossilització aquesta d'uns continguts que... no tenen cap mena d'utilitat... Però no el català... és que ni la física... De què serveix la física, ara? Jo, perdoneu, eh?... l'altre dia repassava un llibre de física meu de primer de batxillerat... i al·lucinava... Dic: a veure, això que em pregunten, ara sóc incapaç de respondre-ho... ara, no?... un llibre de primer de batxillerat... de quantia onze anys... És fort, eh?... Per tant, alerta que l'escola ha d'ensenyar coses útils... ha d'ensenyar coses pràctiques, però també ha de ser capaç de nedar a contra-corrent, no? ... Vivim en un espai amb drogues... doncs siguem conscients d'això... No siguem il·lusos i no plantegem una educació per a la salut sense drogues. No, perquè això no s'ho trobaran pel carrer... Es trobaran un espai amb drogues... Amb el català passarà igual... I aquí és la feina del professorat, eh? De militància, però no de militància cultural-ètnico-nacionalista, sinó pedagògica. I perdoneu per la meva extensió, però em semblava fonamental, no?

Miquel Martínez

Jo no sóc tan pessimista, eh? Jo crec que s'estan fent... A veure, lo que deies de física... sí que és veritat, perquè això ha passat tota la vida... i agafes un llibre de vuitè de bàsica i la gent també, ara, es sorprèn del que aprenia... No sé ni el que aprenia, ni el que realment ha oblidat... o sigui... però això és un fenomen personal...

Jo crec que el tema de la llengua, com el tema dels valors en general... no és perquè la llengua ara la tractem com a valor, és un tema... que sempre que surten aquests temes, el paper de l'escola al final està en jugar amb una tensió... Una tensió que ve de la pressió externa, diguem... de l'experiència, com es deia abans que es viu a fora de l'àmbit de l'escola, i de l'experiència que es pot, o no, generar a l'escola.

Educar en valors, per exemple... Tu has fet una visió com molt instrumentalista dels valors... quan un valor és des d'una perspectiva únicament instrumentalista, en funció d'un concepte de felicitat de la persona o d'èxit o de prestigi o de que li serveixi... instrumental, en aquest sentit. Hi ha molts valors, com abans ha dit en Jaume que, a veure, no es tracta d'ensenyar-los, ni molt menys... ni tan sols racionalment... ni a l'estil que tu deies, sinó que es tracta de crear condicions...no és ensenyar cap valor... crear condicions, orientant-les a uns valors com a ideals, entre els qual, per exemple, pot estar el diàleg, l'austeritat, l'acceptació de la diferència... que no es donen en l'experiència quotidiana del nen, o del noi, fora de l'àmbit de l'escola... i que l'escola és un espai privilegiat per recrear-lo, o no. Jo crec, com a persona que es dedica al tema de l'educació en valors, que l'escola ha de recrear les condicions que facin possible que aquestes coses que o no estan fora, o fins i tot estan fora sota la forma contrària, siguin apreciades com a valors... i siguin cercades com a ideals... amb totes les dificultats que això té... i amb totes les possibilitats de fer-ho, també... Perquè la pràctica és que això s'aprèn únicament si l'experiència de l'escola, que és una experiència important en el temps de la vida d'una persona, està impregnada d'aquests valors com a formes de vida... Si realment a l'escola és practica l'austeritat, es practica l'acceptació de la diferència, es practica el cultiu de l'autonomia, es practica no sé

què... coses que a fora un està matxacat per plantejaments heterònoms... els mitjans de comunicació no respecten l'autonomia de la persona, el diàleg està substituït pel desacord o pel pensament únic... Si tot això que a fora no és dóna, a dins de l'escola intentes treballar-ho, amb més o menys èxit estàs educant en valors.

Clar, per a mi el tema de la llengua des del punt de vista de valor, com a ideal i bé comú l'enfocaria igual... a fora?... el que sigui... La realitat de fora ja la intentarem, tensionadament, doncs contrarestar-la en la mesura que puguem. Ara, com a valor individual?... Jo no puc pretendre que tots els membres d'una comunitat, d'una societat plural, a títol individual, entenguin, que la llengua catalana en aquest cas, ha de ser un valor per a ells... A títol individual... però com a membres d'una comunitat sí que tinc, crec el dret... és una cosa no-discutible... de què estigui considerat com un bé comú. Conflicte? ... Home, en la pràctica crec que el conflicte el tenim més teòric que pràctic... És a dir, els mestres, des dels més petits fins als més grans, saben, perquè tots sabem les característiques que té el català de semblança amb alguna llengua: amb el castellà i amb algunes altres llengües... saben perfectament com tractar, des del punt de vista de les actituds i de les relacions afectives a l'interior del grup-classe al defensar una llengua comuna, com el català, com un bé comú amb el respecte afectiu, i això importa al nen o a la nena, a la seva llengua particular... I ho sap fer. El que passa és que si algú es pensava que modificant només les condicions curriculars de l'escola es podia fer aquesta lluita... doncs s'ha equivocat... En hem oblidat durant molt temps, dic ens hem, per parlar així d'una manera una mica estranya... perquè clar, el sector bàsic és el professorat... si s'hagués gastat una dècima part del que s'ha gastat a TV3 amb el professorat de Catalunya, tindríem un professorat a Catalunya que tothom que és català li encantaria ser professor... I ara no és així... I no vull dir que s'hagi de ser català per ser professor, però el que no pot ser és que una de les formes de ser professor és precisament, o quasi l'única, després de rebutjar altres opcions d'estudis superiors... I això sí que és un problema... M'és igual la llengua que practiquin. Aleshores, jo crec que això que és molt greu en aquest

moment, doncs durant algun temps s'ha produït...i això ha generat una sèrie de situacions en les que és difícil, si això no està acompanyat de fer atractiva la feina de ser professor, que pugui una persona estar amb ganes i amb coratge suficient per fer aquesta "contra" al sistema, per cercar aquests nivells de tensió, per lluitar malgrat que a fora no hi hagi un reflex del que fa... És evident que aquests senyors han de ser conscients que la seva feina és una feina i a fora existeixen altres agents que eduquen, com s'ha dit aquí varies vegades, però han de continuar fent la seva... A vegades posem l'exemple, no? Quan posem els congressos d'especialistes en nutrició i dietètica no dimiteixen de ser metges d'això perquè la gent mengi malament... Ara, si fan una norma, i només fan una norma, tampoc aconseguiran res... O sigui que jo tampoc crec que la manera de resoldre el tema sigui incrementant normes... o obligats compliments. Perquè amb això sí que entràriem en una manca de respecte als drets, podríem dir, individuals i col·lectius... o a un conflicte mal enfocat, des del meu punt de vista.

Joan Prat

Estem dient tantes coses, que al final no sé que en trauràs de tot això...hauria estat més pràctic amb un parell...

Antoni Riera

Home... Era una oportunitat de facilitar la transferència de perspectives diferents... Em sembla que farem curt i n'hauríem de fer més...

Joan Prat

Vull fer un comentari diferent del que hem dit... Abans, al començament he plantejat allò de a quina llengua ens estàvem referint, i una de les coses que volia dir amb això era que el problema és que per a ells cap llengua no és un valor ...s'expressen i s'expressen de la manera més útil, més pràctica i més còmoda entre iguals... I això, en els ambients en què ens trobem funciona una mena d'argot castellà que no té res a veure amb la llengua ni castellana ni catalana que s'ensenya a l'escola... Llavors em sembla que una part del problema és que en el fons és un valor aquest argot, o aquesta llengua que utilitzen entre

ells, però no ho és en els termes en què ens ho plantejem... Ho dic perquè, a veure, parlen en una mena de llengua, i els mitjans de comunicació quan se senten joves també parlen així, que no és el model que s'ensenya a l'escola... I entrem dintre del que és el parlar correcte... És a dir, no és cap valor parlar bé... ni en català, ni en castellà... ni en res. Per tant, l'escola està, a més a més... ensenya una llengua... a més a més la vol ensenyar bé... a més a més vol que s'entenguin textos literaris... i a més que se sàpiguen expressar... I és que això, no ho és... perquè no es veu la necessitat... o bé no deuen considerar que ho necessiten. I això em permet dir alguna cosa... i és que... ens plantejem tota aquesta qüestió de com incideix l'acció de l'escola en la societat... i no és tot el que a mi em preocupa... I en la feina que faig de formació de professorat, potser encara més... i és que l'escola tampoc no està complint, en el cas de les llengües, la funció que té... I que aquesta sí que li és exigible: que és que la gent que surt dels centres educatius sàpiga... siguin capaços d'expressar-se bé en qualsevol llengua: en català i en les altres. I aquest no és el tema que ara ens ocupa, però aquest sí que és un tema sobre el qual tenim responsabilitat directa la gent que formem professors... i els professors. Perquè es pot ensenyar a parlar i a escriure bé en tres llengües en els deu o dotze anys que estan a l'escola. Es pot... I no ho fem... No dic que no ho fem... no ens en sortim, diguem-ho així.

Llugo una mica aquestes dues coses... El professorat no, però la societat no considera un valor parlar bé...I parlar bé vull dir: saber formular un pensament... saber expressar allò que tu vols: un desig, una necessitat...tot això. No vol dir fer floritures.

Deixo això... Ha anat sortint diverses vegades la diferència entre primària i secundària...I el punt clau, relativament, és... i ha anat sortint... el professorat... és a dir, vulguem o no els centres de primària han tingut un professorat que s'ha implicat, i que col·lectivament ha assumit... diguem-ne unes responsabilitats que no ha estat a secundària. Llavors, això... per raons que també serien llargues... i no sé si coincidiríem a esbrinar... però el cert és que, per exemple... per què bona part de la reforma ha fracassat?... Probablement, perquè no es va tenir en compte, prou, què s'havia de fer sobre les persones que l'havien

d'aplicar... O com era aquest col·lectiu de persones que havia de fer possible que la secundària s'apliqués la reforma... I, llavors, això afecta... com se selecciona?... com es tria... com s'hi accedeix?... quina formació es té... Aquest país tenia un cos de professorat de secundària "x"... i són els qui el país ha fet funcionar i els ha donat la responsabilitat d'educar... Doncs, a veure... una primera feina a fer era... mirem-nos aquest col·lectiu i què hem de fer perquè aquest col·lectiu pugui actuar en consonància amb els objectius que nosaltres volem.

A primària, per les raons que sigui... per les característiques de les persones: que són mestres, etcètera... hi ha hagut una sintonia entre el model educatiu que es volia aplicar i la seva actuació... que no hi ha estat a secundària. També ens podia haver fracassat la primària... i la primària no crec que pugui dir que ha arribat a fracassar, en cap sentit.

Salvador Cardús

Torno una mica enrera, amb la qüestió aquesta dels valors... en certa manera perquè em sembla que torno a connectar amb el que tu havies engegat i que havia provocat una mica això. No sé si és que coincideixo... o em sembla que coincideixo amb una mena de diagnosi implícit del que fas, en el sentit de dir que és la institució escolar, en aquest cas l'institut, el que fracassa en la seva capacitat de convertir la llengua en un valor... en particular el català... però en general. Perquè, quan jo he dit el que he dit dels valors... que potser no he explicat prou bé què volia dir ... però jo, al que em referia és que molt difícil... per exemple, en l'exemple que tu posaves d'una escola que ha d'educar en l'anticonsumisme que ho pugui fer un professor que no n'estigui convençut... És a dir, que faci el crèdit que toca de consum, però que sigui un malgastador nat. És a dir, veig difícil un tipus de professorat, que és el que ara està entrant... i que per sort de moment s'ha salvat la primària... però no seria tampoc tan optimista... perquè en aquests moments, els professors... els estudiants que estan estudiant per ser professors són gent que estan encantats... jo què sé... de veure, per exemple, el Gran hermano o l'Operación triunfo... I, per tant, serà molt difícil que, com a professors, puguin educar en uns valors, per dir-ho

així, que plantin cara a la televisió pitjor que tenim en aquests moments. Ho dic, perquè vaig tenir una petita batussa, perquè no sabia que era a l'auditori... en una ciutat mitjana... que jo discutia qüestions d'aquestes de valors.. discutia aquest projecte, que respon a una directriu europea, de què les escoles eduquin en les feines de la llar en els nens i les nenes, per tal de superar la desigualtat o la discriminació de gènere... I jo vaig dir que em semblava que era inútil... És a dir, que ensenyar a la classe a passar l'escombra o a fer ous ferrats a nens i nenes era perdre el temps... em sembla que és d'aquelles coses, que... Se'm va aixecar la regidora de la ciutat i m va dir: "Aquí, precisament estem aplicant aquest sistema, que també es fa a Barcelona... i que són uns tallers, perquè els nens..." i no sé què. En aquesta regidora li vaig dir: Escolta'm... era una escola pública... dic... Escolta'm una cosa: A les escoles públiques d'aquí, i en particular aquesta, qui escombra?... Qui fa la neteja de l'escola?... diu: Dones!... Per cert magribines, ja les havia vist a l'entrada... La pregunta era retòrica perquè sabia la resposta... Dic: I el menjar, us el porta alguna empresa de catering? Diu: No, Aquí tenim cuineres... Dic: Per tant, els nanos a la classe els ensenyareu que nens i nenes són iguals a l'hora d'escombrar, i a l'hora de fer el menjar... Sortiran... no arribaran a casa... sortiran al passadís de la mateixa escola que els ho està explicant... i al passadís només veuran dones escombrant... i a la cuina, dones fent el menjar i rentant plats... Per tant, tinc la impressió que és la institució la que no sap transmetre els valors...perquè els valors es transmeten així: fent que la institució sigui coherent amb aquests valors... no com una matèria curricular... Jo volia dir això, eh?... és a dir, que les condicions de vida transmetin això.

Jaume Trilla

I on és més fàcil crear aquestes condicions?...a l'escola o fora de l'escola?... A l'escola és molt difícil... però és que a fora de l'escola, encara més difícil.

Salvador Cardús

Completament d'acord...

Marta Mata

Però... si aquestes condicions no es creen a la família, a l'escola...

Jaume Trilla

No... és molt més difícil de crear...

Marta Mata

No, no. És el lloc on s'ha de fer. Jo tinc deu nebots, de cinquanta a trenta anys ... els de cinquanta no escombren i els de trenta escombren.

Jaume Trilla

Però Marta, és molt més fàcil intervenir sobre l'escola que no pas sobre la família. Molt més.

Marta Mata

No, no no és real... Una cosa que pertany a la família, no s'arregla a l'escola.

Salvador Cardús

Amb això també hi estariem d'acord....Hi ha espais en què l'activitat és especialment significativa... i és on s'ha de resoldre... Ara: crear unes situacions d'artificialitat... d'escombrar a l'escola, quan no és... clar... no té sentit ensenyar de fer ous ferrats a l'escola...

Una segona cosa és que em sembla que, en bona part, algunes d'aquestes polítiques han fracassat perquè han creat una escola artificiosa... un institut artificios. I hem reproduït allò que tan havíem criticat abans que era la diferència entre...

Marta Mata

El mestre ha d'escombrar... el mestre, home, ha d'escombrar.

Jaume Trilla

És més fàcil que els mestres, homes, escombrin que no pas que els pares, homes, escombrin a casa...

Salvador Cardús

I jo li vaig dir a la regidora que a l'hora de contractar l'empresa de neteja exigiu que hi hagi la meitat d'homes i la meitat de dones... Però això ha portat aquesta dicotomia que tant

haviem lamentat entre el que en podríem dir la Catalunya “oficial” i la “real”... I l’escola s’ha acostat més a la Catalunya oficial que a la real... I això de l’oficialitat que semblava que seria no sé què, finalment no ho ha sigut... per una banda, perquè és una Catalunya oficial, que és menys oficial del que aparenta... És a dir, que té molt menys poder.. és tot una mica de joguina... I això s’olora... Perquè si finalment, com jo deia, no pot sancionar... no deu ser gaire oficial... perquè jo quan veig els de Madrid, tu... sancionen i no s’hi miren... No tenen manies...Diguem, la sanció és directa i dura... I d’altra banda, perquè ha creat, això, condicions de rebuig, que són les que ara... en més o menys mesura...jo tampoc no entraria a mesurar-ho, perquè és molt difícil la mesura d’això, però reaccions de mesu (??) del que sembla... sempre que no s’acabi formalitzant en alguna cosa important... que no hi hagi un partit polític que els arrossegui... És a dir, sempre que algú no polititzi i no s’apropriï del descontentament... però, de moment, sobretot expressa descontentament.

Antoni Riera

El treball que estic fent, basat en deu centres públics de l’àrea metropolitana, intenta posar en relació les representacions lingüístiques dels nanos, amb els seus gustos relatius a la indumentària, a músiques... I es donen coincidències significatives: nanos que escolten música “màquina” tenen preferències pels xandalls de guàrdia civil... són espanyols i anti-catalans... Reversiblement, és dóna l’altra seqüència: nanos que segueixen filosofies okupes... amb rastes, arracades i no sé què... que els agrada el Manu Chao i que van a la mani anti-globalització... Això em fa pensar, que hi ha una solidaritat o transversalitat entre valors. Els nanos, i sobretot en aquesta edat, busquen, alhora que abandonen la “pell “ de la família i intenten fer la “muda”... la música, sovint amb missatges subliminals... fixeu-vos, sinó en alguns tatuatges, realment preocupants, que exhibeixen en video-clips alguns grups de música màquina. És per això que crec que quan el nano segueix unes músiques, sovint subscriu altres missatges... Tampoc diré que constitueixin un ideari, però es donen uns perfils en el gust que es donen de manera més significativa en uns llocs que en uns altres... I estic constatant que en els centres on hi ha extraescolaritat... on els professors

se'ls coneix pel nom... on algun professor eventualment fa teatre... on, de més a més dels llibres de lectura obligada, la biblioteca no sé què... que surten plegats a tal... que els professors avisen "*nano que no veus que aquí no pots fumar...*" Quan s'estableix aquesta mena de complicitat emocional i educativa... el professor deixa de ser un simple funcionari que va fent triennis per ser algú amb autoritat moral capaç de prestigiar també uns valors lingüístics... No parlo de valors com a objectius, propòsits o filosofies, que personalment i per tarannà m'agraden poc... parlo de prestigi... Hi ha llocs on la llengua es prestigia perquè hi ha la voluntat i el propòsit educatiu i s'estableix un cert contagi... Em demano si hi ha un pont entre les representacions col·lectives emergents entre els nanos i el pols dels centres... perquè malament rai els centres on les sales de professors són buides... Jo demanava als centres... una de les preguntes que els feia era: "*quants professors han esta presents en Jornades de portes obertes?*... aprofitant que he tingut l'oportunitat aquests dies de visitar centres que feien les *Jornades de portes obertes*. Doncs bé: en un centre, hi van anar la junta i un professor; en un altre, la junta i dos professors... a tots els altres, hi anava solament la junta... Conec centres que hi van tots els professors en pes... però cap dels que he visitat per al meu treball... i això és un indicatiu.

Per tant, estic per creure que la pèrdua de virtut del català... si l'objectiu que es busca és el seu prestigi... no cap altra cosa... el valor de prestigi va cap avall perquè l'escola està en un procés de desmoralització galopant... En aquest procés de desmoralització escolar, el que s'hi pot perdre, a més de la llengua és una actitud i una resposta cívica col·lectivament responsable.

Marta Mata

El català i moltes altres coses.

Antoni Riera

Abans l'Enric deia que els estudis estadístics no aclareixen gaire sobre el que ja sabem... Jo estic perfectament d'acord amb tu... És a dir, se n'ha fet massa... se n'ha fet tants... i no

porten enlloc... Tots sabem quina és la situació pel que fa a la llengua a fora de l'escola... La cosa és veure si l'escola com a institució és irresponsable o bé si hi pot fer res...

Miquel Martínez

Amb tota aquesta reflexió que estàs fent, jo hi estic d'acord, però si l'ampliéssim no només a la llengua, sinó a moltes altres coses... Ho dic per una raó: perquè potser, per no fer aquí una relació de causa-efecte, pensant que ara potenciant això arreglarem el tema de... no, no... potenciant això, arreglarem moltes coses del que és la convivència a l'escola, el sentit de pertinença a la comunitat. Els temes de convivència i conflictivitat als centres també coincideixen amb els mateixos trets... i els indicadors són els mateixos. És a dir, per al tema de la llengua, a més precisa altres coses, eh?... Precisa una política cultural, no de broma, folklòrica...sinó: precisa que els mitjans...que la música màquina... perquè a mi, de poc em serveix que els de la música màquina o els del xandall parlin només en català... És que no sé que prefereixo, eh? No sé si m'explico... Si han d'existir, millor que parlin com vulguin... En canvi, el que sí que importa és que aquestes persones siguin diferents... però això és un altre problema que no és la llengua. .. El tema de la llengua jo penso que té... o sigui... té una part que és, probablement, intersecció d'aquestes... i té una altra part que és la que l'escola, a lo millor no pot fer... Ho dic per no carregar-nos tot... per no potenciar, ara, a l'escola la llengua... El que passa és que si potenciem la llengua amb aquests plantejaments que estem fent, potser potenciarem la llengua i de retruc, bé, renovarem l'escola... però el tema de la llengua, no l'arreglarem, eh?

Enric Parera

Una pregunta que volia fer de la recerca que estàs fent és de si amb això estàs arribant a la... no a la conclusió, però a la pre-conclusió de si estàs trobant en aquests centres que estàs treballant... si trobes que s'està imposant un model de cultura docent, que un sociòleg de l'educació, en Harliks , nord-americà, que planteja com a cultura individualista, oposada a aquell model col·laboracionista que el sistema de la reforma, de la LOGSE... que no oblidem que planteja uns pressupòsits curriculars i de treball en què el professorat

ha de treballar en equip... Ha de fer uns projectes curriculars, educatius... Dic "ha de"... i parteix d'aquest pressupòsit... I per tant, tot el treball d'educació en valors, inclosa la llengua o no, és un treball d'equip. És un treball de projecte. I diu: "tenim aquest model col·laboracionista, de col·laboració efectiva, no?... i per tant seria l'ideal... de crear projectes, etcètera... I tenim l'altre, l'altre extrem, l'individualista... Ell, al mig, estableix dos altres models: el model balcanitzat, que diu ell... de capelletes... el d'aquell claustre que tot són capelletes i cada capelleta aspira al poder dels permisos o al poder dels cursos o al poder de no sé què... i aquest seria un altre model, no? Pregunta: Es deriva cap aquí? Això dels instituts... aquesta cultura docent dels instituts... deriva cap aquesta cultura individualista ... que no seria altra cosa que un reflex de la societat?

Antoni Riera

En termes generals, sí que va per aquí la cosa...la cooperació, la transversalitat, l'intercanvi, el joc d'afinitats i de punts de coincidència... això que estem fent nosaltres aquí és excepcional

Marta Mata

I els instituts petits... els centres de mida humana...

Jaume Prat

S'ha reulat....

Marta Mata

Doncs, a veure... estem parlant de l'administració, eh?... No estem parlant de la militància dels mestres... sinó de "militància" en el sentit que hi ha un general... A veure, la militància a l'escola, avui dia, és la militància d'un exèrcit... Si l'exèrcit no està ben comandat, no hi ha militància que valgui...

Agustí Corominas

Esteu tocant un tema que fa estona que hi estic donant la volta... Estem fent una anàlisi del sistema, del sistema escolar... i no sé fins a quin punt podem fer aquesta anàlisi del sistema escolar a partir de bones intencions... Jo crec que l'anàlisi del sistema escolar

només es pot fer dins d'un sistema més ampli... és a dir: del sistema social. Les crítiques que podem fer al sistema escolar són crítiques que podem fer no només al sistema escolar, sinó al propi sistema social... No podem plantejar un canvi del sistema escolar sense un canvi del sistema social... Jo crec que és impossible. Qualsevol canvi, qualsevol proposta va amb la proposta vàlida, lícita i de lluita per a una alternativa. Crec que un dels defectes que s'ha pecat des de l'escola és pensar que es pot plantejar el canvi del sistema escolar independentment del canvi del sistema social. Jo crec que no pot l'escola, en general, com a sistema ... no pot educar contra el consumisme si hi ha un sistema social consumista... Des d'un punt de vista alternatiu... però no com a sistema...

Salvador Cardús

Fins que l'escola no aprengui a passar els llibres d'un estudiant a l'altre i no ensenyi que cada any es poden llençar mitja dotzena, o deu o dotze llibres, perfectament il·lustrats i que els nanos... arriba el juny i els tiren per la finestra... un llibre que val tres mil pessetes es llença a la paperera...

Marta Mata

Inclús en una societat de consum, si el govern pot fer això... el que va fer, en temps de la República, l'Ajuntament de Barcelona... que era comprar els llibres, ell...

Agustí Corominas

Si però les editorials publicaran els currículums... i els nens aniran amb el carretó amb cinquanta llibres...

Marta Mata

Però, si l'administració volgués... no.

Jaume Trilla

Crec que es pot argumentar... i es podria demostrar, inclús segurament empíricament, que aquests valors que estàvem dient... qualssevol d'aquests valors: el valor del català... el valor del consumisme, etcètera, etcètera... tenen una presència molt més forta dintre de l'escola... amb tots els efectes que es vulgui... que no pas fora de l'escola... Jo, a vegades

per provocar... i sempre genero molta polèmica, quan dic això... estic convençut que l'escola, el sistema escolar en general, és... de les grans institucions socials que existeixen actualment, la que encarna millor els valors de la modernitat: el valor de la igualtat, el valor de la llibertat... Si ho compares amb qualsevol altre sistema: amb els sistemes productius, amb el sistema polític, amb els mitjans de comunicació, amb la família... l'escola surt guanyant sempre. És a dir, on hi ha menys masclisme que a l'escola?... als mitjans de comunicació?... en el treball?... a la família?... A l'escola n'hi ha moltíssim menys, tot i que l'escola és una institució masclista o sexista... o com li vulgueu dir. On hi ha més igualtat que a l'escola, que al sistema escolar?... És a dir, el sistema escolar és profundament classista, si voleu... selectiu... tot el que vulgueu. Però molt menys classista i molt menys selectiu que la família, que el treball, que els mitjans de comunicació, que el món de la política... On es parla més català?... El català està molt malament l'escola... però que està millor en altres llocs?... Clar, amb això no vull dir que hàgim de ser absolutament cofois, ni molt menys... però, compte amb les crítiques que es fan al sistema educatiu, perquè... són injustes. I a més són, moltes vegades, absolutament desmobilitzadores... Allò que es deia abans que els mestres són els agents reproductors de la ideologia dominant... i tot el discurs aquest de la reproducció, i tot això... home, doncs tot això s'ha de conèixer i s'ha de saber... perquè també és això... Però, alerta... perquè això es podria aplicar, igualment i amb molta més culpa, a qualsevol altra instància social.

Joaquim Arenas

Crec que els valors que existeixen a l'escola es poden detectar, i per exemple la llengua com a valor... allà on hi ha una escola que aplica organització... hi incloc instituts, eh?... i dedicació. Aquí està la clau perquè funcioni una escola: que estigui organitzada i que els professors s'hi dediquin... I a secundària és difícil que s'hi dediquin... per una senzilla raó: perquè l'horari personal no es correspon amb l'horari lectiu... Fan trenta hores, o trenta-dues, i després resulta ser que el professor en fa vint-i-quatre amb presència... que amb les guàrdies deuen ser divuit de docència i catorze els que tenen càrrec... Aleshores, què

passa aquí?... que hi ha un *dispersing* ... un camp que pugui...per tant, això és difícil de solucionar... però hi ha instituts que ho fan... per tant organització i dedicació... Que, a primària... a l'educació primària, l'infantil i el parvulari, s'han salvat per la dedicació dels mestres ... i, a veure, no fent hores de més, que també en deuen haver fet... sinó perquè en les hores de treball si han dedicat plenament... cosa que a secundària, també... però potser no tant. L'altra cosa és que tenim un altre problema gravíssim d'influència del professorat en els nens... Perquè, com un professor, actualment, incidir en els valors, pel que fa a la formació de conceptes i actituds, si aquests nens tenen... fins l'any passat tenien onze professors a la setmana... Ara en tenen nou... Jo m'he trobat amb casos, veritablement, de nens estrangers amb problemes gravíssims perquè se'ls havia posat falta que no hi eren i havien anat cada dia a classe... testimoniats pels seus... i els professors... nou professors... encara no se n'havien adonat... Vinga notes a casa seva, fins que van estomacar la criatura i es va armar una de ben grossa... Fixa't bé: nou professors i no a Barcelona-ciutat, sinó a comarques... i bastant lluny. A veure, aquesta manca d'institut, amb tanta varietat de professorat... aquesta diversitat d'horaris... aquest no ser-hi i ser-hi... per educar hi has de ser. Aquest no poder treballar en equip... no es treballa en equip... Hi ha qui hi treballa, no puc generalitzar... però són factors que si en falla un, l'institut pel que fa a la transmissió de valors... Si no s'asseuen a reflexionar com i quin tractament han de donar de llengües... si no hi ha manera que es posin d'acord els de català, francès, castellà, anglès... i tots van repetint el mateix...

Antoni Riera

Estàs per dir que hi ha aspectes estructurals que determinen i que dificulten...?

Joaquim Arenas

Clar...Tampoc dic que amb això sol ho salvéssim tot, perquè és clar... si no hi ha bona professionalitat no faríem res... però, home, és que hi ha unes coses que ho impedeixen... especialment a secundària... i que es podrien corregir... Abans de venir he tret per

l'ordinador tots els valors, actituds que hi ha en el currículum... i només que s'apliqués això estaríem... i dubto que ni es conegui.

Marta Mata

Havia de dir més coses, però com que ja s'han dit... El que sí que estem d'acord és que la llengua, el català: valor, no-valor, principi, final... és alguna cosa que a la gent que estem al voltant d'aquesta taula i a tots els que tenim al darrere ens interessa... És a dir, és una responsabilitat nostra ... i tots ens caracteritzem per haver-la assumida... I, per tant, ja has triat a qui havies de triar... oi? Però, llavors del que estem parlant és d'una corresponsabilitat... però, en aquest moment, hi ha una responsabilitat política... Afortunadament, hi ha una responsabilitat política que fa trenta anys no teníem i ara, en aquest moment, la tenim. Llavors, l'interrogant és: la política que s'ha fet aquests vint anys... aquests vint-i-dos anys de política d'autonomia, a partir de la Generalitat (ha estat l'adequada) o no?... Jo no voldria magnificar... ja sé que *siempre la lengua fue compañera del imperio*, però no de l'autonomia... A veure: tenim el poder que tenim... En tenim molt més del que no ens hauríem imaginat, però no tenim el poder del *imperio*... entre altres coses no podem imposar la llengua sense fer cap llei com han fet els castellans... Vull dir: els castellans han imposat la seva llengua sense fer cap llei... Podem dir molt, però el pobre rei ho pot dir molt tranquil·lament que no s'ha imposat mai la llengua... No l'han fet mai cap llei d'imposició de llengua... Nosaltres l'hem hagut de fer Llei de Normalització Lingüística... Estem en aquesta situació... Aquesta és la nostra realitat política, eh?... Tenim el poder que tenim... Ens ha permès fer una llei... Ens ha permès fer una altra llei... Tenim agalles, o no-agalles, per complir les nostres pròpies lleis que nosaltres mateixos fem... I aquí interrogants tants com vulgueu. Però ens ha permès fer coses: una televisió, unes actuacions culturals i una escola... I aquí, ja s'ha fet crítica, però jo faig la meva crítica respecte a l'escola... Respecte a l'escola i a la societat en què vivim... Mireu aquell mapa *Descriptio orbis terrarum et linguarum gentium*... en llatí, Oi?... no hi veig el català. Però, a sota, a més a més hi ha *principales linguae commercii*, que són les que

valen en la societat de consum... si hi havia alguna llengua comunitària, aquí no n'hi ha cap... aquestes són les llengües que manen a la televisió, oi? Eh que són les llengües que manen a la televisió? I vosaltres teniu un reductet de televisió que... oidà, però... a veure... fa unes poques setmanes la consellera va anar a Reus, a un institut de Reus... i es va dirigir a un grup de nanos per saber com anaven les coses i la primera resposta va ser "*tu de què vas ,tia?*"... sí, un nano d'un institut de Reus... d'un institut oficial de Reus... això m'ho explicava a Saiforas, el vespre d'aquell dia, una mestra que hi havia estat. L'endemà al matí, obro la tele , TV3.. i en un serial qualsevol sento que es diu "*tu de què vas ,tio?*"... no era una "tia"...era un "tio"... Doncs bé, els nostres serials quant al tractament de la llengua... Es clar, com que la tele la paguen determinades firmes... es diu allò que agrada més... I resulta que quan hi ha uns professionals que venen, doncs fan el programa *Operación triunfo*... els catalans... i el fan en castellà, oi? ... Be, estem en aquest món. Llavors, l'escola sí que és alguna cosa que des d'aquí, políticament, es pot manar. Quant a la llengua ambiental, crec que s'hauria de fer molt més del que es fa... l'escola es podria solucionar... però a per mi la solució passa per fer una escola bressol per a tots els nens, aguantar la primària i fer una secundària abastable, de tres-cents nanos com a màxim... Si s'han de passar pel forro algunes directrius de Madrid, es passen pel forro... perquè n'hi ha 'instituts de tres-cents nanos i funcionen bé. .. De Madrid, l'última cosa que es va fer en aplicació de la LOGSE i que es va acabar va ser durant dos anys convocar la creació dels nous instituts per equips... És a dir, no donar-los per comissions de servei aleatòries, sinó aquell equip que presenti un projecte adequat, lligat al medi i amb les escoles i amb l'ajuntament... va anar així,l'ordre va anar així... aquell farà instituts... Durant dos anys. Aquells instituts encara continuen essent valuosos. Aquesta mesura jo la vaig presentar, no a la Carme-Laura, que en aquell moment no hi era, sinó al conseller que hi havia en aquell moment. La van trobar bé... Van arribar a redactar-la per aplicar-la a Barcelona... Jo era regidora de Barcelona en aquell moment... Doncs es va redactar i no es va publicar...

No hi ha hagut entusiasme a l'administració nostra per fer una bona escola... I les conseqüències les rep el català i les rep l'educació... Les rep el català, però les rep l'educació. És a dir, en aquest moment estem creant gamberros... Jo estic completament d'acord que l'entusiasme de l'administració... a l'administració sí que li hem de demanar entusiasme, no ens l'hem de demanar a nosaltres, sinó a l'administració: l'entusiasme per fer una política... L'entusiasme segur que passava per agafar el toro per les banyes i pensar en la formació del professorat de secundària que, a més a més en aquest moment a Catalunya té una institució que, d'una manera o d'una altra l'agrupa, i que és correcta... que és el Col·legi de Doctors i Llicenciats... El Col·legi de Doctors i Llicenciats no hi té cabuda... és una cosa que em sorprèn... cap de les queixes que es donen. Que un govern català no hagi sabut aprofitar un Col·legi de Doctors i Llicenciats per agafar el tema de la creació d'una bona secundària amb continuïtat de la primària, de la qual tenia prou models... I la víctima final?... És el català. Però entremig les víctimes són els nanos.

Enric Renau

Volia disculpar-me. Venia de l'Autònoma, que m'han demanat un curs i ja sabia que arribaria tard...El que intentaré és provocar una mica, però basant-me no en el que he disfrutat i he après del que heu estat dient, que en general hi coincideixo prou, sinó per situar-vos... diguem-ne... en una perspectiva semblant a la qual jo em trobo sovint en la meva activitat... Jo em dedico a la sociologia aplicada... per tant treball per polítics treball per bancaris (?)... treball per gent que d'alguna manera el que vol es vendre... el que vol es guanyar eleccions... Jo crec que en la discussió d'avui estem combinant la discussió sobre el model de la societat, el model d'escola, el model de llengua amb receptes de tipus concret... de tipus gairebé tàctic, o potser estratègic vinculades amb la qüestió de la llengua, no?... I això, a mi em provoca una mica de dificultat en el sentit següent... És a dir, estic convençut que, per exemple, moltes de les coses que tu acabes de plantejar tens tota la raó del món, no?... Però... clar... la llengua que, en aquest cas és un valor i que és quelcom que nosaltres ens estimem, independentment d'altres qüestions que ara parlaré,

no pot esperar només a resoldre problemes més grans per anar avançant... I, aleshores aquest és el debat que jo crec que nosaltres hem de, també, posar sobre la taula. És a dir, hi ha uns plantejaments globals que no sé si és el que tu ens vas demanar en aquest debat... però n'hi ha uns més concrets que és on jo us volia provocar una mica.

Vosaltres imagineu-vos que som la direcció de la *Levy's*, no?... La *Levy's*, que ven texans, fa deu anys era líder mundial, i sobretot entre la gent jove... I de cop i volta es va trobar que la gent jove no portava texans... Es va deixar de posar texans, i va començar a portar una cosa de plàstic que no era texà... i doncs va haver de començar a acomiadar gent... de fer reformes... Bé, va haver una sacsejada de dalt a baix... Va tancar l'oficina de Barcelona, etcètera, etcètera... Jo tinc la sensació, i s'ha dit per aquí, que encara que moltes vegades parlem de com són els joves, no els acabem de conèixer prou bé... Primera, perquè no tots són iguals: hi ha un segment de la població que cada vegada la qüestió de la llengua catalana la valora menys, l'entenen menys... i no saben ni de què els estem parlant; i gent que té perfectament clar quina és la seva llengua... és a dir, que hi ha una gran diversitat. Per tant, crec que seria bo conèixer... Això per començar. Segona: si jo fos el director de la *Levy's*, de la *Levy's* catalana... en aquest cas de la llengua... el que diria és que cal dissenyar estratègies concretes... I pràctiques concretes. I que cal, en determinats àmbits, utilitzar la llengua com a instrument de prestigi, en altres com a instrument més utilitari, en altres potser no cal que ens hi obsessionem a curt termini... perquè el cost d'aconseguir algun canvi en aquell segment pot ser súper complicat, respecte potser d'un grup més nombrós de població que d'alguna manera no hi estem fent res i potser l'estem decantant cap a l'*Operación triunfo* i cap a altres àmbits, no? És a dir, en definitiva, i acabo la provocació, jo crec que fa falta una mena de pla de *marketing* de la llengua catalana a les escoles... en el qual s'ha d'avaluar i s'ha de decidir... Tu demanaves fa poc: però fa falta fer política... i jo hi estic d'acord. El director general o el president de la multinacional Tal, o de l'empresa local Qual... Jo crec que ha de dir quina política de recursos humans vol fer. Abans ho dèiem: Qui són els nous professors dels

propers anys? Quina llengua utilitzen? Quina percepció tenen ells de la llengua catalana? etcètera, etcètera. ... fa falta una política de comunicació... Fa falta una política de prioritats, no?... Els recursos són escassos, doncs prioritzem això i no lo altre: més TV3 i menys escola o més escola i menys TV3. És a dir, fa falta una política, fem política activa en l'àmbit escolar...Decidim què va per davant i què va per darrere... Segurament, renunciant a curt termini en uns aspectes... i prioritzant-ne uns altres, no? Crec que la nostra funció, en debats com aquests, és de...No ho sé, crec que si som capaços, en aquests tipus de trobada, de donar dues o tres idees concretes respecte de la llengua, farem més que no si arribem a la conclusió que per solucionar la qüestió lingüística hem de canviar el món de dalt a baix... l'escola de dalt a baix, els valors i etcètera.

4. EXERCICI DE COMPROVACIÓ

1	2	3	4
<p>Sé que la eina em va xuclant la vida per un sou i que festejo per no quedar-me sol.</p> <p>Sé que la tele és tan banal que em fot de mala llet i que els amics es casen i truquen menys.</p> <p>I tot i així hi ha dies en què entre la gent i els crits sense motiu, estúpidament crec que sóc feliç.</p> <p>Tinc ganes de cantar i cridar, de saltar i de riure sense cap perquè, tinc ganes d'oblidar el que sempre m'amoïna. Vull estar content.</p> <p>Sé que el futur que m'han pensat es dòcil i global i que al final qui guanya sempre és el banc.</p> <p>I és que si ho penses tot plegat i et deprimeix o et cou però és massa fàcil i a més no porta enlloc.</p> <p>Per això cada dia al carrer m'enfronto als enemics sense motius i estúpidament amb un gran somris.</p> <p>Tinc ganes de cantar i cridar, de saltar i de riure però sóc molt conscient que també vull canviar les coses que m'amoïnen per estar content.</p> <p><i>(Estúpidament feliç. Els Dats)</i></p>	<p>Solo voy con mi pena, sola va mi condena, Correré mi destino, para burlar la ley; Perdí donde el corazón de la grande Babylon, Me dicen el clandestino, por no llevar papel.</p> <p>Para una ciudad del norte yo me fui a trabajar. Mi vida la dejé entre Ceuta i Gibraltar; Soy una ralla en el mar, un fantasma en la ciudad, Mi vida va prohibida, dice la autoridad.</p> <p>Mano negra, ¡clandestina! Peruano, ¡clandestino! Africano, ¡clandestino! Marihuana, ¡clandestina!</p> <p>Argelino, ¡clandestino! Nigeriano, ¡clandestino! Boliviano, ¡clandestino! Mano negra, ¡ilegal!</p> <p><i>(Clandestino. Manu Chao)</i></p>	<p>Hay una puerta entreabierta, entre tu boca y la mía; hay una palabra muerta, una mirada vacía; hay un silencio que mata, una escalera que sube; una duda que me baja y una cabeza en las nubes.</p> <p>Lo reconozco, fumo porros a diario, me fumo uno y es como poner la radio; pero por dentro de mi amarga cabeza, siempre tan sola y tan llena de tristeza, me salen las canciones que a mi más me molan, las musiquillas que a mi más me motivan, las amrguras se vueln amapolas y las tristezas me alegran la vida.</p> <p>Anda dame que fume porque me siento solo, dame de fumar porque no quiero estar triste, ¡no!, calada a calada, poquito a poco, se desnuda el aire, la luna se viste.</p> <p>Y una garanta se rompe, al filo de la mañana, ya hay luz en el horizonte, va a explotar la madrugada, y hay un espejo que cuenta, la cruel verdad a la cara, huele a viento de tormenta, y hasta hay un gato que ladra...</p> <p><i>(Calada a calada. Estopa)</i></p>	<p>No era pas gaire tard per no veure-hi massa clar no caminava, em gronxava per l'acera del carrer Sols una moneda dringava entre els meus dits bruts No volia pas gaire més Que els meus records recuits Ai, ai Maria the colors of the rainbow have appeared Badallant badalles jo devallo carrer avall d'un tris-tras d'un tros ben brut i found myself dead, very good Cares tortes, cops e copes booms estiu i poca-soltes rodamóns assegurats I bandarres afincats Ai, ai Maria... Nena toia esbufega'm trucs de llit sense profit les promeses dels meus gots són encara per omplir Jo que hi entro amb decisió i del vi en faig el meu patró però el patró no era pas del vi sinó del gordo que em féu sortir Ai, ai Maria... Amb la cua entre cames i tot el cul ben escaldat encenc un llumí despert p el meu últim cigarret Llavors un cop de sort Un esglai, l'aparició era ella entre les santes l'última sense calces Ai, ai Maria... <i>(Ai Maria! Dusmiguét)</i></p>

